

1. sz. melléklet

**A pedagógiai program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát
segítő eszközök és felszerelések jegyzéke**

Tanulásban akadályozottak általános iskolája

Magyar nyelvtan és irodalom

Alsó tagozat

/osztályonként/

Írásvetítő,

Cd lejátszós magnetofon

Kétoldalas falitábla:

Írott kisbetűk – nyomtatott nagybetűk

Írott nagybetűk – nyomtatott kisbetűk

Nyelvtan és helyesírás falitábla:

Magánhangzók, mássalhangzók

Szótagolás

Szótő és toldalék I-II.

Mondatfajták a beszélő szándéka szerint

A magánhangzók időtartama /o-ó, ö-ő/

A magánhangzók időtartama /u-ú, ü-ű

A magánhangzók időtartama /i-í/

A mássalhangzók időtartama

J-Ly megkülönböztetéséhez

Magyar irodalomtörténeti térkép

Írói arcképsorozat

Tanítói betűkártyák

Tanítói szótagkártyák

Betűsín

Falitérkép a beszédfejlesztéshez

Kép- és szókártya gyűjtemény az olvasás fejlesztéséhez

Kép- és szókártya gyűjtemény a helyesírás fejlesztéséhez

Falitáblák a szófajok tanításához

Felső tagozat

Irodalmi művek, lexikonok:

Új magyar irodalmi lexikon 1-3 kötet

Magyar értelmező kéziszótár

Új magyar lexikon

Kislexikon

Idegen szavak szótára

O. Nagy Gábor: Szólások és közmondások

Illyés Gyula: 77 magyar népmese

Varga Domokos: Ritka szép magyar népmesék

Arany László: Magyar népmesék

Benedek Elek: Magyar népmesék

Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön

Andersen legszebb meséi

Székely népmesék

Lengyel Dénes: Régi magyar mondák

Fekete István: Tüskevár

Lipták Gábor: Kinizsi Pál

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Móra Ferenc: Rab ember fiai
Móra Ferenc: Dióbél királyfi
Defoe: Robinson Crusoe
Kipling: A dzsungel könyve
Jack London: A vadon szava
Cooper: Vadölő
Molnár Ferenc: Pál utcai fiúk
Mikszáth Kálmán: Jó palócok, Tóth atyafiak
Móricz Zsigmond: életem regénye
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi
Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig
Jókai Mór: A kőszívű ember fiai
Mándy Iván: Csutak és a szürke ló
József Jolán: A város peremén
Kósa-Szemerkenyi: Apáról fiúra

Egri József festészete /album/
Kovács Margit album
Impresszionisták album
Magyar festészet a XX. században
Szőnyi István album
M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek
A magyar Nemzeti Múzeum /album/
A művészet története: Századvég századelő
Hatvany-Gink: beszélő házak és tájak
Magyar népművészet /album/
Magyarország művészeti emlékei
D. Piper: A művészet élvezete
Verseskötetek:
Petőfi Sándor összes versei
Arany János összes versei
József Attila összes versei
Vörösmarty Mihály összes versei
Ady Endre összes versei
Radnóti Miklós összes versei
A Nyugat költői
Weöres Sándor összes versei
Juhász Gyula összes versei
Kosztolányi Dezső összes versei
Kosztolányi Dezső: Novellák
Babits Mihály összes versei
Tóth Árpád összes versei
Szabó Lőrinc összes versei
Váci Mihály: Összegyűjtött művei
Csokonai Mihály: Lilla
Balassi Bálint és a XVI. sz. költői I-II.
Kölcsey Ferenc összes versei
Nagy László: Válogatott versek
Így éltek ... /költők, írók teljes sorozat/
Írók arcképcsarnoka
Költők arcképcsarnoka

Falitáblák:

A hangok

A mondat

A mondat részei

Szófajok

Zeneművek:

Verdi Requiem

Csajkovszkij: VI. szimfónia

Dvorák: Új világ szimfónia

Vivaldi: 4 évszak

Debussy: Tenger

Kodály: Háry János

Kodály: Székelyfonó

Kacsóh Pongrác: János vitéz

Népdalgyűjtemény

Videotár:

A magyar irodalom képes története /teljes/

Mesefilmek

La Fontaine meséi I-III.

Népmese sorozat:

Magyar népmesék

Ifjúsági filmek:

Dickens: Twist Olivér

Dickens : Karácsonyi ének

M. Twain: Koldus és királyfi

Verne Gyula összes műve

Örsi Ferenc: Tenkes kapitánya

Fekete István: Koppányi aga testamentuma

Mikszáth Kálmán: Névtelen vár

Jókai Mór: A kőszívű ember fiai

Jókai Mór: A fekete gyémántok

Gárdonyi Géza: Egri csillagok

Matematika

Írásvetítő, fólia, toll

1m²-es fali szögestábla

30 db mágnes

16 db azonos típusú kalkulátor

Szó-és számkártyák

Logikai készlet

Térképek úthálózatok

Helyiérték táblázatok

Számegyenes

Milliméterpapír

Szorókártyák

Szám-és jelkártyakészlet

Törtmodellek

Úrlapok

Minimat készlet

Abakusz

100 db-os számtábla

Applikációs képek
Dobókocka /többfajta/
Színes golyók, fakockák
Fa-és útdiagram
20 db 5x6 cm-es tükör
Sík-és térmértani modellezőkészlet
Gömbkészlet
Kör és körlap részeit szemléltető eszköz
Különböző nagyságú és formájú háromszögek papírból
Testhálók papírlapból
Babilon építőjáték
Hosszúság méréséhez: mérőszalag, méterrúd, vonalzó,
szétszedhető méterrúd
Tömeg méréséhez: több fajta mérleg, súlykészlet, mérhető
anyagok
Űrmérték méréséhez: mérőedények, poharak
Idő méréséhez: óra, demonstrációs falióra, stopper,
Negatív számok megismeréséhez: hőmérő, játékpénz, adósságot
szemléltető tab.
Terület méréséhez: m²-es rács, alaprajzok, négyzetrácsos lapok,
milliméter lapok
Térfogat méréséhez: mm³, cm³, dm³, m³,
Menetrendek, műsorfüzetek,
Térképek, térképvázlatok,
Testek modelljei, átlátszó modellek
Testhálók papírból
Egységkockák testek építéséhez
Táblai eszközök:
3 különböző fajtájú vonalzó, szögmérő, körző
Falitáblák:
Idő szemléltetéséhez, oktatásához
Tömeg mennyiségeinek oktatásához
Űrmértékek mennyiségeinek oktatásához
Hosszúság mennyiségeinek oktatásához
Körlap és kör részeit szemléltető tabló
Terület mértékegységeinek oktatásához
Szorzótábla fali
Római számok

Informatika

tantermenként 16 tanuló oktatásához
8 db Pentium II-es számítógép (HDD 4,3 GB; FDD1,44; CD
ROM; egér+pad;
billentyűzet; hangkártya; hangfal; LAN kártya; vezetékek)
1 db szerver számítógép
2 db nyomtató hálózati elosztóval, vezetékek (BJC 1000 vagy
BJC 2000)

1 db CD író
1 db Scanner
2 db 56 kbps-os modem, Internet elérhetőséggel

16 db kalkulátor

Szoftverek:

9 gépre jogtiszta Win 95 vagy 98, Office 97 vagy 2000

9 gépre ARJ vagy RAR vagy ZIP tömörítő program

9 gépre Víruskereső program

Bútorok:

8 db tanulói számítógépasztal kiépített hálózattal

1 db tanári számítógépasztal kiépített hálózattal

Vizuáltábla

Oktatóprogramok:

CD használatát bemutató program

Billentyűzet kezelését bemutató program

Kódolást bemutató program

Az operációs rendszer főbb funkcióit bemutató program

Kiadványszerkesztő program

Tankönyvhöz kapcsolódó kiberkönyv

Multimédiás segédanyag

CD lexikonok, informatikai szótárak

Tankönyv:

Fogyatékos gyermekeknek összeállított tankönyv

Szakkönyv:

Számítástechnikai szakkönyvek /World, Exel/

Lexikonok, szótárak

Legalább 1 fajta folyóirat

Falítáblák:

Üzemeltetést bemutató

Egészség- és balesetvédelmi előírást bemutató

Ismeretszerzésre alkalmas /választott tankönyvhöz/

Információ megjelenési formáit szemléltető

Algoritmust szemléltető

Számítógép belső /hardver/ eszközeit bemutató

Fólia:

Számológépes műveleteket bemutató fóliaszorozat

Informatikai alapfogalmak szemléltetésére alkalmas fóliaszorozat

Videofilmek:

Számítógép kezelését bemutató film

Programok működését bemutató film

Technika, életvitel, kézimunka

Berendezések:

Műhelyasztalok kiépített hálózati aljzatokkal

Gáztűzhely

Sütő

Mosogató vízcsapokkal

Mosógép

Tálalóasztal

Vasaló

Bemutatószekrény

Audio eszközök:

Írásvetítő

Magnetofon

Diapozitív vetítőgép

Szakkönyvek:

Barkácskönyvek /fa-, fém-, papírmunkákat oktató könyv/

Szövést, fonást, nemezést, batikolást oktató könyv

Szakácskönyv

Vendéglátást bemutató szakkönyv

Házimunkák kézikönyve

Házkörűli munkák kézikönyve

Kertészeti szakkönyv

Egészségügyi és elsősegélynyújtó szakkönyv

Videokazetták:

Közlekedési oktatófilm

Magyar tudósok, feltalálók életét és munkásságát bemutató

Textilkészítésről szóló

Szövést, hurkolást, fonást, nemezést, batikolást bemutató

Balesetvédelmet oktató

Gépek:

Fúrógépek /álló fúrógép, kézi fúrógép/

Forrasztópákák

3 db kerékpár

Varrógép

Szövőszék, szövőkeret

Barkácsgépek

Trafó

Transzparenszek, fóliaszorozatok:

Családház tervezéséhez

Vízhálózat tervezéséhez

Közlekedést szemléltető

Elsősegélynyújtást bemutató

Egészségvédelmi

Anyag átalakítást, feldolgozást szemléltető fóliaszorozat

Műszaki ábrázolást szemléltető fóliaszorozat

A választott tankönyv megértését segítő fóliaszorozat

Szerelőkészlet:

Alsó tagozatos szerelőkészlet

6-7-8. osztályos technika szerelőkészlet

Elektrotechnikai szerelőkészlet

Robotok

Modellek

Kézi szerszámok tanulónként:

olló, tolómérő, mérőeszközök, derékszög, csavarhúzó, szlőjd kés,

fonálfűrész, fafűrész, fémfűrész, ecsetek, kalapács (gumi, fa,

fém), fogók (harapó, csípő, oldalt csípő, kombinált, kerekcsőrű),

satu, szorítók, szegecselő szerszámok

Közlekedési ismeretek tanításához:

tereasztal, közlekedési szőnyeg, modellek, tereptárgyak,

közlekedési játékok

Kertészeti ismeretek tanításához:

ásó, kapa, gereblye, lapát, söprű, locsolókanna, locsolócső,

palántázó ládák, kosarak

Tanári rajz és mérőeszközök

Konyhai ismeretek és vendéglátás tanításához:

Robotgépek
Tálalóedények
Főzőedények
Abrosz
Evőeszközök
Tisztálkodási eszközök
Vasaló
Törlőruha
Poharak
Asztali dekorációk
Munkaanyag évenkénti pótlással:
Gyurma, csiszolóvászon, faanyag, tükör, fémlapok, műanyag,
fűrészalak, ón, zsineg, ragasztók különböző munkákhoz, szegek,
szegecsek, dróthuzalok, dróthuzalok, szigetelőszalag, hurkapálca,
kartonok, színes lapok, fonalak, filcek, tű, cérna, gyöngyök,
papírszalvéta

Ének-zene

Alsó tagozat

Audioeszközök:

CD lejátszós rádió-magnetofon,

Lemezjátszó

Ütőhangszerek:

Dob

Cintányér

Ütőfa

Triangulum

Xilofonok

Hanghordozók:

Óvodai gyermekdalok hangkazettán vagy videón

Táncházi zene gyermekeknek hangkazettán vagy videón

Zenés vers feldolgozások gyermekeknek

Kulcs a muzsikához, Muzsikáló évezredek osztályonként

Bartók, Kodály, Bárdos Lajos népzenei ihletésű művei CD-n

Népzene CD-n

Jeles napok CD-n

Szemléltetők:

Zenei ötvonalas tábla (filc)

Magyar zeneszerzők arcképcsarnoka

Filc kottakirakó tanulónként

Felső tagozat

Tanulói segédletek:

Kodály: 333 olvasó gyakorlat

Kis emberek dalai

Népdalok

Nevelői segédletek:

Módszertani kiadványok

Iskolai dalgyűjtemény kötetei

Auditív információhordozók:

Hanglemezsorozat az általános iskola 1-8. osztálya számára
Kazettasorozat az általános iskola 1-8. osztálya számára
Kazettasorozat a zenehallgatás törzsanyagának bemutatására
Magyar Népzene I-II. kazettasorozat
„Hang-játék” sorozat (kazetta)
Manipulációs eszközök:
Dallamkirakó (posztó)
Nevelői demonstrációs eszközök Mágneses kottakirakó
Ritmuskártyák
Egyéb eszközök:
Dob
Fémháromszög
Réztányér
Furulya
Metallofon
hangvilla
Zongora

Ember és környezete

Alsó tagozat

Szabvány mérőeszközök
Óra
Hőmérő (külső, belső)
Egyszerű mikroszkóp
Videofilmek (természetről, állatokról)
Képek (zöldségeskert növényei, virágok, házi és vadon élő
állatok, madarak,
emberek világa, családi és iskolai események)
Kártyák
Tükör
Tankonyha és felszerelése
Lexikonok, enciklopédiák
Térkép, földgömb
Öltöztethető baba és ruhák
Érzékelő játékok /tapintás, hallás, látás/
Képösszerakó /puzzle/
Makettek
Alapanyagok, eszközök /karton, olló, ragasztó, rajzlap/
Környezetismereti doboz minden gyermek számára

Környezetismeret

5. osztály

Nyomtatott taneszközök:
Bölcs bagoly sorozat
Búvár zsebkönyvek
Nézz körül!
A mi világunk
Magyarország (útikönyv)
Utazz velünk!
Új magyar lexikon
Nevelői segédletek:

Szakkönyvek
Kézikönyvek
Folyóiratok
Módszertani folyóiratok
Környezetvédelmi írások
Történelmi kiadványok
Adatok, cikkek a lakóhelyről

Nyomtatott grafikai eszközök:
közúti közlekedési táblák
fali képsorozatok
Auditív információhordozók:
Állatok hangja kazettán
Közlekedési eszközök hangjai kazettán
Vizuális, audiovizuális információhordozók:
diapozitívek, diafilmek
természetfilm kazetták
környezetvédelmi kazetták
biológia fóliaszorozat,
földrajz fóliaszorozat
Tanulókísérleti eszközök:
Környezetismereti doboz
Homokasztal
Földgömb
Térkép
Nevelői demonstrációs eszközök
Mérőeszközök

Rajz és vizuális kultúra

CD lejátszós rádiós-magnetofon
Lemezjátszó
Írásvetítő, fólia, toll
Keretes diavetítő
Meselemezek, CD-k,
Zenei lemezek, CD-k
Diapozitívek műalkotásokról /épületekről, képzőművészeti alkotásokról,
Rembrandt diasorozat
Képek fotók /paraszti életformákról, ipari műhelyekről, irodákról, könyvtárakról/
Poszterek
Szakkönyvek, albumok:
Schaár Erzsébet kispasztikái
Kovács Margit kerámiái
Breughel: Gyermekjátékok
Vankóné Dudás Juli
Domanovszky: A magyar nép díszítőművészete
Domanovszky: A kerámiaművészet története
Paál László album
Cezanne album

Indonézia művészete

Abonyi Montágh Imre Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény,
Óvoda és Általános Iskola
2740 Abony, Bicskei u. 2.

XIX. századi magyar festészeti albumok
Bálint Endre montázsok
Karácsonyi népszokások
20 db rajztábla
Rajzgömb
Munkaanyagok évenkénti pótlással:
Kartonok, fotókarton
Tempera, vízfesték
Ecsetek, ollók
Színesceruzák, filctollak, rajzszén
Zsírkréta, gyurma
Ragasztó
20 db olló
Gyöngyök, szalagok, színeslapok, fűzőlapok

Testnevelés

8 db bordásfal
8 db bordásfalra szerelhető függőállvány
3 db 4 m-es tornapad
3 db 4 m-es szivacs szőnyeg
8 db zámoly
2 db 4 részes ugrószekrény
2 db dobbantó
2 db 4 m-es mászókötel
2 db 4 m-es mászórúd
1 pár gyűrű
2 db magasugróállvány
2 db magasugróléc
6 db gátfutó állvány
2 db stopper
10-10 db 1 és 2 kg-os medicinlabda
20 db maroklabda
2 db kosárlabda-palánk
16 db kosárlabda
20 db gumikötél
20 db ugrókötel
15 db műa. karika
10-10 pár 1 és 2 kg-os kéziszúlyzó
15 db kézilabda
8 db gördeszka
10 pár tollaslabdaütő, labda
1 db röplabda
2 db futball
1 db pumpa

1 db 20 m-es mérőszalag
1 db tornász gerenda
Habilitációs foglalkozásokhoz:
szobabicikli, lovaglópad, erőgép, taposógép, 10 db bokaspirál,
lábmasszázs eszköz

Földrajz

Berendezések:

Videó

Televízió

Diapozitív vetítógép

Episzkóp

Vetítívászon

Transzparens sorozatok:

Európán kívüli földrészek

Magyarország

Európa és a FÁK országai

Dia-sorozatok:

6-7-8. osztály számára

10 db tanulói földgömb

1 db tanári földgömb

1 db földgömb, amely a föld kialakulását szemlélteti

Videokazetták:

Az egyes földrészekkel kapcsolatos videokazetták /növény és állatvilág, éghajlat, természeti adottságok/

Mesél a térkép

Magyarország tájai

Természetformáló erők

Kontinensek keletkezése

Szakkönyvek:

Világatlasz, Gazdasági világatlasz

Képes földrajzi sorozat 3 példányban

Világ fővárosai

Apáczai Kiadó idevonatkozó kiadványai

Képsorozatok:

Nagy földrajzi felfedezők arcképcsarnoka

Térképek:

6 db Magyarország domborzata és vizei

6 db Magyarország közigazgatási térképe

2 db Európa domborzata és vizei

2 db Európa országai

2-2 db Európa részei /Dél-Európa, Észak-Európa, Közép-Európa,

Kelet-Európa/

3 db Föld felszíne

3 db Föld országai

2 db Ázsia felszíne

2 db Ázsia országai

Amerika domborzata /Észak- és Közép-Amerika/

Ausztrália domborzata és vizei

Afrika domborzata és vizei

Topográfiai készség fejlesztésére alkalmas elektromos eszköz.

Tér, idő struktúra, vizuális szemléltetésére alkalmas egyénre

szabott vizuális tárgy és információhordozó.

2 db tanári ásványgyűjtemény

9 db tanulói ásványgyűjtemény

Felszíni formákat demonstráló makettek, terepasztal

Történelem

Keretes diavetítő

Episzkóp

Írásvetítő, fólia, toll

Magnetofon

Időszalag

Képsorozatok:

1848-49-es honvédtábornokok

Magyar királyok arcképcsarnoka

Nagy földrajzi felfedezők arcképcsarnoka

Híres váraink

Az első felelős Magyar minisztérium

Történelmi fogalomtár

Társadalmi helyzetgyakorlatok megjelenítésére alkalmas eszköz.

A történelmi távlatokban való gondolkodást segítő demonstrációs eszköz.

Topográfiai készség fejlesztésére alkalmas elektromos eszköz.

Tér, idő struktúra vizuális szemléltetésére alkalmas egyénre

szabott vizuális tárgy és információhordozó.

Fóliasorozat:

5-6-7-8. osztály számára.

Diapozitív sorozat 5-6-7-8. osztály számára.

10 db tanulói földgömb

1 db tanári földgömb

2 db vetítövászon

1 db térképállvány

Taneszközök:

10 db dianézó

Szépművészeti Múzeum gyűjteménye CD-n

Memóriajáték művészetekkel

Eseménytörténeti faliképek

Térképek:

Az ókori keleti birodalmak

Az ókori Görögország

Római birodalom

Bibliai országok

Magyarország ezeréves története a honfoglalástól – napjainkig

Magyarország áttekinthető története időegyenessel a honfoglalástól – napjainkig

Nagy földrajzi felfedezések és gyarmatosítások (XV-XVIII. század)

Egyiptom és Mezopotámia

Európa a népvándorlások idején (III-VI. század)

Magyar nép vándorlása és a honfoglalás

Magyarország a XII. században

Magyarország a XV-XVI. században

Magyarország a Hunyadiak és a Jagellók korában

Függetlenségi harcok (Magyarország a XVII. században)

Forradalom és szabadságharc (1848)

Osztrák-Magyar Monarchia

Magyarország közigazgatása és területgyarapítása (1938-1941)

Európa 1945-1989-ig
Európa 1989-1999-ig
Trianoni béke következményei
Magyarország a XVIII. században
I. Világháború
II. Világháború
Föld országai
Európa országai
Videofilmek

Természeti ismeretek

Berendezések:
Televízió
Videó
Diapozitív vetítógép
Írásvetítő
Episzkóp
Vetítívászon, állvány

5-6. osztály

Borszeszegő
Hőmérő
/külső, belső/
Iránytű
Mágnes
Optikai
készlet
/tanári/
Optikai
készlet
/tanulói/

Térképek:
Magyarország domborzata és vizei
Magyarország természetvédelmi térképe
Magyarország vaktérképe
Falitablók:
Házisertés
Szarvasmarha
Ló
Szárnyasok /kacsa, liba, tyúk/
Gyomnövények
Fehér gólya
Mezei nyúl
Fürge gyík
Halak
A víz körforgása
Gombák
A lombos erdő
Vadon élő állatok
Makettek:
Virág részeinek szemléltetésére szolgáló makett
Cserebogár fejlődése
Káposztalepke fejlődése
Folyamirák
Béka fejlődése
Szarvasbogár fejlődése
Preparátumok:
Tökésréce
Széncinege
Fakopács
Erdei fülesbagoly
Róka
Erdei egér
Szakkönyvek:
Varázslatos világ
Pénzes Bethem: A közeli tengerek élővilága
Bűvár zsebkönyvek: Tengeri állatok
D. Altenborough: Az első édenkert
Charlie Bood: A természet csodái sorozat

Steve Polloch-Peter Wingham: Az állatvilág
Balogh J.: Haldokló őserdő nyomában
Csodálatos világunk sorozat – Az élővilág
Gyógynövények
7-8. osztály
Falitablók:
Esőerdő növényei
Bögőmajom, majmok
Jaguár vagy ragadozó állatok az esőerdőben
Kígyók
Szavanna növényei
Lombhullató erdő növényei
Tülevelű erdő növényei
Izmok
A vérkeringés /vérkörök/

A kiválasztás szervrendszere
Az ivarszervek /férfi és női nemi szervek/
Idegrendszer
Makettek:
Fül makett
Szem makett
Orr makett
Szív makett
Fog makett
Emberi torzó
Emberi csontváz
Bőr szerkezete
Szövetek szerkezete
Sejt /növényi, állati, emberi/
Biológiához eszközök:
Mikroszkóp
Tárgy és fedőlemez
Szike

Fizika

7-8. osztály
Körmozgást, rezgőmozgást szemléltető eszközök
Rugós erőmérő
Hőmérő /külső, belső/
Borszeszégő
Főzőpohár
Kis és nagy lombik
Keverőpálca

Üveglap
Ék, lejtő
Csiga, csigasor
Egy és kétkarú emelő
Egyszerű gép
Nyomásmérő eszközök
Üveglád
Fékberendezés makett
Közlekedőedények
Súlysorozat

Kémia

7-8. osztály
Vízbontó készülék
Periódusos-rendszer tabló
Kémcső
Kémcső állvány
Kémcső fogó
Kémiai készlet tanári
Kémiai készlet tanulói
Borszeszégő
Főzőállvány
Mérőhenger
Kémiai demonstrációs készlet tanári

Kémiai demonstrációs készlet tanulói

Üvegtölcsér

Anyagok:

Vas

Alumínium

Nátrium

Kénlap

Kalcium

Ólom

Réz

Higany

Lúgok /nátronlúg/

Savak /sósav, kénsav/

Szén, orvosi szén

Grafit

Óvoda

Anyanyelv

- nagyméretű tükör (testséma fejlesztéshez)
- mágneses írótabla
- szemléltető kártyák és táblaképek (emberek, állatok, növények, közlekedés)
- 10 db mesekönyv (db-onként 3-3 példány) pl. leporellók
- oktatókönyvek szemléltetéshez és szöveggyűjtemények
- Első pillantásra 1.2.3.4. (képeskönyv kicsinyeknek színek, formák, méretek, évszakok)
- Bújj, bújj, zöldág
- Jár a baba, jár
- Első mondókáim, altatóim, dalocskáim, versikéim (1.2.3. sorozat)
- Hóc, hóc, katona
- Cinege, cinege, kismadár
- Ünnepsoroló
- Mozdulj rá! (mozgással kísért vers- és szöveggyűjt.)

- diafilmek (5-10 db) + diavetítő és vászon
- hangkazetta: Világunk hangjai 1.-2. (hallásfejlesztés; környezetism.)
- bábok: Állatbábok (10-20 db) hangfejlesztéshez, emberbábok (5-10 db), fejbábok dramatizáláshoz
- magyar nyelvű Ravensburger játékok a témakörök elmélyítéséhez (5-10 db) (pl.: Ügyes boci, Lottino, Ellentétpárok, Évszak lottó, Prima 2., Prima 3., stb.).
- társasjáték: Keresd a helyét! (környezetismeret óvodásoknak, ismerkedés a tárgyakkal).

Mozgásfejlesztés

- kombinált, variálható tornapad-rendszer (fa)
- 2 db tornapad
- 4 db zsámoly
- bordásfal
- terápiás létra
- lépegető tábla
- billenő deszka
- Body-roll készlet (hengerek)
- trambulín
- hinták (szobahinta, hintaló, libikóka)
- Bobath-labdák (2 gyerek, 1 felnőtt méret)
- WESCO szivacs modul elemek
- szivacs szőnyeg

kéziszerke, eszközök:

gyermekenként 1-1 db tornapálca, tornakarika, kis és nagy labda, ugrókötel, babzsák.

TSMT-hez

- WESCO 3. sz. mozgásfejlesztő készlet
- 2 db gördeszka
- IKEA vászonhenger
- Ayres t. eszközeiből a billenő rácshinta és a
- Frostig t. eszközeiből a tenyérformák (1 cs.)
- Ktk 2 db

Szem-kéz koord. fejlesztéshez

- gyermekkosár gyűrű (v. állvány) + 1 gyerm. kosárlabda
- hablabda ütőkkel
- 2 db roller
- triciklik (2-3 db)
- 1 „taposó” motor
- 2 szánkó (1 „háttámlás”)
- Udvaron: mászóka, csúszda, hinta, libikóka.

Zenei nevelés alapjai

hangszerek, ritmusjátékok

- kisdob 2 db
- csörgődob 1 db
- cintányér 1 db
- triangulum 1 db
- metalofon 1 db
- xilofon 1 db
- kasztanyetta 1 db
- sípok 1-2 db, csengettyűk 2-3 db
- furulya 1 db

Hangkazetták + lejátszó (és felvevő magnó)

- Ének-zene az óvodában
- Regélő
- Kalácsa és Halász J. kazettáiból 2-3 db
- üres kazetta 2-3 db

Játékra nevelés

- Szerepjátékhoz: babaszoba, asztal, szék-fotel, kanapé, babaágy v. bölcső + ágynemű

babakonyha: szekrény, tűzhely, mosogató, főző- és tálalóedényekkel (4 alapszínben).

babázáshoz: gyermekenként 1-1 baba ruhákkal; mély- és sport babakocsi, babakád, játékbili, stb...

funkciógyakorló játékokhoz: takarítókészlet (esetleg j.porszívó), mosógép, csipeszek, vasalóállvány + vasalók 1-2 db, játéktelefon, szerszámkészlet.

orvosos játék: köpeny + orvosi táskák

fodrász játék: kistükör + fodrászkellékek

boltozós játék: pult v. polc, lehetőleg term. anyagból készült kosarakkal, tárolókkal, mérleg, bevásárló kosár, szatyor, játékpénz, játék termékek, dob. áruk, stb.

- „térkép” (autós) szőnyeg + kisautókkal (kb. 10 db)

- húzható, tologatható járművek: óriásdömpfer, tili-toli autók, kisvonat, mentő, tűzoltó, repülő stb.

- építő játékok (kb. 10 féle)

- Dupló és Legó

- fakockák (kicsi és nagy, fehér és színes is)

- óriás műanyag kockák

- Gabi építő 1.2.3.

- Super Vario építő

- Fantázia baby-építő

- Babylon

- korongépítő (kicsi és óriás)

- Ezer játék (fűzhető)
- Virág-építő (egymásba fűzhető)
- Pötyi-építő j.

fejlesztő játékok:

- Montessori torony, toronyépítő hordók, kockák(üresek)
- hordójáték
- hengeres dugóstábla
- Gyermekház
- Fisher-prize tábla
- Színező könyv
- Figurás formatáblák (5-10 db)

társasjátékok:

- Óriás (hab-tapi) Ki nevet a végén
- memória játékok
- dominó játékok
- Képes lottó óvodásoknak
- játékkártyák (2-3 db) pl.: Fekete P.; Bohócok; Cirkusz

szem-kéz koordinációt fejlesztő játékok

- halász – játékok (mágneses is) 1-2 fajta
- „Kalapálás” tábla játékok (pl. „dühöngő”)
- kugli
- óriás fagolyók, gyöngyfűző készlet
- karikadobáló

tépőzáras textilfigurák (állatok, emberek)

- plüssállatok
- műa. állatok (fajtánként 2-3 db)
- néhány gumiállat

Udvarra

- homokozó készletek: ásó, gereblye, talicska, locsolókanna, homokozó

vödör, kislapát, öntőformák.

Önkiszolgálás fejlesztéséhez

- mosdó elé IKEA- számoly
- gyermekeknek fürdőszobapalc az eszközök tárolásához (fésű, fogmosókészlet, törölközők)
- szennyestartó vödör (lecsukható)
- szappantartó

Étkezéseknél:

- szalvétatartók, terítők minden asztalra, kenyérkosarak, kancsók
- edénykészlet porcelánból (mély-, lapos-, kistányér)
- porcelán bögre, üvegpohár
- gyermek evőeszközkészlet (kanál, villa, kés)
- naposkötény
- tálalóedények

Higiénés szokások kialakításához

- papírzsebkendő tartó – (falra szerelhető)
- papírkosár
- bilik, WC ülőke – betét

Vízuomotoros koordináció

- gyurmák
- festéshez: ujjfesték, tempera, vízfesték, vastag és vékony ecsetek, szivacsok, 1 db nyomóhenger
- rajzoláshoz – színezéshez grafitok, színes ceruzák, postairónok, filctollak, kréták, zsírkréták
- papírmunkához: 2 olló + 1 balkezes olló, 1 terápiás olló, színes kartonok, krepp-papírok, hajtogató lapok, csomagolópapírok, rajzlapok, írólapok, színes lapok készlete, ragasztók.

ábrázoláshoz: nyomdák (2-3 féle)

mozaik játékok: színes pálcikák, korongok, rudak

grafo-percepció fejlesztéshez

- fatábla különféle kivágott vonallal
- „fűzőcske” játékok
- különböző „rajzolás” játékok (letörölhető, újraírható) 2-3 féle
- játéktábla krétákkal, tollakkal

Logopédiai fejlesztéshez

- logopédiai tükör

Logopédia kiadó GMK-tól:

- Társasjáték sz-z-c, s-zs-cs hang gyakorlásához
- Társasjáték r-l hang gyakorlásához
- Mondd meg, mutasd meg (beszédfejlesztő játék)
- Képanyag a megkésett, akadályozott beszéd- és nyelvi fejlesztéshez
- Kifestő füzetek ahangok gyakorlásához

Képes beszédlottó: (kódszám: 415250029)

- fúvójátékok: lufik, buborékfúvók, anyósnyelv, sípok, Popely-pípa, stb.
- szívószálak, ping-pong labdák

Egyéni fejlesztéshez

korai fejlesztéshez:

csörgő, tüskelabda, gödröslabda, hangadó játékok (csörgő, zenélő, csilingelő), borotvahab + hozzávaló ecset, textil babák, kockápterápiás Montessori-szett (spec. fűzést, gombolást, patentolást és kötést tanító)

érzékelést – észlelést fejlesztő játékok

- Találd meg a párját 1.-2. (érzékelő játék)
- különböző anyagból készült talpformák, babzsákok
- tapintást fejlesztő fa- műa.- textil játékok (2-3 féle)

kognitív fejlesztéshez

- Betű-szó-kép (fejlesztő játék) sorozat, 1-7 db
- „kekszes” szín- és formaegyeztetéshez használható fűzhető fa- és műa. játékok
- nagyméretű logikai golyók
- szín- és formaegyeztető táblák és dobozok
- Tactil-lottó
- fa formatábla, síkidom kirakó
- geometriai lépcső (nagyság és formafelismeréshez)
- Ravensburger j.: Figurix és Colorama

szem-kéz koordináció, finommotorika fejlesztéséhez

- horgász játékok (mágneses is)
- golyókapkodó
- golyólabirintus
- pörgettyűk, pöckölős apró játékok (pl. ugró béka)
- célbadobó j. (pl. tépőzáras labdával)

játéktevékenység fejlesztéséhez

- lehetőleg fából (v. műa.-ból, kartonból) készült memoryk, dominók, puzzlek (5-10 db) (a környezetism. témaköreiben)
- Junior labirynth társasjáték
- egyszerű társasjáték dobókockával
- apróbb fűzőjátékok

Pervazív fejlődési zavarban szenvedő (autista/autisztikus) gyermeket nevelő-oktató általános iskolák számára

Csoportunkban autista tanulók nevelését-oktatását végezzük. Gyermekeink csak speciális módszerekkel és eszközökkel fejleszthetők. Számukra a játék kategóriába sorolt eszközök is komoly képességfejlesztő taneszközzé minősülnek.

Anyanyelv

- kis nyomtatott ábécé tábla 1db
- felfújható gömbök 1készl.
- tanári betűkészlet 1db
- szótagkártyák (tanári) 1db
- szavak-képek (tanári) készlet 1db
- olvasást-írást segítő számítógépes programok 3-4 fféle

Matematika

- geometriai testek (gömb, kocka, tégl, stb.) 1-1db
- geometriai formák (kör, négyzet, háromszög, stb.) 1-1db
- homokóra 1db
- óra 1db
- hőmérő (kültéri – szobai) 1-1db
- számkártyák 20-ig 2 gyermekenként 1készl.
- számológép 3db
- mérőszalag 3db
- logikai készlet gyermekenként 1db
- számképek 1-10-ig (táblai) 1db
- mérleg + súlyok 1db
- matematikai gondolkodást fejlesztő számítógépes programok 4db

Környezetismeret

- érzékelést fejlesztő játékok (hallás, szaglás, tapintás) 1-1db
- demonstrációs babák 2 gyermekenként 1db
- babaruhák évszakonkénti öltöztetéshez babánként 1-1db
- szemléltető képek – járművek, állatok, gyümölcsök, zöldségek 1-1db
- szemléltető tárgyak, makettek – zöldség, gyümölcs, állat, jármű 1-1készl.
- nagyító (kézi) 2db

Gyakorlati ismeretek

- varrógép 1db
- szövőkeret 4db
- hímzőkeret 5db

Életvitel

- tányérok gyermekenként 1db
- lábasok 3db
- evőeszközök gyermekenként 1db
- konyhai eszközök vágódieszka 5db
reszelő 2 db
- elektromos teafőző 1db
- elektromos főzőlap 1db

- turmixgép 1db
- porszívó 1db
- hajszárító gép 1db
- kenyérpíró 1db
- fényképezőgép 1db

Informatika

- számítógép 4 tanulóként 1db
- nyomtató 1db
- CD rom 1db
- játék- , grafikai- és egyéb fejlesztő programok 2-2db

Finommotorika

- gyöngyök (kicsi, közepes, nagy) 150 db
- csavarok + anya 50 db
- csipeszek 6 db
- pöttyi 2készl.
- szögelő játék 2készl.
- kézügyességet fejlesztő készlet (gombolás, kötés, zipzárazás, stb.) 1készl.

Mozgásfejlesztés

- bordásfal 2db
- tornapad 2db
- karikák (kisebb, nagyobb) 10db
- rudak 10db
- hinták 3db
- tornaszőnyeg 1db
- gólyaláb 4pár
- forgókúp 1db
- tornakötél 5db
- ugróasztal 1db
- gördeszka 3db
- labdák (3 féle méret) 10db
- medicin labdák 3db
- ugró labdák 2db
- egyensúlyozó eszközök (billenők) 5db
- rugós deszka 3db
- dobó gyűrűk gyerekenként 1db
- geometriai alakzatok 1készl.
- kéz- és lábnyomok 1-1készl.
- hengerek 1készl.
- félgömbök 10db
- trapéz 1db
- gyűrűhinta 1db
- kötélletra 1db
- Ayres-háló 1db
- alagút 1db
- „téglák” 20db
- „luna” tornaelemek 10féle

Hangszerek

- xilofon 1db
- dob 1db

- cintányér 1db
- ütős hangszerek 1-1db

Fejlesztő játékok

- társas játékok (dominó, kártya, stb.) 5féle
- bábok 20db
- figyelem-memória fejlesztő játékok (térbeli irányok, párosítás, stb.) 5féle
- logikai gondolkodást fejlesztő játékok (matek manók, halmazalkotás, számok felfedezése, stb.) 8féle
- forma- és szín egyeztető játékok 5féle
- kirakók (család, évszak, gyümölcsök, állatok, stb.) 10féle
- szerialitást fejlesztő játékok (eseményképek) 5féle
- építő játékok (lego, duplo, szerszám- és szerelő készlet, stb.) 10féle

Egyéb

- zajsűrő fülvédő 3db
- mágneses tábla + mágnesek 1db
- audio – műsoros kazetták (Halász J., Kaláka, mese kazetták) 10db
- Televízió 1db
- CD lejátszós rádió-magnetofon 1db

Értelmileg akadályozottak általános iskolai tagozata

Olvasás – írás elemei

- magnetofon
- hangkazetták
- lemezjátszó
- hanglemezek
- hangszer
- hívó képek
- applikációk
- ABC tábla
- betűkártya
- szóképek
- betűsín
- diavetítő, diafilmek
- videó, videofilmek
- vázoló lapok
- gyengén látó füzetek
- ceruzafogó
- hang és szóképek készlete

- szóképek készlet 1. osztály

Számolás – mérés elemei:

- színes rudak készlete
- számképek
- számkép kártya
- számjegyek
- számolófüzet
- szöges tábla
- dominójátékok
- egyenlőségjel, relációs jelek
- játékpénz
- síkidomok
- űrmértékek
- súlymértékek
- mérleg (többféle)
- hosszúságmérő eszközök – vonalzó, méterrúd, mérőszalag
- logikai készlet
- játékor, valódi óra
- természetes anyagok
- számegegyenes
- érzékelő játékok
- hőmérő
- applikációs tábla
- oktatókészlet: Almák – körték
- Kép- és formadominó
- Babylon

Számolást fejlesztő játékok

- Macskák és egerek
- rudas számoló
- színes telelöttő
- almafák
- számjegyek + kirakóállvány
- abakusz készlet
- matekmanók
- számoló legyezők 10 db

Beszédfejlesztés és környezetismeret

- szemléltető kártyák
- diafilmek, diavetítő
- makettek
- térképek
- modellek
- rádió
- televízió
- magnetofon
- videó
- lemezjátszó
- naptár
- postai küldemények nyomtatványai
- sablonok
- applikációs képek
- képes dominó
- színes képek, képkártyák
- szín – forma és képes dominó
- szemléltető kártyák – Emberek világa

- Állatok világa
- Növények világa
- Közlekedés világa
- oktató táblák – Otthon sorozat

- Utcán sorozat
- videó filmek

- Beszédfejlesztő készlet
- Környezetismereti kiegészítő készlet
- Környezetismereti kirakó készlet
- paraván
- memória társasjátékok
- fa kirakók

Ábrázolás – alakítás

- gyurma, sógyurma, agyag, gipsz
- kiöntőformák
- vízfesték, tempera
- ecset, ecsettál, ecsetkendő
- építőjátékok

- színes ceruzák
- zsírkréták
- filctollak
- gyöngyök
- természetes anyagok
- termékek
- textilanyagok
- cérnák, fonalak
- képes újságok
- ragasztó
- műanyagflakonok, papírdobozok
- olló
- művészeti alkotásokat bemutató képek, fotók
- különböző vastagságú és fajtájú színes lapok, kartonok,
- varrókészlet
- egyszerű szerszámok
- 6 db szövőkeret
- különböző méretű és formájú nyomdák

Környezetvédelem – egészségvédelem

- természetismereti oktatáshoz alkalmazható képsorozatok
- biológia oktatásához ajánlott taneszközök
- diasorozatok: - Az ember és környezete
- videofilmek – Az ember fejlődése és növekedése
- kerek és lépések 1-13.
- levegőszennyezés
- vízszennyezés
- oktatótáblák: Mindennapi veszélyek sorozat táblái
- audiovizuális eszközök
- térkép
- terepasztal
- elsősegélyláda
- fotóalbum
- tükör
- zászló
- címer

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Kézimunka

- vastagabb, vékonyabb bútorszövet hulladék
- vastagabb nagylyukú tű, vékonyabb kislyukú tű
- szűcs tű
- himzőfonalak
- napvászon
- különböző fajtájú kongrék
- két-, ill. négylyukú gombok, gyöngyök
- textilhulladék
- ollók
- hulladék textil, pamut nyíráshoz, gombolyításhoz
- zsákvászon, aljjuta azsúrozáshoz

- kressvászon
- szövőréma
- hímzőréma
- cm szalag
- mosogatószer, mosogatószivacs, edénysúroló, törőlkendő
- törmelék szivacs
- zöldség – gyümölcs hámozó kés
- kerti szerszámok (locsolókanna, ásó, kapa, gereblye)
- udvari seprű
- porrongy, porszívó
- ár
- filcanyag
- színes papíranyag
- téstaszaggató
- hajlékony drót

Háztartástani és gondozási ismeretek:

- jól felszerelt konyha
- mák, dió, húsdaráló
- kenyérvágó kés
- kenő és vágó kések
- burkolattisztító szerek
- felmosó- és tisztító-, törőruhák
- gombok
- mosógép
- centrifuga
- vasaló
- tű, varrocérna, rövidárú cikkek, olló
- vödrök
- étel alapanyagok
- kerti szerszámok
- vesszőseprű, cirokseprű
- lapát, hólapát, jégtörő lapát
- talicska
- vetőmagok
- palánták
- oktatói táblák: Otthon sorozat táblái, Mindennapi veszélyek táblái
- Képsorozatok: A konyhában, Ételek, Kerti munkák szerszámjai

Szociális munkatevékenység

- különböző vastagságú kartonok
- tapétavágó kés
- ragasztó
- színes papíranyag
- különböző fémkapcsok
- puhafa
- dörzspapír
- fafaragó kés
- kis kézi fafűrész
- gyalu, satu
- szögek, kalapács

- harapófogó, kombinált fogó
- hajlítható huzalok
- alumínium lemez
- lemezvágó olló
- gipsz, gipszöntő formák
- agyag, agyagozó korong
- kosárfonáshoz vessző
- kerti szerszámok
- napszövet
- vászonanyagok
- kongrék
- hímzőfonalak, tű, olló
- kötő, horgolótű
- kötőfonal, horgolócérna
- szövőrámák
- szövéshez használható fonalak
- hulladék textil, faanyagok
- oktatótáblák: Mindennapi veszélyek táblái balesetvédelmi táblák
- képsorozatok: Kerti munkák szerszámai

Háziállatok

Hová tegyük a hulladékot?

Társadalmi ismeretek és gyakorlatok

- társadalmi ismeretek oktatásához alkalmazható képsorozatok
- a munkát végző ember (különböző szakmáknál készült képsorozatok)
- oktatási táblák: Otthon sorozat

Utcán sorozat

- televízió
- rádió
- magnetofon
- videó
- oktatófilmek, hangkazetták
- diavetítő, diák

Ének-zene-ritmusfejlesztés

- magnetofon, hangkazetták
- lemezjátszó, lemezek
- CD
- televízió
- videó
- ritmusfa
- rumbacsörgő
- csörgődob
- metallofon
- xilofon
- citera
- furulya
- saját készítésű hangkeltő eszközök, hangszerek

- Ulwilla hangszerek (pánsíp, xilofon, triangulum)

Mozgásnevelés, testnevelés

Speciális eszközök, felszerelések

- bordásfal
- járó korlát lejtővel
- járó lépcső-korláttal
- lejtő-lépcső kombináció
- emelkedő és lejtő
- gumiasztal
- matracok, tornaszőnyegek
- székek, zsámolyok
- szobakerékpár, kerékpár
- roller
- guruló lapok
- mászást, kúszást, átbújást segítő játékos eszk.
- hengerek, félhenger
- egyensúlyozó lap és labdák
- bokszoló
- golyók, pálcikák, botok
- különböző magasságú falapok
- expander, kézi erősítők
- gömbvégű tornabot
- különböző hosszúságú és szélességű szalagok
- hangszerek: dob, csengő, triangulum, furulya

Kiegészítő eszközök

- műanyag buzogány, léggömb, felfújható labdák
- homokzsák, babzsák
- gumikötél
- magnetofon
- stopperóra

Sporteszközök:

- pingpongasztal
- kosárlabda palánk
- gyűrű
- létra
- mászókötel, mászórúd
- tornapad
- labdák: teniszlabda, kézilabda, futball-labda, röplabda
- medicinlabda 4 kg, 1,5 kg, 1 kg
- súlyzó: 1 kg, 2 kg
- tornakarika
- ugrókötés
- síp
- magasugróállvány – és lécs
- Greiswald – féle tornaeszköz
- hinták
- gördeszka

- Luna készlet
- pszycho roll

Logopédia

A logopédiai fejlesztő munka eredményességének meghatározó kritériuma, az optimális munkakörülmények kialakítása.

Ehhez szükséges csoportonként, egy megfelelő méretű kezelőhelyiség, hozzá tartozó váróhelyiséggel.

Minimálisan szükséges berendezés (a darabszám munkahelyenként állapítandó meg):

logopédiai tükör

logopédiai asztal

óvodai asztal

óvodai szék

szék

alacsony forgó szék

magas forgó szék

zárható szekrény

játékpolt

könyvespolt

hideg-meleg vízzel ellátott mosdó

fénymásoló

számítógép

telefon

Eszközkészlet

Irodaszerek (igény szerint folyamatos ellátás szükséges)

A beszéd fogyatékos és diszlexiás gyermekek felmérésére:

Logopédiai vizsgálatok kézikönyve

Tesztek a részképesség-gyengeségek felismeréséhez

Diagnosztikai műszer a beszédészlelés és beszéd megértés vizsgálatára

Vizsgáló tesztek a diszlexia, diszgráfia és diszkalkúlia felismerésére

Tesztek a vizuomotoros koordináció és vizuális észlelés vizsgálatára

Mérőeszköz a szókincsfejlettség vizsgálatára

Beszédhallás vizsgáló készülék

Vizsgáló doboz a megkésett beszédfejlődéshez

A beszéd fogyatékosok kezelésére:

Tárgygyűjtemény a beszéd és nyelvi fejlesztéshez

Képanyag a beszéd és nyelvi fejlesztéshez

Hívóképek

Hangfejlesztéshez szükséges eszközkészlet (gyertya, lufi, hurkapálca, nyelvlap, zsebkendő, stb.).

Folyamatos ellátás szükséges.

Auditív észlelés fejlesztését elősegítő eszközök

Vizuális észlelés fejlesztését elősegítő eszközök

Automatizáláshoz képsorozatok

Automatizáló játékok

Auditív differenciáló és automatizáló feladatgyűjtemények

Figyelem és megfigyelőképességet, emlékezetet fejlesztő eszközök

Diktafon

Magnetofon

Diszlexiás, diszgrafiás és diszkalkuliás gyermekek kezelésére

Készségfejlesztő játékok

Készségfejlesztő programok

Gyakorló feladatgyűjtemények

Ayres eszközök, különböző fejlesztő tornaszerek

Számítógép korosztályoknak megfelelő szoftverekkel (olvasó és helyesíró, memória, fogalmi és logikus gondolkodást fejlesztő programok stb.)

A különböző életkorú dadogók, hadarók, diszfáziások és organikus beszédsérültek terápiájához

Beszédszervek ellazítását elősegítő készülék

Beszédlassító készülék

Hangszerek

Valamennyi eszköz a logopédiai csoportoknak megfelelő számban értendő.

Szakkönyvtár és szakfolyóiratok mindkét ambuláns helyen a teljesség igényével, folyamatos fejlesztéssel.

Telefax és Internetes lehetőség.

Gyógytestnevelés

- Gimnasztikalabda
- Thera Band gumiszalag
- Thera Band gumikötél
- Stability Trenor
- Soft-ball
- Polifoam úszódeszka
- Kogelán labda
- Aqua kesztyű
- Wesco készlet
- Ugrálólabda
- Dyn-air Ballkissen párna
- Staby Flexi Fun
- Gömb súly

2. sz. melléklet

Az enyhén értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott 1-8.
évfolyam) tanulók helyi tanterve

HELYI TANTERV

**TANTÁRGYI RENDSZER ÉS ÓRASZÁMOK (AZ ENYHE ÉRTELMI
FOGYATÉKOS) TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK ISKOLÁI
SZÁMÁRA
1-8. ÉVFOLYAM**

Tantárgyak	Az évfolyamok óraszámja							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	7	4	4	4	4
Történelem és társadalmi ismeretek	-	-	-	-	2	2	2	2
Matematika	4	4	3	4	4	4	4	4
Idegen nyelv	-	-	-	-	-	-	2	2
Informatika	-	-	1	1	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2	-	-	-	-
Természetismeret	-	-	-	-	2	2	-	-
Természetismeret – Biológia, egészségtan	-	-	-	-	-	-	2	2
Természetismeret – fizika Természetismeret - kémia	-	-	-	-	-	-	2	2
Földrajz	-	-	-	-	-	1	1	2
Ének-zene	2	1	2	2	2	2	1	1
Rajz és kézművesség/Vizuális kultúra	1	2	2	2	2	2	1	1
Életvitel és gyakorlati ismeretek/Technikai-életvitel-gyakorlat	1	1	1	1	1	1	2	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5	5	5	5	5
Osztályfőnöki	-	-	-	-	1	1	1	1
Étika/Hit- és erkölcstan	1	1	1	1	1	1	1	1
Tantervi modulok								
Tánc és dráma	-	-	-	-	-	-	-	-
Ismerkedés az informatikával	-	-	-	-	-	-	-	-
Hon- és népismeret	-	-	-	-	1	-	-	-
Médiaismeret	-	-	-	-	-	-	-	-
Kötött óraszám	23	23	23	25	26	26	29	29
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	2	2	2	2
Kötelező óraszám	25	25	25	27	28	28	31	31
52.§ 6.bek. Hab. Rehab.	2+1	2+1	3	3	3	3	3	3
Összes	28	28	28	30	31	31	34	34

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	1. OSZTÁLY		2. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	7	259	7	259
Matematika	4	148	4	148
Környezetismeret	2	74	2	74
Ének-zene	2	74	1	37
Rajz és kézművesség/Vizuális kultúra	1	37	2	74
Testnevelés	5	185	5	185
Egészségfejlesztés, mentálhigiéne	-	-	-	-
Etika/Hit- és erkölcsstan	1	37	1	37
Technika-életvitel-gyakorlat	1	37	1	37
Szabadon tervezhető	2	-	2	
Kötelező óra	25		25	
52. § 6. Habilitáció, rehabilitáció	3		3	
Összes óra	28		28	

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	3. OSZTÁLY		4. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	6	222	7	259
Matematika	3	111	4	148
Környezetismeret	2	74	2	74
Ének-zene	2	74	2	74
Rajz – kézművesség	2	74	2	74
Életvitel gyakorlati ismeretek	1	37	1	37
Testnevelés	5	185	5	185
Informatika	1	37	1	37
Etika/Hit- és erkölcsstan	1	37	1	37
Szabadon tervezhető	2		2	
Kötelező óra	25		27	
52. § 6. Habilitáció, rehabilitáció	3		3	
Összes óra	28		30	

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	5. OSZTÁLY		6. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	4	148	4	148
Matematika	4	148	4	148
Történelem és társadalmi ismeretek	2	74	2	74
Természeti ismeretek	2	74	2	74
Földrajz	-	-	1	37
Ének-zene	2	74	2	74
Rajz-kézművesség	2	74	2	74
Életvitel gyakorlati ismeretek	1	37	1	37
Testnevelés és sport	5	185	5	185
Osztályfőnöki	1	37	1	37
Egészségfejlesztés, mentálhigiéne	-	-	-	-
Etika/Hit- és erkölcsstan	1	37	1	37
Informatika	1	37	1	37
Hon- és népismeret	1	37	-	-
Tánc és dráma	-	-	-	-
Szabadon tervezhető	2		2	
Kötelező óra	28		28	
Habilitáció, rehabilitáció	3		3	
Összes óra	31		31	

HELYI TANTERVI ÓRATERV

Tantárgy	ÉVFOLYAMOK			
	7. OSZTÁLY		8. OSZTÁLY	
	Heti óra	Éves óra	Heti óra	Éves óra
Magyar nyelv és irodalom	4	148	4	148
Matematika	4	148	4	148
Történelem és társadalmi ismeretek	2	74	2	74
Informatika	1	37	1	37
Természetismeret, biológia, egészségtan	2	74	2	74
Természetismeret – fizika, kémia	2	74	2	74
Földrajz	1	37	2	74
Ének-zene	1	37	1	37
Rajz – kézművesség	1	37	1	37
Életvitel gyak. ism.	2	74	1	37
Testnevelés és sport	5	185	5	185
Osztályfőnöki	1	37	1	37
Etika/Hit- és erkölcsstan	1	37	1	37
Idegen nyelv	2	74	2	74
Médiaismeret	-	-	-	-
Szabadon tervezhető	2		2	
Kötelező óra	31		31	
Habilitáció, rehabilitáció	3		3	
Összes óra	34		34	

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1 - 8. évfolyam

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	7	7	6	7	4	4	4	4
Éves óraszám	259	259	222	259	148	148	148	148

Magyar nyelv és irodalom 1-4. évfolyamig

Bevezető

A tantárgy tananyagát négy témakör tartalmazza. Ezek szerves egységet alkotnak. Komplex feldolgozás történik az órákon. A kommunikáció az alsó szakaszban a tanóra egy-egy egységeként (kb. 10-15 perces terjedelemben) jelenik meg. Az elsajátított tananyag begyakorlása, alkalmazása spontán helyzetekben történik. A nyelvi ismeretek, helyesírás témakör tananyagát az 1-2. évfolyamon az olvasás, szövegértés és íráshasználat témaköri egységekben szerepeltetjük, de a 3-4. évfolyamon önálló tanegységként van jelen. A kezdő szakaszban a magyar nyelv és irodalom tantárgy gerincét az olvasás-írás jelrendszerének elsajátítása adja, így ezek mellé rendeljük a másik két témakört. A jelrendszer elsajátításának ütemét a tanulók képességéhez igazítjuk, ezért követelménye először a 2. évfolyamon jelentkezik, lehetőséget adva a hosszabb érési időre.

Egy-egy arra rászoruló tanulónál a továbbiakban is megállapítható (egyéni elbírálás alapján) egyéni haladási ütem az egyéni fejlesztés és felzárkóztatás biztosításával.

A tananyag-feldolgozás részletes óratervét a tanmenetekben kell meghatározni.

Célok

- Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, az anyanyelv igényes köznyelvi formájának megismertetése és használata.
- A kommunikációs igény motiválása.
- A tanuláshoz, az önálló ismeretszerzéshez szükséges alapkészségek kialakítása.
- A szövegértő képesség megalapozása.
- Kommunikáció különböző csatornák igénybevételével.

A beszédfejlődés hátrányainak, valamint a kognitív funkciók sérülésének kompenzálása.

- legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.
- A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen.

Feladatok

- A tantárgy fejlessze a beszédpercepciók készséget és a beszédértést.
- Gazdagítsa a tanulók által aktívan használt szókincset.
- Sajátíttassa el a kommunikációs helyzeteknek megfelelő szövegalkotást, magatartási, társalgási, udvariassági formulákat.
- Gyakoroltassa az érthető, megközelíthetően természetes ritmusú hangos beszédet.
- Tegye gyakorlottá a tanulókat a szóbeli szövegértésben.
- Közelítse a tanulók beszédét a köznyelvi kiejtési normához.
- Sajátíttassa el a néma és a hangos olvasást.
- Fejlessze az íráskészséget, az összerendezett írásmozgások kialakulását, teremtse meg az írásbeli nyelvhasználat lehetőségét.
- Csökkentse a meglévő nyelvhasználati zavarokat, tegye tudatosabbá a nyelvhasználatot.
- Ismertesse meg nemzeti kultúránk hagyományait, neveljen az anyanyelv megbecsülésére.
- Formálja a tanulók személyiségét, gazdagítsa érzélemvilágukat, a korrekciós szempontok érvényesítésével enyhítse a személyiségfejlődés zavarainak következményeit.
- Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése.
- Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.
- Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése.
- Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására.
- A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Kommunikáció

Kommunikációs képesség. A köznyelvi ejtés tisztasága. A szituációnak megfelelő hangerőváltás képessége. Beszédkészség. A beszédmegértési képesség és a szövegösszefüggés megértésének képessége. Az információk felidézésének képessége. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazásának képessége.

Szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség. Képesség értelmes mondatokkal való közlésre.

Képesség rövid írásmű (üzenet, levél) megírására. Hibajavítási képesség tanári segítséggel.

Szocializációs, együttműködési készség.

A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.

A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.

Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése.

Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal.

Szájterben való tájékozódás gyakorlása.

A hangok tiszta ejtésének gyakorlása.

A beszédhangok időtartamának érzékeltetése.
Beszédrítmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással.
Hang-, szótag- és szósor ismétlése.
Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása.
Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés).
Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése.
Rövid hallott szövegek megértése hallás után.
Szöveges kiejtési gyakorlatok.

Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben.
Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez.
Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése.
A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata
Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása.
Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.
Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.

Nyelvi ismeretek

A tanult nyelvtani fogalmak, ismeretek felidézésének képessége konkrét példák, helyzetekben. A gondolkodási képességek (elemzés, összehasonlítás, lényegkiemelés, absztrakció). A helyesírási készség. Szabályok alkalmazásának képessége.

Olvasás, szövegértés

Az olvasási folyamat háttérképességei (vizuális és akusztikus figyelem, emlékezet, téri tájékozódási képesség, lateralitás, auditív és vizuális megkülönböztetés, vizuomotoros koordináció). A hangos és néma olvasás technikai jellegű készségei. Szövegértő-elemző képesség. Az önálló ismeretszerzési, tanulási képesség. Gyermeklexikonok használatában jártasság. Gondolkodási képességek. Nyelvi kifejezőképesség. Verbális emlékezet.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése. Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása. Szótagolás tapssal kísérve.

Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása.

Beszédhangok megkülönböztetése.

Rövid-hosszú hangok differenciálása.

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése.

Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.

Hang és betű azonosítása.

Betűk felismerése szavakban, szövegben.

Tájékozódás a tankönyvben.

Tájékozódás a szövegben.

A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel.

Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése.
Tartalom elmondása.
A történet dramatizálása.
Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése.
Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése.

Írás, íráshasználat

Az írás jelrendszerének elsajátításához szükséges képességek – síkban, térben való tájékozódás, a finommotorika, az összerendezett írásmozgás.
A vizuális figyelem, differenciálás képessége.
Az íráskészség fejlesztése, eszközszintű használatának képessége. Önellenőrzés, hibajavítás képességének szokása. Írásbeli szövegalkotás képessége.
Az íráskészség megalapozása.
Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés.

Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.
A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása.
Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése.
Mondatkezdő nagybetű használata.

Kiemelt habilitációs, rehabilitációs feladatok

1-4. osztály

Az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció megerősítése:

- vizuális észlelés
- akusztikus észlelés
- beszédmodoros észlelés

Téri tájékozódás fejlesztése.

Grafomotoros készségek fejlesztése.

Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

3-8. osztály

Az olvasott szavak és a közöttük lévő grammatikai viszonyok felismertetése.

1-8. osztály

Szóemlékezet, vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Helyesírási szokások megerősítése.

Mesehallgatás.

Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása.

Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása.

Rövid mesék olvasása.

Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.

Vers, versszak felismerése.

Ellenőrzés, értékelés

A tanulók értékelése, ellenőrzése az alsó szakaszban címen szerepel, lásd 15. oldaltól.

1. évfolyam

Célok témakörönként

- A tantárgy elsajátításához szükséges alapkészségek felmérés és szükség szerinti fejlesztése.
- A kommunikációs igény motiválása.
- Nyelvhasználat megalapozása, kifejezőkészség fejlesztése.
- Az olvasási-írási jelrendszer egy részének megismertetése.
- Értő olvasás elemi szintű kialakítása.
- Összerendezett írásmozgás elérése.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Kommunikáció, beszéd

- Kommunikációs képesség. A köznyelvi ejtés tisztasága.
- Hallási differenciáló képesség.
- Beszédkészség. A beszédhelyzetekhez alkalmazkodó hangerő, beszédritmus kialakítása.
- A beszédmegértési képesség, szókincs gyarapítása, fejlettségnek megfelelő témában.

Nyelvi ismeretek, helyesírás

- A beszéd hangjainak felismerési képessége. Magánhangzók időtartamának érzékelése. Zöngés-zöngétlen hangok felismerése, differenciálása.
- Helyesírási készség alapozása. (Kiejtés szerinti alapelv.)

Olvasás-szövegértés, irodalmi ismeretek alapozása

- Az olvasási folyamat határképességei:
Vizuális-akusztikus-kinesztéziás megfigyelő és differenciáló képesség, figyelem, emlékezet, téri tájékozódás, lateralitás, soralkotás képessége.
- Az olvasás technikai jellegű készségei:
 - betűismeret (felismerés, hangoztatás, differenciálás)
 - összeolvasás (szótag, szó),
- hangos olvasás (szavak, mondatok, rövid szövegek). • Olvasottak megértésének képessége: bizonyítási technikák használata segítségével. • Gyermekmondókák, versek (mozgással, játékkal kísérve) készségszintű ismerete.
- Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás.
- A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.
- Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása.
- Szótagolás tapssal kísérve.
- Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása.
- Beszédhangok megkülönböztetése.
- Rövid-hosszú hangok differenciálása.
- Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése.

- Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban.
- Hang és betű azonosítása.
- Betűk felismerése szavakban, szövegben.
- Tájékozódás a tankönyvben.
- Tájékozódás a szövegben.
- A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel.
- Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése.
- Tartalom elmondása.
- A történet dramatizálása.
- Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése.
- Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése.

Írás-írás-használat

- Az írás jelrendszerének elsajátításához szükséges képességek – síkban, térben való tájékozódás, a finommotorika, az összerendezett írásmozgás.
- A vizuális figyelem, differenciálás képessége.
- Írás technikai jellegű készségei:
 - betűalakítás,
 - betűkapcsolás,
 - vonalközbe helyezés.
- Íráskészség: másolás, írottról, nyomtatottról.
- Az íráskészség megalapozása.
- Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés.
-
- Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása.
- A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása.
- Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése.
- Mondatkezdő nagybetű használata.

Fejlesztési feladatok

- Kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetekben.
- Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.
- Íráselőkészítés gyakorlatai, a kéz ügyesítése, az írásmozgás fejlesztése, szem-kéz koordináció kialakítása.
- A vizuális, az akusztikus figyelem és differenciáló képesség fejlesztése.
- A fonetikus észlelés, az optikus differenciáló képesség fejlesztése, gyakorlaton hanganalizálásra.
- Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése.
- Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése.
- Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok).
- Helyes beszédhangsúly kialakítása.
- A nyelvhasználat alapozása.

Témakör	Tartalom
Kommunikáció Beszéd	Beszédlégzés, tiszta hangoztatás, helyes ejtés, beszédritmus. Szókincsgyarapítás. Passzív szókincs aktivizálása. Mondatok alkotása segítséggel. A társas érintkezés gyakran használt formulái: gyermekek, felnőttek megszólítása, bemutatkozás, köszönési formák, kérés. Szituációs játékok mindennapi élethelyzethez kapcsoltan.
Nyelvi ismeretek, helyesírás	Hang, betű, beszédhangok felismerése szavakban. Magánhangzók és mássalhangzók időtartama, ejtésük, jelölésük írásban. Zöngés-zöngétlen hangok felismerése, differenciálása. Szótagokból szavak összeállítása, szavak szótagokra bontása ritmizálással. Mondatkezdés, -zárás, nevek kezdőbetűinek jelölése. A kiejtés elvén alapuló szavak, rövid mondatok megfigyelése, helyesírása másolással.
Olvasás-szövegértés, olvasási képesség, irodalmi ismeretek alapozása	A vizuális-akusztikus-kinesztéziás érzékelés, figyelem, emlékezet, téri tájékozódás, lateralitás, soralkotás. A választott anyanyelv-tanítási módszernek megfelelően az olvasási jelrendszer egy részének és technikájának elsajátítása. Szótagok, szavak, tömondatok hangos olvasása. Értő olvasás alapozása a tanult betűkre szerkesztett szavakon, szövegeken. Ismerkedés gyermekkönyvekkel. Versek, mesék, gyermekjátékok, mondókák.
Írás-írás-használat	Az írástanulás előkészítése. Tér- és síkbeli tájékozódás, irányok, relációs helyzetek, vonalköz. Szem-kéz koordináció. Vonalvezetési gyakorlatok. Betűelemek, tanult betűk alakítása, kapcsolása. Írás vonalközbe. Füzethasználat. A tanult betűk írása, kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása.

Tevékenység

- Légzőgyakorlatok, artikulációs gyakorlatok, játékos hangutánzások mondókákkal, rövid versekkel.
- Hangfelismerési gyakorlatok, hallási differenciálás (mondókák, kiszámolók).
- Beszédhelyzetek: megfelelő beszédritmus, hangerő alkalmazása.
- Szókincsbővítés, szómagyarázatok szituációhoz igazodóan.
- Eseményekről, eseményképekről mondatok alkotása.
- A társas érintkezés mindennapos formáinak változatos helyzetben történő gyakorlása (bemutatkozás, köszönés, kérdezés, válaszadás, megszólítás).
- Szavakban magánhangzók időtartamának helyes ejtése, minta, utánzás.
- Zöngés-zöngétlen ejtés megfigyelésének játékos gyakorlatai.
- Szavak elemzése, helyesírása másolással.
- Vizuális – akusztikus – kinesztéziás érzékelés, differenciálás. Akusztikus és vizuális érzékelés, észlelés, differenciálás folyamatos gyakorlása.
- Emlékeztetfejlesztő gyakorlatok.

- Soralkotás, szerialitás gyakorlatai.
- Hanganalízis, hangösszevonás.
- Betűfelismerés, hangoztatás. Betűk, hangok váltogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok alapján (pl. magánhangzók időtartama, mássalhangzók zöngéssége)
- Szótagok, szavak, rövid mondatok (szövegek) hangos olvasása, a tanult betűkészlet alapján.
- Tartalommegértés kialakítása. Szavak, mondatok jelentésének értelmezése képek, rajzok segítségével (hangos olvasás után).
- Néma olvasás után a megértés bizonyítása segítséggel történő feladatmegoldással (jelöléssel, cselekvéssel, rajzzal, egyeztetéssel, kiegészítéssel, válaszadással).
- A tanult mondókák, versek ritmizálása, közös és egyéni mondogatása mozgással, játékkal kísérve.
- Képes mesekönyvekkel ismerkedés, használat módja (osztály szabadpólc).
- Téri és síkbeli tájékozódás gyakorlatai, relációk értelmezése, vonalközben tájékozódás.
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok.
- Soralkotási, sorváltási tevékenységek.
- Betűelemek vázolása, írása, kapcsolása: mozgással kísérve, ráírással, mintha utáni írással.
- A tanult betűk írása, szabályos vonalvezetés, kapcsolás kialakítása: mozgással kísérve, ráírással, minta utáni írással, minta utáni másolással.
- Szavak, rövid mondatok másolása írottról. Másolás nyomtatottról írottra.
- Feladatok a mondatkezdő betű, a mondatvégi írásjel segítségével történő jelölésre.
- Rendezett írásképre, tiszta munkára ösztönzés.
- Saját személyi adatok elmondása. Napszagnak megfelelő köszönés.
- Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.
- A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással.
- Szókincs gyarapodása.
- Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában.
- Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése.
- Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről.
- Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba.
- Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése.
- A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása.
- Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában.
- A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása.

2. évfolyam

Célok témakörönként

- Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, az anyanyelv igényes köznyelvi formájának megismertetése és használata. Mondatalkotás, -bővítés.
- Kérdésekre tartalomhoz kapcsolódó, rövid mondatokban megfogalmazott válaszadás. Közlésigény erősítése.
- A nyelvhasználat és a helyesírás fejlesztése. Tőmondatok helyesírásának alapozása. Egyszerű mondat szavakra tagolása.
- Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása, differenciált módon a képességek függvényében.
- Olvasmányok tartalmának feldolgozása, írásbeli feladatok megoldása segítséggel.
- Az írás teljes jelrendszerének megtanulása (betűalakítás, kapcsolás), másolás, látó-halló tollbamondással szavak, rövid mondatok írása.
- Az írás lendületének, tempójának fokozása. Írásos feladatok megoldása segítséggel.
- A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.
- A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.
- Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Kommunikáció, beszéd

- A szituációnak megfelelő hangerőváltás képessége, időtartam, hangsúly.
- Szóbeli kifejezés képességének fejlesztése, szómagyarázatok, mondatalkotás.
- Kommunikációs készség fejlesztése: kapcsolatfelvétel, kérdés, válasz, kérés, felszólítás, üzenetközvetítés.
- A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukciónak képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.
- A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).
- A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben.
- A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása.
- Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása.
- Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése.

Nyelvi ismeretek, helyesírás

- Helyesírási készség fejlesztése: mondatírás alapozása, egyszerű mondat szavakra tagolása, mondatkezdés, zárás előkészítés után.

- Vizuális-akusztikus differenciáló képesség fejlesztése: hasonló hangzású, hasonló alakú betűk megkülönböztetése. Relációs szavak.

Olvasás, szövegértés

- A hangos és néma olvasás technikai jellegű készségei, szavak, rövid szövegek szótagoló, ill. szóképes olvasása.
- Értő olvasás képességének alapozása: néma értő olvasási képesség / megértés bizonyítása különböző technikákkal.
- Szövegértő – elemző képesség: főbb szereplők, főbb események kiemelése.

Írás, íráshasználat

- Az íráskészség fejlesztése, szavak, mondatok írása másolással, látó-halló tollbamondás.
- Eszközszintű íráshasználat készségének alapozása.
- Önellenőrzés képességének alapozása.
- Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Fejlesztési feladatok

- Kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetben.
 - Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés, figyelem, emlékezet fejlesztésre.
 - Írásmozgás fejlesztése, a kéz ügyesítése, szem-kéz koordináció fejlesztése.
 - Vizuális, akusztikus figyelem és differenciálás képességének fejlesztése.
 - Aktív és passzív szókinccs erősítése, gazdagítása.
- A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókinccsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.
 - Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Témakör	Tartalom
Kommunikáció, köznyelvi kiejtés, beszéd, szóbeli szövegalkotás	<p>Beszédtechnikai gyakorlatok. Helyes artikuláció, időtartam, hangsúly, hanglejtés, hangerő. A mindennapi érintkezés nyelvi fordulatai. Mondatok tartalmi bővítése, pontosítása ki?, hol?, mit?, mikor? Kérdésekre válaszoló szavakkal. Új szavak, kifejezések magyarázata. Kommunikációs helyzetek bővítése: kérdés, válaszadás, kérés, felszólítás, kapcsolatfelvétel, üzenetközvetítés. Szövegalkotás megalapozása, képsorról, eseményekről, élményekről mondatok alkotása. Időrend megállapítása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szósor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása.</p>
Nyelvi ismeretek, helyesírás	<p>Az ábécé (magánhangzók, mássalhangzók). Hangok időtartama, jelölésük. Hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg differenciálása. Hasonló hangzású, hasonló alakú betűk megkülönböztetése. Relációs szavak. Mondatok, nevek helyesírása, az ly jelölése a tanult szavakban. Magán- és mássalhangzók időtartamának jelölése írásban. Mondatkezdő nagybetű, mondathatár jelölése írásban. Mondat szavakra tagolása segítségével.</p>
Olvasás, szövegértés, olvasási képesség, irodalmi ismeretek	<p>A választott módszernek megfelelően az olvasás teljes jelrendszere, technikája (ütemes szótagolás, szóképes olvasás). Értő olvasás a tanult betűkre szerkesztett szavak, szövegek, versek, mesék felhasználásával. Némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdésekre beszámolás. Néma olvasás után megértés bizonyítása. Olvasmányok feldolgozása irányítással. Cím, főbb szereplők, főbb események. Tartalom megértés: olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítségével, irányítással. Ismerkedés a gyermekkönyvekkel, az olvasás megszerettetése. Tartalomjegyzék funkciójának megismertetése. Versek, mesék, mondókák, nyelvtörők, közmondások, szólák. Szókincsbővítés. Értő olvasás fejlesztése. A néma olvasás elemi szintű kialakítása. Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése. Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. A téri tájékozódás</p>

	<p>fejlesztése, irányok megnevezése. Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése. Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szöveghű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.</p>
<p>Írás, íráshasználat</p>	<p>Az írás teljes jelrendszere. Szavak, mondatok, rövid szövegek másolása írottról, nyomtatottról. Szavak, mondatok látó-halló tollbamondás utáni írása. Begyakorolt szavak emlékezet utáni írása. Önellenőrzés, hibajavítás bevezetése. Rendezett, tiszta írásmunka. Olvasmányokhoz kapcsolódó írásos feladatok megoldása segítséggel. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos és néma olvasása. Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése, lejegyzése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással). Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.</p>

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Tevékenységek

- Gyakorlatok a helyes artikuláció, hangsúly, hangerő, beszédtempó kialakítása.
- Játékos szituációkon keresztül a helyzethez alkalmazkodó kommunikációs formák gyakorlása. Bekapcsolódás a mindennapi társas érintkezésbe, beszélgetésekbe. Egyszerű kommunikációs helyzetekben kérdezés, válaszadás, üzenetek átadása.
- Mondatok alkotása, bővítése ki? hol? mit? mikor? Kérdésekre.
- Szókincsbővítés, szómagyarázatok, új kifejezések alkalmazása, szógyűjtések, mondatbővítések kérdések segítségével – más tantárgyak szakszavainak használata.
- Eseményekről, élményekről, képekről mondatok alkotása az időrend betartásával.
- Gyakorlatok a hallási, látási figyelem és emlékezet fejlesztésére.
- Tájékozódási gyakorlatok térben, síkban, testen – irányok, arányok megfigyelése, a megfelelő nyelvi kifejezések használata.

- Szavak hangokra bontása, helyes ejtés, hangok időtartama. Betűk felismerése, hangoztatása, differenciálása. Adott szempontok alapján történő rendezésük, válogatásuk, csoportosításuk. Betűkből szavak alkotása, hiányzó betűk pótlása.
- Vizuális és akusztikus differenciálási gyakorlatok: hasonló alakú, hasonló hangzású betűkkel.
- Mondathelyesírás: kezdés, zárás tudatosítása, gyakorlása.
- Mondat szavakra tagolása segítséggel (szóvonal, ujjon számlálás).
- Olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis és nagy betűk).
- Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, ill. lassú szóképes formában.
- Hangos olvasás gyakorlása változatos formában, pl. párbeszéd olvasása, válogató olvasás. Technikai, grammatikai szempontok szerint: szöveghű olvasásra törekvés, hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.
- Fontosabb szereplők, fontosabb események kiemelése.
- Némán olvasott szövegek megértésének bizonyítása irányított feladatmegoldással (jelöléssel, kiegészítéssel, válaszadással, tartalom megbeszélésével).
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok instrukciójának, megoldásmódjának értelmezése. Gyakorlatok: jelek, piktogramok felismerése, értelmezése, rajzos utasítások értelmezése.
- Fenti feladatoknál: tartalommegértés ellenőrzése, feladatok megoldása segítséggel, irányítással.
- Mondókák, versek ritmizálása, mesék, olvasmányok dramatizálása.
- Ismerkedés a gyermeklexikonnal (Ablak-Zsiráf lexikon). Gyermekirodalommal ismerkedés: Gógós Gúnár Gedeon, Dörmögő Dömötör (osztálykönyvespolc működtetése).
- Az írás teljes jelrendszerének megtanulása (kis és nagybetűk)
- Másolás írottról, nyomtatottról. Látási – hallási előkészítéssel szavak, rövid mondatok írása, tollbamondással.
- Begyakorolt szavak emlékezet utáni írása.
- Nevek, mondatok helyesírásának és a „j” hang kétféle jelölésének változatos formában történő gyakorlása.
- Írásnál közös hallási megfigyelés, elemzés. Az önellenőrzés funkciójának értelmezése, technikájának bevezetése.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó írásos feladatokban az írástechnika alkalmazása segítséggel.
- Rendezett, tiszta füzetvezetés.
- Tanulás, füzet, könyv használata, együttműködés.

Követelmények

- Mutasson fel a tanuló mérhetően folyamatos fejlődést a kommunikációs készség területén, tudjon bekapcsolódni beszélgetésekbe kérdésekkel, válaszadással.
- Legyen képes közreműködni egyszerű üzenetek átadásában.
- Tudja elmondani saját személyi adatait. Napszaknak megfelelően tudjon köszönni.
- Beszéljen érthetően, tagoltan, helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.
- Legyen képes szavakat hangokra bontani, betűkből szavakat alkotni.
- Tudja leírni nevét (családi és utónév).
- Legyen képes alkalmazni a gyakorolt helyesírási szabályokat: előkészítés mellett alkalmazza a mondatkezdő nagybetűt, a mondatvégi írásjeleket, legyen ismerete a „j” hang kétféle jelöléséről begyakorolt szókészletben.

- Ismerje az olvasás teljes jelrendszerét.
- Tudjon olvasni szavakat, mondatokat, rövid szövegeket ütemes szótagoló, ill. lassú szóképes formában.
- Némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével számoljon be. Főbb szereplők, főbb események megnevezése.
- Legyen képes szövegértést bizonyító feladatok megoldására segítséggel – előkészítéssel.
- Legyen képes 3-4 mondóka vagy vers elmondására.
- Ismerje az írás teljes jelrendszerét. A kis- és nagybetűket megfelelően alakítsa és kapcsolja. (Vonalközbe helyezés).
- Írásképe legyen rendezett, olvasható.
- Tudjon szavakat, rövid mondatokat másolni írottról, nyomtatotról – előkészítéssel, tudjon 3-4 betűből álló szavakat tollbamondás után leírni. Begyakorolt szavakat emlékezetből írjon.
- Mondatkezdésnél, nevek írásánál használja a nagybetűt. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal.
- Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása.
- Sorkövetés, sorváltási tevékenység.
- Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása.
- Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása.
- Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása.
- Betűk írása tollbamondással.
- Írásjelek írása, alkalmazása.
- Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből
- Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál.
- Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással.
- Nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél.
- Mondatvégi írásjelek alkalmazása.
- Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés.
- Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.
- A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással.
- Szókincs gyarapodása.
- Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről.
- Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése.
- Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában.
- Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása.
- Rendezett, olvasható íráskép.

3. osztály

Célok témakörönként

- Az összefüggő beszéd fejlesztése, az életkornak megfelelő témákban. Kommunikációs helyzetek ismeretének bővítése.
- Nyelvhasználat pontosítása, fejlesztése, helyesírási alapozás.
- A beszédfejlődés hátrányainak, valamint a kognitív funkciók sérülésének kompenzálása.
- Szóképes, ill. folyamatos olvasás kialakítása. Szöveghű olvasásra törekvés.
- A szövegértő képesség megalapozása. Feladatmegoldásoknál az önállóság fejlesztése.
- Lendületes, esztétikus íráskép elérése, rövid szövegek írása másolással.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Kommunikáció

- Szövegösszefüggés megértésének képessége.
- Az információk felidézésének képessége. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazásának képessége.
- Szóbeli szövegalkotási képesség. Képesség értelmes mondatokkal való közlésre.
- Páros és csoportos kommunikációban való részvétel képessége (megszólítás, kérdés, véleménynyilvánítás).

Nyelvi ismeretek, helyesírás

- A tanult nyelvtani fogalmak, ismeretek felidézésének képessége konkrét példákon, helyzetekben.
- A tanult elemi helyesírási szabályok alkalmazásának képessége (mondatok helyesírása, magánhangzók-mássalhangzók hosszúságának jelölése, szótagolása).

Olvasás, szövegértés

- Készségszintű hangos olvasás: szöveghű olvasásra törekvés, hangerő, hangsúly tempó.
- Szövegértő képesség alapozása, megértés bizonyítása, feladatmegoldási készség fokozása.
- Gyermeklexikonok használatában jártasság.

Írás, íráshasználat

- Írástechnika automatikus alkalmazásának képessége.
- Önellenőrzés, hibajavítás képességének szokása.

Fejlesztési feladatok

- A kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés fejlesztése, gyakorlása.
- Tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédében.
- Aktív és passzív szókincs gazdagítása.
- Összerendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok mellett.
- Az írásmozgás tempójának, rendezettségének, a helyesírás biztonságának kialakítása.

Témakör	Tartalom
<p>Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása</p> <p>Beszédhallás, hallás utáni értés</p> <p>Beszédfejltség</p> <p>Memoriterek szöveghű tolmácsolása</p>	<p>Beszédtechnikát fejlesztő gyakorlatok, Helyzetnek megfelelő hangerő, beszédtempó. Hangkapcsolatok (hosszú mássalhangzók, hasonulások). Szókincs gyarapítása, új kifejezések, fogalmak, szavak csoportosítása segítséggel. Szóbeli szövegalkotás, közlés (képről). A társas érintkezés alapvető nyelvi formái, egyszerű utasítások követése, megszólítás, kérés, megbeszélés.</p> <p>Beszédhelyzetnek megfelelő szövegalkotás. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.</p> <p>Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe.</p> <p>Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés.</p> <p>Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása.</p> <p>Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás.</p> <p>Ünnepekhez, népszokásokhoz,</p>
<p>Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről</p> <p>Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái</p> <p>Szavak jelentése, szókincs</p> <p>Hang, betű, szótag, szó, szótó, toldalék</p> <p>Modalitás szerinti mondatfajták</p> <p>Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek</p>	<p>Az ábécé ismerete. Betűrend. Magánhangzók, mássalhangzók. Szavak jelentése: ki?, mi?, mit csinál? kérdésekre felelő szavak értelmezése, csoportosítása. Szótagolás, elválasztás. Mondatfajta felismerése a beszélő szándéka szerint (közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás).</p> <p>Mondatok helyesírása: mondat szavakra tagolása, mondatkezdő nagybetű, írásjel alkalmazása. Nevek írása. Magán- és mássalhangzók időtartamának jelölése, „j-ly” jelölése a begyakorolt szókészletben. Gyakran használt hibajavító jelek ismerete.</p> <p>Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás:</p> <ul style="list-style-type: none"> – részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. <p>Beszélgetés, vita:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. <p>Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban.</p> <p>A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben.</p> <p>Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés. Hang és betű megkülönböztetése.</p> <p>A magánhangzók és mássalhangzók időtartama:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. <p>Toldalékos szó megfigyelése, szótó és toldalék elkülönítése.</p> <p>A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, helyesírása begyakorolt szókészletben. <p>Mondatfajta: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, <p>írásbeli gyakorlása.</p> <p>Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után.</p> <p>A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben.</p> <p>A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben.</p>

	<p>Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.</p>
<p>Olvasás, az írott szöveg megértése</p> <p>Az olvasás jelrendszere</p> <p>Az írott szöveg megértése</p>	<p>Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata. Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása. Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszéd formában a hangos olvasás gyakorlása. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tanulság megfogalmazása segítséggel. Tartalom elmondása. Dramatizálás. Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: – az adatok visszakeresése, információk kiemelése. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Gyermeklexikon használata. – Ismerkedés gyermekújságokkal</p>
<p>Írás, szövegalkotás</p> <p>Az írás jelrendszere</p> <p>Szövegalkotás írásban</p>	<p>Írástechnika fejlesztése. Egyvonalas füzetbe írásra áttérés. Tollal írás bevezetése. Rövid szöveg másolása, írás tollbamondás után, emlékezetből. A tanult helyesírási szabályok felhasználása. Önellenőrzés, hibajavítás. Olvasmányokhoz kapcsolódó írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás.</p>
<p>Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése</p> <p>Szerzők és művek</p> <p>Népköltészet</p> <p>– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései</p>	<p>Mondókák, kiszámolóok meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.</p> <p>Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései <p>Epikus művek jellemzői</p> <p>Lírai alkotások jellemzői</p> <p>Báb- és drámajátékok jellemzői</p>	<p>Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel.</p> <p>Könyvtárlátogatás.</p>
---	--

Tevékenységek

- Beszédtechnikai gyakorlatok, logopédiai elemekkel. Kiejtési tréningek. A beszédritmus gyakorlása.
- Szógyűjtések, szómagyarázatok. Szókincsgyarapítás.
- Kommunikációs helyzetgyakorlatok: utasítások végrehajtása, megszólítás, kérdés, megbeszélés és társalgási formulák gyakorlása. Bekapcsolódás beszélgetésbe: tematikus társalgás.
- Összefüggő szóbeli szövegalkotás eseményképekről.
- Betűrendbe sorolás (névsor, lexikonhasználat).
- Hangok csoportosítása (magánhangzók, mássalhangzók) az ejtés időtartama szerint.
- Szócsoportosítási gyakorlatok: kérdések segítségével, jelentésük szerint.
- Szavak szótagolásának, elválasztásának gyakorlása. Csoportosításuk szótagszám szerint.
- Mondatfajták felismerése, megfigyelése beszédben, olvasott szövegben. (Mondatvégi írásjelek megfigyelése.)
- A tanult helyesírási szabályok változatos feladatmegoldásokkal történő begyakorlása, alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás.
- Hangos olvasástechnikát fejlesztő gyakorlatok: felolvasás helyes hangerővel, hangsúllyal, tempóval, szöveghű olvasás kialakítása.
- Párbeszédes olvasás: megértésen alapuló önállóság fejlesztése.
- Néma, értő olvasás után beszámolás az olvasottak tartalmáról.
- Szövegértést bizonyító feladatok megoldása. Válogató olvasás. Információkereső technikák gyakorlása az olvasmányokban.
- Olvasmányok dramatizálása.
- A versek jellemzőinek megfigyelése, felismerése (versszak, ritmus, rím). Versek ritmizálása.
- Gyermeklexikonok használata.
- Írástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok: másolás írottól, nyomtatottól. Rövid mondatok írása látási, hallási előkészítéssel, tollbamondás után, emlékezetből.
- Önellenőrzés, hibajavítás begyakorlása, alkalmazása.
- Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása íráshasználattal.

Követelmény

- Beszédtechnikája legyen megfelelő a tempó, a hangerő területén, a hangok hosszúságának érzékeltetésében.
- Összefüggő szóbeli szöveget tudjon kevés segítséggel alkotni.
- Ismerje és alkalmazza a társas érintkezés tanult formáit.
- Ismerje az ábécét. Tudja csoportosítani a hangokat. (Magán-, mássalhangzók).
- Tanult kérdésekre tudjon szavakat csoportosítani.
- Ismerje fel a mondatokat beszélő szándék szerint (a tanult esetekben).
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismereteket tudja alkalmazni.
- Legyen képes szóképes ill. folyamatos, lehetőleg szöveghű olvasásra, megfelelő hangsúlyozásra.
- Némán olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról segítséggel tudjon beszámolni.
- Tartalommegértést bizonyító feladatot tudjon megoldani előkészítés után.
- Automatikus írástechnikával rendelkezzen.
- Legyen képes szövegek másolni. Hallási megfigyelés alapján tollbamondással szavakat, rövid mondatokat tudjon írni. Emlékezetből írásra legyen képes.
- Írásos feladatokat fokozódó önállósággal tudjon megoldani.
- Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.
- A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.
- Önellenzés, hibajavítás.
- Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

4. osztály

Célok témakörönként

- Mindennapi kommunikációs helyzetekben egyre nagyobb önállóság.
- Kiejtés, szóelemzés, mondattani ismeretek alkalmazása a helyesírásban, igényes nyelvhasználat alapozása.
- Kifejező, lehetőleg szöveghű olvasás.
- Néma olvasással tartalommegértés, feladatmegoldásban megértés bizonyítása.
- Egyéni, rendezett írásmóddal az írás eszközszintű használata.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Kommunikáció

- Nyelvi magatartási formák készségszintű alkalmazása a mindennapi helyzetekben.
- Szocializációs, együttműködési készség.
- Szóbeli szövegalkotásra való képesség (4-5 összefüggő mondat, megfelelő szókinccs).
- Képesség rövid írásmű (üzenet, levél) megírására. Hibajavítási képesség tanári segítséggel.

Nyelvi ismeretek

- Gondolkodási képességek (elemzés, összehasonlítás, lényegkiemelés, absztrakció). Szabályok alkalmazásának képessége.
- Helyesírási készség.
- Közlési helyzetekhez alkalmazkodó nyelvhasználati képesség.

Olvasás-szövegértés

- Gondolkodási képességek. Nyelvi kifejezőképesség. Verbális emlékezet.
- Készségszintű hangos olvasás.
- Néma olvasással a tartalom megértésére való képesség.
- Szövegelemző készség: tények, adatok kiemelése, tömörítés, tagolás.
- Ismeretszerzési, tanulási képesség. A tanuláshoz, az önálló ismeretszerzéshez szükséges alapkészségek kialakítása.

Írás-íráshasználat

- Másolás, tollbamondás, emlékezetből írás készsége.
- Írás eszközszintű használatának képessége, írásos feladatok megoldásánál.
- Önellenőrzés, önjavítás képessége.
- Írásbeli szövegalkotás képessége.

Fejlesztési feladatok

- Önismeret erősítése, véleménynyilvánítás, mások véleményének meghallgatása.
- A kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés fejlesztése, gyakorlása.
- Aktív, passzív szókinccs gazdagítása.
- Összerendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok mellett.
- A néma értő olvasást követő feladatok megoldása (szövegértés biztosítása)
- Verbális emlékezet, akaratlagos figyelem fejlesztése.
- A nyelvtani ismeretek elsajátításával kapcsolatos gyakorlatok.

Témakör	Tartalom
<p>1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása</p>	<p>Beszédtechnikai gyakorlatok (artikuláció, hangsúly, hanglejtés, beszédritmus, hangerő). Helyes ejtés (toldalékok, kiejtésről eltérő hangkapcsolatok). A kommunikációs helyzetnek megfelelő szövegalkotási gyakorlatok. Szöveg átalakítása kérdések segítségével. Szavak és szövegek környezet kapcsolata. Szóbeli fogalmazási ismeretek alapozása: anyaggyűjtés, szövegalkotás. Címadási gyakorlatok.</p> <p>1.1 Beszédhallás, Helyes beszédlejtés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során. 1.2 hallás utáni értés, 1.3 Beszédfejlettség 1.4 Memoriterek szöveghű tolmácsolása</p>
<p>2. Olvasás, az írott szöveg megértése</p>	<p>A hangos olvasás ütemének fejlesztése. Folyékony olvasás. Szövegek olvasása. Szöveghű, kifejező olvasás. Szövegelemzés néma olvasás után. Szöveg megértés bizonyítása (feladatmegoldás, tartalomelmondás). Szöveg tagolása, tömörítése, vázlat. Mesék, történetek, elbeszélések, ismeretterjesztő művek főbb ismérvei. Közmondások, találós kérdések. Elemi ismeretek írókról, költőkről, művekről. Próza és vers. Összehasonlítás, ismérvek kiemelése. Gyermeklexikonok használata. Könyvtárhasználat, kölcsönzés. 2.1. Az olvasás jelrendszere 2.2. Az írott szöveg megértése</p>
<p>3. Írás, szövegalkotás</p>	<p>Írástechnika fejlesztése. Másolás, írás tollbamondás után, emlékezetből. Szövegrendezés, rendezett íráskép, önellenőrzés, hibajavítás. Írásos feladatok megoldása segítséggel, ill. önállóan. 3.1. Az írás jelrendszere 3.2. Szövegalkotás írásban</p>
<p>4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről</p>	<p>Mondatfajták a beszélő szándéka szerint, felismerésük, beszédben, olvasott szövegben (mondatvégi írásjelek). Szófaji ismeretek, szavak csoportosítása kérdőszavak segítségével, csoportok megnevezése, jelentés értelmezés. A szó szerkezete (szótő, toldalék). A szavak elválasztása. Toldalékok és helyesírásuk. Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése, megfigyelése, helyesírása gyakorlott szavakban. „j-ly” a tanult szavakban. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának jelölése. A mondatok, nevek helyesírása. 4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái 4.2. Szavak jelentése, szókincs 4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék</p>

	4.4. Szófajok 4.5. Modalitás szerinti mondatfajták 4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek
5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	5.1. Szerzők és művek- Népköltészet - Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései - Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Könyvtárlátogatás 5.2. Epikus művek jellemzői 5.3. Lírai alkotások jellemzői 5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői

Tevékenységek

- Gyakorlatok a beszédtechnika fejlesztésére (hangerő, hangváltás, ritmus, hangsúly).
- Bekapcsolódás felnőttek beszélgetésébe.
- A kommunikációs célnak megfelelő szövegalkotás tanulása.
- Mindennapi kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó nyelvi formák alkalmazása. Szituációs játékok.
- Események megvitatása, vélemény megfogalmazása.
- Üzenet, levél, levelezőlap írása.
- Anyaggyűjtési módok megismerése, használata. Gyakorlatok az anyaggyűjtés módjainak megállapítására.
- Címadási gyakorlatok.
- Hangok, betűk különböző szempontú csoportosítása.
- Szavak elemeikre bontása (szótó, toldalék).
- Szó szerkezetek alkotása, átalakítása.
- Szótagolás, elválasztás alkalmazása.
- Gyakorlatok a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölésére.
- Szavak csoportosítása jelentéstartalom és szerkezet alapján. Kérdőszóra szavak csoportosítása.
- Mondatok tagolása, átalakítása (szűkítése, bővítése).
- Mondatfajták felismerésének gyakorlása. Mondatalkotási gyakorlatok a beszélőszándék kifejezésére.
- Mondatok csoportosítása a beszélő szándéka szerint. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.
- A grammatikai szinthez kapcsolódó helyesírási gyakorlatok.
- Olvasástechnikai fejlesztését szolgáló gyakorlatok: szöveg bemutató jellegű olvasása, olvasógyakorlatok. Párbeszédés olvasás, válogató olvasás.
- Néma olvasással szöveg megértése, a megértés bizonyítása tények, adatok kiemelésével. Tartalomelmondás. Információk, adatok keresése.
- Szövegelemző feladatok. Szöveg átalakítása kérdések segítségével.
- Címadási gyakorlatok. Lényegkiemelés, tömörítés. Vázlatpontok megfogalmazása irányítással (rajzos vázlatkészítés).
- Feladatvégzés, tartalom megértésén alapuló különböző feladatok megoldása irányítással, ill. önállóan.
- Vers és próza jellemző jegyeinek megfigyelése, felismerése.

- Vers- és prózamondás, dramatizálás.
- Gyermek- és más lexikonok használata. Információkereső technikák alkalmazásának gyakorlása.
- Írás másolással, tollbamondással, emlékezetből.
- Hibák javítása. Önellenőrzés.
- Eszközjellegű íráshasználatnál önállóság fokozása, igényes kivitelezés.

Követelmény

- Legyen képes a nyelvi formák alkalmazására a mindennapos társas érintkezésben. Tartalomnak megfelelő hangsúly, tempó.
- Tudja gondolatait kifejezni összefüggő mondatokban. Véleményét próbálja megfogalmazni.
- Legyen képes adott témában 4-5 mondat alkotására.
- Ismerje fel a tanult nyelvi fogalmakat.
 - a mondatok jelentéstartalma,
 - a beszélőszándék felismerése,
 - szavak csoportosítása, kérdőszó alapján, jelentésértelmezés.
- Alkalmazza a megismert nyelvtani szabályokat írásban:
 - mondatok helyesírása,
 - hang-betű időtartamának jelölése,
 - kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok tudatos helyesírása irányítással.
- Legyen képes a feldolgozott szövegek folyamatos olvasásra. Szöveghű olvasás.
- Legyen képes röviden, összefüggően beszámolni az olvasottakról, az eseményekről néma olvasás után.
- Szövegelemzést, összefüggés-kiemelést, tagolást, tömörítést irányítással tudjon végezni.
- Rendelkezzen elemi műfaji ismeretekkel (vers, próza megkülönböztetése).
- Tudjon szöveghűen elmondani emlékezetből 3-4 verset.
- Tollbamondásnál, emlékezetből való írásnál a begyakorolt alapszókészlet szavait írja helyesen.
- Legyen képes előkészítés után tollbamondással 4-5 mondat leírására.
- Alkalmazza az önellenőrzést, ismerje a hibajavító jeleket.
- Írásos feladatmegoldásokban eszközszinten használja az írást.
- Írásképe legyen tiszta, rendezett, könnyen olvasható.

A tanulók értékelése, ellenőrzése az alsó tagozaton

A tantárgy tananyaga témakörökre tagolódik, de ezek komplex egységet alkotnak. Az értékelés, ellenőrzés is ezt tükrözi.

A kommunikáció témakör anyagának *ellenőrzési formája*: a folyamatos megfigyelés egyénre és csoportra vonatkozóan és a minősítés*. *Ellenőrzés módja*: a szituációs helyzetekben tanultak tudatos alkalmazása, felhasználása a mindennapi helyzetekben, az önkontroll elérése a legmagasabb értékelési szint. *Ellenőrzési helyzetek*: kommunikációs szituációk: utasítások követése, bekapcsolódás beszélgetésbe, köszönési formák, kérdésre válaszadása, üzenetközvetítés, megszólítási formák, véleménynyilvánítás. Nyelvi kifejezőkészség területe: beszédben tiszta, érthető hangoztatás, egyszerű mondatalkotás, közlési igény, tagolt beszéd, szókincs gyarapítás, szóhasználat, összefüggő mondatok alkotása.

A nyelvi ismeretek témakörben az 1. és 2. évfolyamon a tananyag a tantárgyban integrálva jelenik meg. *Ellenőrzési forma*: a tanultak, a nyelvhelyesség alapjainak ellenőrzése folyamatos megfigyeléssel, minősítéssel* történik. *Ellenőrzés módja*: komplex módon, folyamatosan alkalmazzuk, bővítjük, korrigáljuk a témában tanultakat. *Ellenőrzési helyzetek*:

magánhangzók hosszúságának jelölése, hangokból szóképzés, szavak hangokra bontása, a helyesírás alapjai: szavak, mondatok másolása, látó-halló tollbamondás, mondatok helyesírása.

A nyelvi ismeretek témakör 3. és 4. osztályos anyaga önálló egységként jelenik meg. Az *ellenőrzési formája*: a folyamatos megfigyelés mellett a minősítés*, a szintmérés és szükség szerint a diagnosztikus mérés. *Ellenőrzés tartalma*: mondatalkotások, szavakra tagolás, a beszélő szándék észrevétele, kifejezése, mondatvégi írásjel megfigyelése, alkalmazása. Szavak jelentéstartalma, kérdőszóra csoportosítás, szógyűjtés. Ábécésorba rendezés, lexikonhasználat segítségével. Hangok csoportosítása. Szótagolás, ritmizálás, szabály tudatosítása. *Ellenőrzés módja*: szóbeli válaszadás, feladatmegoldás irányított, közös, egyéni helyzetben, tanórán, házi feladatokban, témazáró, félévi, év végi felmérés.

Az olvasás-szövegértés témakör anyaga olvasástechnikai és tartalom-megértési területre tagolódik. A hangsúly fokozatosan az első területről a másodikra tevődik át. *Ellenőrzés formája*: folyamatos megfigyelés és diagnosztikus mérés. A diagnosztikus mérés itt nagy jelentőséggel bír, mert ez adja az alapkészségek szintre hozásának, az eredményes tananyag elsajátításának és az egyéni haladás hatékonyságának az alapját. *Ellenőrzés tartalma*: betűhang felismerése, differenciálás, összeolvasás. Szó, mondat, szövegek hangos olvasása, olvasottak értelmezése, bizonyítás különböző technikákkal. Némán olvasott szavak, mondatok, szövegek megértésének bizonyítása megbeszéléssel, feladatmegoldásokkal. Tartalommegértés ellenőrzése, párbeszédés válogató olvasás, rajzos vázlatkészítés, szöveg tagolása, tömörítése, vázlatkészítés segítségével.

Lexikonhasználat, könyvtári kölcsönzés. *Ellenőrzés módja*: csoportos, majd egyéni hangos olvasás adott szintnek megfelelően, időszakonként. Némán olvasottak megértésének bizonyítása megbeszéléssel.

Feladatlapos ellenőrzés tartalomra vonatkozó feladatokkal tanórán, házi feladatban, tananyagegységekként félévkor, év végén felmérés. Szövegelemzések irányítással, folyamatosan. Címszavak keresése irányítással, csoportos könyvtárlátogatás esetenként.

Az írás-írás-használat témakör anyaga technikai és helyesírási részből áll. A biztos írástechnika és az alapvető helyesírási ismeretek teszik lehetővé az írás-használat eszközszintű kialakítását. *Ellenőrzési forma*: folyamatos megfigyelés, javítás, javíttatás és diagnosztikus mérés. A diagnosztikus mérés hangsúlyos szerepet kap, mert ez a kiindulópontja az alapkészségek fejlesztésének, az eredményes tananyag-elsajátításának, a sikeres egyéni megsegítésének. *Ellenőrzés tartalma*: betűelemek, betűk, mondatok írása minta után, másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. Mondatok helyesírása. Folyamatos szöveg írása. Írásos feladatok megoldása közösen, irányítással, önállóan. Külalak, rendezett íráskép. *Ellenőrzés módja*: változás, ráírás, minta utáni írás, másolás, tollbamondás, emlékezetből írás; alapszókészlet szavainak írása, szövegek írása. Mérések: tananyag egységenkénti felmérése, félévi, év végi felmérés. Írásos feladatokban az íráskészség alkalmazása folyamatosan.

5-8. évfolyam

Bevezető

A magyar nyelv és irodalom tantárgy tananyagát az 5-6. évfolyamon négy témakör tartalmazza. A komplex szemlélet a tanórákon úgy működik, hogy két domináns témakör: a nyelvtani ismeretek és az olvasás, ismerkedés az irodalommal köré csoportosítjuk a másik két témakört (kommunikációt, fogalmazást – szövegértés-alkotást). Ezek tartalmukkal, tevékenységeikkel segítik az irodalmi-nyelvtani követelmények teljesítését. A témakörök arányai, tanórai megjelenése a mikrotervekben tükröződik. A tanórákon kb. 20-25 percet fordítunk kommunikációs és a szövegalkotási-fogalmazási gyakorlatokra.

A 7. évfolyamon ötödik témakörként lép a dráma, a 8. évfolyamon a médiaismeret. Ezek cél- és követelményrendszere, tartalma és tevékenységformái közel állnak a tantárgy többi témaköréhez, így együtt biztosítanak egy szélesebb spektrumú anyanyelvi alpműveltség kiépülését. A dráma- és médiaismeret témaköri feladatait évi 18 órában dolgozzuk fel. Ezek elosztását az egyes iskolák órakeret-felosztásukban határozzák meg. A két témakör tananyaga elvégezhető heti, kétheti vagy tömbösített elosztásban is. A választott felosztási módot a tanmenetekben kell jelölni.

Célok

- A jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése.
- A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését nevelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.
- A beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

Feladatok

- Fejlessze bátorító, önbizalom-növelő, az önismeretet elősegítő neveléssel a játékosságok és az alkotóképességet.
- Vezesse be a tanulókat az irodalmi szövegek feldolgozásával a magyar nyelv rendszerébe, ismertesse meg velük a magyar irodalom néhány – összetettebb emberi kapcsolatokat megjelenítő – klasszikus művét.
- Építse tovább a tanuló társas nyelvhasználati, fogalmi gondolkodásbeli, érzelmi, ízlésbeli, erkölcsi műveltségét.
- Támogassa a tanulók érzelmi, szociális, intellektuális érését irodalmi műveken keresztül – vegye figyelembe funkciózavarait, személyiségének sérülését.
- Folyamatosan fejlessze a szövegalkotást, a szövegértési képességet.
- Teremtse kommunikációs szituációkat, használja ki a drámapedagógiai lehetőségeket.
- Segítse az információszerzést, az információk rögzítését.
- Hozzon létre olyan helyzetgyakorlatokat és foglalkozásokat, ahol a tanulók a más tantárgyakban elsajátított ismereteiket a drámában, a táncban és a bábjátékban is alkalmazni tudják.
- Fejlessze némajátékokon, szöveges játékokon keresztül a tanulók spontán megnyilatkozásait, természetes rögtönzőkedvét, improvizációs készségét.
- Ismertesse meg a tanulókat nemzeti kultúránk dallam- és szókinccsével, egyszerű, könnyen elérhető szertartásaival, hiedelemvilágával.
- Tárja fel azokat a lehetőségeket, ahonnan kiegészítő ismereteket tudnak gyűjteni.
- Ismertesse meg a tanulókkal, az ismerethordozó médiákat.

- Alakítsa ki a tanulóknak azt az igényt, hogy válogassanak, szelektáljanak a média műsoraiban.
- Segítse a tanulókat az információk helyes értelmezésében.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Kommunikáció

Kommunikációs készségek. Az iskolai, hétköznapi – egyéni és közösségi – kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás képessége. Beszédtechnikai készség, szövegszerkesztési képesség. A társas kapcsolatok fenntartására irányuló képesség.

Nyelvtani ismeretek

A szófajok, a mondatrészek körében elsajátított tantárgyi készségek. Önellenőrzés szerepe a helyesírási készségben. A tudatos nyelvhasználat képessége. Az írásbeli kifejezésformák alkalmazásának képessége.

Olvasás, ismerkedés az irodalommal

A differenciáló, összehasonlító, a lényegkiemelő képesség. Szövegelemzési- és alkotási ismeretek alkalmazásának képessége olvasói vagy átélt élmény feldolgozásában. A tantárgyi terminológia használatának képessége. Az életkorhoz, befogadóképességhez alkalmazkodó szövegolvasás képessége.

Irodalomolvasás, tájékozódás az irodalmi kifejezésformákban

A különböző műfajú irodalmi szövegek megértésére és elemzésére irányuló képesség. Az olvasói kedv fenntartása, igény fokozása a hosszabb terjedelmű szövegek önálló olvasására. Olvasástechnikai készség. Figyelem, összehasonlító, lényegkiemelő képesség. Véleménynyilvánítási készség és képesség. Beleélő és kritikai érzék. A koncentrációképesség. Verbális emlékezet. Az empátiás készség. Azonosulási képesség az olvasott művek szereplőivel. Magatartásformák értékelésének, elemzésének képessége.

Fogalmazási ismeretek, szövegértés, szövegalkotás

Tanulási motiváció, A szövegértés- és alkotás folyamatának algoritmusai. Szövegszerkesztési képességek. Törekvés a szöveg belső logikájának és struktúrájának feltárására. Az önkifejezés, az érzelmek kifejezésének képessége. Kreativitás, önállóság. Esztétikai ítéletképesség, fogékonyság.

Drámajátékok ismerete – a 7. évfolyamon részletezve.

Médiaismeret – a 8. évfolyamon.

A tanulók ellenőrzése, értékelése

A kommunikációs képességek fejlődésének nyomon követése: részvétel a helyzetgyakorlatokban, beszélgetésekben, vitákban, válogató felolvasásban, drámajátékban.

Az illemszabályok elsajátításának és alkalmazásának ellenőrzése: a napi viselkedés megfigyelésével minden köznapi helyzetben. Az iskolai és tágabb környezet szabályainak betartása szituációs gyakorlatokon, játék és egyéb szabadidős tevékenységek során, utazás járműveken, viselkedés orvosi rendelőben, színházban, iskolai rendezvényeken.

Nyelvi-stiláris fejlődés ellenőrzése folyamatos megfigyeléssel: szóbeli feleletkor, beszámolók, írásbeli szövegalkotás, szógyűjtés, szinonimák keresése során, szaktárgyi kifejezések ismeretének és alkalmazásának bizonyításával.

A tanulási szokások, ismeretszerzési képességek fejlődésének ellenőrzési formái: önállóság a tanulásban, a tanórai feladatvégzésben és a napköziben, szövegértés, utasítások megértése és végrehajtása, információgyűjtés – szelektálás, szövegtagolás, lényegkiemelés, vázlatkészítés, rövid beszámoló, írásos-rajzos feladatmegoldások, olvasónapló vezetése.

Koncentrációképesség ellenőrzési formái: szöveghű olvasás, tématarató szövegalkotás, szabályok – memoriterek tanulása.

Differenciálóképesség ellenőrzési formái: adott szempontok alapján csoportosítások végzése, azonos és eltérő vonások felismerése. A kognitív képességek fejlődését nyomon követő ellenőrzési formák: fogalmak, szövegek, információk megértése – képekből, szinonimákból, utasításokból.

Olvasási képesség ellenőrzési formái: hangos olvasás, néma értő olvasás, bemutató felolvasás. Helyesírási készség ellenőrzése: írásbeli feladatok, fogalmazások során.

Önellőrzési-hibajavító képesség ellenőrzése: összehasonlítás a helyes megoldással, a hibák felismerése, a hibajavító jelek értelmezése és használata, javítás fokozatos önállósággal.

A gondolkodás műveleti szintjének fejlettségét bizonyító ellenőrzési módok: adott szempont szerinti elemzés irányítással, önállóan, analízis – szintetizálás – általánosítás, szinonimákkal való behelyettesítéssel a mögöttes tartalmak megértésének bizonyítása, ok-okozati összefüggések elemzése, lényeges jegyek kiemelése, a tételmondat megfogalmazása, események időrendisége, ítéletalkotás.

Empátiás és együttműködési készség fejlődésének ellenőrzési módjai: helyzetekbe, jellemekbe, magatartásformákba való beleélés drámajátékkal, részvétel a frontális órai munkában, páros és csoportmunkában, gyűjtőmunkában, riportkészítésben, naplővezetésben, házi feladat elkészítésében.

Tudásszint mérése: témazáró feladatlapokon, félévi, év végi tudásszintmérő feladatlapokon, helyesírási szintmérő feladatokon. Folyamatos diagnosztizálás, a teljesítmény százalékos értékelése, osztályzás.

5. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. A kulcskompetenciák közül hangsúlyos az anyanyelvi kommunikáció, amelynek során a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztésének. A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése kiemelt szerepet kap, mert az önismeret alakításával a tantárgy segíteni tudja a társadalmi beilleszkedést. A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyéni képességekhez igazodó ütem és elvárás megjelenik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukciónak fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Célok témakörönként

Beszéd-készség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

A szókinccs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókinccs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. Fokozódó önállóság megteremtése a helyesírási hibák felismerésében és javításában.

Fogalmazási ismeretek, írás, szövegalkotás

Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközzellegű használatának kialakítása.

Olvasás és az írott szöveg megértése

Az olvasás iránti igény felkeltése az irodalmi élmény során. A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Képesé tenni a tanulókat az olvasott mű (műrészlet) élethelyzeteinek elemzésére, megjelenítésére különböző formákban (rajz, dráma, véleményalkotás).

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Beszédképesség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Kommunikációs képesség

- szókincsbővítés, kifejezőképesség formai és tartalmi elemei.
- percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg.
- vizuális és akusztikus figyelem.
- emlékezet.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

Analizáló-, szintetizálóképesség.

Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok.

Szerialitás: betűrend.

Fogalmazási ismeretek, írás, szövegalkotás

Analizálóképesség, a szövegértés és –alkotás során.

Finommotorika fejlesztése írásmozgással.

Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése.

Emlékezet – hosszú távú:

Aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.

Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás.

Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

Olvasás és az írott szöveg megértése

- Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során.
- Figyelem.
- Auditív észlelés: szövegemlékezet.
- Emlékezet: olvasottak felidézése.
- Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával.
- Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése.
- Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése.
- Szókincsbővítés.

Témakör	Tartalom
<p>Beszéd-készség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása</p> <p>Kommunikáció</p>	<p>Helyes légzéstechnika, artikuláció, ritmus, időtartam tempó, hanglejtés. Mondatfonetikai eszközök alkalmazása a beszéd és a hangos olvasás során. Mindennapi beszédhelyzetekben a kapcsolatfelvétel, -tartás, a szándék- és véleménynyilvánítás. Az elemi udvariassági formák ismerete és alkalmazása. Kommunikációs helyzetgyakorlatok a testtartás, a távolságtartás, a tekintet, a mimika, a hangerő megválasztására. A tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukzív beszéd képességének fejlesztése.</p>
<p>Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről</p>	<p>A beszédhangok. Hang és betű. Magánhangzók, mássalhangzók képzése, időtartama. Az ábécé, a betűrend. A szavak szerkezete: szótó, toldalék, egyszerű és összetett szó. A szó hangalakja és jelentésárnyalatai. Szótag. A magyar helyesírás alapelvei: a kiejtés, a szóelemzés és a hagyomány elve példákon keresztül. A mondat fajtái a beszélő szándékai szerint: közlés, szándék, hanglejtés, mondatvégi írásjel, mondat átalakítás a szándéknak megfelelően. A beszédhangok időtartamának jelölései, az elválasztás gyakorlatai, a helyesírás: alapelvek gyakorlatai, a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölésére és a j és ly-s szavak írására. A családnevek írása a hagyomány elve szerint. A begyakorolt szóképzés helyesírása. A mondat végi írásjelek szabályának alkalmazása.</p>
<p>Fogalmazási ismeretek, írás, szövegalkotás, írott szöveg megértése</p>	<p>Szövegolvasás, szövegszerkesztés különféle műfajokban: elbeszélés, leírás, levél, jellemzés. Szövegelemzés a megadott szempontok szerint: cím, helyszín, szereplők, cselekmény időrendi és tartalmi sorrendje, cím és tartalom kapcsolata. A tartalom elmondása, lényegkiemelés, a szöveg hiányzó részeinek megszerkesztése, tömörítése. A leírás elemei tárgyak, jelenségek, személyek tulajdonságainak leírása. A levél és üdvözlőlap tartalmi és formai elemei, alkalomhoz illő megszerkesztése. Szöveg tartalmi tömörítése, üzenete. Nyelvi megformálás, választékos szóhasználat olvasott, átélt eseményekről.</p>
<p>Olvasás, ismerkedés az irodalommal</p>	<p>A népköltészet keletkezése, terjedése, jellemzői. A népmese jellemzői, fajtái: szegényember-mesék, állatmesék, tündérmesék, csalimesék. A műmesék jellemzői, meseírók (Benedek Elek, Arany László, Andersen, Grimm, La Fontaine). A népdalok témái, formai elemei. Válogatás a népmondák, a mítoszok és legendák köréből a magyar és a világirodalomból. A Biblia, Bibliai történetek, kapcsolatuk a szólásokkal. Gyermekről szóló elbeszélések (Móra, Gárdonyi). Állatokról szóló történetek (Fekete István, Janikovszky Éva). Ifjúsági regény: Móra: Kincskereső kisködmön (részlet). Könyvtári ismeretek, könyvtárlátogatás, búvárkodás (folyóirat, újság).</p>

Tevékenységek

- A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőképesség erősítése.
- A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése.

Beszédtechnikai és fonetikai gyakorlatok.

- Néhány mondatos szöveg önálló alkotása.
- Emlékezetből való írás.
- Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása.
- Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása.
- A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.

Nyelvtani, helyesírási ismeretek alkalmazása, önellenőrzés, hibajavítás fokozódó önállósággal.

Helyesírási gyakorlatok: szókészlet, a helyesírási segédkönyvek alapján (másolás, diktálás utáni írás, példák gyűjtése adott szempontok szerint).

- Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás.
- Betűrend készítése, lexikon használata.
- Elválasztás szabályainak alkalmazása.
- Szavak átalakítása:
 - képzéssel
 - jelezéssel
 - ragozással.
 - Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek) alkalmazása.
 - Helyes szórend meghatározása.
- Helyes hangsúly gyakorlása.
- Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.

Szövegelemző gyakorlatok a művekben megjelenített élethelyzetekkel, érzelmekkel kapcsolatban.

Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése

- Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök megismerése.
- A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összezsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése.
- A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése.

Szereplők tulajdonságainak gyűjtése

Szövegalkotási gyakorlatok, élmények, olvasmányok, elképzelés alapján különböző műfajokban: szóban és írásban.

A szöveg tagolásának, a lényegkiemelésnek, időrendiségnek, tömörítésnek a gyakorlása. Olvasmányélményre, szótári vizsgálódásokra épülő játékos szóalkotási, gyűjtési gyakorlatok.

Beszámoló átélt vagy olvasói élményről szóban, írásban, rajzban.

Irodalmi mű (műrészlet) hangsúlyos, értő bemutatása felolvasással, memoriterral.

Dramatizált, szituációs játékok, információgyűjtés, könyvtárhasználat.

Irodalmi művek (mesék) film-, tévé- vagy színházi feldolgozásának megtekintése, megbeszélése.

Fogalmak

Kommunikáció, nyelvi és nem nyelvi jelek, szándék, kiejtés, szóelemzés, hagyomány elve, hanglejtés, üdvözlőlap, szövegtagolás, népköltészet, népmonda, Biblia, mítosz, legenda, mesei túlzás, folyóirat, regény, elbeszélés.

Tartalom, lényegkiemelés, vázlat. Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás. Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, helyesírási szabály. Népdal, mese, népmese, legenda, monda, vers, regény, elbeszélés.

Követelmények

- Beszéljen tisztán, érthetően és beszédfonetikai eszközöket alkalmazva.
- Legyen képes eligazodni a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- Ismerje és alkalmazza az emberi kapcsolatfelvétel, -tartás, szándék- és véleménynyilvánítás illemszabályait.
- A tanuló társalgásban részt tudjon venni.
- Képes legyen a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására legyen képes (esetleg tanári kérdések alapján).
- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére legyen képes, megadott szempontok alapján.
- Alkalmazza a tanult helyesírási, nyelvtani, nyelvhelyességi szabályokat.
- Ismerje fel és nevezze meg a már megismert nyelvi elemeket (hang, szótag, szótő, toldalék, szó, mondat, szöveg).
- Használja a hibajavító jeleket az önellenőrzési munkában fokozódó önállósággal.
- Tudja helyesen leírni az előző évfolyamokban begyakorolt szókészletet.
- Képes legyen hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.
- A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal tudja elmondani.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismerje, a szereplőket, helyszínt azonosítsa.
- Ismerje fel a tanult irodalmi és fogalmazási műfajokat.
- Legyen képes szóban és írásban az – olvasott vagy átélt – élmények közlésére, adott szempontsor szerint.
- Tudjon írásbeli munkát készíteni – előkészítés után, segítséggel a tanult műfajokban.
- Olvasson az osztályfoknak megfelelő jó tempóban, értelmesen.
- Legyen képes – irányítással – a megismert irodalmi szövegekben a lényeg kiemelésére és a szöveg tömörítésére, elemzésére.
- Tudjon véleményt nyilvánítani az irodalmi szövegek szereplőiről, élethelyzetekről.
- Aktívan vegyen részt dramatizálásban, gyűjtőmunkában.

6. évfolyam

Célok témakörönként

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

Az iskolai és köznapi kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás fejlesztése.
A beszédfonetika és beszédkultúra továbbfejlesztése.

A meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése.

A szókincs folyamatos bővítése, a tantárgyi szaknyelv használata, a lényegkiemelés fejlesztése.

Képessé tenni a tanulókat az elsajátított illemszabályok alkalmazására, a kultúrált viselkedésre és az önálló véleménynyilvánításra egyszerű helyzetekben.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása.

A tanult szófajok felismerése, jelentés elemzése, differenciálása. A tudatos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat kialakítása a szófajok körében. A fogalomkör helyesírási tudnivalóinak erősítése. A helyesírási segédkönyvek használatára nevelés.

Írás, szövegalkotás

Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. Képessé tenni a tanulókat a változatos, helyzethez és műfajhoz alkalmazkodó kifejezőmódok használatára szóbeli és írásbeli munkáikban. Ösztönözni a tanulókat a szövegalkotáshoz szükséges anyaggyűjtésre, -rendezésre, a különféle műfajú szövegek fokozatos önállósággal történő megalkotásakor.

Olvasás és az írott szöveg megértése

Képessé tenni a tanulókat a szöveghű és hangsúlyos műbemutatásra, a tartalmi összefüggések, élethelyzetek megértésére, a szereplők viselkedésbe való beleélésre.

A műfajkör bővítése, a műfaji jellemzők és tanult irodalmi kifejezésformák felismerése, értelmezése a műelemzés során.

Irodalmi élmény nyújtásával az önálló olvasási kedv felkeltése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

Kommunikációs képesség

Alkalmazkodó képesség (beszédpartnerhez, témához) fejlesztése.

A kifejezőképesség fejlesztése – szóban, írásban -, a tanult szakkifejezések használatának képessége más tárgyakban is.

Kulturált vita és véleményalkotó képesség fejlesztése helyzetgyakorlatokban.

Együttműködési képesség – feladatvégzésben, kommunikációs helyzetekben.

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről

Akusztikus figyelem. A tanult nyelvtani fogalmak használatának képessége. Nyelvhelyességi és helyesírási készség fejlesztése a szófajok témakörében. Differenciáló képesség a nyelvtani elemzések során. Önellenőrzési, hibajavítási képesség fejlesztése.

Írás, szövegalkotás

Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Térbeli tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókinccs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.

A tanult szövegelemző eljárások alkalmazásának képessége.

Szövegalkotó képesség a tanult fogalmazási műfajokban.

A vizuális információk megismerése, felhasználása a szövegértő képesség fejlesztése során.

A köznapi élethez szükséges gyakorlati tevékenységek (boríték címzése, utalványok, csekkek kitöltése, feladása) elsajátítása jártasságszinten.

Olvasás és az írott szöveg megértése

Szöveg- és kifejező olvasási képesség.

Az összefüggések felismerésének és elemzésének képessége a tanult irodalmi műfajkörben.

Véleményalkotó képesség az olvasottakkal kapcsolatban.

Memorizálás képességének fejlesztésével 4-6 soros vers (részlet) megtanulása.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókinccsbővítés.

Témakör	Tartalom
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	<p>Szógyakorlatok a beszédkultúra továbbfejlesztésre. Légzéstechnikai ismeretek alkalmazása szöveg és vers olvasásakor és beszédben (levegővétel, artikuláció, ritmus, hangsúly, hangerő, tempó, hanglejtés, szünettartás).</p> <p>Szókincsbővítés. Mondatalkotás. Tantárgyi szaknyelv használata. Helyzetgyakorlatok a szándéknyilvánítás, véleményalkotás, kapcsolatfelvétel és –tartás gyakorlására, a konfliktushelyzetek elemzésére, megoldási technikák kialakítására, illetudó viselkedés kialakítására: köznapi helyzetekben (vásárlás, közlekedés, vendégség, terítés, alkalomhoz illő öltözék megválasztása).</p> <p>Lényegkiemelés olvasott, irodalmi művekből vett példákon. Elbeszélés, élménybeszámoló olvasott vagy átélt eseményekről. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása.</p> <p>Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások.</p> <p>Vers- és prózamondás.</p>
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	<p>A mondat szavakra bontása, a szavak önálló jelentése. Szavak csoportosítása jelentéstartalmuk alapján. Ige; jelentése, ideje, módjai, ragozásai, igealakok egyeztetése, személyragok használata. Igekötős igék alakzatai, jelentésmódosító szerepük.</p> <p>Az igék jelentésárnyalatai a beszédben, írásban, szólásokban, közmondásokban.</p> <p>A főnév: jelentése, fajtái, többes száma, rokon és ellentétes jelentésű főnevek a beszédben, írásban.</p> <p>A névelő.</p> <p>Melléknév: jelentése, fokozása, ellentétes és rokon értelmű melléknevek.</p> <p>A számnév: jelentése, fajtái, keletkezés.</p> <p>Hasonulás, összeolvadás esetei az igékben, -ul, -ül, -it végű igék, ly-os igék.</p> <p>A tulajdonnevek írása. Szóvégi magánhangzók írása a főnevekben, fokozott melléknevek írása, tulajdonnévből képzett melléknevek írása, hosszú magán- és mássalhangzók a melléknévben. Számnevek betűvel és számjeggyel, a keltezés formái, postai űrlapok, csekkek kitöltése, boríték címezése.</p>
Olvasás és az írott szöveg megértése	<p>Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése.</p>

	<p>Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.</p>
Írás, szövegalkotás	<p>Szövegolvasás, szövegelemzés különböző irodalmi műfajokban. (A mű témája, tagolódása, ok-okozati összefüggései, a szereplők jelleme, tulajdonságai, a párbeszéd formája.) Az elbeszélő fogalmazás ismereteinek bővítése: előzmény-esemény-következmény szerinti tagolás, elbeszélő fogalmazás, témajelöléssel, fogalmazás hiányzó részeinek pótlása. Leírás, a leíró jellegű szöveg jegyei irodalmi és ismeretterjesztő szövegben, a leírás módjainak vizsgálata, leírás elbeszélésben. Szövegalkotási gyakorlatok: jellemzés, a megfigyelt tárgy, személy, táj tulajdonságainak összegyűjtése, véleményalkotás szóban, írásban. Beszámoló összefoglaló olvasott műről vagy átélt élményről. Leírás: címzethez alkalmazkodó megszólítás, tartalmi, nyelvi megfogalmazás, búcsúzás, címzés. Tartalom szűkítése vázlattá, vázlat felhasználása különböző műfajú szövegek alkotásához. Fogalmazások javítása fokozatos önállósággal, a hibajelek ismeretével.</p>
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	<p>MŰFAJOK: EPIKA MESE, MŰMESEK, MÁS NÉPEK MESÉI Mese a kisasszonyról, aki szörnyeteget szeretett (lengyel népmese) A Szépséges Róza (szlovák népmese) Mese egy tojásról (román népmese) A gida-leány (görög népmese) Egy öreg király (kárpat-ukrajnai népmese). A népköltészeti műfajkör bővítése: a népdal témái, tartalmi-formai jellemzői, a természeti kép fogalma. A NÉPBALLADA: jellemző vonásai, tartalma, hangulata, babonás hiedelmek és társadalmi viszonyok tükröződése (Kádár Kata, Kőmíves Kelemen). Válogatás a kuruc költészetből. Végvári énekek. (Csínom Palkó, Balassi: Egy katonaének). Magyar költők, írók. Petőfi Sándor élete, témák szerinti válogatás verseiből (szülői szeretet, család-, hazaszeretet, a nemesség, a nép bemutatása, forradalom, szerelem). A versek érzelmi, tartalmi mondanivalója. János vitéz (keletkezése, szerkezete, a cselekmény fordulatai, szereplők viszonya, erkölcsi értékek, népies nyelvi fordulatok, az elbeszélő költemény műfaji jellemzői). Fazekas Mihály: Lúdas Matyi A regény és az elbeszélés műfaji jellemzői. Gárdonyi Géza: Egri csillagok (részlet), közös feldolgozás: a cselekmény fordulatai, erkölcsi értékek (hősiesség, hazaszeretet, önfeláldozás), olvasónapló vezetése. Tamási Áron, Tömörkény István, Fekete István, Lázár Ervin egy-egy művéből egy-egy választott részlet. Líra,dal: Csoóri Sándor: Moziba megy a hold Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz</p>

Tevékenységek

- Légzéstechnikai gyakorlatok szöveg- és versolvasáskor, beszédben.
- Gyakorlatok a beszédkultúra továbbfejlesztésére: együttműködés a társakkal beszélgetésben, vitában, feladatmegoldásban.
- Gyakorlatok a kultúrált viselkedés és illem elsajátítására kommunikációs helyzetgyakorlatokon.
- Gyűjtőmunka a tanult nyelvtani fogalmakra, szófajokra irodalmi szövegekből.
- Gyakorlatok a nyelvhelyességi és helyesírási szabályok elmélyítésére (helyesírási segédkönyvek, szótárak, lexikonok, helyesírási szójegyzék használata).
- Szövegalkotási gyakorlatok különböző műfajokban (leírás, elbeszélés, jellemzés), más tantárgyakból, irodalmi művekből, köznapi élethelyzetekből vett példák segítségével.
- Levélírás, boríték címezése, postai űrlapok kitöltése, feladása postán.
- Szövegelemző eljárások a művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek megbeszélésével.
- Könyvtári ismeretek az életkori sajátosságoknak megfelelően (tájékozódás a könyvtárban, adatok rendezése segítségével).
- Szövegértési feladatok kiterjesztése a vizuális információkra (illusztráció, tipográfiai eszközök, szövegtagolás értelmezése, szerepük felismerése, adatrendezés).
- Erkölcsi, irodalmi értékek felfedeztetése (gyerekek-felnőttek viszonya, szeretet, féltés, próbatételek, hősiesség) az olvasott művek alapján.
- Irodalmi mű (részlet) bemutatása hangsúlyos felolvasással, dramatizálással, olvasónaplóban, rajzban, memoriterrel.

Fogalmak

Véleményalkotás, szófaj, ige, főnév, melléknév, számnév, előzmény, esemény, következmény, beszámoló, népballada, végvári ének, elbeszélő költemény, költői kép, költői levél, ellentét. Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis. Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat. Fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés. Dal, népdal, mese, népmese, vers, próza, elbeszélés, regény, rím, memoriter.

A fejlesztés várt eredményei

- A tanuló tartsa be a viselkedési és illemszabályokat a kommunikációs helyzetekben.
- Legyen gyakorlott egyszerű helyzetekben történő önálló véleménynyilvánításban.
- Ismerje fel és segítséggel tudja megoldani a mindennapi életben előforduló konfliktushelyzeteket.

- Ismerje fel kérdőszavuk alapján a tanult szófajokat, és igyekezzen fokozott önállósággal alkalmazni az ezekhez kapcsolódó nyelvtani szabályokat.
 - Legyen képes a szófajok körében megadott szempontok szerint csoportosításokat, átalakításokat, hibajavítást végezni.
 - Legyen képes összefüggő (5-6 mondatos) szóbeli és írásbeli szövegalkotásra a tanult fogalmazási műfajokban, a szövegszerkesztés szabályainak alkalmazásával, irányítás mellett.
 - Legyen képes néma olvasással egyszerű stílusú, kb. egyoldalnyi, gyermekeknek szóló ismeretterjesztő szöveg áttekintésére, megértésére – adott szempontok alapján.
 - Legyen képes ismert szöveg jó tempójú, értelmes, hangos olvasására, elemezze irányítással tartalmi és formai szempontokból az olvasottakat.
 - Tudjon néhány fontos adatot ismertetni, megnevezni irodalmi művekből (helyzet, a helyszín, a szereplők, a főhős életútjának állomásai, a cselekmény menete, érzelmek).
 - Ismerje fel a tanult irodalmi művekben a pozitív és negatív hősöket, tudjon véleményt nyilvánítani – irányítással – a művekkel kapcsolatban.
-
- Tudja az írást kommunikációs célokra használni..
 - Legyen képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.
 - A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal mondja el.
 - Irodalmi alkotások esetében tudjon összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
 - Líra, epika, dráma fogalmát ismerje, tudjon ennek megfelelően csoportosítást végezni.

7. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

Célok témakörönként

Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

Életkorhoz, képességhez mért viselkedéskultúra kialakítása a társas kapcsolatokban.

Képessé tenni a tanulókat a megfelelő szóhasználatra vita, érvelés, bizonyítás, beszámoló során.

Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése.

Jártasság kialakítás a tömegkommunikációs nyelv és műfajok ismeretében, az információk értelmezésében.

Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek

Szó-, és mondatalkotó képesség fejlesztése, szókincs- és stílusfejlesztés.

A mondattani elemzésben való jártasság alapozása.

A tanult helyesírási szabályok alkalmazása a begyakorolt szókészletben.

Írás, szövegalkotás

Szövegalkotás fokozott önállósággal különböző műfajokban (elbeszélés, levélírás, leírás, jellemzés). Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára.

Olvasás és az írott szöveg megértése

Gyakorlottság kialakítása a szövegelemzésben, a változatos nyelvi formák felismerésében és használatában (szóban és írásban). Képessé tenni a tanulókat az olvasott művek irányítás melletti szövegelemzésére, a tanult elemzési szempontok alkalmazására.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Az olvasási kedv, az irodalom iránti érdeklődés fenntartása.

Tájékozottság kialakítása a különböző műfajú és tematikájú művek elemzésében, és az olvasottakban rejlő erkölcsi, érzelmi jelentéstartalmak felismerésében.

Önálló gyűjtőmunkára, lexikon- és könyvtárhasználatra nevelés.

Az ember aktivitásának serkentése együttes élmény alapján.

A tanuló ön- és emberismeretének gazdagítása.

Az alkotó- és kapcsolatteremtő képesség kibontakoztatása.

Összpontosított, megtervezett munkára szoktatás.

Fejlesztési feladatok

- Ismert szövegek dramatizálása, helyzetgyakorlatok.
- Irodalmi művek feldolgozása szempontokkal.
- Szövegek alkotása.
- Nyelvi elemkészlet gazdagítása.
- Információk gyűjtése a fejlettségnek megfelelő forrásanyagról, irányítottan.
- Önkorrekciós képesség fejlesztése.
- Nyelvtani ismeretek elsajátításával kapcsolatos gyakorlatok.

Feladatok

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

Kultúrált viselkedés és alkalmazkodóképesség iskolai és kisebb közösségekben. A kifejezőképesség fejlesztése szóban, felszólalás, vita, cáfolás, egyéni vélemény árnyaltabb nyelvi megfogalmazásakor, különböző műfajú szövegek alkotásakor.

Pozitív viszonyulás alakítása közösséghez, erkölcsi, nemzeti értékekhez. Vizuális és auditív emlékezet.

Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek

Analizáló-, szintetizáló- és absztrakciós képesség a nyelvtani elemzések során. Helyesírási készség fejlesztése a nyelvhelyességi és helyesírási tudnivalók alkalmazásával.

Önellenőrzési képesség továbbfejlesztése. Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.

Írás, szövegalkotás

Szövegalkotó képesség fejlesztése a tantárgy speciális eszközrendszerével, különböző műfajú szövegekben. Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Olvasás és az írott szöveg megértése

Szövegelemző képesség fejlesztése a tantárgy speciális eszközrendszerével, különböző műfajú szövegekben.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

Hangsúlyos, értő olvasási képesség, az irodalmi mű tartalmi, formai összefüggéseinek meglátása segítségével.

Tér- és időbeli tájékozódás képességének továbbfejlesztése.

A képi gondolkodás fejlesztése az irodalmi kifejezésformák értelmezésével.

Az írói üzenet felfogásának, értelmezésének képessége.

Az irodalmi művek erkölcsi, esztétikai értékhozóinak felfogása.

Összehasonlító, elemzőképesség fejlesztése a hasonló műfaji, nyelvi, alkotói jegyek észrevételével.

Témakör	Tartalom
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	<p>Beszédgyakorlatok: hangsúly, mondat- és szövegfonetika. Érvelés, cáfolás. Vita. Kommunikációs helyzetgyakorlatok a kultúrált viselkedés, a tanult illemszabályok gyakorlására. Beszámoló. Köszönet. Tanácsadás.</p> <p>Tömegkommunikációs nyelv. Újság, rádió, televízió információinak közös értelmezése. Különböző tömegkommunikációs műfajú szövegek alkotása szóban, írásban.</p> <p>Napi életből vett híranyag közös értelmezése, reagálás viselkedésben, szándékban. Vers- és prózamondás.</p> <p>Tartalmi szempontú szövegelemzés.</p> <p>Mondatfonetikai eszközök. Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is.</p> <p>A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése.</p> <p>Memoriterek tanulása.</p> <p>Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével.</p> <p>Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására.</p> <p>Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: ének-zene, testnevelés</i></p>
Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	<p>A szófaj fogalmi körének bővítése (névszó, névmás, határozószó, névutó, kötőszó), fogalmi jellemzői.</p> <p>A mondat szerkezete. Fő mondatrészek és bővítmények, tárgy, határozók, jelzők.</p> <p>Kérdőszavuk, jelölésük, fajtáik, szófajuk, helyük a mondatban, leképzésük ágrajzzal.</p> <p>A magyar helyesírás elvei szerinti írásmód. A tanult szófajokban a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. A kérdőszó és ragos főnév egyeztetése, a tárgyrag helyesírása. A névutós főnevek írása. A mennyiségjelző sorszámnévi alakja, a betűvel, számjeggyel írás különböző esetei. A halmozott mondatrészek helyesírása a mondatban (vessző, kötőszó használata). Szavak csoportosítása, átalakítása.</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: minden tantárgy (helyesírás)</i></p>
Írás, szövegalkotás	<p>Az elbeszélő fogalmazás: olvasott műből, élmény alapján a fogalmazás tagolása, vázlatírás.</p> <p>Levélírás. Irodalmi mű szerkezeti felépítése. Szövegalkotás különböző műfajokban: leírás, jellemzés.</p> <p>Tartalmi tömörítés: levélből üzenet, üdvözlőlap.</p> <p>Vázlat alapján különböző műfajú szöveg alkotása. Olvasottakról</p>

	<p>vázlat készítése.</p> <p>Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján.</p> <p>A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, levél.</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: történelem, természetismeret, vizuális kultúra</i></p>
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	<p>A műballada fogalma, jellemzői.</p> <p>Műköltészet.</p> <p>Arany János élete, válogatás verseiből: Családi kör, A szegény jobbágy, Válasz Petőfinek.</p> <p>Balladáit.</p> <p>Petőfi Sándor és Arany János levelezése. A költői levél.</p> <p>Toldi – forrásmunkák, szerkezet, cselekmény, konfliktusok, a szereplők jelleme, egymáshoz való viszonyuk.</p> <p>Az életkép, az elbeszélő költemény műfaji jellemzői.</p> <p>Olvasmányok az elbeszélő irodalom köréből (a magyar és világirodalomban).</p> <p>Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond elbeszélései; A néhai bárány, Hét krajcár.</p> <p>Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. A pakk (részlet).</p> <p>A regény és novella műfaji összehasonlítása, a cselekmény tagolódása, a tetőpont, a megoldás, a konfliktushelyzetek.</p> <p>Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk – házi olvasmány.</p> <p>Válogatás világirodalmi alkotásokból.</p> <p>Részletek Verne Gyula szabadon választott műveiből.</p> <p>A.de Saint-Exupéry: A kis herceg című regényéből – a mű érzelmi hatása, olvasónapló vezetése fokozatos önállósággal.</p> <p>Memoriter: 1-1 versszak versből, 4-5 sor prózából.</p> <p>A RENESZÁNSZ IRODALMA</p> <p><i>Janus Pannonius: Pannónia dicsérete</i> (epigramma).</p> <p>A BAROKK IRODALOM</p> <p>Bujdosóénekek</p> <p>Mikes Kelemen: 112. levél</p> <p>A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.</p> <p>Összecsengő sorok jelölése.</p> <p>Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése.</p> <p>A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása.</p> <p>Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése.</p> <p>Dramatizálás, felolvasás.</p> <p>Világirodalom:</p> <p>Ajánlott művek:</p> <p>A. A. Milne: Micimackó (részlet)</p> <p>Színmű</p> <p>Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: ének-zene, történelem</i></p>
Olvasás és az írott szöveg megértése	<p>Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.</p> <p>Hangulati szempontú szövegelemzés.</p>

	<p>Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek. A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása.</p> <p>A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás.</p> <p>Aktív és passzív szókincs gyarapítása.</p> <p>Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása.</p> <p>Tartalmi szempontú szövegelemzés.</p> <p>Hangulati szempontú szövegelemzés.</p> <p>Ábrák, illusztrációk értelmezése.</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: matematika (szöveges feladatok), informatika</i></p>
--	--

Tevékenységek

Beszédtechnikai gyakorlás. Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztése. Saját álláspont megfogalmazása, cáfolat, ellenvélemény kifejtése. A tömegkommunikációs műfajok, az információk értelmezése. Az elbeszélés, leírás, jellemzés és levélírás tanult ismereteinek gyakorlása. Kreatív szövegalkotás tartalomhoz, tömegkommunikációs helyzethez illő szó- és stílushasználattal.

A szófajok fogalmi körének bővítése (névszó, névmás, határozószó, névutó, kötőszó), felismerés, elemzés, szófajgyűjtés, differenciálás. Mondatrész és szófaj elkülönítése.

A mondatelemzés gyakorlása, elemzés komplex módon (aláhúzás, szófaji megjelenés, ágrajzos leképzés).

Eltérő műfajú irodalmi szövegek kifejező olvasásának gyakorlása.

Önálló szókinccs-gyűjtés, lexikonokban, szótárakban. Különböző műfajú és tematikájú irodalmi művek elemzése. Példák gyűjtése az olvasott műköltészeti alkotásokból műfajokra, irodalmi kifejezésformákra.

Az olvasott irodalmi művekben megjelenő szituációk és jellemek, a felbukkanó érzelmek, gondolatok felfedezése és bemutatása, megjelenítése rajzban, drámajátékban, zenével, képekkel.

Részvétel irodalmi művek közös feldolgozásában, csoportmunkában, a társakkal és a tanárral való kommunikációban. Minél teljesebb megértést biztosító néma olvasás, kifejező felolvasás, szövegek tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel.

Erkölcsei választások indoklása, beszélgetés érzelmekről. Memoriterek tanulása, alkalmazása.

Szaktárgyi kifejezések gyűjtése, alkalmazása a tantárgyi nyelvben. Táncok felismerése, megnevezése.

A különféle jellemábrázoló mozgások, pantomimes gyakorlatok végrehajtása együttesen.

Improvizációs gyakorlatok különféle élethelyzetekben. Elemzés közösen, a mindennapi élet különféle szituációiban, a saját történetek dramatizálásával.

Bábkészítés a tanult technikákkal, bábmozgatás, maszkkészítés.

Ünnepi köszöntő szöveg (szövegrészlet) elsajátítása, előadása a csoportban.

Fogalmak

Hír, névszó, névutó, határozószó, névmás, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozók, jelzők, műballada, forrásmunkák, életkép, novella, megszemélyesítés, hasonlat, konfliktushelyzet, tetőpont, megoldás, ősi szertartások, életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, önellenőrzés, nyelvtani szabály, szófaj, szépirodalom,

ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, szövegelemzés, beleélő képesség, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.

A fejlesztés várt eredményei

- A tanuló legyen képes összehangolni verbális megnyilvánulásait a testbeszéddel.
- Udvariasan működjön együtt a felnőtt és a kortárs beszédpartnerekkel.
- Adekvátan alkalmazza a mondatfonetikai eszközöket.
- Rendelkezzen elemi tájékozottsággal a tömegkommunikáció körében, az információk értelmezésében és a közéleti, közszereplési műfajokban (felszólalás, cáfolás, érvelés, az egyéni vélemény árnyaltabb nyelvi megfogalmazása).
- Ismerje a nyelvi egységek jelentéstani és szerkezeti tartalmát gyakorlottsági szinten.
- Írása legyen rendezett, olvasható.
- Ismerje a mondatrészek mondatbeli szerepét, szófaját.
- Tudjon segítséggel mondatot elemezni, ismerje a mondatrészek kérdőszavát, aláhúzási jelölését, ágrajzos leképezését.
- Legyen képes felismerni a mondatrész és a szófaj közötti kapcsolatot.
- Alkalmazza fokozott önállósággal a nyelvhelyességi és helyesírási szabályokat.
- Ismerje fel és tudjon javítani stiláris és helyesírási hibát fokozatos önállósággal.
- Rendelkezzen elemi tájékozottsággal a fogalmazási műfajok felismerésében és szövegalkotásában.
- Legyen képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására.
- Legyen képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni.
- Legyen képes verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmondani, bemutatni (felolvasás).
Rendelkezzen ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.
- Legyen képes tartalmi tömörítésre és bővítésre szövegalkotáskor.
- Legyen gyakorlott a szövegelemzésben, tudjon kérdéseket feltenni a szöveg adataival, oksági összefüggéseivel kapcsolatban.
- Legyen képes az olvasott művek tartalmáról 5-6 mondatban, szóban és írásban beszámolni, helyzetek és jellemek, érzelmek és gondolatok összefüggéseinek bemutatásával.
- Lássa be a negatív és pozitív emberi tulajdonságok, cselekvések következményeit.
- Társaival együttműködve – aktívan – vegyen részt a dramatikus játékokban.
- Válgjon fogékonnyá az irodalmi kifejezésformák szépsége iránt.
- Tudja segítséggel használni az anyaggyűjtésre szolgáló lexikonokat, szótárakat, forrásanyagokat.
- Legyen képes a memoriterek szöveghű tolmácsolására.
- Legyen gyakorlott a csoporton belüli szereplésben és tanúsítson játékbátorságot.
- Ismerje fel a szereplő szándékait, tetteit és elemezze kapcsolatait.
- Tanuljon meg egy-két népszokást, vegyen részt a jeles napok szertartásaiban, az előkészületekben és a lebonyolításban.
- Legyen büszke hazája és települése nevezetességeire. Tudatosan óvja, védje azokat.
- Legyen képes a könyvtár- és múzeumlátogatás során önállóan szerzett ismereteit összefoglalni.
- Tudja felsorolni néhány nevezetes ember nevét, lakóhelyét, s ismerje a közösségért végzett munkáját.

8. osztály

Célok témakörönként

Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

- A magán- és közéleti kommunikáció helyzeteihez való alkalmazkodás kialakítása.
- Eligazodás a tömegkommunikációs műfajok információiban, a napi információkhoz való nyelvi és magatartásbeli viszonyulás.
- Improvizációs képesség fejlesztése.

Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek

- Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása.
- A mondattani ismeretek továbbfejlesztése.
- A helyesírási készség stabilizálása.
- Szabatos, pontos nyelvtani szerkezetű beszéd használata.
- A szaktárgyi nyelv ismerete, használata.

Írás, szövegalkotás

- Tapasztalatszerzés a köznapi életben használatos hivatalos iratok (levél, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában.
- A tanult fogalmazási műfajokban, szövegalkotáskor a véleményalkotás, és – nyilvánítás alkalmazása, az oksági összefüggések elemzése, a megfelelő stílus használata.
- Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- A társadalmi problémák, a történelem, az egyéni érzelmek tükröződésének felismertetése az olvasott művek és költői életrajzok kapcsán.
- Képesé tenni a tanulókat a költői kifejezésformák átvitt értelmezésére, az irodalmi nyelv szépségének felfedezésére.
- Az önálló ismeretszerzésre, olvasmányok megválasztására, forrásanyagok felkutatására ösztönözni őket.
- Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése.

Olvasás és az írott szöveg megértése

- Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás.
- Önálló tanulás fejlesztése.

Fejlesztési feladatok

- Irodalmi művek feldolgozása irányítottan, szempontokkal.
- Információk gyűjtése a fejlettségnek megfelelő forrásanyagokból, irányítottan.
- Szövegek alkotása.
- Nyelvi elemkészlet gazdagítása.

- Nyelvtani ismeretek elsajátításával kapcsolatos gyakorlatok.
- Helyesírási helyzet tudatos elemzése.
- A mondaton belüli szerkezetre irányuló tapasztalatszerzés gyakorlatai egyszerű beszédhelyzetektől kiindulva.
- Önkorrekciónak képesség fejlesztése.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása

- Együttműködési képesség és kulturált nyelvi magatartás a társakkal beszélgetéskor, szituációs- vagy szerepjátékban.
- A véleményalkotás és –nyilvánítás képességének erősítése az érvelés szabályainak alkalmazásával.
- Problémafelismerő- és –megoldó képesség a mindennapi élethelyzetek és olvasmányok kapcsán, a tömegkommunikációs műfajok információinak értelmezésekor.
- Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.

Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek

- Mondatelemzési jártasság az összetett mondatok feldolgozásában.
- A helyesírási szabályok értelem tükrözőtető szerepének belátása és felhasználása.
- Komplex gondolkodási képesség a több szempontú elemzéskor, a tanult nyelvi elemek alkalmazásakor.
- Rendszerező képesség a tanult nyelvi szinteken, alaktani és szótani ismeretek rendszerezésekor.
- Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.

Írás, szövegalkotás

- Kreatív szövegalkotó képesség a tanult fogalmazási műfajokban.
- Összehasonlító képesség a hasonló műfajok, szerkezetek, stílusesszéközök elemzésekor.
- Rendezett, tagolt íráskép.
- Kifejező, jó tempójú, szövegghü olvasási készség a szöveg bemutatásakor.
- Vizuális észlelés: íráskép.
- Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.

Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése

- Műelemző képesség a tanult szempontok alkalmazásával, a művészi kifejezőmódok értelmezésekor.
- Képi gondolkodás az olvasott irodalmi szövegek mögöttes tartalmainak, az alkotói üzenetének az értelmezésekor.
- Empátiás érzék fejlesztése: az irodalmi hősök, szereplők helyzetébe, konfliktushelyzetekbe való beleélés, érzelmek, magatartások, indítékok megértése.
- Rendszerező képesség: az olvasott művek, alkotói elhelyezése korban, műfajban, témában.
- Megjelenítő képesség dramatikus játékban, felolvasáskor, memoriterek előadásakor.

- Emlékezet: memoriterek.
- Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben.
- Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.

Olvasás és az írott szöveg megértése

- Szókincsbővítés.
- Figyelem.
- Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása.
- Gondolkodás: olvasottak elemzése.
- Összefüggések felismerése.

Témakör	Tartalom
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, alkotása	<p>A magán- és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezőmódjuk különbsége.</p> <p>Kommunikációs helyzetekben való viselkedés. Beszédtechnikai és szerkezeti ismeretek különböző stílusrétegekben (vita, állásfoglalás, érvelés, cáfolás, állásfoglalás korrigálása, konfliktusok feloldásának nyelvi eszközei). A kisközösségi kommunikáció alapvető beszédhelyzetei, gyakori szövegműfajai, magatartásformái.</p> <p>Különböző tömegkommunikációs műfajok és eszközeik (rádió, televízió, újság híryanagának értelmezése, riport, a kérdezés módjai, hirdetések szöveg- és képi elemzése). Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával.</p> <p>Memoriterek tanulása.</p> <p>Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével.</p> <p>Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására.</p> <p>Hangos és néma olvasás, szövegelemzés.</p> <p><i>Kapcsolódási pontok: ének-zene, testnevelés és sport, történelem, természetismeret</i></p>
Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	<p>Mondattani ismeretek. Mondatelemzés. Az összetett mondat tagmondatai közti viszony, a kötőszó jelentésmódosító szerepe, több szempontú rendszerezés, elemzés.</p> <p>A szótani, hangtani ismeretek szintetizálása.</p> <p>A magyar nyelv állandóságainak és változásainak vizsgálata a szólásokban, közmondásokban.</p> <p>A magyar helyesírás elvei szerinti írás. A mondattanhoz kapcsolódó helyesírási ismeretek. Ragozott és képzett szavak helyesírása, az összetett szavak helyesírása, hangváltóesetek írása.</p> <p>Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótó, egy szótó, más-más toldalék.</p> <p>A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – irodalmi változat, – köznyelvi változat,

	<ul style="list-style-type: none"> – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). <p>Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. <p>Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei. <i>Kapcsolódási pontok: minden tantárgy</i> - a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.</p>
Írás, szövegalkotás	<p>Elbeszélés különböző anyaggyűjtési módok felhasználásával (olvasott, átélt, elképzelt élmény alapján). Tagolatlan szöveg tagolása. Stílusfejlesztő gyakorlatok (okási összefüggések magyarázata, érvelés az elbeszélő fogalmazásban, szógyűjtések, párbeszéd elbeszélésbe ékelése). Leírás fokozott önállósággal. Egyszerűbb szövegelemző műveletek szóban és írásban. Tömörítés. A hivatalos levél (hangnem, stílus, a tartalom és közlésszándék tömör kifejezése). Összetett szavak, írásmódosulás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása. <i>Kapcsolódási pontok: történelem, természetismeret, vizuális kultúra</i></p>
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	<p>A reformkor. Az adott korszak hatása a költőkre és költészetre. A nemzeti összetartozás. Testvéri szeretet, hazaszeretet, becsület. Kölcsey Ferenc: életrajzi adatok, közéleti szereplés, költészetéből válogatás (Huszt, Himnusz, Parainesisből részlet). Vörösmarty Mihály: életrajzi adatok, nemzeti érzések, szerelem (Szózat, Magyarország címere, Szép Ilonka). Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet, Pacsirtaszót hallok megint. Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet). A nem mutatott levél. Bajban ismerszik meg a barát. Tegnapjaink. A Nyugat nemzedéke. Válogatás Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád, Juhász Gyula műveiből. <i>Kosztolányi Dezső</i> <i>Ajánlott művek:</i> Esti Kornél (novella) <i>Este, este</i> (dal) Ének Virág Benedekről <i>Móricz Zsigmond</i> <i>Ajánlott művek:</i> Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig <i>Örkény István</i> <i>Ajánlott művek:</i> Meddig él egy fa?; Az autóvezető <i>Szabó Lőrinc</i></p>

	<p><i>Ajánlott művek:</i> Lóci óriás lesz; Semmiért egészen <i>Juhász Gyula</i></p> <p><i>Ajánlott művek:</i> Anna örök; A Tiszához <i>Tóth Árpád</i></p> <p><i>Ajánlott művek:</i> Elégia egy rekettyebokorhoz; Esti sugárkoszorú <i>Illyés Gyula</i></p> <p><i>Ajánlott művek:</i> Szörnyű fegyver (epigramma); Dunántúli reggel (tájlíra) <i>Weöres Sándor</i></p> <p><i>Ajánlott művek:</i> Önarckép; Boldogság Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. Krúdy Gyula: A sánta honvéd. Napjaink. Történetek a gyermekkorról. Válogatás a magyar és a világirodalomból. Memoriterek a választott versekből. Olvasónapló a közösen feldolgozott regényrészletekből. Könyvtárhasználat, az anyaggyűjtés forrásainak felkutatása, használata. Napilapok, házi olvasmányok szövegértő feldolgozása. Az óda, és az epigramma műfaji jellemzői. A szóképek elemzése, a versek szerkezete, keretes szerkezet. A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM</p> <p><i>Ady Endre:</i> – Föl – földobott kő – Sem utódja, sem boldog őse...</p> <p><i>József Attila: A Dunánál; Rejtelmek</i> <i>Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)</i> <i>Radnóti Miklós: Nem tudhatom</i></p> <p><i>Kapcsolódási pontok: ének-zene; vizuális kultúra; történelem</i></p>
Olvasás és az írott szöveg megértése	<p>Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szövegű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés. <i>Kapcsolódási pontok: matematika, informatika</i></p>

Tevékenységek

- Gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, értékelése.
- Együttműködés a beszédpartnerekkel.
- Irodalmi olvasmányokhoz, mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó véleményalkotás, -nyilvánítás.
- Szövegelemzés, a tanult nyelvi egységekről tanultak szintetizálása.
- A mindennapi vagy irodalmi témákról ismeretek, példák gyűjtése a könyvtári katalógus, tartalomjegyzékek, prospektusok segítségével. A gyűjtött anyag válogatása, feldolgozása önállóan vagy csoportmunkában.
- Tájékoztató és véleményt közlő tömegkommunikációs műfajok gyűjtése, elkülönítése, ismertetése, készítése irányítással (cikk, hír, tudósítás, riport, hirdetés, reklám).
- Helyesírási, mondattani és nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a szóbeli és írásbeli megnyilatkozásokban.
- Komplex elemzési gyakorlatok a mondatban, a szóban körében.

- Táblázatok, ábrák, rajzos útmutatók, felelettervek készítése a tanult nyelvtani, szövegtani, irodalomműfaji és kifejezőeszközbeli ismeretek rendszerezésére.
- Irodalmi művekben ábrázolt emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások értelmezése, megvitatása, megjelenítése rajzban, drámajátékban, szituációs gyakorlatban.
- Beszámoló szóban, írásban az olvasott műről, látott vagy átélt élményről.
- Elbeszélés, leírás, jellemzés, levélírás fokozott önállósággal.
- Összehasonlítások a hasonló műfaji jellemzők, a szerkezeti felépítés, a nyelvi kifejezések összevetésével.
- Példák keresése a történelemnek az irodalomra gyakorolt hatásáról.
- Az aktív szókinccs folyamatos gyarapítása szóban és írásban, adott témakörökben. Az olvasott szövegek mögöttes jelentéseinek tudatos keresése, önálló megfogalmazása, képi, zenei megjelenítése a társművészetek forrásainak felhasználásával.
- A művészeti kifejezőmódok, stíluszeszközök funkcióinak megfigyelése, értelmezése.
- Érzelmek, magatartások, jellemek, kapcsolatok, indítékok önálló bemutatása, például a jellemzés, az ismertetés műfajában (szóban vagy írásban).
- A magyar irodalom nagyobb korszakaira (reformkor, a XX. század első és második fele) vonatkozó ismeretek összefoglalása.
- Korokhoz kötődő témák, problémák meglátása irodalmi művekben.
- Az olvasott művek elhelyezése a korban.
- Tanulás-, információgyűjtést segítő segédkönyvek használata (A magyar helyesírás szabályai, a Magyar értelmező kéziszótár, lexikonok stb.).
- Film, színházi előadás megtekintése, megvitatása.
- Gyűjtőmunka, rendezés, albumkészítés filmekről, művészekről, újságok, folyóiratok képanyagából, cikkekből.

Fogalmak

- Riport, hirdetés, összetett mondat, tagmondat, kötőszó, mellérendelt, alárendelt, hivatalos levél, óda, epigramma, keretes szerkezet, álló- és mozgókép, fotó, szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció. közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet, önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés, szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú, életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színháték, színmű.

A fejlesztés várt eredményei

- Legyen tájékozott a tanuló az alapvető tömegkommunikációs helyzetekben és műfajokban, ismerje fel a tömegkommunikáció szerepét és hatását.
- Tartsa tiszteletben mások véleményét.
- Ismerje fel a nyelvi szövegben a tanult hangtani, szó- és alaktani, mondattani jelenségeket.
- Használja a helyesírási segédkönyveket.
- Rendelkezzen megfelelő írásmóddal, írástempóval. Tudjon önállóan, 7-8 mondatban beszámolni irodalmi, film- és színházi élményeiről szóban és írásban.
- Legyen képes feltárni a költő, író ábrázolt érzelmi világát az elemzett művekben.
- Aktívan vegyen részt közös dramatikus játékokban és az azokat elemző megbeszéléseken.

- Legyen képes kitölteni a mindennapi élet alapvető, egyszerűbb hivatalos iratait (feladóvevény, pénzesutalvány, csekk, hivatalos levél, kérvény). Ismerje ezek formai követelményeit, tudjon tájékozódni a kitöltés módjáról.
- Tudja az olvasott művekben megjelenített emberi problémákat, kapcsolatokat, élethelyzeteket, erkölcsi kérdéseket megnevezni, bemutatni, olvasónaplóban, feljegyzés, vázlat, jellemzés vagy elbeszélés formájában.
- Legyen tájékozott a tanult irodalmi kifejezésformák felismerésében és megnevezésében.
- Mutasson fokozott önállóságot az ismeretek gyűjtésében, a forrásanyagok felhasználásában.
- Fejlettségi szintjének megfelelően legyen képes felfogni a tömegkommunikációs eszközök lényegi mondanivalóját, tudjon ehhez viszonyulni és ezeket tolmácsolni.
- Legyen képes egy-egy film – irányítás melletti – elemzésére.
- Ismerje néhány hazai és külföldi filmművészeti alkotást.

Történelem és társadalmi ismeretek

5-8. évfolyam

Célok

A tantárgy általános célkitűzése, hogy az 1-4. évfolyamon megalapozott társadalmi ismeretekre építve tárja a tanulók elé, valamint ismertesse meg velük a társadalomban élés múltbeli és jelenkori történéseit, lehetőségeit.

Ennek megfelelően az oktatás során

Tudatosuljon a tanulóknak, hogy a történelem tényei, eseményei az ember megjelenésének kezdetétől egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe és a különböző társadalmak többféle szintű-minőségű társadalmi, emberi létezését biztosítanak.

A tanuló jusson szakszerű, reális történelmi ismeretekhez.

Alakuljon ki a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz.

Segítse az oktatás az érzelmileg is megalapozott énazonosság-tudat, valamint a nemzeti és európai identitástudat kialakulását.

Járuljon hozzá a humán szocializációs, rehabilitációs folyamat eredményességéhez.

Feladatok

- A tér-idő tájékozódási képesség fejlesztése, az időbeli viszonyítás képességének kialakítása.
- A szűkebb és tágabb környezetben való eligazodás képességének fejlesztése.
- A különböző társadalmak jellemző kultúrájának, életmódjának megismertetése.
- Érzékeltetni, majd megértetni a tanulókkal az egymást követő időkben végbemenő változások folyamatát, a történelmi fejlődést.
- Megláttatni az ok-okozati összefüggéseket.
- Képesé tenni a tanulókat következtetések levonására, véleménynyilvánításra, ítéletalkotásra, alapvető törvényszerűségek felismerésére, saját önálló életvitelükhöz szükséges tanulságok levonására.

Fejlesztési feladatok

Ismeretszerzés személyes beszélgetésből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből.

Régen és ma érzékelése, események beazonosítása saját élményből.

A saját szerep, a saját feladat, a saját felelősség felismerése.

A különböző közösségekben való létezés formáinak lehetőségeinek ismerete.

Az időben végbemenő, egymást követő változások folyamatának érzékeltetése.

Tájékozódás időszalagon, térképen, összefüggések felismerése, megfogalmazása egyre nagyobb önállósággal.

Történelmi események okainak és következményeinek elemzése fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett.

Elemzések tanári segítséggel.

A munkavállalás gyakorlata.

Az 5-6. évfolyamon a képszerűen megjelenített múlt elemzése történettanítás jellegű, amely megalapozza a 7-8. évfolyamon történő történelemtanítást.

Habilitációs, rehabilitációs feladatok

- Az időészlelés fejlesztése, az emberöltő, az évtizedek, évszázadok, évezredek megértése.
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése.
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.
- Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

A differenciálás módja

- Differenciálás a segítségadásban.
- Differenciálás a feladatok szintjén.
- Differenciálás a tevékenységek szintjén.
- Differenciálás a szociális keretek szintjén (egyedül, párban, kiscsoportban).
- Differenciálás az értékelésben.

Óraszámok

Évfolyamok	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74

HON-ÉS NÉPISMERET

5. évfolyam

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcsstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű órávezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. A tanulásban akadályozott tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

Célok

- Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Képességfejlesztési fókuszok: időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás, nemzettudat, empátia, erkölcsi érzék.
- Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése.
- A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása.
- A hon- és népismeret bővíti és elmélyíti a tanulók hazájukkal kapcsolatos földrajzi és történelmi ismereteit.
- A tantárgy anyagának feldolgozása jól szolgálja a tanulók személyiségfejlesztését, az idő- és térbeli orientáció erősítését, a történelmi látásmód színesítését, a haza és népszerűt kialakítását, a tolerancia – az empátiás készség formálását. Egyben hozzájárul a különböző tantárgyak anyagának gyermekközelbe hozásához, a praktikus oldalak erősítéséhez.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Auditív és vizuális észlelés, verbális, vizuális emlékezet, képzelet, reprodukív képzelet.

Megfigyelő-, időbeli- és térbeli tájékozódási, kommunikációs képességek. A közvetett ismeretszerzés fejlesztése korszerű ismerethordozók segítségével. A megkülönböztetés, az azonosítás, az összehasonlítás műveleteinek aktivizálása a perceptív-cselekvéses gondolkodás fejlesztése érdekében.

Az elvonatkoztatás, az általánosítás műveleteinek aktivizálása, a fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése.

Cselekvések belső összevetése.

Érzelmelek aktivizálása, az átélés képessége. Elfogadó és elutasító attitűd.

Témakör	Tartalom
1. Az én világom	<p><i>1.1. Családunk története</i> A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa.</p> <p><i>1.2. Az én városom, falum</i> Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai.</p> <p><i>1.3. A hazai táj. A helyi tudás</i> Hazánk természeti értékei.</p> <p><i>1.4. Gyermekek, diákélet a múltban</i> Az iskola története, múltja.</p>

<p>2. Találkozás a múlttal</p>	<p>2.1. <i>Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban</i></p> <p>2.2. <i>A paraszti ház és háztartás, a ház népe</i> Falusi élet a múltban.</p> <p>2.3. <i>A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)</i> A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai.</p> <p>2.4. <i>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete</i> Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör.</p> <p>2.5. <i>Hitélet és közösségi élet</i> Közösségek az ember világában.</p>
<p>3. Magyarország helyzete</p>	<p>3.1. <i>Az ősi magyar kultúra hagyatéka</i> A magyarok őseiről</p> <p>3.2. <i>Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén</i></p> <p>3.3. <i>Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.</i></p> <p>3.4. <i>Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei</i></p> <p>3.5. <i>A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</i></p>

Kulcsfogalmak

Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet, nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, parasztház, háztartás, húsvét, pünkösöd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés, östörténet, ösművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.

Tevékenységek

- Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténekről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés.
- Képgyűjtés az adott településről.
- Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban.
- Helytörténeti kiállítás látogatása.
- Hivatalos honlapon történő tájékozódás.
- Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulóknak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban.
- Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében.
- Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése.
- A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel.
- Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.
- Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülokről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól.
- Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében.
- Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével.
- Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra.
- Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése.
- A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés.
- A néphagyományok lehetőség szerinti föllevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben.
- Egyszerűbb hagyományörző játékokkal való megismerkedés.
- Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben.
- Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákön keresztül.

- Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése.
- Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez.
- A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.
- Beszélgetés a magyar őstörténeutről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténeutről, annak továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés.
- Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb.
- Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében.
- Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképül állítható híres emberek életútjáról, fényképes tablókészítés.
- A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint.
- A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás).
- A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk.
- A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása.
- Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel.
- Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés.

A fejlesztés várt eredményei

A tanuló ismeri Magyarországnak nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol.

Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapijaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról.

A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcsstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a

térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékeség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

Az Ember és társadalom műveltségterület a tanítási-tanulási folyamatokon keresztül olyan nevelési célokat valósít meg, amelyek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is biztosítják a szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést; elősegítik a közösséghez tartozás pozitív élményeinek átélését. Kiemelt figyelmet kell fordítani a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozására. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – spontán belátáson alapuló – szabálytudat kialakítására, a szabálykövetési képesség megerősítésére, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozására. Az alapvető szociális konvenciókhoz való alkalmazkodást ki kell alakítani, az ebben való jártasságokat tovább kell erősíteni a tanuló sikeres közösségi beilleszkedése érdekében. A demokratikus részvétel megismerésének gyakorlása kiemelt nevelési cél; amelyet lépésről-lépésre kell megvalósítani, közvetlen tapasztalatszerzés útján (pl. az iskolaközösség életében való aktív részvétel). Az empátikus és problémákra érzékeny attitűd kialakítása alapozza meg a szociális képesség fejlődését, mint a nevelési célok egyik sarokpontját.

A felső tagozatban bővíteni kell a nevelési célokat: a közösségi szabályok kialakításában a tanuló aktív szerepet vállal, a szabályokat belső elhatározásból alkalmazza, a változó körülményekhez rugalmasan alkalmazkodik, ismeri a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés fogalmát, a közösségben pozitív erkölcsrend mentén találja meg a helyét. A tanuló a közösségi élethez esetlegesen kapcsolódó negatív élményeket képes feldolgozni, ismerve azok negatív hatásait. A hazaszeretet, a nemzeti összetartozás érzése tudatosan benne a tanulmányai során megismert történelmi és kulturális értékek alapján. A véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselő jogát képességei szerint képes gyakorolni, ismeri jogait és kötelességeit.

Célok

A tantárgy általános célkitűzése, hogy az 1-4. évfolyamon megalapozott társadalmi ismeretekre építve tárja a tanulók elé, valamint ismertesse meg velük a társadalomban élés múltbeli és jelenkori történéseit, lehetőségeit.

Ennek megfelelően az oktatás során

- Tudatosuljon a tanulóknál, hogy a történelem tényei, eseményei az ember megjelenésének kezdeteitől egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek
- végbe és a különböző társadalmak többféle szintű-minőségű társadalmi, emberi létezését
- biztosítanak.
- A tanuló jusson szakszerű, reális történelmi ismeretekhez.
- Alakuljon ki a tanuló attitűdje, viszonya önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz.

- Segítse az oktatás az érzelmileg is megalapozott énazonosság-tudat, valamint a nemzeti és európai identitástudat kialakulását.
- Járuljon hozzá a humán szocializációs, rehabilitációs folyamat eredményességéhez.

Feladatok

- A tér-idő tájékozódási képesség fejlesztése, az időbeli viszonyítás képességének kialakítása.
- A szűkebb és tágabb környezetben való eligazodás képességének fejlesztése.
- A különböző társadalmak jellemző kultúrájának, életmódjának megismertetése.
- Érzékeltetni, majd megértetni a tanulókkal az egymást követő időben végbemenő változások folyamatát, a történeti fejlődést.
- Megláttatni az ok-okozati összefüggéseket.
- Képesé tenni a tanulókat következtetések levonására, véleménynyilvánításra, ítéletalkotásra, alapvető törvényszerűségek felismerésére, saját önálló életvitelükhöz szükséges tanulságok levonására.

Fejlesztési feladatok

- Ismeretszerzés személyes beszélgetésből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből.
- Régen és ma érzékelése, események beazonosítása saját élményből.
- A saját szerep, a saját feladat, a saját felelősség felismerése.
- A különböző közösségekben való létezés formáinak lehetőségeinek ismerete.
- Az időben végbemenő, egymást követő változások folyamatának érzékeltetése.
- Tájékozódás időszalagon, térképen, összefüggések felismerése, megfogalmazása egyre nagyobb önállósággal.
- Történelmi események okainak és következményeinek elemzése fokozatosan csökkenő segítségnyújtás mellett.
- Elemzések tanári segítséggel.
- A munkavállalás gyakorlata.

Az 5-6. évfolyamon a képszerűen megjelenített múlt elemzése történettanítás jellegű, amely megalapozza a 7-8. évfolyamon történő történelemtanítást.

Habilitációs, rehabilitációs feladatok

- Az időészlelés fejlesztése, az emberöltő, az évtizedek, évszázadok, évezredek megértése.
- Az idő múlása és a korok emberének, társadalmának, környezetének változása, összefüggések felfedeztetése.
- Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelésének, az információgyűjtés technikájának fejlesztése.
- A kommunikációs képességek fejlesztése.

- Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséhez, a valóság és a fikció közötti különbség érzékeltetése, szemléletes bemutatása.

A differenciálás módja

- Differenciálás a segítségadásban.
- Differenciálás a feladatok szintjén.
- Differenciálás a tevékenységek szintjén.
- Differenciálás a szociális keretek szintjén (egyedül, párban, kiscsoportban).
- Differenciálás az értékelésben.

Óraszámok

Évfolyamok	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74

5. évfolyam

Célok

- Alapozó ismereteket nyújtani az ember megjelenésének kezdeteiről, az ókori civilizációk történelméről, az őskori, az ókori ember életminőségéről.
- Civilizációk emlékezete – a történelmi megismerés fogalmának kialakítása, az antikvitás mint az európai alapműveltség bölcsőjének bemutatása.
- A magyarság történelmi múltjának, vándorlásának, megpróbáltatásának bemutatásával hozzájárulni az érzelmileg is megalapozott nemzeti identitástudat alakulásához.
- A tanulók közvetlen környezet történelmi emlékeinek, szépségeinek, nevezetességeinek tudatos megismerésével formálni kötődését, értékelfogadását.
- Felkelteni az érdeklődést a mondavilág, a történelmi személyiségek, népmesei hősök iránt.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Képességfejlesztési fókuszok: tér- és időbeli képességek, képzelet.
- Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről.

Feladatok

Az Irányelvben leírtak szerint.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A megfigyelés, a tapasztalatszerzés képességének fejlesztése. A kíváncsiság, a felfedezés öröme megélésének fejlesztése. Az észlelés, az emlékezet, a képzelet, a reprodukív képzelet fejlesztése. Az életkornak megfelelő ismeretek befogadásának, megőrzésének, felelevenítésének képessége. A perceptív-cselekvéses gondolkodás képességének megerősítése, a fogalomalkotó, az analógiás gondolkodás fejlődésének segítése. A történelmi időben és térben való tájékozódás képességének fejlesztése – képi, cselekvéses megerősítéssel. A érzelmek fejlesztése, a pozitív érzelmi hatások befogadásának erősítése. Az együttműködési készség, a felelősségérzet, a környezetvédő attitűd formálása. A kommunikációs készség fejlesztése. Az életkornak, fejlettségnek megfelelő ítéletalkotási, döntési képesség fejlesztése. Képesség a gyűjtőmunkára, a taneszközök, tanulói segédletek használatára.

Témakör	Tartalom
1. Az őskor és az ókori Kelet	<p><i>Az őskori ember világa</i></p> <p>A múlt megismerésének forrásai, tárgyi és írásos emlékek. Történelmi gyűjtemények, múzeumok. A régészek munkája. Az ember megjelenése és elterjedése a Földön. A Föld, ahol élünk. Az ember megjelenéséhez fűződő magyarázatok sokfélesége.</p> <p>A barlanglakó ősember élete: gyűjtögető, halászó, vadászó életmód.</p> <p>A tűz szerepe az emberiség történetében.</p> <p>Földművelés, állattenyésztés. A termelő ősember.</p> <p>Cserekereskedelem. Az első mesterségek kialakulása.</p> <p>Ősi emlékek: barlangrajzok, vallási szobrocskák.</p> <p><i>Ókori keleti örökségünk</i></p> <p>Az ókori birodalmak kialakulása, az első államok létrejötte. Mezopotámia.</p> <p>Egyiptom. Történetek az ókori Egyiptomról: Földművelés a Nílus partján. Fáraó, Egyiptom uralkodója. Piramisok, mint az ókori Egyiptom építészeti emlékei. Történetek az egyiptomi emberek életéről, a gyerekek játékaikról, az egyiptomi iskoláról.</p> <p>Kína. Történetek az ókori Kínáról. A Nagy Fal építése, selyemhernyó-tenyésztés, porcelánkészítés.</p> <p>India. Történetek az ókori Indiáról, uralkodójáról, mezőgazdaságról, építészeti emlékeiről.</p> <p><i>Ószövetségi történetek</i></p> <p>A világ keletkezéséről való ismeretek. A világ teremtése – vallási magyarázat alapján. Bibliai történetek:</p>

	<p>A világ teremtése. Az Édenkert. A Vízözön.</p>
<p>2. Az antikvitás</p>	<p><i>Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia</i></p> <p>Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. A görögök mindennapi élete, ruházata, mesterségeik. Az ókori görög művészet emlékei: templomok, szobrok, edények. Az ókori olimpiai játékok.</p> <p><i>Az athéni demokrácia és a görög perzsa háborúk</i></p> <p>A legjelentősebb görög városállamok: Athén és Spárta. Az ókori Athén és Spárta mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). A trójai faló története.</p> <p><i>Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában</i></p> <p>Róma alapítása – monda, valóság. A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. A császárság. Róma, az ókori nagyváros színes épületei, emlékművek. A rómaiak mindennapi életéről. Rabszolgapiac – szabadok – rabszolgák. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása.</p> <p><i>Újszövetségi történetek</i></p> <p>A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. A keresztény időszámítás. Történetek Jézus Krisztus életéről. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.</p>
<p>3. A középkori Európa</p>	<p><i>A nyugati és a keresztény államiség főbb jellemzői. A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában.</i></p> <p><i>Az iszlám vallás, az arab hódítás kulturális hagyatéka (A legalapvetőbb ismeretek szintjén.)</i></p>

<p>4. A magyarság történetének kezdetei</p>	<p><i>Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</i></p> <p>A magyarság születése: mondák és valóság. A magyarok eredete. Vándorlás a pusztákon. Levedi vezérről történet. Rege a csodaszarvasról. Hunor és Magyar. Vérszerződés. Etelköz. Árpád fejedelemmé választása. Ósmagyarok életmódja, harcmódora. A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. Honfoglalás, letelepedés. A honfoglaló magyarok élete. Kalandozó hadjáratok. Mondák a kalandozásról. Botond, Bulcsú, Lehel kürtje</p>
--	--

Kulcsfogalmak

Jelen, múlt, régmúlt, barlanglakó ősember, régészeti lelőhely, barlangrajz, őskori eszközhasználat, őskori mesterség, állattenyésztés, növénytermesztés, sumér, Tigris, Eufrátesz, ékírás, Nílus, fáraó, múmia, piramis, porcelán, selyem, papír, Nagy fal, Indus, maharadza, tízes számrendszer, állam, birodalom, édenkert, Isten, föld, ég, növény, állat, vízözön, első emberpár, időszak, Hellász, Perzsa Birodalom, trójai faló, olimpia, Athén, Akropolisz, városállam, szoptató anyafarkas, Romulusz és Rémusz, Róma, Itália, Tiberis, Colosseum, tóga, tunika, lakoma, mozaikpadló, rabszolgapiac, árverés, gladiátor, légió, teknősbéka-alakzat, hajítógép, hódítás, provincia, Pannónia, császár, hadvezér, őrtorony, borostyánút, Aquincum, barbár, monda, Jézus Krisztus, betlehemi királyok, feltámadás, vándorlás, honfoglalás, Urál-hegység, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence.

Tevékenységek

- Tárgyi és írásos emlékek megfigyelése, elemzése, terepasztali munka, filmek, videofilmek, diafilmek megtekintése, értelmezés, feldolgozás a tanár irányításával.
- Illusztrációk készítése, részvétel a dramatikus játékokban.
- Gyermekeknek szóló újságok, folyóiratok gyűjtése, olvasása, feldolgozása.
- Térképhasználat a fejlettségnek megfelelően.
- Mondák, történetek olvasása, feldolgozása, illusztráció készítése.
- Múzeum, tájház, emlékmű látogatása.
- Képek gyűjtése a lakókörnyezet híres épületeiről, természeti szépségeiről. Rajzok, képek, gyűjtemények – tablókészítés a gyűjtött anyagból. Rajzos történeti tábló készítése.
- Történetek mesélése, tananyagrészek elmondása.
- Manipuláció a képes időszalagon.
- Jelképek ábrázolása rajzzal és különféle kézműves technikával.
- A magyar népmesék szépségének megfigyelése.

Követelmény

- Tudjon különbséget tenni a történelem különböző forrásai, tárgyi emlékei között.
- Legyenek elemi ismeretei a távoli korban élő és a ma élő emberek életmódjáról.
- Ismerjen fel néhány jellegzetes történelmi, civilizációs emléket a tanultak köréből, például: épületek, használati tárgyak, ruhák, találmányok.
- Legyen képes néhány összefüggő mondatban beszélni Jézus születéséről, a kereszténység kialakulásáról.
- Tudjon elmondani bibliai történetet segítséggel.
- Mondja el önállóan a megismert mondák, legendák, történetek rövid tartalmát.
- Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei, személyei között.
- Tudja a tanult eseményeket időrendbe rendezni a képes időszak segítségével.
- Legyen képes segítséggel rajzos beszámolókat készíteni.
- Ismerjen fel és nevezzen meg hazánk őskori és ókori emlékeiből legalább kettőt képről, filmről.
- Tudja leolvasni, megmutatni a képes történelmi atlaszban a tanultakkal összefüggő történelmi helyeket.
- Olvassa le és mutassa meg vándorló őseink állomáshelyeit a térképről.
- Ismerje a letelepedés, a honfoglalás évszámát, valamint fontosabb emlékhelyeit.
- Tudjon érzelmileg azonosulni a honfoglalással, a magyarság életében betöltött szerepével.

6. évfolyam

Célok

- A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Képességfejlesztési fókuszok: kauzális gondolkodás, képzelet, tér- és időbeli tájékozódás.
- A történelmi megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése.
- Ismerjék meg a nagy földrajzi felfedezéseket, az adott történelmi korok technikai kulturális, művészeti jellemzőit.
- Szerezenek ismereteket hazánk 18. századi függetlenségi harcairól, a megismert történelmi események helyszínéről és idejéről.
- Felkelteni a tanulók érdeklődését a történelmi tárgyú művészeti alkotások, könyvek, filmek és múzeumok iránt.

Feladatok

Az *Irányelvek*ben leírtak alapján, kiegészülve lehetőség szerint múzeumlátogatás megszervezésével.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Ismeretszerző képességek fejlesztése az irányított múzeumlátogatáskor, képgyűjtésnél, a lakóhely nevezetességeiről, természeti tájairól, kulturális emlékeiről, egy adott személyiségről, történelmi eseményeiről végzett gyűjtőmunkák alkalmával. A tanulók tartós figyelmének, emlékezetének reproductív képzeletének fejlesztése. A közvetlen tapasztalatszerző, megfigyelő-, lényegkiemelő képesség fejlesztése. Az összehasonlítás valamint következtetések levonásának képességei. A gyűjtött képek időszalagon való elhelyezése, időbeli tájékozódási készség fejlesztése. Az ismeretek önálló, vagy irányítás melletti feldolgozása – az önálló ismeretfeldolgozó képesség fejlesztése. A fogalomalkotási képesség alakítása. A történelmi szituációk eljátszása, megelevenítése egyszerűbb dramatizálással. Az átélő, beleélő, lényegmeglátó képesség fejlesztése. Érzelmi életüket, nemzeti tudatukat, pozitív értékelő-képességüket is fejlesztik ezek a szituációs játékok. A szocializációs képesség, az együttműködési képesség fejlesztése. A lakóhelyhez, a hazához, Európához való pozitív kötődés kialakítása. A taneszközökkel történő önálló tanulás képességének fejlesztése.

Témakör	Tartalom
1. A középkori Európa	<p>1.1 <i>A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)</i></p> <p>Élet a középkori falvakban. Önellátó gazdálkodás. Jobbágyság és szolgáltatások. A középkori városok.</p> <p>1.2 <i>Céhmesterek és kereskedők.</i></p>

	<p>Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a kereszties hadjáratok.</p>
<p>2. A magyarság történetének kezdetei</p>	<p>2.2. <i>Az államalapítás: Géza és Szent István Géza fejedelem.</i></p> <p>I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek. 2.3. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei</p> <p>I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Imre herceg. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. Mondák, legendák: László herceg megmenti az elrabolt királylányt. Szent Gellért legendája, Szent Imre herceg legendája.</p> <p>II. András. A királyi hatalom gyengülése. A királyi dekrétumok szerepe a nemzettörténetben.</p> <p>IV. Béla, a második honalapító A tatárjárás, a muhi csata Az Árpád kor műveltsége és művészete. Szent Margit legendája (1242, 1301).</p> <p>2.4. <i>Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó</i></p> <p>Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések. Nagy Lajos birodalma. Mindennapi élet az Anjou-házi királyok idején Kultúra, művészetek az Anjou-uralkodók idejében</p> <p>2.5. <i>Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén</i></p> <p>Hazánkat veszélyeztető külső támadások: a török veszély. Hunyadi János török ellen. A nándorfehérvári diadal</p> <p>2.6. <i>Hunyadi Mátyás portréja</i></p> <p>Az igazságos Mátyás Hunyadi Mátyás uralkodása, intézkedései. Kultúra, művészet az Anjouk idején. Élet Mátyás király udvarában Élet a Mátyás-kori városokban</p>

	<p><i>2.7. A mohácsi csata és következményei</i></p> <p>A mohácsi vész előzményei – a Dózsa-féle parasztháború Dózsa György, a parasztok vezére, 1514 A mohácsi vész Buda török kézen, 1541. A három részre szakadt Magyarország Történetek, legendák: Mátyás, az igazságos, Kinizsi Pál, A török szultán csellel elfogadja Buda várát.</p>
<p>3. A világ és Európa a kora újkorban</p>	<p><i>3.1. A nagy földrajzi felfedezések</i></p> <p>Amerika felfedezése. Felfedezők és hódítók, leigázott népek.</p> <p><i>3.2. Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás</i></p> <p>Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció.</p> <p><i>3.3. Fényes uralkodói udvarok</i> XIV. Lajos udvara.</p> <p><i>3.4. Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában</i></p> <p><i>3.5. A felvilágosult gondolkodók</i></p> <p>Történetek a kor emberének gondolkodásáról – reformáció, ellenreformáció. Mezőgazdaság, ipar fejlődése az újkor kezdetén.</p>
<p>4. Magyarország a XVII–XVIII. században</p>	<p><i>4.1. Végvári küzdelmek</i></p> <p>Szigetvár. Eger. Drégelyvár. Kőszeg. Élet a török hódoltságban. Élet Erdélyben a királyi Magyarországon. A végvárak dicsősége, élet a végeken. Nagy várvédők, kiemelkedő személyiségek.</p> <p><i>4.2. Bocskai István és a hajdúk</i> Bocskai szerepe a magyar reformációban.</p> <p><i>4.3. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején</i></p> <p><i>4.4. Zrínyi Miklós, a hadvezér</i></p> <p><i>4.5. A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i></p> <p>Zrínyi Ilona, Munkács hős asszonya.</p>

	<p>Thököly Imre. II. Rákóczi Ferenc élete. Habsburg-uralom hazánkban a török kiűzése után. II. Rákóczi Ferenc élete. „Istennel a hazáért és a szabadságért” – II. Rákóczi Ferenc szabadságharca 1703-11. A szatmári béke és következményei. Történetek: Munkács hős lelkű asszonya, Rákóczi harangja, a Rodostói kakukk.</p> <p>4.6. Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalomban</p> <p>Nemzetiségi viszonyok. Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában. Habsburg-uralom hazánkban a török kiűzése után.</p>
--	--

Fogalmak

Király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés, illemszabály, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, reneszánsz, erény, parasztfelkelés, Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság, felfedezés, világmindenség, távcső, mikroszkóp, Kopernikusz, Amerigo Vespucci, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, ellenreformáció, katolikus, protestáns, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc, Végvár, vitéz, szablya, lant, Tinódi Lantos Sebestyén, önálló magyar hadsereg, politikus, költő, hadvezér, Buda visszafoglalása, minaret, mecset, dzsámi, hajdú, kuruc, labanc, históriás ének.

Tevékenység

- A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon.
- Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése.
- Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés.
- Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése.
- Rajzos történelmi napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése.
- Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek ábrázolása kézműves technikákkal.
- Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása.
- A jelentős történelmi személyiségekről három - négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról.
- Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása.
- Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében.
- Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása.
- A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása.
- A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.

- A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében.
- Szövegértési feladatok megoldása.
- Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása.

Követelmény

- Tudja megnevezni a tanult korok uralkodóit, beszéljen tetteikről.
- Legyen képes tanári irányítással ok-okozati összefüggések felismerésére, következtetések levonására.
- Tudjon néhány példát felsorolni a magyarság fennmaradásának küzdelmeiről.
- Mondák, történetek, legendákból legyen képes néhány mondatos beszámolóra.
- Gyűjtsön képeket, bővítse ismereteit különböző forrásanyagokból: könyvek, múzeumokból, képes újságokból.
- Tudja az idejét: I. István megkoronázásának 1001., a tatárjárásnak 1241-42., az Árpád ház kihalása 1301., a nándorfehérvári diadal 1456., a Dózsa-féle parasztháború 1514., a mohácsi vész 1526., az ország három részre szakadása 1541., és a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc ideje 1703-1711.
- Irányítás mellett helyezze el a tanult évszámokat időszalagon, a megfelelő évszázadba.
- Mutassa meg a tanult történelmi események helyszínét a Képes történelmi atlaszban.
- Használja a képes történelmi atlaszt gyakorlatban. Készítsen rövid képes rajzos megjelenítést egy-egy történelmi eseményhez.
- Tudja a koronázási ékszereket megnevezni, valamint ismerje, hogy tekintheti meg azokat.
- Ismerjen fel néhány művészeti megjelenítést: szobrot, festményt, amely nevezetes történelmi személyt vagy eseményt örökít meg.

7. évfolyam

Célok

- A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra.
- A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.
- Az Ember és társadalom műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik.

- A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe.
- A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.
- A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok- okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történelmi változásokra.
- A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Feladat

Az Irányelvekben leírtak alapján, kiegészítve lehetőség szerint, múzeumlátogatással és intézménylátogatással.

Témakör	Tartalom
Történelmi áttekintés	<p><i>A történelem forrásai és a történelmi időszámítás</i> Őskori társadalmak.</p> <p><i>Az ókori társadalmakról tanultak átisméltése</i> Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma.</p> <p><i>A középkori Magyarországról tanultak átisméltése</i> (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz) Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.</p>
1. A forradalmak és a polgárosodás kora Európában	<p>1.1 <i>A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai</i> A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete.</p> <p>1.2. <i>Napóleon fölemelkedése és bukása</i> Napóleon élete, híres háborúi Európában.</p> <p>1.3. <i>Az ipari forradalom találmányai</i> Ipari találmányok és feltalálók.</p> <p>1.4. <i>A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi)</i> A polgárosodás Magyarországon.</p>

	<p>1.5. <i>A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai</i> Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc legfontosabb eseményei.</p>
<p>2. A nemzetállamok kora</p>	<p>2.1. <i>Az egységes német nemzetállam létrejötte</i> Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam megalakulása.</p> <p>2.2. <i>Polgárháború az Egyesült Államokban</i> A rabszolgaság eltörléséért vívott harc.</p> <p>2.3. <i>A megtorlás és a kiegyezés Magyarországon</i> A gyarmatosítás szerepe a világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén.</p> <p>2.4. <i>A dualista Magyarország jelentős személyiségei</i> A kiegyezés jelentősége</p> <p>2.5. <i>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia.</p> <p>2.6. <i>Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élel a gyarmatokon.</i></p>

Fogalmak

Polgári forradalom, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó, gyáripar, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, köhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk. Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár, magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vasútyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház.

Tevékenységek

- Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás.
- A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről.
- Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről.
- Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése.
- Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival.
- Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről.
- Információgyűjtés a gőz erejéről.
- Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése.
- Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével.
- A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés.
- Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása.
- Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere.
- Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez.
- Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása.
- Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről.
- Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása.
- Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint.
- Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés.
- Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével.
- Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején.
- A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából.
- Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről.
- A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné).
- Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése.
- A változások szerepének felismerése az emberek életében.
- A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.

Követelmények

- Tudja kezelni a kiemelkedő személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat.
- Ismertesse a reformkor politikusainak haladó törekvéseit, nézeteit.
- Sorolja fel a reformkori politikusok nevét.
- Ismerje fel a kor eseményei között meglévő történelmi összefüggéseket, szempontsor szerint irányítottan.
- Tudjon összefüggést említeni a világtörténelem és a magyar történelem eseményei között.
- Tudja a tartalomban megjelölt évszámokat.
- Készítsen néhány mondatos beszámolót az adott kor híres személyiségeiről vagy eseményeiről.
- Tudjon példát mondani a gazdasági, társadalmi változásokra.
- Tudja a térképen a szabadságharc eseményeit, helyiségeit megmutatni, időpontokat, csatákat leolvasni.
- Tudjon új információkat gyűjteni a képes történelmi atlaszból.
- Tudja képről felismerni gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet.
- Használja gyakorlotta taneszközeit, fejlődjön önállósága.

8. évfolyam

Cél

- Megismertetni a trianoni békeszerződést és annak következményeit.
- Ismeretnyújtás hazánk és Európa történelmi eseményeiről, az első világháború befejezésétől a huszadik század végéig.
- Önálló ismeretszerző, rendszerező, lényegmeglátó képesség fejlesztése.
- A történelmi tanulás képességének fejlesztése.
- Kooperatív technikák alkalmazása.
- Képességfejlesztési fókuszok: empátia, kritikai gondolkodás, kauzalitás, megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén, erkölcsi érzék, szociabilitás.
- A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása.
- Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátíttatása, médiatudatosság erősítése.
- A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése.
- A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése.

Feladat

Az Irányelvekben leírtak alapján, kiegészítve lehetőség szerint múzeumlátogatással és intézménylátogatással.

Témakör	Tartalom
1. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	<p><i>1.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon</i></p> <p>Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első világháborúban. Az első világháború főbb eseményei. Osztrózsás forradalom. A Károlyi-kormány intézkedései. Tanácsköztársaság.</p> <p><i>1.2. Trianon és következményei</i></p> <p>Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni döntés és következményei. A nemzeti gyász: 1920. június 4., Sopron, a hűség városa. Magyarok a határainkon túl.</p> <p><i>1.3. A nagy gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában</i></p> <p>A nagy gazdasági világválság.</p> <p><i>1.4. Diktatúrák és diktátorok Európában</i></p> <p>Kommunizmus, fasizmus és nemzetiszocializmus Lenin, Sztálin, Mussolini, Hitler. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék térhódítása Európában. Adolf Hitler hatalomra jutása és a nemzetiszocialista eszmék előretörése. Németország világhatalmi törekvései.</p> <p><i>1.5. Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon</i></p> <p>Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó. Élet a Horthy- Magyarországon. Hazánk ipari fejlődése a két világháború között. A kultúra, a tudomány fejlődése.</p> <p><i>1.6. A határon túli magyarság sorsa</i></p> <p>Hazánk helyzete a második világháború kirobbanása előtt.</p> <p><i>1.7. A második világháború jellemzői és következményei</i></p> <p>A második világháború kirobbanása. Lengyelország meg- támadása. A második világháború főbb eseményei, technikai újításai. A második világháború befejezése. A</p>

	<p>párizsi békeszerződés.</p> <p><i>1.8. Magyarország a második világháborúban</i></p> <p>Hazánk belépése a második világháborúba. Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról. Második világháborús emlékek a lakóhelyen.</p> <p><i>1.9. A holokauszt Európában és Magyarországon</i></p> <p>Hazánk német megszállása és következményei. Deportálás. Koncentrációs táborok Európában.</p>
<p>2. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében</p>	<p><i>2.1. A hidegháború: az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése</i></p> <p>Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után.</p> <p><i>2.2. A kettéosztott Európa</i></p> <p>A berlini fal kiépítése.</p> <p><i>2.3. Az arab–izraeli konfliktusok</i></p> <p>Izrael állam létrejötte.</p> <p><i>2.4. A szovjet megszállás és a kommunista diktatúra jellemzői Magyarországon</i></p> <p>Rákosi Mátyás hazánk élén: a sztálini rendszer magyarországi másolata. Az emberek élete az 1950-es évek elején.</p> <p><i>2.5. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai</i></p> <p>Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége.</p> <p><i>2.6. A Kádár-korszak jellemzői (a megtorlástól a rendszer bukásáig)</i></p> <p>A forradalom megtorlása. A gazdasági reformok éve. Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága.</p> <p><i>2.7. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon</i></p> <p>A demokratikus átalakulás és a piacgazdaság létrejötte A népképviselőn alapuló demokrácia kiépülése</p> <p><i>2.8. A határon túli magyarság sorsa</i></p> <p>Az 1989-es romániai forradalom az erdélyi magyarság szempontjából</p>

<p>3. A globalizálódó világ és Magyarország</p>	<p><i>3.1. Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai</i></p> <p>Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmi gazdasági események alakulásában</p> <p><i>3.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban</i></p> <p>A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei</p> <p><i>3.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás</i></p> <p>A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére</p> <p><i>3.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon</i></p> <p>Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok</p> <p><i>3.5. A gazdasági élet területei és a munka világa</i></p> <p><i>3.6. A határon túli magyarság sorsa</i></p> <p><i>3.7. A magyarországi romák kultúrája, helyzetének változásai</i></p>
<p>4. Társadalmi szabályok</p>	<p><i>4.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog</i></p> <p>A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek erkölcsi jó és rossz szerepe az emberek mindennapjaiban</p> <p style="text-align: right;">Az A jog</p> <p><i>4.2. Az emberi alapjogok</i></p> <p><i>4.3. A gyermekek jogai, diákjogok</i> Hivatalos ügyeink (ügyintézés)</p>
<p>5. Állampolgári ismeretek</p>	<p><i>5.1. Államformák, politikai rendszerek</i></p> <p><i>5.2. Demokratikus alapelvek</i></p> <p><i>5.3. Magyarország politikai intézményei</i></p> <p><i>5.4. A média és a nyilvánosság szerepe</i></p> <p>A televízió világa rádió világa internet világa</p> <p style="text-align: right;">A Az</p> <p><i>5.5. Állampolgári jogok és kötelességek</i> Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek</p>

<p>6. Pénzügyi és gazdasági kultúra</p>	<p><i>6.1. A jövedelem szerepe a családban</i></p> <p>Bevételek és kiadások Megtakarítás, hitel Rezsi Zsebpénz</p> <p><i>6.2. A pénz és formái</i></p> <p>Érme és bankjegy pénz, bankkártya</p> <p style="text-align: right;">Virtuális Árfolyam, infláció</p> <p><i>6.3. Pénzintézetek és tevékenységük</i></p> <p>Hitel Kamat Tőke</p> <p><i>6.4. Vállalkozói alapismeretek</i></p>
<p>7. A munka világa</p>	<p><i>7.1. Elhelyezkedés és munkavállalás</i></p> <p>A munka és a munkaviszony jelentősége</p> <p><i>7.2. Gazdasági ágazatok, foglalkozások</i></p> <p>Mezőgazdaság Bányászat Energiatermelés Vendéglátás Közlekedés Távközlés Biztosítás</p> <p style="text-align: right;">Ipar Kereskedelem Bank Egyéb</p> <p><i>7.3. Fizikai és szellemi munka</i></p>

Kulcsfogalmak

Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárk, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz, őszirózsás forradalom, köztársaság, Tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, jóvátétel, haderőcsökkentés, hitelfelvétel, bank, rádió, világválság, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajgyűlölet, antifasiszta, hadiállapot, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hiroshima, Nagaszaki, párizsi békeszerződés, hidegháború, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, földosztás, kisbirtokrendszer, koalíciós kormány, személyi kultusz, infláció, többpártrendszer-egypártrendszer, címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelészövetkezet, jegyrendszer, munkatábor, forradalom, szabadságharc, politikai fogoly, kölcsönfelvétel, eladósodás, a többpártrendszer újjáéledése, a szovjet csapatok kivonulása, Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, államrendszer, államhatár, jóléti társadalom, globális probléma, fenntarthatóság, fogyasztói társadalom, alaptörvény,

jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság, szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, ENSZ, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet, államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, kormány, törvényszék, parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, állampolgári jog és kötelezettség, jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezszi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, bank, bankkártya, hitel, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás, munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.

Tevékenységek

- Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása.
- Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása.
- Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése.
- Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése.
- Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján.
- Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól.
- Történelmi események időrendi sorba rendezése.
- Fiktív levél írása a frontvonalról.
- Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása.
- Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése.
- A gazdasági válság megfogalmazása, jellemzőinek csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a nagy gazdasági világválság idején. Dramatikus technikák alkalmazása – szituációs játékok.
- Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben.
- A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével.
- A II. világháború hadieszközeinek megnevezése.
- Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Antifasiszta, háborúellenes versek gyűjtése, felolvasása. Tablókészítés. Játékfilm-részlet (pl. Schindler listája), dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése.
- A világháborúhoz kötődő emlékhely felkeresése.
- Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából.
- Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.

- Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól.
- Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban.
- A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése.
- Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról.
- Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése.
- Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból.
- Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról.
- Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá.
- Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.
- Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon.
- A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen.
- Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett.
- A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés.
- A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományőrző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett.
- Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.
- Közismert népszokások, néphagyományok föllevenítése.
- Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében. A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és kötelességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. A Gyermekek jogairól szóló 1989. évi ENSZ Egyezmény alapelveinek értelmezése. Beszélgetés az

iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintézés modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illetmi szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre.

- Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése
- Államformák: köztársaság és királyság – legfontosabb jellemzők összegyűjtése. A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszer jellemzőinek azonosítása, példák gyűjtése.
- A demokrácia szerkezeti pontjainak megállapítása. A demokratikus választás modellezése. A demokratikus alapelvek legfőbb alkotóelemeinek összegyűjtése. Az antik és a modern demokrácia összehasonlítása tartalmi szempontok szerint. Beszélgetés a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás.
- Látogatás a Parlamentben.
- Helyi önkormányzat fölkeresése.
- A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoporthoz számára könnyen érthető hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén.
- A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tábló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világról. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. A vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.
- Információk gyűjtése, rendszerezése a munkavállalásról.
- Munkaszerződések értelmezése, elemzése, megbeszélése. Munkalehetőségek gyűjtése különböző forrásokból. Különböző foglalkozási ágazatok gyűjtése újsághirdetésekből, világhálóról. Szituációs játékok különböző munkaviszonyhoz kapcsolódó helyzetek megjelenítésére. A munkaviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelességek csoportosítása. Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése.

Követelmény

- Ismerje fel, hogy a trianoni békeszerződés milyen veszteségeket jelentett hazánk gazdaságára és társadalmára.
- A második világháború főbb eseményeit, időpontjait tudja térképről leolvasni, néhány mondatban ismertetni.
- Utasítsa el a fasiszta eszméket és a nemzeti, faji gyűlöletet.
- Ismerjen néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt.
- Gyűjtsön a tanult ismeretekhez kép- és dokumentumanyagot, értelmezze azokat.
- A látott, hallott rádió- és videofelvételekről tudjon néhány mondatos véleményt alkotni.
- Tudjon egyszerű következtetéseket levonni és összefüggéseket önállóan felismerni az egyes történelmi események között.
- Készüljön fel egy-egy történelmi eseménnyel és személyiséggel kapcsolatosan beszámolóra, készítsen rajzos illusztrációkat. Alkalmazza a tanulás során gyűjtött anyagot és a kortársak visszaemlékezését.
- Használja jártasság szinten taneszközeit és az alkalmazott segédleteket.
- Mutasson pozitív viszonyulást hazánkhoz, történelmi személyiségeinkhez.

MATEMATIKA

1-8. évfolyam

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	4	4	3	4	4	4	4	4
Éves óraszám	148	148	111	148	148	148	148	148

Matematika

1-4. évfolyam

Célok

- A környező világ mennyiségi- és térbeli viszonyainak felfedeztetése tapasztalati úton.
- Differenciált fejlesztéssel megalapozni a matematikai gondolkodást.
- Kialakítani az alapvető matematikai képességeket.
- A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését.

Feladatok

- Sokoldalúan a tanulók elé tárni, felfedeztetni a matematika szerepét a mindennapi életben.
- Hozzájárulni a valóság megismeréséhez.
- Kialakítani a készségszintű műveletvégzést.
- Fejlesztani – változatos matematikai tevékenységek során – a megismerés képességét, az idő- és térszemléletet.
- A tevékenységek megtervezésére, megszervezésére, ellenőrzésére, értékelésére szoktatni, önkontrollra nevelni.
- Alakítani a tanulók szemléletét gyakorlati példákkal a valóság és a matematikai modellek kapcsolatáról.
- Fejlesztani a tevékenységekhez kötött probléma-felismerést, -megoldást.
- Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Közvetett tapasztalatszerzés, bővülő cselekvésközpontú tevékenység.

A megfigyelőképesség, a tudatos, tartós figyelem, az emlékezet tartalmának bővítése.

Az összefüggések felismerése.

A gondolkodási műveletek: a perceptív, cselekvéses gondolkodás, a csoportosítás, az osztályozás, a konkretizálás.

Fejleszteni kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerzés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

Ellenőrzés, értékelés

Pedagógiai programunknak megfelelően harmadik évfolyamon félévig nem osztályozzuk tanulóinkat.

A tanév során folyamatosan ellenőrizzük és szóban értékeljük munkájukat, és különböző egyezményes jelekkel jutalmazzuk a kimagasló teljesítményt. Az első évfolyam második félévétől tapasztalatainkat írásban is rögzítjük. Az értékelés szempontjai a tantárgy témaköreire kapcsolódnak. A különböző területeken elért szinteket rögzítjük az erre a célra készített és a munkaközösség által elfogadott táblázatban.

Egyeztetések:

- tárgyak egyeztetése azonosság alapján,
- képek egyeztetése azonosság alapján,
- mennyiségek egyeztetése, számnévvel, számképpel, számjeggyel.

Csoportosítások:

- tárgyak csoportosítása azonosság alapján,
- tárgyak csoportosítása azonos tulajdonság alapján,
- logikai készlet elemeinek csoportosítása azonos tulajdonság alapján,
- számok csoportosítása adott tulajdonság alapján.

Összehasonlítások:

- nagyságukban eltérő tárgyak összehasonlítása,
- halmazok összehasonlítása számosságuk alapján,
- számok összehasonlítása.

Sorba rendezés:

- nagyságukban eltérő tárgyak sorba rendezése,
- halmazok sorba rendezése számosságuk alapján,
- számok sorba rendezése.

Térbeli, síkbeli helyzetek:

- felismerése,
- megnevezése,
- létrehozása.

Számköri ismeretek:

- számlálás ritmusának kialakulása,
- halmaz számosságának megállapítása 5-ös, 10-es, 20-as számkörben,
- számok helye a számsorban, számszomszédok 5-ös, 10-es, 20-as számkörben,
- számok bontása eszközzel, eszköz nélkül.

Műveletek:

- összeadás, kivonás tartalmi megítélés
- összeadás, kivonás megoldása eszközzel, eszköz nélkül (5-ös, 10-es, 20-as számkörben)
- egyszerű szöveges feladat megjelenítése matematikai eszközökkel, rajzban, lejegyzésük művelettel.

Az értékelés alapjául a követelményekhez viszonyított teljesítmény, s a tanuló önmagához viszonyított fejlődése szolgál.

A harmadik évfolyam második félévétől osztályzattal minősítjük a tanulók munkáját. A naplóban havonta osztályozzuk őket, illetve a témazáró, a félévi és év végi felmérőket is érdemjeggyel minősítjük. Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítja a sikeres együtt-tanulásnak.

1. évfolyam

Célok

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is.

- A tanulók érdeklődésének felkeltése a tantárgy iránt. Helyes szokásrend kialakítása a matematikai eszközök használatában.
- A tanulók pszichés funkcióinak, képességeinek, ismereteinek feltérképezése, bővítése.
- Biztos számfogalom kialakítása 10-es számkörben. Az összeadás és kivonás tartalmi megértése.
- A szóbeli szövegértés fejlesztése.

Feladatok

- Személyek és tárgyak tulajdonságainak, térbeli helyzetének bemutatása, megnevezése.
- Térbeli és nagyságbeli viszonyzavak használata.
- A mennyiségi állandóság kialakulásának segítése.
- A globális mennyiség-felismerés fejlesztése.
- A számlálás ritmusának kialakítása
- A mennyiségi változások megjelenítése.
- Számolási eljárások gyakorlása.
- Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Pozitív hozzáállás kialakítása a tantárgyhoz, a számok világához. A vizuális, az akusztikus és a taktilis percepció finomítása.

A megfigyelőképesség, a tudatos és tartós figyelem és emlékezet fejlesztése.

Közvetlen tapasztalatszerzés az összehasonlítás, az azonosítás és a megkülönböztetés területén.

Gondolkodási műveletek – válogatás, csoportosítás, rendezés, soralkotás, kiegészítés – gyakorlása. A szenzomotoros és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. **A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése.**

Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).

Tevékenységek

Manipuláció tárgyakkal, tárgyképekkel, matematikai eszközökkel.

Halmazok elemeinek egymáshoz rendelése, párosítás. Mennyiségek, számnevek, számképek, számjegyek egyeztetése, viszonyításuk, sorba rendezésük.

Mennyiségek összemérése.

Halmazok bővítése, szűkítése, egyesítése, különbsége tárgyakkal végzett cselekvéssel.

Szituációs játékok a mennyiségi változások megjelenítésére.

Geometriai alakzatok előállításuk – tépés, vágás, hajtogatás, gyurmázás.

Konstruálás: építés-kirakás

Témakör	Tartalom
Gondolkodási műveletek alapozása	A közvetlen környezetben lévő személyek, tárgyak tulajdonságai, megfigyelésük, egyeztetésük, megnevezésük: - szín: piros, kék, sárga, barna, fehér, fekete - forma: gömbölyű, szögletes, kerek, négyszög, háromszög, - nagyság: kicsi-nagy, kisebb-nagyobb, legkisebb-legnagyobb, ugyanakkora, hosszú-rövid, stb., magas-alacsony stb., széles-keskeny, stb., vastag-vékony, stb. - azonosságok, különbözőségek - csoportosítás azonosság és azonos tulajdonság alapján
Számтан, algebra, számfogalom, számköri ismeretek	Számfogalom kialakításának előkészítése: határozatlan és határozott halmazok alkotása, összehasonlítása, mennyiségfogalmak érzékeltetése: sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi. Relációs jelek. Számfogalom kialakítása: 5-10-es körben. Halmazok számosságának megállapítása – az elemek megszámlálása, egyeztetésük számnévvel, számképpel, számjeggyel. Számok viszonyítása, rendezése. Számok helye a számegyenesen, számszomszédok. Sorszámok, sorszámnevek. Páros, páratlan számok. 1, 2, 5, 10 Ft-os pénzermék bemutatása, kifizetésük egyforintosokkal. Mennyiségek, számok bontása, összetevése.
Műveletek	Szóbeli összeadás, kivonás 10-es számkörben. Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználatlaltal 20-as számkörben. A műveletek taralmi értelmezése: halmazok bővítése – szűkítése; egyesítése – különbsége. Műveletek megoldása matematikai eszközökkel, rajzban, lejegyzésük. A tagok felcserélhetősége.
Szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok lejátszása, kirakása, megjelenítése rajzban, lejegyzésük művelettel.
Geometria, mérések Geometriai alakzatok, tulajdonságaik	Geometriai alakzatok létrehozása. Testek építése építőkockákból, rudakból, Síkidomok előállításuk tépéssel, vágással, hajtogatással. Geometriai alakzatok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Szétválogatásuk megismert tulajdonságaik

	alapján.
Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások	Mennyiségek összehasonlítása, összemérése. Mérés választott egységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Tájékozódás térben. Tárgyak térbeli helyzetének megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása. Alatt-alá, fölött-fölé, mellett-mellé, mögött-mögé viszonzszavak helyes használata. Ellentétes fogalmak értelmezése: kint-bent, fönt-lent, közel-messze, közepe-széle, sor eleje-sor vége.
Összefüggések, függvények, sorozatok	Összefüggések felismertetése: személyek, tárgyak kapcsolatában. Relációk megfogalmazása szóban. Hozzárendelések párosító játékokban. Ciklikus sorok folytatása, növekvő, csökkenő számsorozatok.

Követelmény

- Legyen képes tárgyak, személyek tulajdonságainak megfigyelésére, megnevezésére.
- Tudjon csoportosítani azonosság, azonos tulajdonság alapján.
- Legyenek elemi tapasztalatai térbeli helyzetekről, nagyságbeli viszonyokról.
- Tudja 10-es számkörben a számjegyeket írni, olvasni.
- Használja értelmesen a nagyságbeli és a térbeli helyzetek viszonzszavait.
- Legyen biztos számfogalma 10-es számkörben.
- Legyen jártas az összeadás, kivonás elvégzésében eszközhasználatl.
- Értse az egyszerű szóbeli szöveges feladatok tartalmát.
- Ismerje fel és nevezze meg a környező tárgyi világban előforduló alakzatokat, személyek és tárgyak egymás közötti kapcsolatait.

Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján.
Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonzszavak használata.

Biztos számfogalom 10-es számkörben.

Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten.

Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.

Alkotás térben, síkban.

Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása.

A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása.

Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről.

Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben.

- Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

2. évfolyam

Célok

- Az önálló megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás fejlesztése.
- A matematikai eszközök egyre tudatosabb használata.
- Biztos számfogalom kialakítása 20-as számkörben. Műveletfogalom – összeadás, kivonás – elmélyítése. A szóbeli szövegértelmezés fejlesztése.
- Egyszerű összefüggések felismerése, kifejezésük tevékenységgel.
- A formaérzékelés és térbeli tájékozódás fejlesztése.
- A mérés értelmezése. Becslési képesség fejlesztése.

Feladatok

- Az igaz, hamis állítások logikai tartalmának értelmezése.
- Mennyiség- és számfogalom bővítése, elmélyítése.
- Halmazok bővítése, szűkítése, egyesítése, különbsége.
- Összeadás, kivonás gyakorlása 20-as számkörben. Relációk jelölése.
- Tapasztalatok gyűjtése a gyakorlati mérések kapcsán.
- Geometriai alakzatok felismerése a környezetben, testek, síkidomok.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Az önálló megfigyelés, válogatás, csoportosítás fejlesztése.

Formaérzékelés és térlátás alapozása.

Elemi szabály- és feladattudat kialakítása.

Hallási figyelem és emlékezet fejlesztése.

Az összehasonlító képesség fejlesztése.

Tevékenységek

Válogatások, csoportosítások, megadott és választott szempontok szerint.

Halmazok számosságának megállapítása számlálással, összehasonlításuk párosítással.

Halmazok rendezése az elemek száma szerint. Számok írása, olvasása, összehasonlításuk, rendezésük, soralkotás. Történetek lejátszása, kirakásuk, ábrázolásuk rajzban. Síkidomok előállítása pálcikákkal, zsinórokkal, lyukas táblán. Mérés választott és szabvány egységekkel. Összemérés, kiegyensúlyozás, teletöltés, széttöltés.

Az idő múlásának érzékeltetése.

Témakör	Tartalom
Gondolkodási műveletek alapozása	Ciklikus sorok folytatása, sorozatok, sorrend, egymásutániség megfigyelése, elraktározása, felidézése. Válogatás, csoportosítás tulajdonságok alapján, tulajdonság jelölése jelkártyával. Tulajdonságok megfogalmazása állítások formájában, állításokhoz halmazok alkotása. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömeinek megtapasztalása,

	a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti.
Számtan, algebra, számfogalom, számköri ismeretek	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése. Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.
Műveletek	Műveletek előkészítése – kétjegyű számok bontása tízesek és egyesek összegére. Az összeadás és kivonás tartalmának elmélyítése: <ul style="list-style-type: none"> • Halmazok bővítése – szűkítése • Halmazok egyesítése – különbsége <p>A műveletek tartalmának bővítése, a halmazok összemérése – valamennyivel több, valamennyivel kevesebb. Szóbeli összeadás, kivonás, pótlás, tízes-átlépés nélkül: kerek tízeshez egyjegyűek adása, teljes kétjegyű számhoz egyjegyű adása tízes-átlépés nélkül (analógia). Teljes kétjegyű számokból egyjegyű számok elvétele tízes-átlépés nélkül.</p> <p>Összeadás, kivonás tízes átlépéssel (jobb képességű tanulóknak). Műveleti jelek alkalmazása. Kerek tízesekhez egyjegyűek adása. Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele. Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.</p>
Szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladat lejátszása, megjelenítése, lerajzolása, lejegyzése, közös megoldás.
Geometria, mérések Geometriai alakzatok, tulajdonságaik	Testek építése minta alapján. Síkidomok előállítása megadott feltétel szerint pálcikákból, lyukas táblán. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, csoportosításuk (gömbölyű, szögletes). Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása (négyszög, háromszög, kör). Testek és síkidomok csoportosítása, rendezése adott tulajdonság alapján. Tárgyak térbeli helyzetének megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása: jobbra, balra, között, középen, szélén, oldalt, rajta, benne. Tájékozódás síkon: síkbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása: jobbra, balra, középen, szélén, fönt, lent, oldalt.
Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások	Mérési tapasztalatok gyűjtése. Mennyiségek mérése választott és szabvány mértékegységekkel. <ul style="list-style-type: none"> • Távolság mérése lépéssel, lábbal, méterrúddal. • Magasság, hosszúság, szélesség, vastagság mérése színes rudakkal, arasszal, pálcikákkal, hurkapálcikákkal, mérőszalaggal. • Úrtartalom összehasonlítása, mérése különböző alakú és nagyságú pohárral, literrel. • Tömegek összehasonlítása kétkarú mérlegen kilogrammal.

	<p>A szabvány mértékegységek bemutatása, nevük, jelük: méter=m; liter=l; kilogramm=kg. Az idő múlásának érzékeltetése: óra, napszak, nap.</p>
Összefüggések, függvények, sorozatok	<p>Összefüggések felismertetése személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között. Jelölések használata (összekötés, nyíl, relációs jelek). Logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság változásával. Hozzárendelések más matematikai témakörök anyagához igazodva. Tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz számjegyek hozzárendelése. Természetes számokhoz a számegyenes pontjai, geometriai alakzatokhoz természetes számok, stb. Sorozatok képzése adott szabály alapján</p>

Követelmény

- Tudjon a tanuló ciklikus sorokat folytatni.
- Legyen képes legalább háromelemű szekvencia felidézésére.
- Tudjon a megismert tulajdonságok alapján csoportosítani.
- Tudjon kész csoportokat egy tulajdonsággal elnevezni.
- Legyen biztos számfogalma 20-as számkörben.
- Jártasság összeadás, kivonás elvégzésében 10-es számkörben eszközhasználat nélkül.
- 20-as számkörben tízesátlépés nélkül, analógia segítségével.
- Tudja az egyszerű szöveges feladatot művelettel megjeleníteni, lejegyezni.
- Ismerjen fel összefüggéseket személyek, tárgyak, számok között.
- Tudja kifejezni a felismert összefüggéseket tevékenységgel, szóval.
- Legyen képes dolgokat egymáshoz rendezni.
- Tudjon egyszerű sorozatokat alkotni megadott szabály alapján.
- Különböztesse meg a kerek, szögletes, gömbölyű alakzatokat.
- Gyűjtsön tapasztalatokat a hosszúság, a tömeg, az őrirtalom méréséhez.
- Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján.
- Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonysszavak használata.
- Biztos számfogalom 10-es számkörben.
- Jártasság 20-as számkörben.
- Összeadások és kivonások 10-es számkörben készség szinten, 20-as számkörben eszközhasználattal.
- Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.
- Alkotás térben, síkban.
- Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása.
- A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása.
- Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, őrirtalom méréséről.
- Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben.

Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

3. évfolyam

Célok

- Tulajdonságfogalmak elmélyítése. A logikus gondolkodás fejlesztése.
- A természetes számfogalom és műveletfogalom elmélyítése és bővítése a 100-as számkörben.
- A szóbeli és írásbeli szöveges feladatok értelmezése.
- Összefüggések felfogása és a kiegészítés fejlesztése.
- Geometriai alapfogalmak körének bővítése. Tapasztalatszerzés a gyakorlati mérésekben. Az egyre önállóbb munka és az önellenőrzés fejlesztése. A pontosság iránti igény kialakítása. Az információszerzés szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.
- Talnulasi képesség intenzív fejlesztése.
- Önértékelés és önismeret fejlesztése.

Feladatok

Gondolkodási műveletek gyakorlása. Tapasztalatok gyűjtése a tízes számrendszer szerkezeti sajátosságáról. Összeadás, kivonás gyakorlása 100-as számkörben. A szorzás, a bennfoglalás és a részekre osztás értelmezése. A műveletek közötti összefüggések felfedeztetése. Relációk jelölési módjának bővítése. Geometriai alakzatok felismerése testek, síkidomok, vonalak, pontok. Mérés gyakorlása különböző mérőeszközökkel. Pontosság iránti igény fejlesztése. Közvetlen tapasztalatszerzés algoritmusok követéséről.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Az önálló megfigyelés fejlesztése. Összehasonlítás és az összefüggések felfogásának gyakorlása. A kifejezőképesség fejlesztése. Becslő-, ellenőrzőképesség kialakítása, fejlesztése. Konstruálás, térlátás, téri tájékozódás alapozása, fejlesztése. Számolási készség fejlesztése. Az analógiás, logikus és kauzális gondolkodás fejlesztése. Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése. Megismerő- és felismerőképesség fejlesztése.

Tevékenységek

Elemek, alakzatok, számok összehasonlítása, csoportosítása, rendezése megadott és választott szempontok szerint.

Halmaz elemeinek meg- és leszámlálása, összehasonlításuk, rendezésük. Számok írása, olvasása, bontásuk. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel (pénz, színes rudak, stb.). Testek és síkidomok előállításuk. Építés, kirakás, konstruálás.

Becslések, mérések. Geometriai alakzatok keresése a valóságban.

Információs és irányjátékok.

Témakör	Tartalom
<p>1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika</p>	<p>Csoportosítások megadott és választott szempont szerint. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Transzformációs játék két tulajdonság változásával. Nyitott mondatokba elemek, számok helyettesítése, igazságtartalmak eldöntése. Színek és formák érzékelése. A nagyságbeli viszonyyszavak, a logikai készlet elemeinek, a tanult geometriai alakzatok és a számok tulajdonságainak ismerete.</p>
<p>2. Számelmélet, algebra Számtan, algebra</p> <p>Számfogalom, számköri ismeretek</p> <p>Római számok I, V, X, L, C</p>	<p>Biztos számfogalom 10-es számkörben, jártasság 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközzel. Fejlődő matematikai szövegértő képesség. Számkör bővítés 50-ig, majd 100-ig – alapozás. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságainak elmélyítése. A száz fogalma. Kerek tízesek, teljes kétjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Elemek megszámlálása, leszámmlálása. Csoportosítás, tízes csoportok alkotása. Kétjegyű számok. Mennyiség egyeztetése számnévvel, számjeggyel. Számok viszonyítása, rendezése. Számok helye a számsorban, számszomszédok. A mindennapi gyakorlatban előforduló római számok írása, olvasása 50-ig. Soralkotások, állandó különbséggel: 1, 2, 5, 10. Műveletek előkészítése: kétjegyű számok bontása. Számfogalom elmélyítése pénzzel. 50 Ft-os és 100 Ft-os bemutatása, kifizetésük csak tízforintosokkal, majd csak egyforintosokkal. A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).</p>
<p>Műveletek</p>	<p>Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízes-átlépéssel. Kétjegyű számok összeadása, kivonása tízes-átlépés nélkül, analógia segítségével:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kerek tízesek összeadása, kivonása, - kerek tízesekhez egyesek hozzáadása és elvételük, - teljes kétjegyű számokhoz egyesek hozzáadása, elvétele, - teljes kétjegyű számokhoz, teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele. <p>Szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. A műveleti jelek bevezetése. 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Műveletek megjelenítése cselekvéssel, tárgyakkal, rajzban. Műveletek közötti kapcsolat: összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás. Önellenőrzés, számológép használata.</p>
<p>Szöveges feladatok</p>	<p>Egyszerű szóbeli, írásbeli szöveges feladatok megjelenítése, lejegyzése, megoldása, ellenőrzése.</p>

	A szöveges feladat kérdésének megválaszolása.
<p>Geometria, mérés</p> <p>Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek</p> <p>Pont és vonal helyzete</p> <p><i>Síkbeli alakzatok</i></p> <p>Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör</p> <p><i>Térbeli alakzatok</i></p> <p>Kocka, téglatest, gömb</p>	<p>Testek építése, síkidomok előállítása adott feltétellel. Síkidomok rajzolása (szabad kézzel, vonalzóval).</p> <p>Testek (kocka, téglatest, henger, gömb), síkidomok (téglalap, négyzet, háromszög, kör) felismerése, megnevezése. Állandó különbségű sorozatok megadott, majd felismert szabály alapján. Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük.</p> <p>Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel.</p> <p>Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása:</p> <p>Testek és síkidomok válogatása megadott szempont szerint. Tükrözés síktükörrel. A megfigyelések megfogalmazása. Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása.</p> <p>Egyenes és görbe vonalak felismerése, előállításuk pálcikák, zsinórok segítségével.</p> <p>Nyitott és zárt vonalak, egyenes és törött vonalak megkülönböztetése.</p> <p>Pont és vonal kölcsönös helyzete: rajta, kívül, belül.</p>
<p>Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc</p> <p>Szabványmértékegységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) <p>tömeg (kg, dkg)</p>	<p>Mérés választott és szabvány egységekkel.</p> <p>Hosszúság, űrtartalom, tömeg (kg) becslése, mérése. A szabvány mértékegységek, nevük és jelük: méter, m; deciméter, dm; liter, l; deciliter, dl; kilogramm, kg.</p> <p>Időtartam érzékeltetése: évszak, hónap, hét, nap, napszak, óra.</p> <p>Időpont leolvasása (egész órák).</p>
<p>4. Függvények, az analízis elemei</p>	<p>Összefüggések kifejezése rajzzal, jelekkel.</p> <p>Szabályjáték logikai készlettel, számokkal egy, majd két tulajdonság változásával.</p> <p>Számok rendezése növekvő, ill. csökkenő sorrendbe.</p> <p>Hiányos sorozatok kiegészítése.</p>
<p>A számítástechnika alapjai</p>	<p>Információs játékok: az információ jelentősége: találós kérdések, kereső-érzékelő játékok.</p> <p>Tapasztalati úton jelenségek gyűjtése, a sorrendiségre, tulajdonságok felismerése, ellentétpárok létrehozása.</p> <p>Játékos algoritmusok – irányjátékok a tanteremben, a szabadban, helymeghatározások relációk alapján.</p>
<p>Könyvtárhasználati alapismeretek</p>	<p>Könyvespolc berendezése az osztályban.</p> <p>Képeskönyvek, gyermekfolyóiratok válogatása, nézegetése, olvasgatása.</p> <p>Témák megkeresése tartalomjegyzék alapján. Beszélgetés a látottakról, olvasottakról, az átélt élményekről.</p>

Követelmény

- Legyen jártas a tanuló a tulajdonságok változásainak megfigyelésében, megfogalmazásában.
- Tudjon igaz és nem igaz állításokat mondani kész halmazokról.
- Legyen jártas az állítások igazságának eldöntésében.
- Legyen tájékozott a 100-as számkörben.
- Legyen jártas a kétjegyű számok írásában, olvasásában.
- Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, összeadás, kivonás 20-as számkörben analógia segítségével. 100-as számkörben eszközök segítségével.
- Tudjon önállóan megoldani egyszerű szöveges feladatot.
- Legyen képes konkrét és matematikai relációk felfedezésére.
- Tudjon megfogalmazni felismert kapcsolatokat.
- Legyen képes egyszerű sorozatok folytatására.
- Fogalmazzon meg szabályt egyszerűbb esetekben.
- Ismerje fel a kockát, téglatestet, gömböt, hengert, négyzetet, kört, háromszöget, tudjon előállítani testeket gyurmából, síkidomokat vágással, tépéssel, rajzolással.
- Ismerje a szabvány mértékegységeket: m, dm, l, dl, kg, Ft, nap, óra.
- Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban.

4. évfolyam

Célok

- A fogalmi gondolkodás fejlesztése.
- Természetes számfogalom elmélyítése 100-as számkörben.
- Számolási készség fejlesztése.
- A geometriai alapfogalmak és a szabvány mértékegységek bővítése.
- Tiszta, pontos rajzolás a szerkesztőeszközökkel.
- Kreativitás motiválása, fejlesztése.
- Az információszerzés- és feldolgozás szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.

Feladatok

A logikai fogalmak viszonyának értelmezése. Pontos matematikai nyelv használata. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának elmélyítése. Szóbeli összeadás, kivonás gyakorlása. Szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Írásbeli összeadás és kivonás technikájának bemutatása. Geometriai alakzatok (négyzet, téglalap) tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Geometriai alakzatok rajzolásának gyakorlása szerkesztőeszközökkel. Kerület és terület fogalmának alapozása. A számkörhöz kapcsolódó új mértékegységek megismertetése. Tájékozódás a közvetlen környezetben előforduló jelek alapján.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Kódolási, számolási, műveletmegoldó készségek fejlesztése. A becslő, ellenőrző, értékelő képesség kialakítása, fejlesztése tanulói tevékenységek kapcsán. Vizuális és akusztikus figyelem fejlesztése. A megtartó emlékezet és az akaraterő fejlesztése. A képzelet fejlesztése. A konstruálás motiválása. Az összehasonlítás, válogatás, megkülönböztetés, azonosítás, rendezés, konkretizálás, transzformáció gyakorlása. A szenzomotoros, analógias, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Tevékenységek

Konkrét elemek válogatása, csoportosítása, rendezésük több szempont szerint. Elemek megszámlálása. Számok írása, olvasása, értelmezésük. Viszonyítások, rendezések, soralkotások.

Műveletek megjelenítése matematikai eszközökkel.

Építések, kirakás, konstruálás. Testek, síkidomok előállítása. Tükrös alakzatok előállítása hajtogatással, tépéssel, vágással. Pontok, vonalak, egyenesek rajzolása. Becslések, mérések szabvány mértékegységekkel. Kapcsolatok keresése, létrehozása, jelölésük. Szabályjáték adott szabály alapján.

Témakör	Tartalom
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	<p>Elemek rendezése adott vagy felismert szempontok alapján. Részhalmaz előállítás válogatás alaphalmazokon (személyek, tárgyak, logikai készlet). Tulajdonságok és tagadásuk megfogalmazása, jelölésük jelkártyával.</p> <p>1.1. Halmazok 1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások</p>
2. Számelmélet, algebra	<p>Számfogalom elmélyítése 100-as számkörben. Mennyiségfogalom megerősítése gyakorlati példákkal, pénzzel. Alaki érték, helyi érték, valódi érték közötti összefüggés elmélyítése.</p> <p>Számok nagyságbeli viszonya, relációk rendezések, soralkotások.</p> <p>2.1. Számok: római számok, sorszám, tízes számrendszer, Helyiérték-táblázat, számsorok, számok tulajdonságai, bontás 2.2. Műveletek, összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel, 100-as számkörben. Szorzás, bennfoglalás</p>
Műveletek	<p>Műveletfogalom előkészítése – teljes kétjegyű számok bontása. Szóbeli összeadás, kivonás tízes-átlépéssel. Írásbeli összeadás: teljes kétjegyű számokkal tízes-átlépés nélkül, majd az egyeseknél tízes-átlépéssel. Írásbeli kivonás tízes-átlépés nélkül elvétellel, pótlással. 4-es, 3-as, 6-os szorzó – bennfoglaló tábla kiépítése. 200, 500, 1000 Ft-osok bemutatása. Kifizetésük tízforintosokkal, százforintosokkal.</p>
Szöveges feladatok	<p>Egyszerű szöveges feladatok értelmezése. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, megjelenítése, lejegyzése művelettel. A várható eredmény becslése, a művelet megoldása. A kapott eredmény összevetése a becsléssel és a valósággal. A kérdés megválaszolása.</p>
3. Geometria, mérések Geometriai alakzatok, tulajdonságaik	<p>Testek építése, felismerése, megnevezése. Válogatásuk megadott tulajdonság alapján.</p> <p>Síkidomok előállítása, megnevezésük határolóvonalak, határolóoldalak és csúcsok száma szerint.</p> <p>A négyzet és a téglalap tulajdonságainak megfigyelése megfogalmazása. Rajzolásuk négyzethálós papíron. Tükrös alakzatok felismerése, előállításuk egy tükrötengellyel (kirakással, tépéssel, nyírással). Eltolás térben és síkban, az eltolás eredményének megfigyelése.</p> <p>A kerület fogalma. A terület fogalmának előkészítése lefedéssel. Vonalak tulajdonságai. Egyenesek helyzete, függőleges, vízszintes, ferde.</p> <p>Félegyenes, szakasz fogalma.</p> <p>3.1 Térbeli elemek, vonalak 3.2. Síkbeli alakzatok 3.3. Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb) 3.4. Transzformációk: tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria, Tükrözés</p>

	<p>3.5. Mérés: Hosszúság, űrtartalom, tömeg Szabványmértékegységek, mértékváltás: idő mértékegységei Pénz, forint</p> <p>3.6. Kerület, terület (Négyzet, téglalap kerülete, területe)</p>
Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások	<p>Egyenesek, félegyenesek, szakaszok, síkidomok rajzolása szabad kézzel és vonalzó segítségével.</p> <p>Mérési gyakorlatok választott és szabvány egységekkel. Becslés, megmérés, kimérés.</p> <p>A tanult szabvány mértékegységek ismétlése, bővítésük a számkörnek megfelelően. Fogalmuk, nevük, jelük.</p> <p>Hosszúság mértékegységei: m, dm, cm.</p> <p>Űrtartalom mértékegységei: hl, l, dl.</p> <p>Tömeg mértékegységei: kg, dkg.</p> <p>Idő mértékegységei: nap, óra, perc.</p> <p>Pénz: forint.</p> <p>Mértékváltások előkészítése. Ugyanannak a mennyiségnek kisebb, illetve nagyobb segítséggel történő mérése, kifejezése különböző egységekbe.</p> <p>Mérések alkalmazása: a szakaszok mérése cm-pontossággal.</p> <p>Síkidomok kerületének mérése. A négyzet és téglalap kerületének mérése számítása.</p> <p>Idő mérése. Időpont leolvasása óra-, perc pontossággal.</p>
4. Függvények, az analízis elemei	<p>Összefüggések felfedezése bővülő elemek megadásával.</p> <p>Táblázatok kiegészítése adott, majd felismert szabály alapján.</p> <p>Hiányos sorozatok kiegészítése.</p> <p>Állandó különbségű sorozat folytatása mindkét irányban, megadott és felismert szabály alapján.</p> <p>Szabályjátékok megoldása a négy alpművelet alkalmazásával.</p> <p>Hiányos sorozatok kiegészítése.</p> <p>4.1. Összefüggések</p> <p>4.2. Sorozatok, szabályfelismerés, szabálykövetés</p> <p>Növekvő, csökkenő sorrend</p> <p>4.3. Függvények megadása, ábrázolása, Táblázat olvasása</p>
A számítástechnika alapjai	<p>Hétköznapi algoritmusok: algoritmusok megfigyelése a mindennapos cselekvésekben, közlekedés, vásárlás, napirend, hetirend. A megfigyelt cselekvési sorok képi ábrázolása.</p> <p>Jelek és kódok: a környezetben való tájékozódás irányai jelekkel, mozgások megadott irányban, lejegyzés.</p> <p>Az iskolai élet jelei, beszélő képek, piktogramok.</p> <p>Látogatás a számítástechnika teremben: felsőbb évfolyamok tanulói tevékenységének megfigyelése a számítógépnél.</p>
Könyvtárhasználati alapismeretek	<p>Látogatás az iskolai könyvtárban, könyvkeresés a szabad polcon.</p> <p>Ismerkedés a könyvtári információs feliratokkal, jelekkel.</p> <p>A könyvtár használata helyben, adott témához könyv, folyóirat keresése, olvasgatás – betűrendes keresés, beszámolás az olvasottakról.</p> <p>A könyvtári viselkedés szabályai.</p>

Követelmény

- Tudjon a tanuló alaphalmazon adott tulajdonságú részhalmazt előállítani.
- Tudjon megfogalmazni egyszerű állításokat és azok tagadását.
- Legyen biztos számfogalma 100-as számkörben.
- 100-as számkörben tízes-átlépés nélkül készsége szinten tudjon összeadni és kivonni.
- Legyen jártas a tízes-átlépéses összeadásban, kivonásban.
- Értse a szorzás, bennfoglalás és a részekre osztás tartalmát.
- Tudjon önállóan megoldani egyszerű szöveges feladatokat.
- Legyen jártas egyszerű relációk értelmezésében, kifejezésében, megfogalmazásában.
- Jártasság a számok nagyságának összehasonlításában.
- Ismerjen fel szabályokat és tudja azt megfogalmazni.
- Tudjon állandó különbségű számsorozatot folytatni mindkét irányban.
- Ismerje a téglalap és a négyzet tulajdonságait.
- Legyen jártas a négyzet és a téglalap területének tapasztalati számításában.
- Ismerje a tanult szabvány mértékegységeket.
- Érdeklődéssel, örömmel vegyen részt a könyvekkel, folyóiratokkal kapcsolatos különböző tevékenységekben.
- Tudjon adott témához kapcsolódó nyomtatott könyvtári ismerethordozót keresni.

5-8. évfolyam

Célok

- Az 5-8. évfolyamon a matematikatanítás célja a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak konkrét megismertetése.
- Ebben a szakaszban képessé tenni a tanulókat egyszerű matematikai problémák felismerésére.
- Segíteni szükséges az ismeretek olyan szintű alkalmazását, amely a mindennapi élethelyzetekben előforduló matematikai feladatok önálló megoldásával lehetővé teszi a továbbképzési igény egyszerűbb szintű kielégítését.

Feladatok

- Kialakítani a készségszintű műveletvégzést.
- Változatos matematikai tevékenységek során biztosítani – az életkor és az egyéni sajátosságok figyelembevételével – a megismerés képességének fejlődését.
- Fejleszteni a tér- és időszemléletet.
- A tevékenységek megtervezésére, megszervezésére, ellenőrzésre, értékelésre szoktatni.
- Önkontrollra nevelni.
- Fejleszteni az alkotó képzeletet.
- Függvényszerű gondolkodást kialakítani.
- Eljuttatni a tanulókat az oksági összefüggések felismeréséhez.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Pozitív attitűd a számok világához. A kapcsolatok felismerése, az összefüggéslátás.

A matematikai nyelv, a szövegértő képesség.

A problémamegoldó képesség.

A becslő-, elemző-, ellenőrző-önellenőrzési, az értékelőképesség.

A gondolkodási műveletek: a perceptív, cselekvéses gondolkodás, a csoportosítás, az osztályozás, a konkretizálás.

Analógiás gondolkodás, az elvonatkoztatás, az általánosítás műveletei.

Ellenőrzés, értékelés

A tanulók ellenőrzésének, értékelésének folyamatosnak és rendszeresnek kell lennie. A folyamatos ellenőrzés formái: tevékenységek megfigyelése, szóbeli és írásbeli ellenőrzés.

A felső tagozatos tanulók egyre önállóbban dolgoznak a matematikaórákon. Így az ellenőrzés egyik legfontosabb módja a tanulók tevékenységének megfigyelése, folyamatos ellenőrzése és szóbeli értékelése. Ily módon a tanítás-tanulás bármely szakaszában visszajelzést kapunk tanulóink teljesítményéről. Ezáltal fejlődik a tanulók önellenőrző, önértékelő képessége.

A szóbeli ellenőrzés beszélgetés, illetve összefüggő felelés formájában történik.

Az írásbeli ellenőrzéskor a tanulók házi feladatait, füzetben, munkakönyvben, feladatlapokon végzett önálló munkáikat ellenőrizzük, értékeljük.

Időnként a tanítás-tanulás folyamatában dominánssá válik, önálló didaktikai feladatként jelenik meg az ellenőrzés és értékelés.

Tanév elején vagy nagyobb témaegység megkezdése előtt diagnosztikus, a tanítás-tanulás folyamatában formatív, egy-egy témaegység lezárásakor, félévkor és év végén szummatív értékelést alkalmazunk.

Ellenőrző, értékelő munkánk akkor hatékony, ha hat a tanulók személyiségére, motiválja, aktivizálja őket.

Ellenőrizzük tanulóink képességeit, készségeit, ismereteit és az ismeretek alkalmazási szintjét. A megfigyelő-, összehasonlító-, csoportosító-, rendszerezőképességek fejlődése nyomon követhető a halmazokkal, számokkal, mértékegységekkel, mennyiségekkel és geometriai alakzatokkal végzett tevékenységeknél, geometriai számításoknál.

A sorrendiség megtartását ellenőrizhetjük szabálykötéskor, műveletek megoldásakor, szerkesztések alkalmával.

Elemző-, döntő-, tervező-, becselő-, ellenőrző-, szóbeli kifejezőképességek fejlettségi szintje lemérhető az állítások igazságának eldöntésekor, az igaz, hamis állítások megfogalmazásakor, logikai összefüggések megállapításakor, a logikai alapfogalmak használatakor, számítások, mérések alkalmával. Szöveges feladatok megoldásakor, szerkesztések menetének megtervezésekor.

A tanulók konstruáló-, sík és térbeli tájékozódási képességéről, formalításáról, a testek és síkidomok előállításakor, tükrözés, nagyítás, kicsinyítés alkalmával, grafikonok készítésekor kapunk pontos visszajelzéseket.

A kombinatorikus képesség rajzok, kirakások, színezések, táblázatok, fadiagramok készítésekor és számok képzésekor ellenőrizhető.

A felismerő-, kócolási, számolási és műveletvégzési készség szintjét ellenőrizzük a természetes számok, a közönséges törtek, tizedes törtek és negatív számok körében egyaránt.

Az eszközhasználati készség szintje folyamatosan megfigyelhető a matematikai manipulációs, szerkesztő- és mérőeszközök, valamint a zsebszámológép, ill. számítógépek használatakor.

Az ellenőrzésük kiterjed a tanulók feladatmegértésének szintjére, munkájuk pontosságára, áttekinthetőségére, tisztaságára.

Tanulóink teljesítményét érdemjeggyel minősítjük. Tanév közben havonta, ill. felmérések alkalmával értékeljük a tanulók tudását.

5. évfolyam

Célok

A logikai fogalmak bővítése. Biztos számfogalom kialakítása 1000-es számkörben. Készség szintű számolás fejlesztése. A tört szám és a negatív szám fogalmának előkészítése. A geometriai látásmód alapozása. Egyre pontosabb mérés a szabvány mértékegységekkel. Geometriai számítások gyakorlása. Helyes testtartás és eszközfogás kialakítása szerkesztések gyakorlásakor. Valószínűségi gondolkodásmód alapozása. Az információszerzés, feldolgozás, átadás szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.

Feladatok

A logikai alapfogalmak adekvát használata. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának elmélyítése. A helyiérték-táblázat bővítése. A szorzó-, és bennfoglaló táblák bővítése, mélyítése. Az írásbeli szorzás és osztás technikájának bemutatása. Az írásbeli összeadás és kivonás gyakorlása. Tapasztalatok gyűjtése a geometriai alakzatok tulajdonságairól. Sokszögek területének kiszámítása. Érdeklődés felkeltése a számítógéppel végzett tevékenység iránt.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A figyelem és emlékezet pontosságának, tartósságának fejlesztése. Az akarat és képzelőerő motiválása. Az összefüggések felismerésének, a szabályok megtartásának gyakorlása. A becselő-, ellenőrző-, értékelő-képesség fejlesztése a matematikai problémák megoldása során. A szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. A konstruáló-

képesség motiválása. A számolási készség fejlesztése. A fogalmi, a problémamegoldó és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Szerialitás a cselekvésben.

Tevékenység

Elemek osztályozása, válogatása. Állítások megfogalmazása számokról, testekről, síkidomokról.

Műveletek megjelenítése tárgyakkal, matematikai eszközökkel, ábrázolásuk rajzban. Mennyiségi változások pontos megfogalmazása, lejegyzése művelettel.

Törtrészek előállításuk darabolással, vágással, hajtogatással, színezéssel. Testek építése, síkidomok előállítása.

A tükörtengely fogalma. Síkidomok tükrözése, nagyítása, kicsinyítése.

Rajzolás, szerkesztés vonalzóval, körzővel. Mérés választott és szabvány egységekkel.

Sorozatok képzése. Hiányzó elemek pótlása.

Kombinatorikus feladatok megoldása, lehetőségek előállítása kirakással, színezéssel, rajzzal.

Véletlen események megfigyelése.

Témakör	Tartalom
Gondolkodási műveletek alapozása	<p>Az eddig megismert műveletek alkalmazása a számtan, algebra és geometria, mérés témakörök ismereteinek elmélyítésére (válogatás, csoportosítás, sorba rendezés, részhalmazok képzése, állítások alkotása és tagadásuk).</p> <p>Két halmaz közös termékeinek keresése.</p> <p>Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákban.</p> <p>Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Metszethalmaz képzése (személyek, tárgyak, matematikai eszközök).</p> <p>Metszethalmaz ábrázolása.</p> <p>Állítások halmazára részeiről.</p> <p>Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint.</p> <p>A logikai „és” értelmezése, „minden” „van olyan”, „van amelyik nem” , „egyik sem” kifejezések használata.</p>
<p>Számtan, algebra</p> <p>Számfogalom, számköri ismeretek</p>	<p>Számkör-bővítés 1000-ig.</p> <p>Tíz-es számrendszer szerkezeti sajátosságának felelevenítése, elmélyítése. A helyiérték-táblázat bővítése. Az 1000-esek helye. A helyi érték, alak érték és valódi érték kapcsolata. A mennyiségtartalom elmélyítése pénzzel és a mindennapi életből vett példákkal.</p> <p>Számképzés adott feltételekkel.</p> <p>Számok írása, olvasása. (Kerek százások, teljes háromjegyű számok, helypótló a tízesek vagy az egyesek helyén.)</p> <p>A relációs jelek ($<$ $>$ $=$) használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.</p> <p>Számok helye a számegyenesen.</p> <p>Számszomszédok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kerek százások százas szomszédjai, • háromjegyű számok egyes szomszédjai, • teljes háromjegyű számok melyik két kerek százak között állnak. <p>A kerekítés szabályai.</p> <p>Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak használata.</p> <p>Tört fogalmának előkészítése: előállítás tevékenységgel: darabolással, hajtogatással, nyírással, kirakással, színezéssel.</p>

	<p>A kapott részek nevei: fél, harmad, negyed, stb. Egységtörtek és többszöröseik fogalmi előkészítése manipulációval. A törtrész neve, jelölése betűkkel (1 negyed, 3 negyed). Szönyegezés azonos egységnyi színes rudakkal (hányszorosa, hányad része). Egy egész megnevezése sokféleképpen (2 kettő, 4 negyed, 3 harmad, stb.) Törtrészek összehasonlítása. Hőmérséklet mérése. A hőmérő beosztása és működése. A hőmérsékleti értékek leolvasása, lejegyzése. A negatív számok keresése a számegyenesen. A plusz, mínusz jelölése. Negatív számok fogalmának előkészítése. Negatív számok tartalmának elmélyítése: adósság, vagyon fogalma. Feladatok megjelenítése rajzban. Római számok: I, V, X, L, C – a tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület).</p>
Műveletek	<p>Műveletfogalom előkészítése: kerek százások bontása két, három tag összegére, helyi érték szerinti bontások, kerek számok szorzatalakja. Bontások lejegyzése. Szóbeli összeadás, kivonás gyakorlása. A 8, 9, 7, szorzó- és bennfoglaló-tábla kiépítése. A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák gyakorlása. Összefüggések a szorzótáblák között. Szóbeli műveletek kerek tízesekkel, százasokkal, az egyjegyű számok analógiájára. Írásbeli összeadás teljes háromjegyű számokkal, majd olyan számokkal, amelyek különböző helyi értékein helypótló áll. Írásbeli összeadás fokozatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • összeadás tízes-átlépés nélkül, • tízes-átlépés az egyes helyén, • körátlépés a tízesek helyén, • körátlépés az egyesek és tízesek helyén is. <p>Írásbeli kivonás teljes háromjegyű számokkal, majd olyan kivonások megoldása, amelyekben a kisebbítendő vagy a kivonandó vagy a különbség valamelyik helyi értékén helypótló áll. Írásbeli kivonás fokozatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kivonás elvétellel tízes-átlépés nélkül, • kivonás, pótlással tízes-átlépés nélkül, • tízes-átlépés az egyeseknél, • körátlépés a tízeseknél, • körátlépés az egyesek és tízesek helyén is. <p>Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű szorzóval, osztóval, a fokozatok betartásával. Két-, háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval. A szorzandó számjegyeinek szorzatai (a részeredmények) egyjegyű számok (nincs átvitel). Két-, háromjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Az osztandó mindegyik számjegye maradék nélkül osztható az osztóval. Műveleti tulajdonság: összeadásoknál a tagok, szorzásnál a tényezők felcserélhetősége. Műveletek közötti kapcsolat: összeadás – kivonás, összeadás – szorzás, szorzás – bennfoglalás. Számelméleti ismeretek – páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es számkör számaira.</p>
Szöveges feladatok	<p>Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük. összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása.</p>

	<p>Az egyszerű szöveges feladatokhoz kérdés megfogalmazása. Lejegyzése, megoldása, ellenőrzése. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti Összetett (2 művelettel megoldható) szöveges feladatok. Feltételek és a kérdés szétválasztása. A problémák logikai sorrendjének megállapítása. A megoldás logikai menetének megfogalmazása.</p>
<p>Geometria, mérések Geometriai alakzatok, tulajdonságaik</p> <p>Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások</p>	<p>Testek építése lapokból. A lapok tulajdonságainak – nagyság, forma, egyenes, görbe – és helyzetének – merőleges, párhuzamos – megfigyelése, megfogalmazása. Testek építése egységkockákból: adott számú egységkockákból, majd adott alaprajzra. Testek tulajdonságai – csak egyenes lapok határolják, csak görbe lapok határolják, van egyenes és görbe lapja is; szimmetrikus, nem szimmetrikus. Síkidomok előállítás lyukas táblán, rajzolással. Tulajdonságaik megfigyelése, megfogalmazása, határolóvonalak fajtája (egyenes görbe), nagysága (egyenlő vagy különböző hosszúságúak), szögek, oldalak száma, oldalak helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző), szimmetrikus vagy nem szimmetrikus alakzatok. Egyenesek és szakaszok kölcsönös helyzete: metsző, merőleges, párhuzamos. A derékszög felismerése. Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. A tanult szabvány mértékegységrendszerének ismétlése, bővítésük az 1000-es számkörnek megfelelően. Fogalmuk, nevük, jelük. Hosszúságmértékek: km, m, dm, cm, mm. Űrmértékegységek: hl, l, dl, cl. Tömegmértékegységek: t, kg, dkg, g. Időmértékek: év, hó, hét, nap, óra, perc, másodperc. Pénz: Ft. A mértékegységek közötti összefüggések megfigyeltetése. A négyzet és a téglalap területének hézagmentes lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel, majd négyzetcentiméterekkel. A négyzet és a téglalap területének mérése, a négyzetcentiméterek összeszámlálása.</p>
Szerkesztések	<p>Egyenesek és szakaszok, kölcsönös helyzetük. Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek, négyzet, téglalap rajzolása derékszögű vonalzóval. Különböző sugarú körök rajzolása körzővel. Tükrözés egy tükörtengellyel lyukas táblán, négyzethálón. Nagyítás, kicsinyítés négyzethálón, rajzban.</p>
Összefüggések, függvények, sorozatok	<p>Szimmetrikus és nem szimmetrikus relációk rajzosan. Bontott alakú számok közötti kapcsolat, a nyíldiagram használata. Számok közötti relációk. Felismert szabály lejegyzése, szabály leolvasása nyíldiagramról. Egy- és két bemenetű gépek táblázatának kiegészítése adott szabály alapján. Különbségsorozatok képzése a logikai készlet elemeivel, egy, majd két tulajdonság változásával. Különbségsorozatok számokkal, állandó majd váltakozó különbséggel. Számsorozatok középkezdéssel.</p>
Valószínűség, kombinatorika, statisztika	<p>Események megfigyelése, összeszámlálása (fej-írás játék, kockadobálás). Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele.</p>

	Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása (járműforgalom). A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.
A számítástechnika alapjai	A működő számítógép megfigyelése, a használathoz szükséges billentyűk funkciójának tapasztalati megismerése. Változások megfigyelése, létrehozása. Egyszerű játékprogramok, készségfejlesztő programok használata. A számítógép használatának rendje, biztonsági tudnivalók. Jelek és kódok: kódolás, dekódolás, titkosítás készítése, megfejtése. Régi korok képi és írásos üzenetei. Üzenetek osztálytársaknak, barátoknak, szülőknek rajzzal, képpel, írással.
Könyvtár-használati alapismeretek	A könyvtári kölcsönzés: adott témához keresés szerző és cím alapján. A kölcsönzés szabályai.
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Elemek halmazokba

Követelmény

- A tanuló tudja kiválogatni két halmaz közös elemeit.
- Értse a logikai „és” tartalmát.
- Tudja alkalmazni a csoportosítást, a részhalmazképzést más matematikai témakörökben.
- Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítás.
- Használja értelmesen a „minden”, a „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezéseket.
- Tudja a háromjegyű számokat írni, olvasni.
- Legyen biztos számfogalma 1000-es számkörben.
- Értse a tört és a negatív szám fogalmát.
- Számoljon szóban, készségszinten 100-as számkörben.
- Legyen jártas a szorzó- és bennfoglaló táblák körében.
- Legyen jártas az írásbeli összeadásban, kivonásban.
- Ismerje az írásbeli szorzás és osztás lejegyzésének formáját. Tudjon egyjegyű szorzóval és osztóval szorozni és osztani a tanult esetekben.
- Legyen képes összetett szöveges feladatok megoldására segítséggel.
- Legyen képes összefüggések felismerésére a matematika különböző témaköreiben.
- Felismert és megfogalmazott szabályokat tudja lejegyezni.
- Legyen jártas változó különbségű számsorozatok folytatásában.
- Tudjon mennyiségeket különböző pénznemekkel kifizetni.
- Növekedjen gyakorlottsága a gyakorlati mérésekben.
- Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján.
- Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete.
- Legyen jártas a kerületszámításban.
- Legyen gyakorlata a szerkesztőeszközök használatában.
- Végezzen csoportos valószínűségi kísérleteket.
- Legyen képes néhány lépésből feladatsor algoritmusának összeállítására.
- Tudjon egyszerű, elsősorban rajzos titkos írást készíteni, megfejteni.
- Legyen tájékozott a képi információforrások körében.
- Fokozódjon érdeklődése, aktivitása a számítógéppel végzett tevékenység iránt.

6. évfolyam

Célok

A gondolkodási műveletek bővítése, gyakorlása. Biztos számfogalom kialakítása 10 000-es számkörben. A közönséges törtszám fogalmának kialakítása. Tapasztalatok gyűjtése negatív számokról. Írásbeli műveletek bővítése. Geometriai alakzatok fogalmi jegyeinek elmélyítése. Mértékegységrendszerek bővítése. Szerkesztési algoritmusok pontos követése. Adatgyűjtési technikák gyakorlása. Az informatika tantárgy tanításának előkészítése.

Feladatok

Konkretizálás, általánosítás gyakorlása. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának felelevenítése, bővítése. A közönséges törtszám bevezetése. Írásbeli szorzás kétjegyű szorzóval. Részletszorzatok értelmezése, lejegyzésük módjának bemutatása. A szögek bemutatása, rajzolásuk. Mérésük gyakorlása. Kerületszámítások gyakorlása. Területszámítás előkészítése. Számítógépes környezetben algoritmusok értelmezése, követése. A tantárgyi ismeretekre alapozott könyvtárhasználati képességek kialakítása.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A rendezés, rendszerezés, osztályozás. A megfigyelő-, értékelő-, döntési- és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Az elemző-, értékelő, ellenőrzőképesség egyre magasabb szintre emelése. Összefüggések felismerésének gyakorlása problémamegoldások kapcsán. Következtetések. Térszemlélet és a geometriai látásmód fejlesztése. A kombinatorikus gondolkodásmód fejlesztése, a valószínűségi szemlélet alapozása.

Tevékenységek

Elemek besorolása két egymással különböző kapcsolatban lévő halmazba. Halmazábrák különböző részeinek jellemzése.

Állítások és tagadásuk a diagramok különböző részeiről.

Elemek megszámlálása, csoportosításuk tízesével.

Műveletek kapcsolatainak megfigyelése, lejegyzése, alkalmazásuk ellenőrzés céljából. Törtrészek előállítása, rendezésük.

Testek építése, kiterítésük, testhálók rajzolása.

Mértani alakzatok rajzolása, szerkesztése. Mérés választott vagy szabvány mértékegységekkel. Transzformációk: tükrözés, eltolás, kicsinyítés, nagyítás.

Kapcsolatok felfedezése, ábrázolásuk. Táblázatok kiegészítése, készítése. Soralkotás.

Valószínűségi kísérletek. Események regisztrálása, rendezésük.

Témakör	Tartalom
Gondolkodási műveletek alapozása	<p>Halmazokról tanultak lemélyítése.</p> <p>Az alap, rész- és kiegészítő halmazok további vizsgálata, állítások és tagadásuk, a logikai „nem”.</p> <p>Metszethalmaz számokkal, geometriai alakzatokkal: a logikai „és” használata.</p>
<p>Számтан, algebra</p> <p>Számfogalom, számköri ismeretek</p>	<p>Számkör bővítés 10 000-ig. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága 10 000-es helyi értékig.</p> <p>A helyi érték, alaki érték és valódi érték kapcsolata. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára.</p> <p>A mennyiségtartalom érzékeltetése játékpénzzel és a mindennapi életből vett gyakorlati példákkal. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggés megállapítása.</p> <p>Számok írása, olvasása, helyük a számegyenesen. Kerek ezresek, ezresek szomszédjai, négyjegyű számok egyes szomszédjai.</p> <p>A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 10000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás. Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával.</p> <p>Relációk azonos és különböző nagyságrendű számok között.</p> <p>Állandó és váltakozó különbségű sorozatok Hányados sorozatok. A közönséges tört fogalma: törtrészek ábrázolása, jelölés bevezetése: számláló, nevező, törtvonal. Törtszám írása, olvasása, értelmezése. Az egész különböző nevei. Törtszámok összehasonlítása eszközök, rajzok segítségével. Törtszámok helye a számegyenesen.</p> <p>Negatív számok a számegyenesen. Negatív számok írása, olvasása, összehasonlításuk egymással, a 0-val és a pozitív számokkal.</p> <p>2000, 5000, 10 000 Ft-os bemutatása. Kifizetésük ezresekkel, százasokkal.</p>
Római számok: I, V, X, L, C, D, M	<p>Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja)</p>
Műveletek	<p>Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás, pótlás kerek százasokkal, ezresekkel.</p> <p>Szorzó-, bennfoglaló-táblák gyakorlása. Összefüggések a szorzótáblák, illetve a szorzó- és bennfoglaló-táblák között. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Kerek tízesek szorzása egyjegyű szorzóval. Írásbeli összeadás, kivonás teljes háromjegyű számokkal, majd helypótló a különböző helyi értékeken.</p> <p>Különbség változásának megfigyelése.</p> <p>Az írásbeli összeadás és kivonás fokozatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nincs körátlépés, • csak egy helyen van körátlépés az egyesektől haladva az egyre nagyobb helyi értékek felé, • egyszerre több helyen van körátlépés. <p>Két- és háromjegyű számok szorzása.</p> <p>Két-, három-, négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval.</p> <p>Írásbeli szorzás fokozatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szorzandó egyik helyi értékén sincs körátlépés,

	<ul style="list-style-type: none"> • körátlépés csak egy helyi értéken, az egyesektől haladva az egyre nagyobb helyi értékek felé, • körátlépés egyszerre több helyi értéken. <p>Írásbeli osztás fokozatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nincs maradék egyik helyi értéken sem, • maradék az osztandó legnagyobb helyi értékén, majd az egyre kisebb helyi értékeken mindig csak egy helyen, • maradék egyszerre több helyi értéken. <p>Írásbeli szorzás kétjegyű szorzóval. A szorzás technikájának bemutatása. A részletszorzatok értelmezése, lejegyzésük helyi értékek szerint. Műveletek közösleges törtekkel: azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. 1 egésznél kisebb törtszám pótlása 1 egészre eszközzel, majd eszköz nélkül.</p>
Szöveges feladatok	<p>Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása. A feladatok értelmezése, adatok gyűjtése, lejegyzésük, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése, művelet(ek) kijelölése. A várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény összevetése a becsült értékkel és a valósággal. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése.</p> <p>Testek építése egységkockából szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek további tulajdonságai, alkotórészei: lap, él, csúcs. Csoportosítások határolólapok tulajdonságai alapján (alak, nagyság, helyzet). Síkídomok bővülő tulajdonságai. Csoportosítások, határolóvonalak, oldalak száma, nagysága, helyzete, átlók, szimmetriatengelyek száma alapján. A szög fogalma, fajtái: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög. Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón. A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása.</p>
Gyakorlati mérések, mértékegységek, számítások	<p>Mérések választott és szabvány mértékegységekkel. Mértékváltások tanult mértékegységekkel. Átváltások, beváltások következtetéssel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Negyed-, fél-, háromnegyedórak leolvasása. Időtartam számítása. Szögek mérése szögmérővel. Sokszögek területének mérése, számítása. A négyzet és a téglalap területének számítása (összeadással, szorzással), területének mérése lefedéssel, négyzetcentiméterekkel.</p>
Szerkesztések	<p>Szög rajzolása szögmérővel. Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és kapott téri elemek összehasonlítása. Párhuzamos, merőleges egyenesek, szögfelező és szakaszfelező egyenesek, négyzet, téglalap szerkesztése. Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés négyzethálón.</p>
Összefüggések,	<p>Relációk természetes számok, egyenlő nevezőjű közösleges törtek,</p>

függvények, sorozatok	mértékegységek, geometriai alakzatok között. Váltakozó különbségű sorozatok folytatása. Hányados sorozatok megadott szabály alapján.
Valószínűség, kombinatorika, statisztika	Megfigyelések, kísérletek a „biztos” és a „lehetetlen” megkülönböztetésére. Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések, eredmények. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.
Számítógépes alapismeretek	Információ képekben – állóképek, mozgóképek. Számítógépes alkotásokból nyerhető információk tapasztalat útján történő megismerése. Algoritmus és számítógép: játékos számítógépes környezetben algoritmusok értelmezése. Mozgások létrehozása képernyőn irányítással, adott útvonal bejárásával. A billentyűzet és az egér használata, egyszerű rajz és rövid szöveg megjelenítése a képernyőn.
Könyvtárhasználati alapismeretek	Ismerkedés a katalógussal. Egyéb ismerethordozók használatának lehetősége a könyvtárban.

Követelmény

- Legyen képes a tanuló két halmaz metszetének előállítására, elemszámok megállapítására.
- Értse és használja helyesen a logikai fogalmakat.
- Legyen biztos számfogalma tízezres számkörben.
- Értse a közönséges törtszám és a negatív szám fogalmát.
- Tudjon készségi szinten számolni szóban, százas számkörben.
- Szorzó-, bennfoglaló táblák készségi szintű használata.
- Legyen jártas a szorzásban, osztásban egyjegyű szorzó és osztó esetén.
- Tudjon önállóan összetett szöveges feladatot megoldani.
- Legyen jártas a természetes számok nagyság szerinti összehasonlításában, tízezres számkörben.
- Tudjon különbségsorozatot folytatni mindkét irányban.
- Legyen tapasztalata hányadosorozatok alkotásában.
- Legyen képes egyszerű összefüggések felismerésében, leírásában.
- Tudjon csoportosítani testeket és síkidomokat a tanult tulajdonságok alapján.
- Ismerje a mértékegységeket és a mértékegységek közötti viszonyszámokat.
- Legyen jártas a szögmérő használatában, a szögek mérésében.
- Tudja a négyzet és a téglalap területét kiszámítani, területet lefedéssel mérni.
- Tudja szerkeszteni a tanult geometriai alakzatot.
- Gyűjtsön adatokat, szerezzen tapasztalatokat a lejegyzési módban.
- Értse a „biztos” és a „lehetetlen” kifejezéseket.
- Legyen képes változások létrehozására a képernyőn.
- Növekvő önállósággal legyen képes az iskolai könyvtár használatára.
- A billentyűzet és az egér használata, egyszerű rajz és rövid szöveg megjelenítése a képernyőn.

7. évfolyam

Célok

Nevelési célok

- Szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése
- Feladattudat erősítése
- A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása
- Pontos, fegyelmezett munkavégzés, önellenőrzés igényének rögzítése

Kiemelt nevelési célok és feladatok

- az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása,
- az egyes tanulók képességprofiljának figyelembe vételével differenciált nevelés, oktatás megvalósítása,
- a valóság, a környező világ változásainak, összefüggéseinek megértése.
- Az információszerzés, feldolgozás, átadás szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.
- A lényeglátás és az elvonatkoztatás fejlesztése.

A **kulcskompetenciák** közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés.

Az IKT eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Fejlesztendő készségek, képességek

Fejlesztendő matematikai készségek: számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása.

Fejlesztendő matematikai képességek: rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések.

A fantázia, a képzelet és az akarat motiválása. Formaérzékelés és térlátás fejlesztése.

A finommotorika fejlesztése. A tervező-, döntő-, becselő-, ellenőrző, és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése.

A kombinatorikus, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

A valószínűség-szemlélet alapozása.

Feladatok

A logikai fogalmak bővítése, értelmezésük. A tízes számrendszer elmélyítése. A helyiérték-táblázat bővítése 100 000-ig, kiterjesztése a tizedes törtek felé. A tized, század, ezred fogalmának értelmezése. A négy alapművelet gyakorlása 100 000-es számkörben. A műveletek értelmezése és gyakorlása, közös és tizedes törtekkel. Testek (kocka, téglatest), síkidomok (háromszög, kör) fogalmi jegyeinek megfigyelése, megfogalmazása. A terület mértékegységeinek bemutatása. Kerületszámítások gyakorlása, területszámítás bemutatása. Szerkesztések gyakorlása. Tapasztalatok bővítése a valószínűség témakörében.

Tevékenység

Alaphalmazok, részhalmazok alkotása. Halmazok metszetének egyesítésének gyakorlása, tárgyakkal, matematikai eszközökkel, számokkal, geometriai alakzatokkal. Számlálás egyesével, tízesével, százasaival, ezresével.

Mennyiségek megjelenítése pénzzel. Kifizetések különböző módokon. Viszonyítások, sorba rendezések, soralkotások. Szóbeli és írásbeli műveletek kiszámítása, modellezése.

Síkidomok rajzolása, tükrözés, nagyítás, kicsinyítés. Szerkesztések vonalzóval, körzővel.

Mérések, átváltások szabvány mértékegységekkel.

Területek lefedése. Testek hálózatának kiterítése.

Kombinatorikus és valószínűségi játékok. Grafikonok leolvasása, készítése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	<p>Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntési képesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.</p>	

Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
Gondolkodási műveletek alapozása	<p>A halmazokkal végzett tevékenységek elmélyítése, alkalmazása: elemek válogatása, elhelyezése, kördiagramok, halmazok sokféle kapcsolatának vizsgálata.</p>
<i>1.1. Halmazok</i> Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	<p>A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak. Közös elemeket is tartalmazó halmazok egyesítése. Halmazokkal végzett műveletek bővítése: halmazok egyesítése, feltételek valamelyikének teljesülése, a „logikai vagy”.</p>

Végtelen és üres halmaz	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások és tagadások igazságtartalma. Feltétel tagadása, több feltétel egyidejű teljesülése.
1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 65 óra
--------------------------------------	-------------------------	--------------------

Előzetes tudás	Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás segítségével történő alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése.

	Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
<p><i>2.1. Számok</i></p> <p>Számok a 100000-es számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben</p> <p>Az 100 000-es számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.</p> <p>Viszonyítás</p> <p>Számok helye a számsorban</p> <p>Számok tulajdonságai</p> <p>Bontás</p> <p>Törtszámok</p>	<p>Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Ötjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becslőt (közelítő) hely keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, száz, ezres, tízezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Helyiérték-táblázat bővítése 100 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes ötjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifejezése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintokkal.</p> <p>Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel. A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése</p> <p>Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, száz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.</p> <p>Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.</p> <p>Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.</p> <p>Törtrészek előállítás, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban.</p>

<p>Negatív szám.</p>	<p>Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.</p>
<p>2.2. Műveletek</p>	<p>Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákban. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.</p>
<p>Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.</p>	<p>Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.</p>
<p>Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval).</p>	<p>Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.</p>

<p>Műveletek közönséges törtekkel.</p>	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közönséges törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek szorzása egész számmal és közönséges tört számmal. Közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.</p>
<p>Műveletek tizedes törtekkel</p>	<p>Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás, analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.</p>
<p>Egyszerű és összetett szóveges feladatok, fordított szóvegezésű feladatok.</p>	<p>Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szóveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.</p>	<p>A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 100 000-es számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).</p>
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Geometria, mérés Órakeret 32 óra</p>

<p>Előzetes tudás</p> <p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján.</p> <p>Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel.</p> <p>Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.</p> <p>Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás.</p> <p>Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése.</p> <p>A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása.</p> <p>Becslés, mérés képességének fejlesztése.</p> <p>Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>Tematikai egység</p>	<p>Témakörök, ismeretek, tevékenységek</p>
<p>3.1. A tér elemei Szög, szögfajták</p> <p>3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok</p> <p>Háromszög</p> <p>Kör</p>	<p>Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúsög, teljesszög. Mérések növekvő pontossággal. Mértékváltások gyakorlása. Sokszögek területének kiszámítása. A négyzet és a téglalap területének kiszámítása. A terület mértékegységei: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2</p> <p>Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.</p> <p>Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Csoportosításuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.</p> <p>Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk,</p>

	<p>körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.</p>
Speciális négyszögek	<p>Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).
3.3. Térbeli alakzatok	
Testek	<p>Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.</p>
Kocka, téglatest	<p>A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; <p>határoló lapok helyzete.</p>
Henger, kúp	<p>Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.</p>
3.4. Transzformációk	
Tükrözés	<p>Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.</p>
Nagyítás, kicsinyítés	<p>Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára... Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.</p>
3.5. Szerkesztés	
Szögek	<p>Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.</p>
Négyzet, téglalap	<p>Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.</p>

Háromszög	Háromszög szerkesztése: – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.
3.6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.
Területmérés	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2 , m^2 , dm^2 , cm^2 , mm^2 .
Térfogatmérés	Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m^3 , dm^3 , cm^3 . Hosszúság-, terület- és térfogat-mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.
Mértékváltás	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.
Pénz	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.
Négyzet és téglalap területe	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.
3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.
A téglatest és kocka	

térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával	
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek	
4.1. <i>Összefüggések</i>	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között.	
4.2. <i>Sorozatok</i>	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése.	
4.3. <i>Függvények megadása, ábrázolása</i>	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	
Derékszögű koordináta-rendszer	Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása	
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek	

<p>5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek</p>	<p>Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.</p>
<p>5.2. A valószínűség- számítás elemei Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság</p>	<p>Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók /(éldául Babilon-golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdigramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése.</p>

A fejlesztés várt eredményei

Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe.

Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról.

Állítások igazságának eldöntése.

A logikai kifejezések pontos használata.

Minél több (összes) lehetőség előállítás combinatorikus feladatokban.

Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben.

A törtszámok és a negatív számok ismerete.

Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).

A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).

Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel.

Egyszerű és összetett szóveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).

Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása.

Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.

Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése.

Henger és kúp tulajdonságainak ismerete.

Mértékváltások következtetéssel.

Négyzet és téglalap területének számítása.

Kocka és téglalap felszínének számítása, térfogatának mérése.

Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.

Sorozat folytatása a felismert szabály alapján.

Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése.

Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.

8. évfolyam

Célok

Nevelési célok

- Szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése
- Feladattudat erősítése
- A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása
- Pontos, fegyelmezett munkavégzés, önellenőrzés igényének rögzítése
- az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása,
- az egyes tanulók képességprofiljának figyelembe vételével differenciált nevelés, oktatás megvalósítása,

Kiemelt nevelési célok és feladatok

- a valóság, a környező világ változásainak, összefüggéseinek megértése.
- A tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra
- Felkészítés a társadalmi beilleszkedés elősegítésére
- Az információszerzés, feldolgozás, átadás szerepének felfedeztetése a mindennapi életben.
- A lényeglátás és az elvonatkoztatás fejlesztése.

A matematika tantárgy sajátos nevelési céljai

- . a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása,
- . a koncentrációképesség fejlesztése
- . az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

A **kulcskompetenciák** közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés.

Az IKT eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntési képesség fejlesztése. Analogiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	

Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
Gondolkodási műveletek alapozása	A halmazokkal végzett tevékenységek elmélyítése, alkalmazása: elemek válogatása, elhelyezése, kördiagramok, halmazok sokféle kapcsolatának vizsgálata.
<i>1.1. Halmazok</i> Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak. Közös elemeket is tartalmazó halmazok egyesítése. Halmazokkal végzett műveletek bővítése: halmazok egyesítése, feltételek valamelyikének teljesülése, a „logikai vagy”.
Végtelen és üres halmaz	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.
<i>1.2. Matematikai logika</i> Állítások és	Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról. Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok

tagadások igazságtartalma. 1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	metszeteről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: A logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: a logikai „vagy”. Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).
Kulcsfogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 65 óra
--------------------------------------	-------------------------	--------------------

Előzetes tudás	Jártasság 100 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 1000-es számkörben. Összeadás, kivonás 100 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás segítségével történő alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
2.1. Számok Számok az 1 000 000-s	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becslés (közelítő) hely keresése a számegyenesen.

számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 1 000 000-s számkörben.	Számok egyes, tízes, százás, ezres, tízezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
Az 1 000 000-s számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.	Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze; százszorosa, századrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes öt-és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifejezése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel.
Viszonyítás	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.
Számok helye a számsorban	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százás-, ezres-, tízezres-, százezres számszomszédok leolvasása.
Számok tulajdonságai	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak használata.
Bontás	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.
Törtszámok	Tötrészek előállítás, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a tötrészek között, a tötrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között.

	<p>Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.</p>
Negatív szám	<p>Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákából. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.</p>
<p>2.2. Műveletek</p> <p>Szóbeli műveletek 100 000-es és 1 000 000-s számkörben</p>	<p>Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.</p>
<p>Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok osztása egy- és kétjegyű osztóval</p>	<p>Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.</p>
Műveletek közönséges	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése.</p>

törtekkel.	Különböző nevezőjű közösleges törtek összeadása, kivonása. Közösleges törtek szorzása egész számmal és közösleges törtszámmal. Közösleges törtek osztása egész számmal és közösleges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.
Műveletek tizedes törtekkel	Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás, analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.
Egyszerű és összetett szöveges feladatok, fordított szövegezésű feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése az 1 000 000-es számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, száz, ezres, tízezer, százezer, milliós helyi érték; tizedes tört, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám többszörös.
Tematikai egység/	3. Geometria, mérés
	Órakeret

Fejlesztési cél	32 óra
<p>Előzetes tudás</p> <p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap, négyzet rajzolása.</p> <p>Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>Tematikai egység</p>	<p>Témakörök, ismeretek, tevékenységek</p>
<p>3.1. A tér elemei Szög, szögfajták</p> <p>3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok</p> <p>Háromszög</p>	<p>Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.</p> <p>Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.</p> <p>Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Csoportosításuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.</p>

Kör	<p>Különböző sugarú körök rajzolása.</p> <p>A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet.</p> <p>A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.</p>
Speciális négyszögek	<p>Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); - egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).
<i>3.3. Térbeli alakzatok</i>	
Testek	<p>Testek építése lapokból.</p> <p>Testek kiterítése, testhálók készítése.</p> <p>Testek és testhálók egymáshoz rendelése.</p> <p>Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.</p>
Kocka, téglatest	<p>A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; <p>határoló lapok helyzete.</p>
Henger, kúp	<p>Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból.</p> <p>Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.</p>
<i>3.4. Transzformációk</i>	
Tükrözés	<p>Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel.</p> <p>Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.</p>
Nagyítás, kicsinyítés	<p>Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára...</p> <p>Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség</p>

<p>3.5. Szerkesztés</p> <p>Szögek</p> <p>Négyzet, téglalap</p> <p>Háromszög</p>	<p>megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.</p> <p>Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.</p> <p>Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.</p> <p>Háromszög szerkesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; - egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.
<p>3.6. Mérés, mértékegységek</p>	<p>Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.</p>
<p>Területmérés</p>	<p>Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km², m², dm², cm², mm².</p>
<p>Térfogatmérés</p>	<p>Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m³, dm³, cm³. Hosszúság-, terület- és térfogat-mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.</p>
<p>Mértékváltás</p>	<p>Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).</p>
<p>Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.</p>	<p>A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.</p>
<p>Pénz</p>	<p>Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.</p>

3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.
Négyzet és téglalap területe	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.
3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonzyszámokkal,

	kifejezése matematikai jelekkel.
4.2. Sorozatok	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása Derékszögű koordináta-rendszer	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása. Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása
Tematikai egység	Témakörök, ismeretek, tevékenységek
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.
5.2. A valószínűség- számítás elemei Valószínűségi kísérletek Gyakoriság	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók / (éldául Babilon-golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata.

	Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.

A fejlesztés várt eredményei

Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe.
 Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról.
 Állítások igazságának eldöntése.
 A logikai kifejezések pontos használata.
 Minél több (összes) lehetőség előállítás combinatorikus feladatokban.
 Biztos számfogalom 100 000-es és a 1 000 000-s számkörben.
 A törtszámok és a negatív számok ismerete.
 Jártasság a milliós számkörön túl.
 Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével).
 A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel).
 Műveletek közös törtekkel és tizedes törtekkel.
 Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel).
 Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása.
 Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése.
 Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése.
 Henger és kúp tulajdonságainak ismerete.
 Mértékváltások következtetéssel.
 Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglalap felszínének számítása, térfogatának mérése.

Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása.
 Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján.
 Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatként leolvasása, lejegyzése.
 Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.

Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben.
 Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

INFORMATIKA

3-4. osztály

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékoságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepció hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analízáló, rendszerező képességük fejlesztése.

Nevelési-fejlesztési célok

Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése. Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése). Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben

előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése. Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése. A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.

Témakör	Tematika
Informatikai eszközök használata	Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető informatikai eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt informatikai alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek
Alkalmazói ismeretek	Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok
Infokommunikáció, információs társadalom	Információkeresés, információközlési rendszerek. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.
Könyvtári informatika	Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai

Tevékenységek

A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.

Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata. Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.

Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.

A számítógépes technika felhasználása. Az informatika eszközzel alapvető használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása. Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül. Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.

Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.

Kulcsfogalmak

Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány. Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány. Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis. Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet. Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata. A sérült funkciók korrigálásának megkezdése. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben. Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több infokommunikációs

segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

5. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkézes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analízáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségeinek fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Cél

- Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt.
- Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása.
- Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása.
- Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.
- A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre.
- Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül.
- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése.

Feladat

- A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása.
- Közhasznú információforrások használatának megismertetése.
- Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása;
- Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.
- A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése.
- Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.
- Olvasási képesség fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Informatikai eszközök használata	<p>A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.</p>
Alkalmazói ismeretek	<p>Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése.</p>
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	<p>Teknőcgrafika alkalmazási területének megismerése. Teknőc mozgatása a képernyőn irány-billentyűkkel. Írányok gyakorlása. Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítása. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.</p>

Infokommunikáció, információs társadalom	<p>Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével.</p> <p>Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése.</p> <p>További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).</p>
Könyvtári informatika	<p>Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.</p>

Követelmény

- A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel.
- Szabálykövető magatartás.
- Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségével megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.
- A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk.
- Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.
- Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel.
- Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

5 –8. évfolyam

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékokaságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanuláshoz a feltételei. A nevelési - oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól. A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez. A digitális adatbázis - rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére. A tantárgyat tanítónak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit. Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szóincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszhető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét. Az informatikai kompetencia fejlesztése közben a tanuló megismeri önmagát és saját lehetőségeit, a multimédiás technikák megismerése új lehetőséget nyit számára az ismeretszerzési folyamatban. A szociális kompetenciával szoros összefüggésben kerül sor a felnőtt élethez szükséges ügyekben való tájékozódás gyakorlására.

5– 6. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma – és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezesgépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségeinek fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Célok

- A tanulók életvitelének alakításához szükséges információk, új ismeretek megszerzésének, feldolgozásának és alkalmazásának gyakorlatorientált megismertetése.
- Az informatika tantárgy tanításának alapozása.

Feladatok

- A számítógép kezelés alapjainak megismerése.
- A modern informatikai eszközök és információhordozók használatának megismerése, elsajátítása.
- Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő hétköznapi algoritmusok értelmezése, követése, tervezése, leírása szöveggel és rajzzal.
- A könyvtárhasználat megismerése, könyvtárhasználói magatartás kialakítása.
- Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök
- Az érzékszervi megismerés, a vizuális és auditív felfogóképesség fejlesztése.
- A térbeli és időbeli tájékozódás továbbfejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet fejlesztése.
- Motiváció az alkotó képzelet fejlesztésére.
- A felismerő , rendszerező képesség és szerialitás fejlesztése.
- Az összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, megkülönböztetés képességének fejlesztése.
- A gondolkodási képességek. Analízis, szintézis fejlesztése.
- A próbálgatás, algoritmikus problémamegoldó gondolkodás fejlesztése
- A finommotorika, a koordinált mozgás fejlesztése.
- Pozitív beállítódás a korszerű információhordozókkal kapcsolatban.
- Belső igény felkeltése, az önállóság és kreativitás fejlesztése.

Tevékenységek

A számítógép részei: be - és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfa-numerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének

megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális – vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal. Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, online játékok). Információforrások etikus felhasználásának megismerése. Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadás a tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok). Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.

Témakör	Tartalom
Informatikai eszközök használata	Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék - és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak gombjai.
Alkalmazói ismeretek	Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ megjelenítés Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.
Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Teknőgrafika alkalmazási területe. Irányok a képernyőn teknőgrafika. Alakzatok teknőccel. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.
Infokommunikáció, információs társadalom	Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkoruknak megfelelő számítógépes információhordozók. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és küldés. Veszélyek. Médiainformatika. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló

	elektronikus szolgáltatások.
Könyvtári informatika	Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Irányított forrás és információkeresés.

Követelmény

- A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata.
- Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel.
- Szabálykövető magatartás.
- Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségével megvalósuló elkészítése.
- Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.
- A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk.
- Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel.
- Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.
- Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból segítséggel.

Értékelés

Első félévben az ellenőrzés legfontosabb módja a tanulók tevékenységének megfigyelése, folyamatos ellenőrzése és szóbeli értékelése. A második félévtől, illetve a további évfolyamokban a számítógép kezelési alapismeretek témakörben időszakosan formatív értékelést alkalmazunk: rövid szöveget és képet is tartalmazó program készítése utasítás alapján az aktualitásokhoz kapcsolódóan (pl.: 3 - 4 mondatos rövid fogalmazás, vers, meserészlet másolása, farsangi, húsvéti képeslap készítése, saját mágneslemezek készítése).

7-8. évfolyam

Célok

A tantárgy tanításának célja, hogy az információs kultúra alapjainak tevékenység centrikus, gyakorlatorientált megismerésével hozzásegítse a tanulókat a munkájukhoz, az életvitelük alakításához szükséges információk korszerű, gyors megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához.

Feladatok

- A számítógép-kezelés alapjainak megismertetése.
- A modern informatikai eszközök és információhordozók használatának megismerése, elsajátítása, alkalmazása.
- Egyszerű adatbázisok kezelésének elsajátítása.
- A hétköznapi életben előforduló tevékenységekben az algoritmusok felfedeztetésén keresztül az algoritmustervezés és –megvalósítás elsajátítása.
- A könyvtárhasználat megtanítása, a könyvtárhasználói magatartás kialakítása.
- A személyi számítógép és a könyvtári munka alkalmazása a tanulásban, az önművelésben.

Óraszámok

	Évfolyamok	
	7.	8.
Heti óraszám	1	1
Éves óraszám	37	37

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Az érzékszervi megismerés, a vizuális és auditív felfogóképesség, a térbeli és időbeli tájékozódás.

A figyelem, az emlékezet, az akarat, az alkotó képzelet.

A géppel segített kommunikációs.

A finommotorika, a gyors, pontos, koordinált mozgásos reagáló képesség.

Felismerő-, rendszerező képesség, szerialitás.

Összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, megkülönböztetés.

Analízis, szintézis. Algoritmikus, problémamegoldó gondolkodás.

Tervezés, döntés, önértékelés.

A szabályalkotás és –elfogadás képességének fejlesztése.

Az önállóság és a kreativitás fejlesztése.

Értékelés

Ellenőrző, értékelő munkánk célja többek között tanulóink motiválása, aktivizálása, a tantárgyhoz való pozitív hozzáállásuk kialakítása.

Ellenőrzésünk kiterjed a tanulók számítógép-kezelési alapismereteire, a hardver-eszközök balesetmentes kezelésére, feladatmegértésük szintjére, munkájuk pontosságára.

7. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analízáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

Feladatok

- A számítógép kezelés alapjainak megismerése.
- A modern informatikai eszközök és információhordozók használatának megismerése, elsajátítása.
- Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő hétköznapi algoritmusok értelmezése, követése, tervezése, leírása szöveggel és rajzzal.
- A könyvtárhasználat megismerése, könyvtárhasználói magatartás kialakítása.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Az érzékszervi megismerés, a vizuális és auditív felfogóképesség fejlesztése.
- A térbeli és időbeli tájékozódás továbbfejlesztése.
- A figyelem, az emlékezet fejlesztése.
- Motiváció az alkotó képzelet fejlesztésére.
- A felismerő-, rendszerező képesség és szerialitás fejlesztése.
- Az összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, megkülönböztetés képességének fejlesztése.
- A gondolkodási képességek. Analízis, szintézis fejlesztése.
- A próbálgatás, algoritmikus problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- A finommotorika, a koordinált mozgás fejlesztése.
- Pozitív beállítódás a korszerű információhordozókkal kapcsolatban.
- Belső igény felkeltése, az önállóság és kreativitás fejlesztése.

Tevékenységek

- Az információ, az információszerzés köznapi fogalmának helyes alkalmazása.
- A hétköznapi távközlési eszközhasználat.
- A számítógép és a perifériák kezelése, helyes, balesetmentes használata (hálózati belépés és kilépés módja, billentyűzet, egér, lemezek kezelése, háttér és könyvtárak váltása).
- Saját mágneslemez készítése.
- Programok kiválasztása.
- Egyszerű oktatóprogramok futtatása.
- Dokumentumkészítés, szöveggészítés, rajzolás, meghívó, plakát, vers, levél, sajtótermék, iskolaújság szerkesztése.
- Tantárgyi gyűjtőmunka az életkornak megfelelő folyóiratokból, könyvekből. A gyűjtött adatok célszerű elrendezése, csoportosítása, felhasználása segítséggel.
- Dokumentumválasztás: nyomtatott ismerethordozók.

- Tájékozódás és viselkedés a könyvtárban.
- Megadott művek kikeresése, tematikus gyűjtőmunka a könyvtár szabadpolcos állományában.

Témakör	Tartalom
1. Informatikai eszközök használata	<p>Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>
<p>1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok.</p> <p>1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa.</p> <p>1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.</p>	<p>Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.</p>
2. Alkalmazói ismeretek	<p>Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához.</p>

	<p>Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése.</p> <p>Függőség megelőzése.</p> <p>Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése.</p> <p>Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.</p>
<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata.</p> <p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.</p>	<p>Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával.</p> <p>Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára.</p> <p>Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás.</p> <p>Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése.</p> <p>Dokumentum nyomtatása.</p> <p>Szövegek és kép másolása vágólap használatával.</p> <p>Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva.</p> <p>Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról.</p> <p>Táblázat létrehozása.</p> <p>Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon.</p> <p>Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása.</p> <p>Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.</p>
<p>3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel</p>	<p>Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás.</p> <p>Írányok gyakoroltatása.</p> <p>Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan.</p> <p>Pontos szabálykövetés erősítése.</p> <p>Kreativitás, szépérzék fejlesztése.</p>
<p>3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel</p> <p>3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai</p>	<p>Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban.</p> <p>Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele.</p> <p>Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása.</p> <p>Érdekes minták ismétlések segítségével.</p> <p>Minták önálló tervezése, rajzolása.</p> <p>Adatok gyűjtése, tervekészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.</p>

Fogalmak

Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka. Diagram,

grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.
Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.

Követelmény

- Legyen ismerete a tanulónak a számítástechnika múltjáról, a jövőben betöltendő szerepéről.
- Legyen elemi ismerete a számítógép felépítéséről, ismerje a hardver és a szoftver elemeit.
- Ismerje a billentyűk fajtáit és a használt billentyűk működését. Használja önállóan szövegszerkesztésnél és a különböző programbeállításoknál.
- Készítsen egyszerű, hétköznapi algoritmusokat grafikával, szöveggel.
- Legyen képes tanári segítséggel algoritmusok megjelenítésére játékos számítógépes környezetben.
- Legyen képes a legfontosabb, könyvtárban található dokumentumfajták megnevezésére, megkülönböztetésére.
- Legyen képes információ keresésére lexikonokból, gyermekenciklopédiákból.
- Legyen nyitott a számítógépes ismeretek és a információs világ felé.

8. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

Célok, feladatok

- Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt.
- Perifériák, háttértárak megismertetése.
- Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése.
- Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése.
- Ismerkedés a virtuális világgal.
- Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban.
- Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása.
- Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása.
- Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel.
- Helyes informatikai szemlélet kialakítása.
- Szándékos figyelem tartósságának további erősítése.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.
- A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése.
- Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.
- Érdeklődési kör bővítése.
- A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban.
- Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása.
- Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához.
- Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján.
- Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése.
- Függőség megelőzése.
- Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése.
- Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.
- Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás.
- Irányok gyakoroltatása.
- Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan.
- Pontos szabálykövetés erősítése.
- Kreativitás, szépérzék fejlesztése.
- Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.
- Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.

- A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.
- Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre.
- Képesség kialakítása az informatika eszközszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára.
- A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása.
- Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.
- Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása.
- Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan.
- Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Az érzékszervi megismerés, vizuális és auditív felfogóképesség fejlesztése.

A térbeli és időbeli tájékozódás további fejlesztése.

A figyelem, az emlékezet fejlesztése.

Motiváció az alkotó képzelet fejlesztésére.

A felismerő-, rendszerező képesség és szerialitás fejlesztése.

Az összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, megkülönböztetés képességének fejlesztése.

A gondolkodási képességek: analízis, szintézis fejlesztése.

A próbálgatás, algoritmus problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

A finommotorika, a koordinált mozgás fejlesztése.

Pozitív beállítódás a korszerű információhordozókkal kapcsolatban.

Belső igény felkeltése, az önállóság és kreativitás fejlesztése.

Igény felkeltése a kommunikációs eszközökkel megszerezhető ismeretek iránt.

Tevékenységek

A személyi számítógép fő részeinek és perifériáinak balesetmentes működtetése – billentyűzet, egér és lemezek gyakorlott kezelése.

Dokumentumkészítés: szöveg készítése, rajzolás, meghívó, plakát, vers, levél, önéletrajz, pályázat, saját hivatalos irat, sajtótermék, iskolaújság szerkesztése, képi adatok gyűjtése, képek bevitele a dokumentumba.

Dokumentum mentése és nyomtatása.

Adatgyűjtés, adatok csoportosítása, összehasonlítása, elemzése, felhasználása segítséggel.

Adatok rendezése, megjelenítése.

Multimédia számítógéppel: hanganyagok és képsorok lejátszása.

Internetes web-hely felkeresése tanári segítséggel.

Internetes hálózat tantárgy specifikus használata forrásként, új ismeret szerzésére, ismeretbővítésre.

Dokumentumválasztás: nyomtatott és nem nyomtatott ismerethordozók.

Betűrendes katalógusban tájékozódás szerző, vagy cím szerint.

Szakkatalógusok böngészése.

Könyvtárlátogatás: Országos Széchenyi Könyvtár, Parlamenti Könyvtár.

Tantárgyi, tanulmányi átlag számítása számítógépes programmal.

Témakör	Tartalom
Számítástechnika Számítógép-kezelési alapismeretek	<p>Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókinccs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.</p>
Alkalmazói ismeretek	<p>Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése. Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervekészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.</p>
Infokommunikáció, információs társadalom	<p>Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.</p>

Általános könyvtárhasználati ismeretek	<p>Dokumentumok csoportosítása.</p> <p>Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással.</p> <p>Keresési módszerek alkalmazása.</p> <p>Elektronikus könyvtárhasználat megismerése.</p> <p>Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel.</p> <p>Médiумok típusba sorolása.</p>
--	--

Követelmény

A tanuló ismerje az informatika legegyszerűbb alapfogalmait.
Tudja segítség mellett – vagy önállóan – kezelni a számítógépet és perifériáit.
Legyen ismerete az egyszerű nyomtatási feladatok elvégzéséről.
Tudjon arról, hogy vannak különféle operációs rendszerprogramok, tudja a legalapvetőbb programokat használni.
Tudja a megismert oktató-, fejlesztő- és játékprogramokat futtatni.
Legyen ismerete az adatbevitel különböző lehetőségeiről.
Tudjon társaival együtt dolgozni, a gép kezeléséhez segítséget kérni, azt hasznosítani.
Legyen nyitott a számítógépes ismeretek és az információs világ felé.
Tudjon rövid szöveget és képet is tartalmazó dokumentumot készíteni szövegszerkesztő, rajzoló- és kiadványszerkesztő programmal, tanári segítséggel.
Legyen képes tanári segítséggel értelmezni egyszerű ismétlődéseket, elágazásokat tartalmazó algoritmusokat.
Ismerje a lakóhelyi közkönyvtárat.
Használjon tanuláshoz többféle könyvtári dokumentumot.
Legyen képes a könyvtárban adott témában segítséggel keresni, betűrendes katalógust használni.

Értékelés

Ellenőrizzük és értékeljük, hogy hogyan tudnak a tanulók utasítás alapján mágneslemez formázni, szövegszerkesztésnél dokumentumot, szöveget és rajzot készíteni (karácsonyi üdvözlőlap, ballagási meghívó, önéletrajz, iskolaújság), dokumentumot menteni és nyomtatni.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén

- A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete.
- A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban.
- A net célirányos használata.
- A program- és adatvédelem szabályainak betartása.
- Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.
- Az információforrások etikus használata.
- A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.
- Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése.
- Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése.
- Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.
- Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása.
- Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására.

- A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.
- Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.
- Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.
- Grafikai kifejezőképesség önállósulása.
- Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.
- Önbizalom, önértékelés fejlődése.
- Képesség céltudatos információszerzésre.
- Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan.
- Tárgy- és névmutató használata.
- Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével.
- Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz.
- A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

KÖRNYEZETISMERET

1-4. évfolyam

Célok

- Az élőlények sajátosságainak, a közvetlen természeti környezet változásainak, jelenségeinek elemi szintű megismertetése.
- A korszerű, elemi természettudományos műveltség alapozása.
- A természet megszerettetése, kincseinek megóvása, az élő és élettelen környezet iránti érzékenység és felelősség kialakítása. A környezetvédő magatartásra nevelés.
- Az élővilág és környezete kapcsolatainak, egymásrautaltságának tudatosítása.
- Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása.

Feladatok

- Alapozza meg a tantárgy a természethez, a közösséghez, a szülőföldhöz, a hazához tartozás örömét és az ehhez kapcsolódó felelősségérzetet.
- Keltse fel a tanulók érdeklődését közvetlen és tágabb környezetük tárgyai, jelenségei iránt. Motiváljon a gyermeki kíváncsiságra, a tapasztalatszerzésre, az együttműködésre környezete megismerésében.
- Segítse a tanulók tér- és időbeli tájékozódó képességének fejlődését.
- Mutassa be az élő és élettelen természet szépségét, sokszínűségét, és érzékeltesse a körülöttünk lévő természet egységét.
- Ismertesse meg a természet megfigyelésére alkalmas – életkoruknak megfelelő – módszereket.
- Fedeztesse fel a tanulóval, hogy ő maga is a természet része.
- Figyeltesse meg a lakóhely közelében, majd a távolabbi környezetben előforduló élőlények jellemzőit.
- Sajátíttassa el a biztonságos közlekedés alapszabályait.
- Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	74	74	74	74

Témakörök

Témakör	Évfolyamok			
	1.	2.	3.	4.
Megismerési módszerek	6	4	5	5
Az élettelen természet vizsgálata	10	8	5	15
Tájékozódási alapismeretek	12	10	12	15
Az élő természet vizsgálata	28	26	30	21
Testünk - egészségünk	18	16	14	8
Környezetvédelem		10	8	10

Fejlesztendő képességek

Percepciós készség, felismerő-, ráismerő készség, grafomotoros készség, elemzés készsége, a vizsgálódás képessége, megfigyelőképesség, sorba rendezés, szóbeli kifejezőképesség, kommunikációs változások észrevételnek képessége, téri tájékozódás, időbeli tájékozódás képessége. Gondolkodási képesség. Becslés, mérés képessége. Elemi szintű általánosítás képessége.

Megismerési módszerek (tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás) alkalmazásának képessége.

A természettudományos ismeretszerzés képessége. Érdeklődés a természet iránt. Pozitív attitűd. Összehasonlítás, csoportosítás képessége. A szűkebb, majd tágabb környezetben való biztonságosabb eligazodás képessége.

Folyamatos gyermeki aktivitás, a cselekvésbe ágyazott ismerési tevékenység. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincs bővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

A tantárgy kiemelt habilitációs, rehabilitációs célú feladatai

- Tanulási, viselkedési, ismerési szokások, szokásrendszerek kialakítása.
- Az érdeklődés felkeltése, a figyelem, az emlékezet fejlesztése.
- Változás pontos észlelése, értelmezése.
- A feladat értelmezése, megoldása, ismeretszerzés, feladattartás

A tanulók értékelése, ellenőrzése

Az 1. évfolyamon a tanulók értékelése szöveggel, írásban történik a tájékoztató füzetben. A tanórákon a teljesítményeket egyezményes jelekkel értékeljük (csillag, napocska, stb.)

A tanulók munkájának, személyiségfejlődésének megfigyelése folyamatos

Az értékelés szempontjainak kialakításában figyelembe kell venni, hogy az adott évfolyamon milyen készségeket, képességeket akarunk fejleszteni. A környezetismeret tantárgy jellegéből adódóan értékeljük, hogyan fejlődött a tanuló személyisége, milyen a munkához való viszonya, mennyire képes egyéni és csoportos munkában részt venni, hogyan tud társaival együttműködni, milyen az aktivitása, tud-e, akar-e segítséget adni, illetve segítséget elfogadni, hogyan értékeli önmaga és mások teljesítményét, kifejezőkészsége megfelelő-e, adekvátan használja-e a tanult kifejezéseket.

Kialakult-e pozitív attitűdje az élő, élettelen természet iránt, óvja-e saját és társai testi épségét, mennyire tud tájékozódni környezetében.

A 2., 3., 4. évfolyamon érdemjeggyel értékeljük a tanulók teljesítményét. A szóbeli és írásbeli értékelési formát is használjuk. A tanulók tudását témazáró, félévi és év végi feladatlapokkal mérjük.

KÖRNYEZETISMERET

1. évfolyam

Célok

Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetről. A figyelem, az érdeklődés, a kíváncsiság felkeltése a környezet élőlényei, a környezet tárgyai, jelenségei, történések iránt. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A természet mozgalmas világának felfedezése. Az elemi téri, időbeli tájékozódás fejlesztése. Az iskolai társas kapcsolatok kialakítása, az együttműködés alapozása. Saját testén való tájékozódás alapozása. Szerepjátékon keresztül önmaga és társai tulajdonságainak megismerése. Játékos megfigyelés az időjárásról, napszakok történéseiről, a családi kötelekekről, munkamegosztásról.

Az egészséges életmód alapozása. A munka eszközei, felszerelése, használatának megismerése és óvása.

A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttműködés, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése. Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analízáló, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.

Feladatok

Az *Irányelveknek* évfolyamra lebontott értelmezése alapján, a célokhoz és tevékenységekhez igazodva.

A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Spontán és irányított megfigyelések, érdeklődés felkeltése. A vizsgálódás, a megfigyelőképesség, a sorba rendezés, a szóbeli kifejezőképesség, a kommunikációs változások észrevételének képessége. Téri-, időbeli tájékozódás képessége. Saját testkép leírása, higiénés szokásokhoz kapcsolódó motoros készség, percepció

készség, felismerő-, ráismerő készség, grafomotoros készség, elemzés készsége, összehasonlítások, becslések, egyszerű mérések, mérőeszközök használata.
Pozitív attitűd a környezet iránt.

Habilitációs, rehabilitációs célú feladatok

- A térérzet alakítása, megerősítése, viszonyszavak pontos használata, az idő múlásának érzékelése, felfogása, a változás – időben térben – észlelése, értelmezése.
- Szokások bevezetése, kialakítása.
- Az irányított ismeretszerzés kialakítása.

Témakör
Megismerési módszerek alapozása
Az élettelen természet vizsgálata: az évszakok, az időjárás
Tájékozódási alapismeretek
Az élő természet vizsgálata
Testünk és egészségünk

Tevékenységek

Megfigyelések, vizsgálódások, tapasztalatszerzés segítséggel (séta, kirándulás).
Tapasztalatok megfogalmazása szóban, kifejezésük rajzban alkotásban.
Termésekből, levelekből, virágokból gyűjtemények készítése, becslések, összehasonlítások.
Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.
Képi információk értelmezése segítséggel. Egyszerű következtetések megfogalmazása.
Gyakorlatok az öltözködésre, a test tisztántartására. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Megismerési módszerek alapozása	A közvetlen környezet tárgyainak, jelenségeinek megfigyelése, megnevezése. Néhány jellemző tulajdonság felfedezése. Elemi szintű összehasonlítások. Egyszerű változások felfedezése a természetben. Csoportosítás feltűnő tulajdonságok alapján, tanári segítséggel.
Élettelen természet vizsgálata, évszakok, időjárás	Tárgyak csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet). Napok változásának megfigyelése. Napok, napszakok megnevezése. A napszakhoz kapcsolódó történések megfigyelése, elmondása képekről. Történetek időrendjének felidézése, megnevezése. Az időjárás jelenségeinek közvetlen megfigyelése. Az évszakok változásának nyomon követése. A legfontosabb csapadékformák felismerése. A napi időjárás nyomon követése tapasztalati szinten. Rögzítése tablón, felismerése képeken, felidézése, megnevezése, egyszerű ábrázolása rajzzal. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.

Tájékozódási alapismeretek	<p>Egyszerű téri és időbeli relációk, irányok: jobb-bal.</p> <p>A közvetlen iskolai környezet. Tájékozódás a tanteremben, a tanszerek, a játékok, a munkaeszközök között. Saját holmi (ruházat, cipő, papucs, tornaruha, tisztasági csomag) felismerése, önálló elrakása. Osztálytársak, tanárok neve. Barátok felsorolása.</p> <p>Lakóhelyünk (település) neve. Saját lakcím megismerése. Név, családtagok neve. Tanuló feladatai otthon. Elbeszélések az otthon történeteiről.</p> <p>Környezetvédelmi, ruházati felszerelés, bútorzat óvása, szemétyűjtés és –tárolás az osztályteremben. Virágok gondozása, feladatok ellátása.</p>
Az élő természet vizsgálata	<p>A közvetlen környezet növényeinek és állatainak megfigyelése. A közvetlen környezetünkben élő állatok felismerése, megnevezése (kutya, macska, veréb, cinke, fecske, galamb). Az állatok csoportosítása kültakaró, mozgás, táplálék, testfelépítés szerint. (Mozgások, kúszás, mászás, ugrás, repülés). Az állatok hangjainak felismerése, hozzárendelése. Az ember és állat kapcsolata, állatetés és gondozás.</p> <p>A közvetlen környezetben élő növények, fák, bokrok, virágos növények felismerése, megnevezése. Megfigyelések – méret, szín, illat alapján, jellemző jegyek összehasonlítása. Magok ültetése cserépbe. Ciklikus változások a növény életében, elemi tapasztalatszerzés.</p> <p>A fa részei. A lombos fa évszakonkénti változása.</p> <p>A tanuló kapcsolata a közvetlen környezetében élő növényekkel és állatokkal.</p> <p>Segítés a gondozásban, virágöntözés. Madarak és fák napja.</p> <p>A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel.</p>
Testünk és egészségünk	<p>Az emberi test fő részei. A testrészek megnevezése. Fej, nyak, törzs, végtagok felismerése, megnevezése saját és más testén.</p> <p>A fej részeinek és az érzékszerveknek a megnevezése saját és más testén (arc, szem, homlok, orr, szám, fül, áll). Végtagok felismerése saját és más testén. Bal, jobb tájékozódás saját és más testén. Testrészeink megnevezése tükör előtt.</p> <p>A tisztálkodás fő szabályai és eszközei. Testének, érzékszerveinek tisztán tartása. Saját és társai testi épségének óvása.</p> <p>Elemi ismeretek egészségünk óvásával kapcsolatban. Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.</p>
Változás – Fizikai változások:	<p>Gyurmázás, alakváltozás megfigyelése.</p> <p>A víz különböző megjelenési formáinak vizsgálata.</p> <p>Közvetlen tapasztalatszerzés a természetben.</p> <p>Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése.</p> <p>Mozgásos cselekvéssorok, játékos gyakorlatok során a helyzet- és helyváltoztatás megkülönböztetése. Alakváltozások</p> <p>Halmazállapot-változások felismerése, megnevezése (olvadás, fagyás)</p>

	Az évszakok változásai Helyzet- és helyváltoztatás
– Kémiai változások	Beszélgetés, képek, ábrák elemzése, rajzok készítése az égésről. Situációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére. Az égés, az égés haszna, kára Tűzvédelem A tűzoltók munkája
– Biológiai változások az ember és az állatok életében (születés, növekedés, fejlődés, öregedés) A növények, állatok élete a különböző évszakokban	Képek, ábrák segítségével sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése. Zöldségnövények, virágmagok ültetése, gondozása, a fejlődés rajzos ábrázolása, közös tabló készítése. Fotók, filmek, videók elemzése. Életszakaszok (növények életében) Életszakaszok
<i>Folyamat</i> Termék-előállítás, újrahasznosítás	Só-liszt gyurmából ajándékkészítés, gyümölcs-, zöldségsaláták készítése.

Követelmények

Bevezetés

Az első osztályos tanulók esetében a követelmények orientáló jellegűek. A visszajelzések pedagógusnak, szülőnek a tanulás haladási üteméről.

Nem jelenti a tanuló továbbhaladásának feltételét, mivel képesség fejlesztésére és az ismeretanyag elsajátítására két évfolyamot szánunk. A konkrét követelmény a 2. évfolyam végén jelenik meg.

- A tanuló gyűjtson korának, fejlettségének megfelelő tapasztalatot, benyomást a környezet növényeiről, állatairól.
- Legyen képes irányítás mellett egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről, állatokról, az időjárásról.
- Legyen képes megadott szempontok szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat összehasonlításokat végezni.
- Ismerje fel segítséggel a fák, a növények állatok életében bekövetkező ciklikus változásokat.
- Legyen képes 5-6 percig egy dologra, jelenségre figyelni, tapasztalatait ábrázolni, megformálni, situációs játékban előadni segítséggel – irányítás mellett.
- Ismerje fel a tanterem tárgyait, eszközeit, saját felszerelését, ruházatát. Tudja azok helyét, megóvásuk módját, korrigáló segédeszközei megőrzését (szemüveg, hallókészülék).
- Sajátítsa el az együttműködés elemi módját, vegyen részt a közös feladatokban a családban és az iskolában.
- A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával.
- Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés.

- Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Érdeklődése, kíváncsisága, motiváltsága egyre hosszabb ideig fenntartható. A tapasztalatok kifejezése egyszerű, rövid mondatokkal.
- Biztonságos tájékozódás a közvetlen környezetében.
- Az ismert állatok, növények adott szempontok szerinti csoportosítása, megnevezése.
- Elemi ismeretek szerzése saját testéről.
- Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása.
- Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

2. évfolyam

Célok

A megismerési módszerek, a megfigyelés, az összehasonlítás fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése, a motiváltság erősítése.

A természet csodálatos világa iránti érdeklődés, pozitív attitűd megerősítése. A természet óvása életkorának, fejlettségének megfelelően.

Az egészséges életmód szabályainak elemi szinten való elsajátítása, a kialakított szokások erősítése. Az érzékszervek védelme.

A tér-, időbeli tájékozódás képességének fejlesztése.

A társas kapcsolatok formáinak, elemi szabályainak elsajátítása. Pozitív kapcsolat teremtése a közvetlen környezettel. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszer feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása.

Feladatok

Az *Irányelvek*nek évfolyamra lebontott értelmezése alapján történik, a célokhoz és tevékenységekhez igazodva.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Percepciós készség, felismerő-, ráismerő készség grafomotoros készség, elemzés készsége.

A vizsgálódás képessége, a megfigyelőképesség, a sorba rendezés, a megismerés módszere: tapasztalat, megfigyelés csoportosítás képessége. Becslés, mérés képessége, eszközhasználati készség. Kommunikációs képesség. Iránytartási készség, a téri tájékozódási és időbeli tájékozódási képesség.

Érdeklődés a természet iránt. Pozitív attitűd megerősítése, szűkebb környezetben való biztonságosabb eligazodás képessége.

Folyamatos gyermeki aktivitás, cselekvésbe ágyazott megismerési tevékenység. Tisztálkodás, öltözködés önállóan. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a

tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Habilitációs, rehabilitációs célú feladatok

- Az irányított ismeretszerzés kialakítása, megszilárdítása.
- Gondolkodási műveletek fejlesztése közvetlen tapasztalással, élményszerzéssel.
- Pozitív attitűd kialakítása a természeti környezettel kapcsolatban.
- A helyes szokások megerősítése, egészségmegőrzés elősegítése.

Témakör
Megismerési módszerek
Az élettelen természet vizsgálata
Tájékozódási alapismeretek
Az élő természet vizsgálata
Testünk és egészségünk
Környezetvédelem

Tevékenységek

Megfigyelés, vizsgálódás, tapasztalatszerzés (séta, kirándulás). A tapasztalatok megfogalmazása szóban, kifejezése rajzban, alkotásban. Mérések, becslések, összehasonlítások, csoportosítások. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, illemszabályok betartására, illendő kapcsolatok betartására. Tablók, gyűjtemények készítése levelekből, termésekből, képekből. Kiadványok, képes gyermeklexikonok, képek, filmek megtekintése, irányított elemzés, a képi információk értelmezése. Egyszerű következtetések megfogalmazása. Egyszerű feladatok megoldása, rajzok készítése. Gyakorlatok öltözködésre, a test tisztán tartására. Játékos gyakorlatok baba öltöztetésére évszaknak, időjárásnak megfelelően. Tisztasági szerek adekvát használata.

Témakör	Tartalom
Megismerési módszerek	A közvetlen megfigyelés, összehasonlítás rögzítése rajzzal. A tartós, aktív figyelem fejlesztése. Fokozatos önállósodás az összehasonlítási, csoportosítási feladatok végzésében. A tárgyak jól érzékelhető tulajdonságainak becslése, mérése: nagyobb-kisebb, hosszabb-rövidebb, nehezebb-könnyebb, hidegebb-melegebb, sima-érdes.
Élettelen természet vizsgálata Tájékozódási alapismeretek	Az évszakok. Az évszakok jellemző jegyei. Az időjárás rendszeres megfigyelése. Beszámolás a tapasztalatokról. Tapasztalatok, megfigyelések ábrázolása rajzzal, tablón, képekkel. Az időbeli tájékozódás fejlesztése: régen volt, most van, később lesz. Saját élettörténeten keresztül a múlt (régen) és a jelen (ma) fogalma. A hét napjai. Leggyakoribb ünnepeink periodikus ismétlődése. Ünnepnap-hétköznap. A családi ünnepek, névnap, születésnap

	<p>jelentősége, köszöntési formák. Beszámoló a családi eseményekről időrendben. Családi relációk, kapcsolatok: szülők, nagyszülők, testvérek. Illemszabályok ismerete családtagokkal, felnőttekkel, kortársakkal.</p> <p>A térbeli tájékozódás fejlesztése. Az iskola helyiségeinek alaposabb ismerete. Érintkezés más osztályok tanulóival. Az iskola neve és címe. A tanárok és osztálytársak neve. Helyes viselkedés a társas kapcsolatokban (család, osztály), szeretet, barátság. Megszólítási módok.</p> <p>Tájékozódás a tanterem tárgyainak mérhető tulajdonságairól, a tárgyak helye és helyzete.</p>
<p>Az élő természet vizsgálata</p>	<p>A környezet jellemző növényeinek, fák (akác, vadgesztenye, almafa), szilvafa, diófa, cseresznyefa felismerése termésük alapján. A gyümölcs vizsgálata: alma, szilva.</p> <p>Termések vizsgálata: szín, illat, nagyság, íz, mag. A termés részei: héj, hús, mag. Gyümölcsök fogyasztása, szerepe az egészséges táplálkozásban. A kert virágainak (petúnia, muskátli) felismerése, megnevezése. A növények részei, rész-egész viszonya. Zöldségeskert növényeinek (paradicsom, hagyma, retek) felismerése és megnevezése. Az egész növény vizsgálata (paradicsom, paprika). A főbb növényi részek felismerése. A növények ehető részei, az ehető részek összehasonlítása nagyság, íz, illat alapján. A zöldségek fogyasztása az egészséges táplálkozás fontos része. Fű, fa, bokor, virágos növények megkülönböztetése.</p> <p>A környezet állatainak megfigyelése. Néhány emlős (kutya, macska), madár (veréb, fecske, galamb, rigó, gólya), hal (ponty) és rovar (méh, katicabogár) megismerése. Megadott szempontok szerint csoportba rendezésük, megnevezésük. Csoportosításuk testfelépítésük, hangjuk, kültakarójuk, élőhelyük, szaporodásuk, könnyen felfedezhető külső jegyeik alapján. Az állatok és utódaik, kicsinyeik gondozása, táplálásuk. Az ember szerepe a növények és az állatok életében, gondozásában. Madáretetés télen. Az időjárás szerepe a növények változásában, az állatok viselkedésében. Madarak és fák napja. Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés. Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint. Anyagok vizsgálata érzékszervi úton. Föld, víz, levegő, műanyag, üveg összehasonlítása, megnevezése. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása. Egyszerű kísérletek végzése a különböző életfeltételek megvonásával a növényeknél (víz, fény, tápanyag megvonása) – búza csíráztatása, növekedésének megfigyelése különböző körülmények között.</p> <p>Ráismerés, megnevezés. Csoportosítás adott szempontok szerint.</p>
<p>Testünk, egészségünk</p>	<p>Az emberi test fő részei. Az érzékszervekről tanultak koncentrikus bővítése. Az érzékelés, játékos gyakorlatok az ízlelés, a tapintás, a szaglás, a hallás, a látás szerveinek megismerése. Az érzékszervek védelme, óvása, tisztán tartása. A szemüveg, hallókészülék szerepe, tisztán tartásuk, tárolásuk. A helyes napirend szerepe az egészséges életmód kialakításában. A tanulás, a játék, a pihenés, az étkezések ideje. A testmozgás szerepe a fejlődésben, az egészség megóvásában. Az öltözködés és táplálkozás elemi szabályai. A helyes és helytelen</p>

	viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Babaöltöztetés az időjárásnak megfelelően. Játékos gyakorlatok végzése. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.
Környezetvédelem	<p>Az iskolai környezet rendjének megteremtése, megóvása. A hulladék elhelyezése az iskolában és az utcán.</p> <p>Az iskolai berendezések, szobanövények óvása, saját felszerelés, munkaeszköz tisztaságának, állagának megőrzése. A közös helyiségek rendeltetésszerű használata. Takarékoság vízzel, árammal, fűtéssel. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása.</p> <p>Információs jelek felismerése, rajzok készítése, képek gyűjtése. A szobanövények, kerti növények gondozása, akváriumi állatok gondozása (hal, teknős) segítségével. Madáretető készítése, madarak etetése télen.</p> <p>Elemi szintű energiatakarékosági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).</p>

- **Követelmény**
- A tanuló alkalmazza a gyakorolt megismerési módszereket (tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás, összehasonlítás).
- Tudja kifejezni tapasztalatait szóban és rajzban.
- Tudja az időjárás elemeinek, a napoknak, a napszakoknak és az évszakoknak a nevét.
- Legyen képes a jellemző jegyeik alapján megkülönböztetni az évszakokat.
- Ismerje fel a periodikus jelenségeket a természetben, az évszakok, a napok ismétlődésében.
- Tudjon különbséget tenni a múlt, a jelen történéseiben.
- Tájékozódjon biztosan a közvetlen rokoni kapcsolatokban.
- Értse az összehasonlítások során a tanár által használt kifejezéseket, relációkat.
- Ismerje a fő csapadékfajtákat.
- Használja a téri és időrelációkat jelentő legegyszerűbb kifejezéseket.
- Legyen képes irányítás mellett becsléseket, tárgyak alapvető tulajdonságainak összemérését, összehasonlítását elvégezni és szóban is kifejezni.
- Ismerje otthona és az iskola címét.
- Ismerje fel és nevezze meg a megfigyelt növényeket és állatokat. Tudja, hogy a növényeknek emberi táplálkozásra alkalmas részeik vannak, melyek az egészséges táplálkozásban fontos szerepet játszanak.
- Vegyen részt az életkorának megfelelő növényápolási és állatgondozási munkákban (szobanövények gondozása, téli madáretetés, háziállatokról gondoskodás).
- Tudjon rendet rakni szűk környezetében, legyen igénye annak tisztán tartására. Óvja saját és társai testi épségét.
- Tudja segítséggel tisztán tartani szemüvegét, hallókészülékét, vigyázzon épségükre, tárolásukra.
- Ismerje napirendjét, tevékenyen vegyen részt annak betartásában.
- Ismerje a tisztálkodás fontosságát, legyen igénye teste tisztán tartására.

- Fokozódó önállósággal válassza meg az évszaknak, az időjárásnak megfelelő öltözékét.
- A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Érdeklődése, kíváncsisága, motiváltsága egyre hosszabb ideig fenntartható. A tapasztalatok kifejezése egyszerű, rövid mondatokkal. Biztonságos tájékozódás a közvetlen környezetében. Az ismert állatok, növények adott szempontok szerinti csoportosítása, megnevezése. Elemi ismeretek szerzése saját testéről. Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása. Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

3. évfolyam

Célok

A megismerési módszer, a tartós figyelem, emlékezet fejlesztése. A gondolkodási műveletek fejlesztése, egyszerű összefüggések felismerése. Az összetartozók egymáshoz rendelése, a lényeg kiemelése. A természet periodicitásának megfigyeltetése, környezetvédő szokások bővítése. Természetvédelem az életkornak megfelelően. A természet szépségének, változatosságának felfedezése. Tapasztalatok gyűjtése, egyszerű szóbeli megfogalmazása. A munka- és vizsgálóeszközök használata. Helyes magatartási szokások megerősítése, tisztasága, rendre szoktatás. Pozitív attitűd kialakítása a másság, illetve mások elfogadására, megsegítésére. Az egészséges élet alapvető szokásainak erősítése. A helyes táplálkozás, fogápolás elsajátítása. Az érzékszervek védelme.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Percepciós készség, felismerő-, ráismerő készség, grafomotoros készség, az elemzés készsége, a vizsgálódás képessége, megfigyelőképesség, sorba rendezés, szóbeli kifejezőképesség, téri tájékozódás, időbeli tájékozódás képessége. Gondolkodási képesség. Becslés, mérés képessége. Elemi szintű általánosítás képessége. A vizuális, a szociális, a dramatikus, alkotóképesség utánozó képesség. Megismerési módszerek, tapasztalat, megfigyelés, csoportosítás alkalmazásának képessége.

Természet tudományos ismeretszerzési képesség. Érdeklődés a természet iránt, a változások iránt, az élőlények iránt. Az érzékszervek célirányos használata, óvása, egyszerű cselekvések mintakövetéssel, egészséges táplálkozási szokások alapozása.

Pozitív attitűd. Összehasonlítás, csoportosítás képessége.

A szűkebb és tágabb környezetben való eligazodás képessége.

Folyamatos gyermeki aktivitás.

A cselekvésbe ágyazott megismerési tevékenység.

Habilitációs, rehabilitációs célú feladatok

- Tájékozódás a tudományos megismerésről, a tapasztalatok megfogalmazása segítségével.

- Gondolkodási műveletek fejlesztése közvetlen tapasztalással, élményszerzés.
- Segítségnyújtás az információhordozók használatában, az ember kultúrkörnyezetének értelmezésében.
- Az egészségmegőrzés stratégiájának elsajátíttatása.

Témakör
1. Anyag, energia, információ
2. Rendszerek
3. Felépítés és működés
4. Állandóság és változás
5. Az ember megismerése és egészsége
6. Környezet és fenntarthatóság

Tevékenységek

Megfigyelések, mérés, becslés, összehasonlítás.

Gyűjtőmunka, kéreg, levél, termés gyűjtése, képek gyűjtése, tablók, gyűjtemények készítése. Rajzok, naplók készítése.

Ismeretszerzés médiából és más, tanórán kívüli forrásból. Újságokból, gyermeklexikonokból, természettudományos könyvekből ismeretszerzés. Filmek, hanganyagok elemzése segítséggel, kirándulás, séta, erdei iskolai tapasztalatszerzések. Egyszerű kísérletek megfigyelések és végzése.

Aktív részvétel az iskolai és az otthoni feladatok végzésében. Kisebb takarítás, portörletés, virágöntözés, bevásárlás, játékok tisztítása, rendrakás.

A lakóhely és környékének bejárása, megfigyelése, szóbeli beszámolója, fénykép, képgyűjtés.

Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, dramatizálás. Az egészséges életmódra törekvés, helyes fogápolási szokások gyakorlása, illemszabályok gyakorlása (együttélés elemei, szabályai, társas viselkedés, segítségadás, köszönetnyilvánítás). Séta, kirándulás, különböző növényi társulások, állatok élőhelyeinek, életmódjának megfigyelése, tapasztalatok gyűjtése. Gondoskodás az állatokról. Szobanövények gondozása.

Témakör	Tartalom
1. Anyag, energia, információ	<p>Megfigyelések, összehasonlítások konkrét jegyek, tulajdonságok alapján.</p> <p>Mérések, becslések, az eredmények lejegyzése. Az élő és élettelen megkülönböztetése. Anyaggyűjtés: kavics, homok, kő, termőföld.</p> <p>Néhány anyag tulajdonságainak felfedezése.</p> <p>Vizsgálat méréssel, becsléssel, összehasonlítással.</p> <p>Egyszerű összefüggések felismerése. Csoportosítások. . Egyszerű jelek, jelzések felismerése, elemi ismeretek az energiáról. a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése.</p> <p>Energiatakarékosságra nevelés.</p> <p>Fontos és kevésbé lényeges tulajdonságok megkülönböztetése. A víz</p>

	<p>megfigyelése, előfordulása a természetben. A halmazállapotok felfedezése megfigyeléssel és a legegyszerűbb kísérleti eszközökkel. A víz vizsgálata, különféle állapotainak érzékelhető jegyei: jég, gőz, hideg és meleg víz, a természetben: eső, hó, jégeső, folyóvíz megtekintése. Az ivóvíz.</p> <p>A levegő és élet feltétele. A levegő tisztasága. Hőmérséklet mérése.</p>
<p>2. Rendszerek</p>	<p>Időbeli tájékozódás bővítése: napi, heti, havi történések időrendbe állítása. Saját élettörténet, a születéstől máig. Az ünnepek periodikus ismétlődése.</p> <p>Időszalag szeptembertől júniusig. Fényképek időrendben. Napi történések családi elbeszélése időrendben. Az időt kifejező viszonyszavak: előbb, utóbb, régen, nem olyan régen, ma, most, egyidejűleg, később, korábban. Tájékozódás a naptárban. Téri tájékozódás: a lakás jellemző helyiségei, azok funkciói, berendezésük, felszerelésük, rendeltetés szerű használatuk. A lakosságok kiszolgáló intézmények és üzletek a környéken (posta, gyógyszertár, üzletek, fodrász). Rokonok neve, szerepe a családi munkamegosztásban.</p> <p>A tanulók környezetében élők munkájának megismerése. Részvétel a család szükségleteinek ellátásában, az iskolai közös tevékenységben, polcok rendje, takarítás, taneszközök rendben tartása, játékok tisztítása, növények gondozása, portörítés.</p> <p>Az érintkezés illemszabályai: tudakozódás, üzenetátadás, kérés, köszönés, tiltakozás. Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei</p> <p>Jeles napok, ünnepek</p> <p>Nemzeti ünnep</p>
<p>3. Felépítés és működés.</p> <p><i>Az anyagok kémiai tulajdonságai</i> Élő és élettelen természet A környezet anyagai A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj) Anyagformák és tulajdonságaik Az anyagok megmunkálhatósága.</p>	<p>Legfontosabb természetett növényeink felismerése, megnevezése. Az ember által felhasznált részeik: búza, kukorica, burgonya. Lomblevelű és tűlevelű fák felismerése, megkülönböztetése. Kéreg, levél, termések gyűjtése, összehasonlításuk, gyűjtemények készítése. A cserjék megismerése. A cserje és a fa összehasonlítása, részek megnevezése.</p> <p>Különböző növényi társulások megfigyelése. Az erdő, a mező, a víz- és vízpart növényei.</p> <p>A növények évszakonkénti változása. Ciklikus változások a fák életében.</p> <p>Állatok csoportosítása élőhely szerint. Vadon élők: erdőben, mezőn, vízparton, vízben élők (emlősök, halak, madarak, róka, mókus, sün, nyúl, ponty, béka, gólya).</p> <p>Külső jellemző tulajdonságaik, búvóhelyük, mozgásuk, táplálékuk, kicsinyeik gondozása. A vadon élő állatok életében bekövetkező ciklikus változások. Téli álmom, költözés. A hazánkban telelő állatok etetése, gondozása.</p> <p>Néhány háziállat felismerése, jellemző tulajdonságaik: kültakaró, mozgás, végtagok megfigyelése. Táplálkozásuk, kicsinyeik, utógondozásuk. Az élőlények életfeltételei, talaj, víz, levegő megfigyelése, hőmérséklet vizsgálata. Babnövény nevelése különböző életkörülmények között.</p>
<p>4. Állandóság és változás</p> <p><i>Állapot</i></p>	<p>A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés).</p> <p>A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása.</p>

<p>Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Hőmérő – Celsius skála (szobahőmérséklet, testhőmérséklet, láz) Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben Helyzet- és helyváltoztatás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Biológiai változások <p>Életszakaszok (növények, állatok, ember) Csírázás, növekedés, fejlődés, öregedés, lebomlás, komposztálás Növények, állatok évszakonkénti változásai (Az évszakok változásainak)</p>	<p>Mérőeszközök használatának gyakorlása.</p> <p>A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése.</p> <p>A biológiai változások, mozgásjelenségek megfigyelése a közvetlen környezetünkben. A ciklikus változások megfigyelése a növények, állatok életében. Az ember életkori szakaszainak jellemzői – beszélgetések, saját élmények, családi fényképekkel.</p>
<p>5. Az ember megismerése és egészsége</p>	<p>Az egészséges életmód. A helyes táplálkozási szokások kialakítása, a napirend a gyermek életében. Ételeink összetevői, sok gyümölcs, zöldség, tejtermék fogyasztása, kevés édesség evése (fogszuvasodás, étvágytalanság). Fontos az étkezési rend betartása, változatosság, az ételek megfelelő (nem túl hideg vagy meleg) hőmérséklete, rendszeresség.</p> <p>A helyes táplálkozási szabályok ismerete, betartása. A fogmosás. Hang- és fényártalmak. Az érzékszerveink védelme. Napszemüveg, napozás, bőrvédelem, zajártalom. Néhány gyermekkori fertőző betegség. Védőoltások, tennivalók betegség esetén. Az orvos és a gyógyszerek szerepe a gyógyításban. Egészségügyben dolgozók, egészségügyi intézmények. Kisgyermek, felnőttek, öregek a környezetünkben.</p> <p>Egymásrataltság. Segítés a rászorulóknak. A főbb testrészek megnevezése.</p> <p>Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására. A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra.</p>

	<p>Csoportosítás, gyűjtőmunka, <i>Magatartás</i> Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében Viselkedések betegség esetén Viselkedés közösségekben Önismeret Veszélyek a gyerekekre</p>
6. Környezet és fenntarthatóság	<p>Saját felszerelés pontos helye – táskában, padban, osztályban, öltözőszekrényben. Szemétyűjtés otthon, az iskolában és az utcán. A szemétszállítás megfigyelése.</p> <p>Közeli park, műemlék, műtárgy ismerete, védelmének fontossága. A környezet növényeinek védelme, a madarak óvása. Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről.</p> <p>Törekvés a víztakarékosságra A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben.</p> <p>Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal. Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, Nemzeti Park, tájvédelmi körzet.</p>

Követelmény

- A tanuló tudjon csoportosítani adott szempontok alapján. Vegye észre, hogy a tulajdonságok egy része fontos, lényegi, míg mások kevésbé fontosak.
- Legyen képes mérések, becslések elvégzésére, az eredmények lejegyzésére.
- Ismerjen fel egyszerű összefüggéseket.
- Legyen képes adott szempontok alapján csoportosítani élő, élettelen.
- Legyen képes megfigyelni különböző anyagokat. Használja az elemi mérőeszközöket (hőmérő). Használja az elemi vizsgálóeszközöket (tálca, nagyító).
- Legyen képes tapasztalatait mondatokba foglalni, rajzban vagy írásos formában rögzíteni.
- Tudja, hogy a víz és a levegő elengedhetetlen feltétele az élőlények létezésének.
- Tapasztalja meg, hogy a halmazállapotok egymásba átalakulhatnak.
- Fedezze fel az időbeli sorrendiséget a napi, havi történésekkel kapcsolatosan. Tudja az évszakok, hónapok, napok, napszakok nevét.
- Ismerje a lakosságot kiszolgáló intézményeket, üzleteket.
- Tájékozódjon biztonsággal az iskola épületében és a lakásban.
- Vegyen részt a családi munkamegosztásban, az iskola közvetlen környezetének rendben tartására.
- Ismerje az utat a lakástól az iskoláig.
- Ismerje az érintkezés legelemibb illemszabályait.
- Tudja megkülönböztetni a tűlevelű és lomblevelű fát.
- Ismerje fel legfontosabb természetű növényeinket.
- Ismerje a lényeges különbséget a fa és a cserje között.
- Fedezze fel, hogy az évszakok változása periodikus változásokat okoz a növények életében.
- Tudja felismerni a különböző élőhelyek jellemző állatait.

- Ismerje fel a háziállatokat képen és a valóságban is.
- Tudja, hogy az ember gondoskodik az állatokról, és az állatok táplálékot nyújtanak az embernek.
- Vegyen részt a növényápolásban és a környezetében lévő állatok gondozásában, téli madáretetésben.
- Ismerje a helyes étkezési rendet és étkezési szokásokat.
- Tudja, hogy az emberi szervezetet, az érzékszerveket óvni kell.
- Ismerje és alkalmazza a tisztálkodás, fogápolás szabályait.
- Segítse a kisebbeket, az időseket, a segítségre szorulókat.
- Tudja, hogy betegség esetén orvoshoz kell fordulnia.
- Használja tudatosan a szeméttgyűjtőket.
- Vegyen részt elemi szinten környezetvédelmi tevékenységben.
- Energiatakarékosságra törekvés.

4. évfolyam

Célok

A megfigyelés módszereinek alkalmazása az ismeretbővítés során. A megfigyelőképesség fejlesztése, az összehasonlítás, csoportosítás műveleteinek elvégzése. A gondolkodás műveleteinek fejlesztése, az analízis-, szintetizáló képesség fejlesztése, ráismerés ok – okozati összefüggésekre. A növények és állatok testének felépítése, a rész – egész viszonyának elemzése. A változó évszakok hatásának megismertetése. Összefüggések felfedeztetése az évszakok váltakozása és az állatok, növények életében lejátszó változások között. Eszközök használata a természeti folyamatok bemutatásánál és az anyagok vizsgálatánál. Az élettelen természetben előforduló egyszerű összefüggések felismerése. Aktív részvétel a környezettel való közvetlen kapcsolatteremtésben. Az információszerzés különböző módjainak érvényesítése. Az érdeklődés felkeltése a természetben lejátszó folyamatok iránt. A valósággal és annak ábrázolásával kapcsolatos alapvető ismeretek elsajátítása.

A feladattudat és a szabálykövető képesség megerősítése. Nemzeti összetartozás érzésének erősítése; hagyományaink, kulturális értékeink megismerése.

A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása.

Az élővilág és környezete kapcsolatainak, egymásrautaltságának tudatosítása.

A természet megszerettetése, kincseinek megóvása, az élő és élettelen környezet iránti érzékenység és felelősség kialakítása. A környezetvédő magatartásra nevelés.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Vizsgálódás képessége, megfigyelőképesség, kommunikációs képesség, téri tájékozódás, időbeli tájékozódás képessége. Gondolkodási képesség. Becslés, mérés képessége. Aktív részvétel a kísérletekben. Kiseb feladatok önálló végzésének képessége. Aktív részvétel a kísérletekben. Kiseb feladatok önálló végzésének képessége. Elemi szintű általánosítás képessége. Megismerési módszerek alkalmazásának képessége. Természettudományos ismeretszerzés képessége. Érdeklődés a természet iránt. Pozitív attitűd. Összehasonlítás, csoportosítás képessége. A szűkebb, majd tágabb környezetben való biztonságosabb eligazodás képessége. Tájékozódás térben, időben, a tanuló saját lakóhelyén. Iránytű használat. Elemi szintű térképismeret. Folyamatos gyermeki aktivitás, cselekvésbe ágyazott megismerési tevékenység.

Habilitációs, rehabilitációs célú feladatok

- Inspiráció az önálló ismeretszerzésre, feladattartásra.
- Az önálló érdeklődés, kíváncsiság fenntartása.
- Önismeret, önfogadás fejlesztése.
- A tudatosság erősítése az egészségmegőrzésben, környezetvédelemben.
- A helyes szokások interiorizálás, igény szintű alkalmazása.
- A gondolkodási funkciók, gondolkodási műveletek fejlesztése közvetlen tapasztalás segítségével.

Témakör
Anyag, energia, információ
Rendszerek
Felépítés és működés
Állandóság és változás
Az ember megismerése és egészsége
Környezet és fenntarthatóság

Tevékenységek

Megfigyelés, becslés, mérés, összehasonlítás. Gyűjtőmunka, tablók készítése. Ismeretszerzés a médiából és más tanórán kívüli forrásból, séta, kirándulások, erdei iskola. Egyszerű kísérletek megfigyelése és végzése. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzban. Folyamatábrák értelmezése. Közös megbeszélés, értelmezés után a munkatankönyv feladatainak önálló megoldása. Aktív részvétel az iskolai és otthoni feladatok végzésében. A lakóhely és környékének bejárása, megfigyelése, szóbeli beszámolás. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, dramatizálás. Magatartási szabályok gyakorlása, tulajdonságlisták összeállítása.

Rajz- és makettkészítés, terepasztal használata. Iránytű és térképhasználat segítségével.

Témakör	Tartalom
Anyag, energia, információ	Az anyagok vizsgálata érzékszervi úton. A természetben előforduló anyagok felismerése, megnevezése, vizsgálódás, érzékelhető tulajdonságok (fa, fém, ásvány, levegő). Szilárd, folyékony, légnemű fogalma. A levegő tulajdonságai. A levegő mozgása. A hő hatása. Az anyagok viselkedése a hő növekedésekor és csökkenésekor. A víz halmazállapot-változásai. A csapadék. Energiaforrások, energiafajták. Jelek, jelmagyarázat. Tiltást jelentő jelek, tűz és katasztrófa elhárítására felhívó jelek.
Felépítés és működés	A lakóhely közvetlen környezetének növényei és állatai. Termesztett növények, az ember termelő tevékenysége, növények termesztése, állatok tenyésztése. A növények részeinek felhasználása az emberek és állatok táplálkozásában. A tenyésztett állatok szerepe az ember életében, állati eredetű táplálékok és használati tárgyak. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, szaporodás, mozgás, a környezet változásainak érzékelése. Egy növény élete az ültetéstől a terméshez. Babnövényültetés. Állatok. A gyümölcs részei.

	<p>Egy teljes virág részei. Állatok életjelenségei, kicsinyei utógondozásuk. Ciklikus változások a növények és állatok életében.</p> <p>Az élővilág és környezetének egymásra utaltsága (táplálkozás, szaporodás, élőhely, búvóhely, védelem). Megadott szempontok szerinti csoportosítások. Védett természeti értékek a környezetben.</p> <p>Az anyagok kémiai tulajdonságai. A víz szerepe, előfordulása.</p> <p>A Föld és a Nap: napszakok, évszakok. Az időjárás tényezői, napenergia.</p>
Állandóság és változás	<p>Anyagok és testek mérhető tulajdonságai. Mérési rendszerek. Hőmérő-Celsius skála.</p> <p>Fizikai változások: alak, halmazállapot, hely- és helyzetváltozás.</p> <p>Kémiai változások: az égés. Tűzvédelem.</p> <p>Biológiai változások: életszakaszok, évszakok hatása.</p> <p>Példák a hulladék újrahasznosítására, termékek előállítása.</p>
Az ember megismerése és egészsége	<p>Az ember fejlődésének szakaszai születéstől az időskorig. Az egészséges életmód. Az emberi test részei. Az érzékszervek védelme. Az élvezeti szerek káros hatása gyermekkorban (alkohol, cigaretta, drog). Veszélyek a kisgyermekekre, csábításokkal szemben ellenállás.</p> <p>A balesetek megelőzése a közlekedésben, iskolai életben és otthon.</p> <p>A fertőző betegségek: terjedésük, megelőzésük.</p>
Környezet és fenntarthatóság	<p>A levegő, a víz és a talaj lehetséges szennyezőanyagai lakóhelyünkön.</p> <p>Környezeti szennyezőanyagok megfigyelése: gyárkémények füstje, járművek füstje, gázok, tüzek a természetben, olajszennyeződés az utakon, a talajon. Permetszerek gyümölcsön, zöldségen.</p> <p>Mit tehet a gyermek a környezet védelme érdekében?</p> <p>Környezetvédelmi napok, feladatok. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosság.</p>

Követelmény

- Aktívan vegyen részt a tanuló a tapasztalatok önálló vagy kiscsoportban történő gyűjtésében.
- Legyen képes a tapasztalatait mondatokba foglalni, rajzban vagy írásos formában rögzíteni.
- Legyen képes megfigyelni a különböző anyagokat.
- Ismerje fel közvetlen környezetében a halmazállapot-változásokat.
- Ismerje lakóhelyének közigazgatási, kulturális és egészségügyi intézményeit.
- Tudja szűkebb lakóhelyén útbaigazítani az idegent.
- Ismerje környezetének legjellemzőbb felszíni formáit és vizeit, ábrázolja azokat homokasztalon és rajzban.
- Használja a földrajzi neveket, ismerje a fő világtájak nevét.
- Tudja a felszíni formákhoz hozzárendelni a térkép színeit.
- Legyen képes megfigyelni a Nap járását.
- Elemi szintű térképismeret
- Tudja az iránytű jelentőségét, ismerje használatát.
- Ismerje, nevezze meg lakóhelye élőlényeit.
- Tudja csoportosítani megadott szempontok alapján lakóhelye élőlényeit.
- Ismerje az ember termelő tevékenységeit, a növények termesztését, az állatok tenyésztését.
- Ismerje a változó évszakok hatását az élő természetre.
- Tudjon példát hozni a növények és az állatok évszakonkénti megváltozó körülményeire.
- Legyenek elemi ismeretei a növény- és állatvilág kapcsolatáról, az ember szerepéről.

- Legyen képes felsorolni segítséggel az életjelenségeket és az élethez szükséges környezeti feltételeket.
- Vegyen részt növényültetésben, a növény fejlődésének megfigyelésében.
- Sorolja fel a valóság alapján vagy kép segítségével a virág és a gyümölcs részeit.
- Ismerje az ember fejlődésének szakaszait a születéstől az időskorig.
- Ismerje az élvezeti szerek káros hatásait.
- Tudja a betegségek megelőzésének jelentőségét.
- Aktív részvétel a környezet óvásában.
- Soroljon fel néhány környezetszennyező anyagot.
- Energiatakarékosságra törekvés.
- Vegyen részt környezetvédelmi tevékenységben.
- Ismerje a baleset-megelőzés fő szabályait.

TERMÉSZETISMERET 5-8. évfolyam

5-6. évfolyam

Célok

- A természettudományok által megalapozott, a tanulók által is megfigyelhető, megvizsgálható, különböző ismeretszerzési forrásokból megerősíthető tudás átadása a környezet tárgyairól, élőlényeiről, jelenségeiről, folyamatairól.
- Az életkornak megfelelő és a speciális nevelési igényekkel összhangban lévő megismerési módszerek megtanítása.
- A közvetlen környezetben végezhető – természettel kapcsolatos – tevékenységek elsajátíttatása.

Feladatok

- Az elemi természettudományos nevelés.
- Megalapozni a földrajzi ismeretek tanulását. Segíteni a térképen való tájékozódás biztonságának kialakulását.
- Motiválni a szűkebb és tágabb környezet megismerése iránti igényt.
- Fejlesztani a tanuló tájékozódási képességét, térben, időben és saját személyére vonatkozóan.
- Megismertetni az élő és élettelen természet kölcsönös egymásra hatását, sokféleségét.
- Megismertetni a testi-lelki fejlődés szakaszait.
- A tanulókat környezetük szépségét érzékelni tudó, azért tudatosan tenni képes emberré nevelni.
- Felkelteni a tanulóknak haza iránti megbecsülést, szeretetet, a közösséghez tartozás érzését.

Óraszámok

Évfolyamok	5.	6.
Heti óraszám	2	2
Éves óraszám	74	74

Témakörök

Témakörök	Évfolyamok	
	5.	6.
Megismerési módszerek	5	5
Élettelen természet, az anyagok vizsgálata	5	
Kölcsönhatások a természetben	10	10
Élő természet: a ház és a ház körül élő állatok	34	
Hazai tájak életközösségei		59
Földrajzi ismeretek alapozása: tájékozódási ismeretek	10	
Természetföldrajzi környezetünk, az időjárás	10	

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának képessége. Érdeklődés az élő és élettelen környezet iránt. Tájékozódási képesség térben és időben.

Együtműködés, pozitív attitűd.

A tudatos környezetvédő magatartás. A szépség iránti fogékonyság. A figyelem, emlékezet, akarat aktivizálásának képessége és az együtműködési készség.

Értékelés

5-8. évfolyam

A tanulók tudását, teljesítményét, készségeinek, képességeinek fejlődését tanórai, illetve tanórán kívüli tevékenységeit folyamatosan figyelemmel kell kísérni.

A tanulók értékelése szóban, írásban és érdemjeggyel történik.

A tanulók tudásának mérése történhet témazáró feladatokkal, félévi, év végi tudásmérő feladatlapokkal. A szóbeli feleleteket szóban és érdemjeggyel értékeljük.

Az 5-6. évfolyamon folyamatosan figyeljük és értékeljük, milyen a tanulók aktivitása, érdeklődése a tantárgy iránt, jól alkalmazza-e a tanuló a megismerési módszereket, törekszik-e önálló ismeretszerzésre, hogyan fejlődött szóbeli kifejezőképessége, együtműködő-e a csoportmunkában, természetet védő, óvó magatartása erősödött-e, jól fejlődik-e személyisége.

A 7-8. évfolyamon a rendszeres ellenőrzés, értékelés motiválja a tanulókat arra, hogy a teljesítményüket közelítsék a kitűzött követelményekhez. Az értékelésnek fontos szerepe van az önellenőrzés, önértékelés képességének kialakításában, vagyis fokozottan hozzájárul a személyiségfejlesztéshez.

Az értékelésnél vegyük figyelembe, hogyan fejlődött a tanuló ismeretszerzési képessége. Az ismeretek feldolgozásakor milyen a lényegkiemelő, rendszerező, ok-okozati összefüggéseket felismerő képessége, természetesen differenciált segítségnyújtás szükséges.

A biológia-egészségtan tantárgyi egység elsajátításánál a kritikus szemléletmód, a felelősségérzet kialakulását is értékeljük.

A fizika és kémia tantárgyi egység ismereteinek elsajátításában jelentős szerepe van a különböző tevékenységi formáknak, így az egyszerű kísérletek, mérések, becslések elvégzésének.

Ezeket a tevékenységeket mindig értékeljük szóban. Különösen hangsúlyos az együtműködés, a pontos, precíz munkavégzés, a kommunikációs képesség fejlődésének nyomon követése. A szakkifejezések pontos adekvát használata. Az írásbeli feladatok, rajzok, tablókértékelése is történjen meg, törekedjenek a tanulók az esztétikus munkavégzésre.

5. évfolyam

Célok

Nevelési célok

- Szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése
- Feladattudat erősítése
- A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése.
- Éntudat és énkép fejlesztése.
- Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése.
- Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása.
- A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése.
- A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése.
- A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása.

A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában.

A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A **kulcskompetenciák** közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT- eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A vizsgáldáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának képessége.

Érdeklődés az élő és élettelen környezet iránt. Tájékozódási képesség térben és időben.

Megfigyelőképesség, analízáló-, szintetizáló képesség, az ok-okozati összefüggés felismerésének képessége.

Önálló munkára, ismeretszerzésre törekvés.

Együttműködés, pozitív attitűd.

A tudatos környezetvédő magatartás. A szépség iránti fogékonyság. A figyelem, emlékezet, akarat aktivizálásának képessége és az együttműködési készség.

Tevékenység

Megfigyelések, változások rajzban, írásban, vizsgálódások, vizsgálóeszközök használata. Összehasonlítások eredményének megfogalmazása. Modellezés, szituatív helyzetgyakorlatok a tananyaghoz kapcsolódóan. Egyszerű jelenségek okszerű magyarázata, időjárás-jelentés értelmezése. Sétákon, kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése. Tapasztalatok megbeszélése adott szempontok szerint. Tájékozódási feladatok végrehajtása. Játékos gyakorlatok irányítással, segítséggel, önállóan. Tájékozódás térképen. Elemi általánosítások, következtetések levonása tanári irányítással.

Szokásrendek alakítását szolgáló gyakorlatok (kísérletezés, kutatómunka kiscsoportos munkaformákban, egyénileg, tanulási szokások kialakítása egyénileg, párban). Gyűjtőmunka, képek, anyagok, termékek gyűjtése. Tablók, gyűjtemények készítése.

Tematikai egységek	Témakörök, ismeretek
Az ember megismerése és egészsége	Testkép, testalkat, mozgás: testtájak, testsúly, mozgás Önfenntartás: az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Vitaminok, Szent-Györgyi Albert. Személyi higiénia. Egyedfejlődés. Az egyedfejlődés szakaszai, serdülőkor. Magatartás. Önismeret, kapcsolatok, szabályok, házirend.
Rendszerek	Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok): Élőlények a ház körül. Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei. Tér és idő: Tájékozódás a lakóhelyen. Térkép és földgömb. Világtájak, alaprajz, térképvázat. Ciklusok a természetben, időmérés, időjárás. A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Rendszer, a rendszer és környezete: természetes és mesterséges rendszerek. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).
Felépítés és működés kapcsolata	Föld, Nap, Naprendszer: bolygórendszerünk, a Föld keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok.
Környezet, fenntarthatóság	Globális környezeti rendszerek: a víz körforgása. Időjárási jelenségek. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében. Környezeti tényezők: Kölcsönhatások a természetes környezet, a mesterséges környezet és az időjárás között. A Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence természeti és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszíni formái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakaró, állatvilág. A térkép használata, térképismeret.
Anyag, energia, információ	Anyag Halmazállapotok: a környezet legismertebb anyagainak halmazállapota. Oldatok, keverékek: ételek, italok készítése.

	Víz a természetben: példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján. Kölcsönhatások, erők Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben. Információ: jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzőrendszer).
Állandóság, változás	Változás: változások környezetünkben-természeti-, technikai változások Kémiai változások: égés, tűzvédelem. Változásokat irányító információk. Tervrajz-házépítés. Útiterv-utazás. Az ember természetalakító tevékenységei.

A fejlesztés várt eredményei:

- Aktív részvétel a kísérletek végzésében.
- Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete.
- Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben.
- Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.
- Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete.
- Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről.
- Az egészséges életmód feltételeinek ismerete.
- Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben.
- Tájékozottság a Naprendszeréről, a bolygókról.
- Térképismeret, térképhasználat.
- IKT-eszközök használata.

6. évfolyam

Célok

Nevelési célok

- Szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése
- Feladattudat erősítése
- A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése.
- Éntudat és énkép fejlesztése.
- Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése.
- Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása.
- A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése.
- A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése.
- A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása.

A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában.

A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

A **kulcskompetenciák** közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT- eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának képessége.

Érdeklődés az élő és élettelen környezet iránt. Tájékozódási képesség térben és időben.

Megfigyelőképesség, analízáló-, szintetizáló képesség, az ok-okozati összefüggés felismerésének képessége.

Önálló munkára, ismeretszerzésre törekvés.

Együttműködés, pozitív attitűd.

A tudatos környezetvédő magatartás. A szépség iránti fogékonyság. A figyelem, emlékezet, akarat aktivizálásának képessége és az együttműködési készség.

Tevékenységek

Megfigyelések, a változások lejegyzése, rajzban, írásban. Vizsgálódások, vizsgálóeszközök használata. Összehasonlítások eredményének megfogalmazása. Modellezés. Szituatív helyzetgyakorlatok a tananyaghoz kapcsolódóan. Egyszerű jelenségek okszerű magyarázata.

Sétákon, kirándulásokon tapasztalatgyűjtés. Tapasztalatok megbeszélése. Szempontok szerint. Növényhatározó használata segítséggel, hazai tájak növényeinek felismerése. Kutatómunka, ismeretszerzés gyógynövényekről, szülő kiadványokból, lexikonokból, természetről szóló könyvekből, cikkekből célirányosan természetfilmek megtekintése, elemzése. Aktív, tevékeny részvétel. Tájékozódási feladatok végrehajtása. Elemi általánosítások, következtetések levonása tanári irányítással. Szokásrendszerek alakítását szolgáló gyakorlatok. Gyűjtőmunka, táblák készítése.

Tematikai egységek	Témakörök, ismeretek
<p>Anyag, energia, információ</p>	<p>Anyag: anyagfajták a mindennapi környezetben. Tulajdonságaik. Tömegmegmaradás: egyszerű fizikai változások létrehozása. Mechanikai hatásokból eredő változások. Az anyagok viselkedése ütésre, nyomásra, kísérletek műhelykörülmények között. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérleti szituációban. A gravitáció felfedezése. Mérések, vizsgálatok. Energia: energiafajták, energiaforrások. Az emberi szervezet energiaszükséglete. Információ: A természet jelzései. Növények, állatok kommunikációja.</p>

Rendszerek	Szerveződési szintek, hálózatok Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény, és élőhely, a lakóház és a közműellátás
Felépítés és működés kapcsolata	Élőlények: a virágos növények felépítése, életfeltételei Fás-és lágyszárú növények, szoba-ill.kerti növények Állatok testfelépítése, életfeltételei, életmódja, testfelépítés és életmód kapcsolata, a testalkat változatossága. Életközösségek: a hazai tájak életközösségei. Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése. Az élővilág rendszerezése: legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerés (gerinces, gerinctelen, emlős...).
Környezet, fenntarthatóság	Globális környezeti rendszerek: életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás. Az ember felelőssége az erdők védelmében. Pusztító hatások. Az erdőgazdálkodás fő szabályai. Az erdőtüzek, savas esők pusztító hatása. Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez. A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága. Környezetszennyezés, veszélyeztetett fajok védelme, szelektív hulladékgyűjtés.
Állandóság, változás	Állapot: anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai Változás: biológiai változások, fizikai változások Folyamat, a rendszerek történetisége: dísz tárgyak, használati tárgyak- elemzés, tervezés, kivitelezés

A fejlesztés várt eredményei

- Aktív részvétel a kísérletek végzésében.
- Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete.
- Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben.
- Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.
- Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra.
- Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete.
- Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről.
- Az egészséges életmód feltételeinek ismerete.
- Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben.
- Tájékozottság a Naprendszerrel, a bolygókról.
- Térképismeret, térképhasználat.
- IKT-eszközök használata.

TERMÉSZETISMERET

7-8. évfolyam

Bevezető

A természetismeret tantárgy a 7-8. évfolyamon integrált tantárgy, melynek egységei: biológia, egészségтан, fizika – kémia. A tantárgyi egységek tananyagát tömbösítve vagy heti bontásban sajátíttatjuk el.

		Évfolyamok			
		Heti óraszám		Éves óraszám	
		7.	8.	7.	8.
Tantárgyi egységek	Biológia, egészségtan	2	2	74	74
	Fizika, kémia	2	2	74	74

TERMÉSZETISMERET – BIOLÓGIA - EGÉSZSÉGTAN

7-8. évfolyam

Célok

. Megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

- Az élő és élettelen természet szoros kapcsolatának, az élőlények állandóságának és változékonyságának megismertetése.
- Tudományosan megalapozott, korszerű ismeretek nyújtása a növényi, állati, emberi szervezet működéséről, az egészség megóvásáról.
- Hozzásegíteni a tanulókat az egészséges életmód kialakítása és megtartása szempontjából szükséges szokásrend elsajátításához.
- Annak elérése, hogy a tanulók képesek legyenek napi egészségügyi problémáik megoldására, megfelelő segítség kérésére és a kapott tanácsok betartására.
- Az aktív természetvédelem igényének felkeltése, környezettudatos gondolkodás és cselekvés kialakítása.

Feladatok

- A tantárgy nyújtson ismereteket a távoli tájak életközösségeiről.
- Ismertesse meg az egészséges emberi szervezetet és annak működését.
- Alakítsa ki az igényt az egészségmegőrző szokások elsajátítása iránt.
- Tudatosítsa a tanulóknál, hogy saját maguk és családjuk testi-lelki egészsége cselekedeteik függvénye.
- Tegye képessé őket arra, hogy baleset, betegség esetén célszerűen cselekedjenek és elemi szinten segítséget tudjanak nyújtani.
- Ismertesse meg az egészségkárosító szokásokat, és tegye belső igénnyé azok meggyőződéses elutasítását.
- Egészségügyi kiadványok, filmek, újságok iránti figyelem felkeltése.
- Az egészséges környezet megóvása iránti felelősségtudat.

- Az emberi másságot elfogadó magatartás kialakítása.
- Interaktív tanulási technikák kialakítása.
- Motivációt és érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Biológiai jelenségek megfigyelése. A tapasztalatok megfogalmazása. Önálló feladatvégzés képessége összehasonlítási, csoportosítási feladatokban. A lényeg kiemelésének képessége. Az egyszerű szakkifejezések használatának képessége.

Törekvés a személyes higiénia és a környezet higiénének biztosítására.

Érdeklődés Földünk élővilága iránt. Felelősségérzet az élővilág védelme, óvása érdekében.

A tapasztalatok megfogalmazása, elemi szintű értelmezése, egyszerű következtetések levonása. Önismeret, önelfogadás, egészségmegóvás készségének fejlesztése.

Megfigyelőképesség, ok-okozati összefüggés felismerésének képessége.

7. évfolyam

Célok

- A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.
- A természettudományos módszerek egyszerűbb formáinak alkalmazása.
- Az élő és élettelen természet szoros kapcsolatának, az élőlények állandóságának és változékonyságának megismertetése.
- Tudományosan megalapozott, korszerű ismeretek nyújtása a növényi, állati, emberi szervezet működéséről, az egészség megóvásáról.
- A növények, állatok testének felépítése, életműködési folyamatainak megismerése.
- Hozzásegíteni a tanulókat az egészséges életmód kialakítása és megtartása szempontjából szükséges szokásrend elsajátításához.
- Az egészséget megőrző attitűd kialakítása. Az egészséges életmód szabályainak betartása. Az egészséges életritmusra törekvés. Annak elérése, hogy a tanulók képesek legyenek napi egészségügyi problémáik megoldására, megfelelő segítség kérésére és a kapott tanácsok betartására.
- Az aktív természetvédelem igényének felkeltése.
- Felelősség-tudat erősítése az élő természet egyensúlyának megőrzésében.
- A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Biológiai jelenségek megfigyelése. A tapasztalatok megfogalmazása.

A lényeg kiemelésének képessége. Az egyszerű szakkifejezések használatának képessége.

Törekvés a személyes higiénia és a környezet higiénének biztosítása.

Érdeklődés a Földünk élővilága iránt. Felelősségérzet az élővilág védelme, óvása érdekében.

A gondolkodási műveletek alkalmazása, az analizáló-szintetizáló készség fejlesztése, összefüggések felismerése, a rendszerező képesség fejlesztése.
A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.

Tematikai egység: Anyag, energia, információ	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p>Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája).</p>	<p>Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).</p>
<p>Energia A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).</p>	<p>Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.</p>
<p>Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.)</p>	<p>A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növényteni kísérletek.</p>
Tematikai egység: Rendszerek	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p>Tér és idő Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).</p>	<p>Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.</p>
<p>Az életközösségek térbeli</p>	<p>Földrajzi ismeretek alkalmazása.</p>

elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.
Az élővilág törzsfjlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfjlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölérendeltség viszonyainak értelmezése.
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.
Tematikai egység:	Felépítés, működés kapcsolata
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Anyagok</i> A víz biológiai szerepe.	Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz). Növénygondozás, állatgondozás (tisza ivóvíz fontosságának
Élőlények A sejt felépítése (növényi, állati). A növényi és állati szövetek fő típusai.	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.
Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.
Gombák (egy kalapos gomba példáján). A gombák elhelyezkedése az	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése.

élőlények csoportjai között.	Vizsgálódás nagyítóval.
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód.	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.
<i>Életközösségek</i> Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés).	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.
Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: – Táplálékláncok – Termelő szervezetek – növények – Fogyasztó szervezetek – állatok Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).
<i>Biomok</i> A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.
A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.
<i>Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok,</i>	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint.

<p><i>gombák)</i> Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.</p>	<p>Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázatalakotások.</p>
<p>Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).</p>	<p>Érdekességek, szemelvények feldolgozása.</p>
<p><i>Nap, Naprendszer</i> A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.</p>	<p>Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.</p>
<p>Tematikai egység: Állandóság és változás</p>	
<p>Témakörök, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>
<p><i>Állapot</i> Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).</p>	<p>Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különböző információs eszközökkel. Vizsgálódások.</p>
<p>Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).</p>	<p>Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.</p>
<p>Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.</p>	<p>Adatgyűjtés, tablóképzés az emberi tevékenységről.</p>
<p>Változás Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.</p>	<p>Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.</p>
<p>Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés,</p>	<p>Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások.</p>

talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.	vázlat-, tabló-, plakátkészítés.
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.
A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.	A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétygyűjtési akciókon részvétel.

8. évfolyam

Célok

- Tudományosan megalapozott, korszerű ismeretek nyújtása a növényi, állati, emberi szervezet működéséről, az egészség megóvásáról.
- Hozzásegíteni a tanulókat az egészséges életmód kialakítása és megtartása szempontjából szükséges szokásrend elsajátításához.
- Az egészséget megőrző attitűd erősítése. Az egészséges életmód szabályainak betartása.
- Felelősségtudat kialakítása önmagáért, másokért.
- Kábító- és élvezeti szerek elutasítása.
- Problémamegoldó, helyzetfelismerő képesség fejlesztése.
- Annak elérése, hogy a tanulók képesek legyenek napi egészségügyi problémáik megoldására, megfelelő segítség kérésére és a kapott tanácsok betartására.
- Az aktív természetvédelem igényének felkeltése.
- Önálló ismeretszerzés népszerűsítő, egészségügyi kiadványokból, filmekből.

Fejlesztendő képességek, készségek, attitűdök

Biológiai jelenségek megfigyelése. A tapasztalatok megfogalmazása. Önálló ismeretszerzés képessége. Önálló feladatvégzés képessége összehasonlítási, csoportosítási feladatokban. Problémamegoldás, helyzetfelismerő képesség. A lényeg kiemelésének képessége. Az egyszerű szakkifejezések használatának képessége.

Törekvés a személyes higiéniára és a környezeti higiéniá biztosítására. Egészségmegőrző attitűd, felelősségtudat.

A tapasztalatok megfogalmazása, elemi szintű értelmezése, egyszerű következtetések levonása. Önismeret, önellfogadás, egészségmegóvás készségének fejlesztése.

Tematikai egység:		A felépítés és a működés kapcsolata	
Témakörök, ismeretek		Fejlesztési követelmények	
<p>Anyagok Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.</p>		<p>Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).</p>	
<p>Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).</p>		<p>Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.</p>	
Tematikai egység:		Állandóság és változás	
Témakörök, ismeretek		Fejlesztési követelmények	
<p>Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.</p>		<p>Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.</p>	
<p>Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.</p>			
<p><i>Folyamat</i> A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet).</p>		<p>A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.</p>	

<p>A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.</p>	
<p>Tematikai egység: Az ember megismerése</p>	
<p>Témakörök, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>
<p><i>Testkép, testalkat, mozgásképesség</i> Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok. Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.</p>	<p>Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.</p>
<p>Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.</p>	<p>Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.</p>
<p><i>Önfenntartás</i> Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.</p>	<p>Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.</p>

<p><i>Szaporodás, egyedfejlődés</i> Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhben belüli fejlődés, születés, születés utáni élet.</p> <p>Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.</p>	<p>Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről.</p> <p>Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.</p>
<p><i>Egészség</i> Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek.</p> <p>Betegjogok.</p>	<p>Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.</p>
<p><i>Magatartás</i> A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői.</p> <p>Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.</p>	<p>Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése.</p> <p>Konfliktuskezelések gyakorlása.</p>
<p>Tematikai egység: Környezet és fenntarthatóság</p>	
<p>Témakörök, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>
<p>A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).</p>	<p>A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.</p>
<p>A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).</p>	<p>Parkgondozás, fa- és virágültetés.</p>

TERMÉSZETISMERET – KÉMIA

7-8. évfolyam

Célok

- A természettudományokon belül felkelteni a tanulók érdeklődését a kémia iránt.
- Olyan alapismeretek nyújtása, amelyek lehetővé teszik a modern életben megjelenő vegyszerek, kémiai folyamatok megismerését.
- Segítséget nyújtani a tanulóknak abban, hogy a kémia tudományának gyakorlati eredményei ne fenyegetettséget jelentsenek számukra, hanem lehetőséget a komfortosabb élet megteremtésére.
- Megerősíteni a tanulóknak azt a meggyőződést, hogy az ember felelős környezete állapotáért. A tanítási órákon megszerzett tudás segítse hozzá őket a környezetszennyezés felismeréséhez, a környezettudatos magatartáshoz.

Feladatok

- Ismertesse meg a tantárgy a kémiai megfigyelésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, anyagokat, módszereket és magatartást.
- Sajátíttassa el az alapvető kémiai fogalmakat, műveltségelemeket.
- Fedeztesse fel és értelmeztesse a mindennapi életben megjelenő kémiai jelenségeket.
- Alkalmaztassa a megszerzett tapasztalatokat, tudáselemeket a napi problémák megoldásában.
- Keltse fel a figyelmet, motiválja a kémia tudományával kapcsolatos híre, cikkek, könyvek, tudósítások olvasását, értelmezését.
- Ismertesse fel, hogy Földünk bármilyen nagyoknak tűnik is, terhelhetősége véges.
- Neveljen a tantárgy a természet szeretetére és a környezetkímélő, környezetvédő magatartásra.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A kémiai jelenségek megfigyelésének képessége. Lényeges és lényegtelen tényezők megkülönböztetésének képessége. Mérések önálló végrehajtása. Becslés, önellenőrzés képessége. Kísérletező attitűd. Képesség a bizonyítások rendszerének betartására. Lexikonok, cikkek használatának, felhasználásának képessége. Kritikai érzék képessége.

7. évfolyam

Célok

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világméretű képének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során–figyelembe véve az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását–, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Feladatok

- Ismertesse meg a tantárgy a kémiai megfigyelésekhez, kísérletekhez szükséges eszközöket, anyagokat, módszereket és magatartást.
- Sajátítsa el az alapvető kémiai fogalmakat, műveltségelemeket.
- Fedeztesse fel és értelmeztesse a mindennapi életben megjelenő kémiai jelenségeket.
- Alkalmaztassa a megszerzett tapasztalatokat, tudáselemeket a napi problémák megoldásában.
- Keltse fel a figyelmet, motiválja a kémia tudományával kapcsolatos híre, cikkek, könyvek, tudósítások olvasását, értelmezését.
- Ismertesse fel, hogy Földünk bármilyen nagyoknak tűnik is, terhelhetősége véges.
- Neveljen a tantárgy a természet szeretetére és a környezetkímélő, környezetvédő magatartásra.

Tematikai egység: Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.
Anyagok Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása.

<p>A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.</p>	<p>Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).</p>
<p>Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol).</p>	<p>Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata.</p>
<p>A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások. Egyesülés, égés, bomlás.</p>	<p>Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése.</p>
<p>Energia A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.</p>	<p>Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.</p>
Tematikai egység: Rendszerek	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p>Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.</p>	<p>Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel. Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.</p>
<p>Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).</p>	<p>Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)</p>
<p>Rendszer, rendszer és környezete Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából,</p>	<p>Ajándékok, dísz tárgyak előállításánál a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.</p>

<p>műanyagból, nádból játékok, dísz tárgyak készítése).</p> <p>A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.</p>	
<p>A kísérleti berendezés rendszerként való működése.</p> <p>Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fém tálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).</p>	<p>A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.</p>
<p>Az égés feltételei.</p> <p>Tűzoltási lehetőségek.</p> <p>Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).</p>	<p>Az égés feltételeinek ismerete.</p> <p>A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján.</p> <p>A különböző tüzek oltási módjainak megismerése.</p> <p>Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete.</p> <p>A tűzriadó gyakorlatain részvétel.</p> <p>Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.</p>
Tematikai egység:	Felépítés és a működés kapcsolata
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p>Az időjárás</p> <p>A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).</p>	<p>Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint.</p> <p>Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása.</p> <p>Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.</p>
<p>A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).</p>	<p>Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.</p>
<p>A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).</p>	<p>A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel.</p> <p>Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján.</p> <p>Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).</p>
<p>Nap, Naprendszer</p> <p>A világ anyagi egysége.</p>	<p>Látogatás a Planetáriumba.</p> <p>Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.</p>

Tematikai egység: Állandóság, változás	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
A rendszer állapota és változásai A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.
<i>Változások</i> Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok),sav-lúg.	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén. Hidrogén égésének megfigyelése. Durranógáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.
<i>Egyensúly</i> Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások	Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.
Tematikai egység: Környezet és fenntarthatóság	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
Élő és élettelen környezeti tényezők A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága Környezeti terhelés (szennyező,	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.

mérgező anyagok).	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcspap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.

8. évfolyam

Célok

- A kémia tanítása sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók természetről, a környezet anyagairól és folyamatairól alkotott világképének alakításához.
- A természettudományokon belül felkelteni a tanulók érdeklődését a kémia iránt.
- A tanuló ismerje néhány híre kémikus nevét, munkásságának lényegét.
- Kísérletek, megfigyelések, vizsgálatok járuljanak hozzá, hogy a tanulók felfedezzék, megértsék.
- Olyan alapismeretek nyújtása, amelyek lehetővé teszik a modern életben fellelhető vegyszerek, kémiai folyamatok felismerését.
- Szerezzon ismereteket a környezetben előforduló anyagokról, biztonságos, szakszerű használatukról a hétköznapi életben.
- Az anyagok érzékelhető, mérhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése, megfigyelések egyszerű kísérletek útján.
- Segítséget nyújtani a tanulóknak abban, hogy a kémia tudományának gyakorlati eredményei ne fenyegetettséget jelentsenek számukra, hanem lehetőséget a komfortosabb élet megteremtésére.
- Tudatosítani a tanulóknak, hogy a kémia szorosan kapcsolódik a hétköznapi élet folyamataihoz.
- A tudatosság erősítése az életvezetésben, az egészségük megőrzésében, a háztartásvezetésben.
- Megerősíteni a tanulóknak azt a meggyőződést, hogy az ember felelős környezete állapotáért. A tanítási órákon megszerzett tudás segítse hozzá őket a környezetszennyezés felismeréséhez, a környezettudatos magatartáshoz.
- Megismertetni a mindennapi életben leggyakrabban előforduló fém és nemfém elemeket, azok vegyületeit.
- Kísérletekre alapozva képet adni ezek jellemző egyszerű kémiai reakciójáról.

Feladatok

Az *Irányelvek*nek évfolyamra lebontott értelmezése alapján, a célokhoz és tevékenységekhez igazodva.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A kémiai jelenségek megfigyelésének képessége. Lényeges és lényegtelen tényezők megkülönböztetésének képessége. Mérések önálló végrehajtása. Becslés, önellenőrzés

képessége. Önálló, balesetmentes kísérletezés, aktivitás. Önálló ismeretszerzés. Kísérletező attitűd. Képesség a bizonyítások rendszerének betartására. Lexikonok, cikkek használatának, felhasználásának képessége. Kritikai érzék képessége.

Tematikai egység: Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.
Anyagok Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel.
Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).	Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.
A periódusos rendszer. Mengelejev.	Tájékozódás a periódusos rendszerben.
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.	A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.
Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.	A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legegyszerűbb szinten, csak érdekességként).	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.

<p>Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav =</p>	<p>Sav-bázis reakciók elemzése.</p>
<p><i>Információ</i> Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).</p>	<p>A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémes, nemfémes csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).</p>
<p>Tematikai egység: Rendszerek</p>	
<p>Témakörök, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>
<p><i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Az atomok, molekulák mérete.</p>	<p>Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...).</p> <p>A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.</p>
<p><i>Természeti rendszerek</i> A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén- dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.</p>	<p>Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid).</p> <p>A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.</p>
<p>A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).</p>	<p>Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.</p>
<p>Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).</p>	<p>Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.</p>
<p>Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz...).</p>	<p>Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról.</p>

Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz...).	Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.
Tematikai egység: Felépítés és a működés kapcsolata	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Szervetlen és szerves anyagok</i> A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.	Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.
<i>A Föld</i> Érc, ásványok, hegységképző kőzetek.	Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, érc előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.
Vízkezelés, vízlágyítás, vízköoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészköoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).	A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízköoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.
Tematikai egység: Állandóság, változás	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Változások iránya</i> Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénssav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mész oldása – cseppkőképződés stb.	Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.

Tematikai egység: Az ember megismerése és egészsége	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<p><i>Önfenntartás</i> Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).</p>	Tápanyagok összetételének vizsgálata.
<p><i>Magatartás</i> Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.</p>	<p>Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a problémamegoldás keresése.</p>
<p><i>Egészség</i> Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroltó vegyszerek, tisztítószer, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.</p>	<p>Táplálékpíramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.</p>

TERMÉSZETISMERET – FIZIKA

7-8. évfolyam

Célok

- A korszerű fizikai szemléletmódra nevelés.
- A mindennapi élet és a technikai fejlődés által felvetett egyszerűbb, fizikával kapcsolatos kérdések megválaszolása.

Feladatok

- Keltse fel a tantárgy a tanulók érdeklődését a fizikai jelenségek, folyamatok iránt.
- Alakítsa ki azt a meggyőződést, hogy a mindennapi élet problémáinak megoldásában és az életük minőségét meghatározó műszaki-tudományos fejlődésben jelentős szerepe van a fizika tudományának.
- Fejlessze a tanulók technikai és kommunikációs készségét, gondolkodását.
- Alapozza meg a fizikai ismeretekkel a szakmatanulást.
- Neveljen környezettudatos magatartásra, aktív környezetvédelemre.
- Tudatosítsa a tanulókkal, hogy a természet egységes egész, a különböző tudományok ugyanazt az anyagi világot vizsgálják.

- Nyújtson alapismereteket az anyag fizikai tulajdonságairól, a kölcsönhatásokról, a mindennapi gyakorlatban is megfigyelhető problémákról.
- Ismertesse meg a fizikai vizsgálatok eszközrendszerét, munkamódszereit. A pontosság, a munkafegyelem jelentőségének beláttatása.
- Gyakoroltassa a megismerési módszerek egyre önállóbb használatát, a tapasztalatok pontos megfogalmazását.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Érdeklődés, kíváncsiság. Megfigyelés, elemzés a tapasztalatok lejegyzésének, becslések, mérések képessége. A gondolkodási funkciók fejlesztése.

Alapfokú kísérletező készség. Több szempontú vizsgálódás képessége. Az ismeretek önálló bővítésének képessége. Szakkönyvek, lexikonok, népszerű ismeretterjesztő kiadványok, rádió és tévéműsorok, az internet használatának képessége. Kritikai viszonyulás az általános információkhoz.

7. évfolyam

Célok

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Feladatok

- Keltse fel a tantárgy a tanulók érdeklődését a fizikai jelenségek, folyamatok iránt.
- Alakítsa ki azt a meggyőződést, hogy a mindennapi élet problémáinak megoldásában és az életük minőségét meghatározó műszaki-tudományos fejlődésben jelentős szerepe van a fizika tudományának.
- Fejlessze a tanulók technikai és kommunikációs képességét, gondolkodását.
- Alapozza meg a fizikai ismeretekkel a szakmatanulást.
- Neveljen környezettudatos magatartásra, aktív környezetvédelemre.
- Tudatosítsa a tanulókkal, hogy a természet egységes egész, a különböző tudományok ugyanazt az anyagi világot vizsgálják.
- Nyújtson alapismereteket az anyag fizikai tulajdonságairól, a kölcsönhatásokról, a mindennapi gyakorlatban is megfigyelhető problémákról.
- Ismertesse meg a fizikai vizsgálatok eszközrendszerét, munkamódszereit. A pontosság, a munka fegyelem jelentőségének beláttatása.

- Gyakoroltassa a megismerési módszerek egyre önállóbb használatát, a tapasztalatok pontos megfogalmazását.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Érdeklődés, kíváncsiság. Megfigyelés, elemzés a tapasztalatok lejegyzésének, becslések, mérések képessége. A gondolkodási funkciók fejlesztése. Alapfokú kísérletező készség. Több szempontú vizsgálódás képessége. Az ismeretek önálló bővítésének képessége. Szakkönyvek, lexikonok, népszerű ismeretterjesztő kiadványok, rádió és tévéműsorok, az internet használatának képessége. Kritikai viszonyulás az áltudományos információkhoz.

Tematikai egység: Anyag, kölcsönhatások, energia	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).	Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.
<i>Kölcsönhatások, erők</i> Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiatípusok (víz, szél, nap, fosszilis energiatípusok, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, KJ. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiaátalakulások. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).	Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiaátalakulások megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.
Tematikai egység: Állandóság és változás	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
Mozgások jellemzése Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).	Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgástípusok csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgástípusokra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.

Mozgásállapot-változás Változó mozgások. Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.	Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákön. Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.
Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás	Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.
Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése (a végén). Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra. Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).
Változások iránya Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege). Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.
Tematikai egység: Környezet és fenntarthatóság	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
A földi időjárás fő jellemzői Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.
Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták. Légnyomás és mérése (Barométer).	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése. Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről. Olvasmány-feldolgozás.
<i>Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)</i>	Ismeretterjesztő filmek elemzése.
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés.	Az előrejelzés fontosságának felismerése,

Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos technikák alkalmazására.

8. évfolyam

Célok

- A korszerű fizikai szemléletmódra nevelés.
- A mindennapi élet és a technikai fejlődés által felvetett egyszerűbb, fizikával kapcsolatos kérdések megválaszolása.
- A fizika és a természettudományos érdeklődés fenntartása.
- A kísérletező-, a mérő-, az összehasonlító képesség növelése, a tartós, tudatos figyelem erősítése.
- Az egyszerű gépek fajtáinak, működésük törvényszerűségeinek megismerése, jelentőségük felfedezése a mindennapi gyakorlatban.
- A munka fizikai értelmezése, az erő, energiaváltozás felismerése.
- A nyomás jelenségének megismerése.
- A tanult fizikai jelenségek, összefüggések értelmezése a napi történetekben.

Feladatok

Az *Irányelvek*nek évfolyamra lebontott értelmezése alapján, a célokhoz és tevékenységekhez igazodva.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Érdeklődés, kíváncsiság. Megfigyelés, elemzés, a tapasztalatok lejegyzése, becslések, mérések képessége. A gondolkodási funkciók fejlesztése. A kommunikációs képesség. Alapfokú kísérletező készség. Több szempontú vizsgálódás képessége. Az ismeretek önálló bővítésének képessége. Szakkönyvek, lexikonok, népszerű ismeretterjesztő kiadványok, rádió és tévéműsorok, az internet használatának képessége. Kritikai viszonyulás az áltudományos információkhoz.

Tematikai egység: Anyag, kölcsönhatások, energia	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Anyagok</i> Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.	Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.
Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.	Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata. Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.
Tematikai egység: Rendszerek	
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).	A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása. Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.
<i>Hierarchikus rendszerek és hálózatok</i> Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).	Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.
<i>Természeti rendszerek</i> A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világról (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.
<i>Épített rendszerek</i> Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.
Tematikai egység: A felépítés és a működés kapcsolata	

Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)</i>	Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.
<i>A Nap</i> A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).	Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.
<i>Naprendszer</i> Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitek összehasonlítása.
Tematikai egység:	Állandóság és változás
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Egyensúly</i> Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák). Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).	Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.
<i>Egyensúly</i> Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák). Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten.	Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.

(Testek belső energiájának változásai).	
Tematikai egység:	Az ember megismerése és egészsége
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
<i>Az energia szerepe az élővilágban</i> Táplálkozás – energiafelhasználás.	Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.
A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.	Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.
<i>A biológiai mozgás fizikai alapjai</i> A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.
<i>Az érzékelés fizikája</i> A fény, a színkép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.	Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képzalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.
Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).	A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.	Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.

Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.
Tematikai egység:	Környezet és fenntarthatóság
Témakörök, ismeretek	Fejlesztési követelmények
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószer, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban.</p> <p>Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés.</p> <p>Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása.</p> <p>IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és</p>
--	--

	<p>egészségkárosítás elkerülésére.</p> <p>Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra.</p> <p>Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.</p>
--	---

FÖLDRAJZ

6-8. évfolyam

Célok

A földrajz tantárgy célja, hogy kialakítsa, majd fokozatosan fejlessze a tanulók földrajzi, környezeti tájékozódását és gondolkodását.

A tantárgy a sajátos eszközeivel elősegíti, hogy a tanulók megismerjék a világban elfoglalt helyünket, földrajzi és környezeti adottságainkat. Elmélyíti a természettudományos vizsgálómódszerek alkalmazását. A szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi, gazdasági jellemzőivel ismerteti meg a tanulókat.

Feladatok

- Formálja a tanulók szemléletét, a nemzeti, az európai értékekhez való pozitív viszonyulását.
- Fejlessze tovább és erősítse a napi gyakorlat során szükséges térbeli és időbeli tájékozódás képességét.
- Keltse föl a tanulók érdeklődését a megfigyelhető, észlelhető, megvizsgálható jelenségek, folyamatok iránt, a közvetlen és a tágabb környezetet érintően.
- Bővítse a tér- és időbeli tájékozódási képességüket és fejlessze a térképi alapismereteiket. Járuljon hozzá az ökológiai szemlélet, a környezeti attitűd, magatartás és értékrend kialakulásához.
- Késztesse az élő, az élettelen, az épített környezet megóvására a haza, az európai és a távoli tájak földrajzának megismertetésével.
- Járuljon hozzá a tanulási szokások kialakításához, az elsajátított ismeretek, készségek, jártasságok alkalmazásához a napi gyakorlat és életvitel szintjén is.
- Készítse fel a tanulókat a reális értékelésre, a földrajzi információhordozók értelmes felhasználására, kiválasztására (térképek, földgömb, tévéműsorok, kiadványok, útikönyvek).
- Alakítson ki – a tanulók fejlettségének megfelelően – topográfiai ismereteket, földrajzi fogalmakat. Biztosítson megfelelő gyakorlást, megerősítést az alapvető földrajzi szakkifejezések használatában, az írásos rögzítés, az ábrázolás, az elemzés terén.

Óraszámok

Évfolyamok	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	2
Éves óraszám	37	37	74

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A tantárgy speciális eszközrendszerével, ismeretanyagával, tevékenységrendszerével fejleszti a természettudományos vizsgálómódszerek alkalmazásának képességét.

A természeti, társadalmi jelenségek, folyamatok összefüggésének felismerése. A térbeli és időbeli tájékozódás képességének fejlesztése a tantárgy sajátos tartalmával. Az elemzőképesség fejlesztése – a hasonlóságok, különbségek, kapcsolatok észrevétele.

Önálló vizsgálódás képessége, a vizsgálatok, megfigyelések alapján véleményalkotás, az érvelés, a döntés képességének fejlesztése.

A kifejezőképesség fejlesztése – szóban, írásban, rajzban. A tanult szakkifejezések használatának képessége. Az önálló, az irányított tanulás képessége. A speciális ismerethordozók használatának képessége.

A szemléleti térképolvasás készségszinten, a logikai, a következtető térképolvasás jártasságszinten.

A természetben, a társadalmi folyamatokban lezajló változás felismerésének képessége.

Pozitív viszonyulás a hazai tájhoz, a természeti és társadalmi értékeinkhez. A természetrombolás, a környezetpusztítás elítélése. A környezetkárosodás megakadályozására történő összefogás megértése.

A tanulók értékelése, ellenőrzése

A térképhasználati képesség fejlődését nyomon követő ellenőrzési formák: rövid írásbeli és szóbeli feladatok rendszeres megoldása a tanórán a helymeghatározásra, a térképjelekre, színekre, információkra vonatkozóan. A tanulók önálló tanulási, ismeretszerzési képességeinek fejlődésére irányuló ellenőrzési formák: adat- és információgyűjtés, szövegértés, szövegekből adatok kiemelése, lényegkiemelés, rövid beszámolók, írásos feladatmegoldások, rajzok készítése, tablókészítés, aktuális hírek, információk értelmezése, térképen történő megmutatása.

A kognitív képességek fejlődését nyomon követő ellenőrzés és értékelés, természeti jelenségek felismerése képekről, leírásból, a tanult folyamatok, összefüggések felismerése képről, filmről, folyamatábrákról, ok-okozati összefüggések feltárása irányítással. A gondolkodás szintjének, fejlettségének megállapítása – szemléletes-cselekvő; szemléletes-kép szint; problémafelfedező (megoldó) szint.

A gondolkodás műveleteire vonatkozó vizsgálódás, ellenőrzés: elemzés megadott szempont szerint, elemzés önállóan, analízáló-, szintetizáló képesség; általánosító, konkretizáló képesség; rendezés, rendszerezés képessége; ok-okozati összefüggések felismerése és megfogalmazása.

Együttműködési készség fejlődésének nyomon követése: részvétel a csoportmunkában, házi feladat elkészítése, gyűjtőmunka, tablókészítés, riportkészítés, útvonaltervek, idegenvezetési játékos gyakorlatok.

A tanulók tudásának mérése: félévi és év végi tudásmérő feladatlapok, témazáró feladatok, a topográfiai fogalmak elsajátításának mérése. Folyamatos diagnosztizálás.

A tanulók munkájának, fejlődésének nyomon követése, pedagógiai diagnosztizálása folyamatosan történik. Nehézségeik áthidalására az egyéni, a differenciált foglalkoztatási formát, a tartalmi és módszerbeli differenciálást is alkalmazni kell. A funkciózavarból, a kognitív képességek sérüléséből, a tanulási motiváltság problémáiból adódó tanulási nehézségek áthidalására a rehabilitációs órákat is fel kell használni.

6. évfolyam

A földrajz tantárgy 6. évfolyamon történő tanulása során fejlődnek a tanulók tanuláshoz szükséges kognitív képességei: a tudatos megfigyelés képessége, a figyelem terjedelme, az analitikus és a szintetizáló gondolkodás. Képesé válnak a tantárgy sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák használatára, valamint az IKT eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük,

fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

A nevelés célja, hogy ismerjék és szeressék a környezetet és a környezetkímélő magatartás váljék követendővé számukra. A hazai természeti adottságainak megismerésével, a hazai tájak szépségeinek és kulturális örökségeinek feltárásával erősödik hazaszeretettük és kötődésük a magyar hazához, a magyar népi kultúrához.

Célok

- A térbeli tájékozódás ismereteinek bővítése.
- Az ember természeti környezetéről alkotott kép pontosítása, fejlesztése.
- Képzetek kialakítása a földrajzi képződményekről, keletkezésükről.
- A térképen való tájékozódás képességének fejlesztése.
- Elemi eligazodás az információk világában.
- A szóbeli, az írásbeli kifejezőkészség fejlesztése. A fogalmak bővítése.
- Földrajzi fogalmak alapozása.
- Hely- és helyzet meghatározásának gyakorlása a térképen.
- Elemi ismeretek hazánk helyéről, nagytájairól.
- Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során.

Feladatok

A földrajz tantárgy *Irányelvek*ben leírtak szerint, értelemszerűen.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A képzelőerő fejlesztése. Képi úton, konkrét cselekvések, bemutatások útján, szemléletes leírások segítségével fejleszteni a természeti folyamatok, összefüggések felismerését, megértését. Véleményalkotás fejlesztése a vizsgálatok, megfigyelések alapján. A tantárgy speciális ismerethordozói használatának képessége irányítással, segítséggel.

A tér- és időbeli tájékozódás képességeinek fejlesztése. Az elemzőképesség fejlesztése, a képek, makettek, rajzok, ábrák, filmek, leírások alapján. Pozitív viszonyulás alakítása a hazai tájhoz, a természeti értékekhez.

Témakör	Tartalom
Tájékozódás a földrajzi térben	A tér és ábrázolása Téregységek. Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Földrészek és óceánok. A kontinensek neve, egymástól való távolsága. Térhierarchia (kis -, közép -, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók). Érábrázolás Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térkép-vázlat; úti –és helyszínrajz. Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín és jelkulcs, felirat, aránymérték. Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista, autós, időjárás és kontúrtérkép). Keresőhálózat és földrajzi fókuszterület.
A Föld	A Föld alakja. Ásványok, kőzetek. A földfelszín alakulása, hegységek képződése, vetődés, gyűrődés, vulkáni működés. Lepusztulás, feltöltődés (alföldek, medencék). A talajképződés, a termőföld. Belső és külső erők a felszín alakulásában. A víz építő és romboló munkája. Felszín alatti képződmények. Jellegzetes felszíni formák és ábrázolásuk a térképen. Éghajlati övezetesség. Az éghajlati övek jellemzői, a forró, a mérsékelt, a hideg övezet. A hegységek éghajlata.
Szárazföldek, óceánok	Tájékozódás földgömbön, a Föld természetföldrajzi térképén. A szárazföldek, óceánok. A kontinensek földrajzi fekvése. Sarkvidékek. Térbeli, időbeli tájékozódás a kontinensek között – időeltolódás. Kontinensek közötti távolságok. A kontinensek eltérő természeti képe. A földrészek jellemző országainak leolvasása a térképről. Egy-egy ország fővárosának olvasása, megmutatása a térképen.
A társadalmi - gazdasági élet szerveződése.	A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi - gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük. A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták)
Ismeretek hazánkról	Hazánk helye Európában, a Kárpát-medencében. Tájékozódás Magyarország természetföldrajzi térképén – a világtájak szerint. Magyarország felszíne – hazai tájtípusok. A nagytájak arculata, természetes vizei, természeti erőforrásai. Tájékozódás Magyarország közigazgatási térképén, településtípusok, településjelek. A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi - gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk A Kárpát -medence és hegységkerete mint természet - és társadalom földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. Jelentős környezeti értékeink. Hazánk fővárosa.

Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Globális problémák. A helyi környezetkárosítások következményei. Fenntarthatóság. Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés. Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példákkal.
--	---

Tevékenységek

Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén. A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon. Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen. Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókuszalkotás alkalmazásával. Információszerzés különböző tartalmú földrajzi térképekről. Modellek, makettek tanulmányozása a földfelszín folyamatainak megértéséhez. Ásványok, kőzetek érzékszervi vizsgálata, a termőföld vizsgálata. Felszíni formák megfigyelése, felismerése képanyagon, leírás alapján. Tájékozódás légi fotókról, űrfelvételekről. Gyakorlatok a földgömbön, a világtérképen. A kontinensek, az óceánok összehasonlítása nagyság, fekvés szerint. Tevékenység homokasztalon. Képzletbeli utazások, távolságok, utazási idő becslése. Országok, fővárosok leolvasása az egyes kontinensek térképéről.

Tájékozódás Európa térképén – hazánk kijelölése. Gyakorlatok, információk gyűjtése hazánk természetföldrajzi és közigazgatási térképéről. Tájak csoportosítása tájtypus szerint, természetföldrajzi adottságok szerint. Tájékozódás világtájak szerint. Településtípusok felismerése a képeken, a térképen, térképjelek segítségével. Játékos utazás a nagytájakon – a táj arculatának leírása szóban, képek, fotók és térkép segítségével. Gyűjtemény összeállítása környezeti értékeinkről. Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeiről (Száhel övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-szennyezés. Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről. A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.

Követelmény

- A tanuló ismerje fel a tanult földi képződményeket, nevezzen meg jelenségeket, folyamatokat a földfelszín alakulásában.
- Legyen ismerete az éghajlati övekről. Tudja segítség mellett megmutatni, megnevezni az éghajlati öveket.
- Legyen képes a földgömbön, a Föld térképén irányítás mellett tájékozódni, a kontinenseket, óceánokat megnevezni, helyüket, helyzetüket meghatározni.
- Legyen képes egyszerű összehasonlításokat végezni a térkép vagy modell, makett segítségével.
- Gyűjtsön képeket, leírásokat. Vegyen részt tablókészítésben. Tudja megmutatni hazánk helyét Európa térképén. Legyen képes a térképről információt szerezni, hazánk nagytájakat megmutatni, megnevezni, a tanult földrajzi neveket, szakkifejezéseket pontosan használni.
- Tudja megfigyeléseit szóban elmondani, röviden, tömören írásban rögzíteni, rajzban ábrázolni.

Fogalmak, folyamatok, összefüggések

A Föld, a hideg, a mérsékelt, a forró éghajlati öv, Egyenlítő, Európa, Ázsia, Amerika, Ausztrália, Afrika, Északi-sark, Déli-sark, Antarktisz, Ráktérítő, Baktérítő, Északi-sarkkör, Déli-sarkkör, földgömb, világtérkép, szárazföld, óceánok, sziget, félsziget, öböl, vulkán, földrengés, magashegység, középhegység, alföld kialakulása, ásvány, folyóvíz munkája, folyamat, Kárpát-medence, Duna, Tisza, Balaton, Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-dombság, Alpokalja, Budapest, megye, település.

7. évfolyam

Célok

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

Tudatosítani a tanulóknál a természetföldrajzi övezetességet és ennek hatását a társadalmi-gazdasági tevékenységre. Ismereteket nyújtani a kontinensek legfontosabb ország-csoportjairól, országairól, tipikus tájairól. Észrevetetni az eltérő életmódot és szokásokat. Kialakítani az idegen kultúrák értékei iránti nyitottságot. Szerezzenek bővebb ismereteket kontinensük – Európa – természetföldrajzi és társadalmi-gazdasági jellemzőiről. Felismertetni a kontinensek országainak területi, fekvési, adottságbeli, fejlettségi különbségeit – ezek mérséklésének módjait, az Európai Unió törekvéseit. Fejlesztetni a reális alapokon nyugvó „Európa-tudatot”, a kontinens jövőjéért érzett felelősséget. A földrajz speciális eszközrendszerével fejleszteni a tanulók kognitív funkcióit, az elemző, az összehasonlító, a következtető képességek fejlődését. Az önálló, a tanulási, az ismeretszerző módszerek, a speciális ismerethordozók használatának elsajátítása. A földrajz tantárgy speciális ismeret- és eszközrendszerével hozzájárulni a pontos képzetek, fogalmak kialakulásához, a térben és időben történő tájékozódási képesség fejlesztéséhez, a kommunikációs képesség alakításához, a szókinés bővítéséhez.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A képzelőerő fejlesztése. A folyamatok vizsgálatának, az összefüggések, a lényegi jellemző jegyek felismerésének képessége, az ismeretszerző módszerek elsajátításának, alkalmazásának képessége: különféle térképek, ábrák, képek, makettek használatában, a tankönyv és egyéb segédletek, valamint leíró szövegek feldolgozásában. A mindennapi élet szempontjából nélkülözhetetlen térbeli és időbeli tájékozódási képesség kialakításában. Döntési, véleményalkotási képesség fejlesztése. Szóbeli, írásbeli (rajzos) kifejezőképesség fejlesztése, az önálló tanulás képessége. A beleélés, az átélés, az érzelmi azonosulás képességének alakulása. Pozitív viszonyulás megteremtése az európai kultúra, a népek, nemzetiségek iránt, a távoli földrészek népei irányában.

Témakör	Tartalom
1.Tájékozódás a földrajzi térben	<p><i>A tér és ábrázolása</i></p> <p>1.1. Téregységek - Földrajzi fókuszok Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány</p> <p>A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléletű térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.</p> <p>1.2. Térábrázolás</p> <p>A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.</p>
2.Tájékozódás az időben	<p><i>Az idő</i></p> <p>2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.</p> <p>A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.</p> <p>2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.</p>

	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.
3.Tájékozódás a környezet anyagairól	<p>3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.</p> <p>Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése.</p> <p>A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása.</p> <p>Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.</p> <p>3.2. Geoszférák – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.</p> <p>A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).</p> <p>3.3. Földrajzi övezetesség – Vízzintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.</p> <p>A vízzintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti,</p>

	<p>társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.</p> <p>Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.</p>
<p>4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól</p>	<p>4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése</p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. <p>A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.</p> <p>A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése.</p> <p>Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül.</p> <p>Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat).</p> <p>A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban.</p> <p>A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése.</p> <p>Összefüggések keresése, felfedezése.</p> <p>Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések.</p> <p>Törvényszerűségek meglátása.</p>
<p>5. Tájékozódás a földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése</p>	<ul style="list-style-type: none"> – 5.1 Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások példák alapján. – 5.2 Kontinensek – tájak – országok <p>Tájékozódás szemléleti térképolvasással – földrészek. Egy-egy tipikus táj bemutatása a földrajzi övezetesség szerint.</p> <p>Élet az afrikai sivatagban, a szavannákon, a trópusi esőerdőben. Gazdálkodás az ültetvényeken, az oázisban.</p> <p>Egyiptom, Dél-Afrikai Köztársaság. Élet Ausztráliában – a sivatag, a tengerpart. Az erszényes állatok. Állattenyésztés.</p> <p>Ázsiai monszuntájak. Életforma a monszun vidékén.</p> <p>Termelés, öntözés, gazdálkodás. Élet a magashegységekben – a Himalája. Kína, Japán. Élet az alföldön. Amerika – Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika. Az észak-amerikai tajgavidék, a Sziklás-hegység. A gazdálkodáshoz kapcsolódó tipikus tájak Észak-Amerikában: ipari körzetek,</p>

	<p>farmvidékek, ültetvények. A kikötők világa, az üdülőövezet. Az Amerikai Egyesült Államok (USA), Kanada. Nagyobb városok, főváros – szemléleti térképolvasással. Dél-Amerika – síkságok, magashegységek. A trópusi éghajlat és élővilág, a függőleges természetföldrajzi övezetesség – az Andok. A trópusi mezőgazdaság. Brazília.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5.3 Európa fekvése, részei és természetföldrajzi jellemzői. Európa természeti erőforrásai, gazdasági jellemzői. Az Európai Unió. – Észak-Európa országainak közös és egyedi természetföldrajzi jellemzői. Az észak-európai népek élete: Norvégia, Finnország, Svédország. Nyugat-Európa országainak – Nagy Britannia, Németország, Franciaország – közös és eltérő természeti-társadalmi, gazdaságföldrajzi és földrajzi vonásai. Dél-Európa országainak – Olaszország, Bulgária – és déli szomszédjainak általános és egyedi földrajzi vonásai. A déleurópai mediterrán táj, üdülőövezet, a kikötők világa. Fél-szigetek. Kelet-Európa: Oroszország, Ukrajna jellegzetes vonásai – országai, népei, természeti szépségei.
<p>6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról</p>	<p>6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei. A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.</p> <p>6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.</p> <p>Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.</p>

Tevékenységek

- Információszerzés különféle tartalmú térképekről, ábrákról, elemzés tanári irányítással.
- Képanyagok, hanganyagok, leírások elemzése, tájleírások olvasása.
- Tájékozódás a tipikus tájak felől, jellegzetességek elképzelése, lerajzolása. Képzelt utazások, beszámoló készítése a csoport számára.
- Tipikus tájak csoportosítása a megadott szempontok szerint. Tipikus táj felismerése képről, diaképről. Példák keresése földrajzi jellegzetességekre.

- Képek gyűjtése, tablók összeállítása. Példák gyűjtése Európában élő népek szokásairól, életéről, filmek, képek, irodalmi alkotások felhasználásával. Aktuális információk gyűjtése a földrészekről, országokról, tipikus tájakról, a helyszínek térképi azonosítása.
- Játékos gyakorlatok, szituációs játékok az idegenvezetésre – a tanult tájak, országok, népek sajátosságainak bemutatására.
- Terméklista összeállítása hazánkban kapható, de Európából vagy más földrésről származó termékekről – a helyszínek térképi azonosítása.

Követelmény

- Ismerje a sós víz és az édesvíz különbségeit.
- Tudjon példát mondani a felszín feletti és a felszín alatti vizek főbb típusaira. Legyen ismerete a légkör főbb alkotórészeiről. Legyen pontos ismerete a szigetről, félszigetről, az öbölről.
- Rendelkezzen elemi szintű tájékozottsággal különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. Legyen képes a földrészek, óceánok, tengerek felsorolására, megmutatására, nagyságuk, helyük, helyzetük összehasonlítására szemléleti térképolvasással.
- Tudjon példákat mondani a természetföldrajzi övezetességre, alapvető jellegzetességeire, tanári irányítás mellett. Legyen képes egy-egy tipikus táj, földrész természeti jellemzőit bemutató kép, ábra, adatsor elemzésére irányítás, segítségadás mellett. Megadott szempontok szerint tudja csoportosítani a földrészek, tájegységek tipikus tájait, legyen képes a térképen megmutatni ezeket.
- Tudjon egy-egy példát mondani az adott táj természeti és társadalmi környezetének alapvető összefüggéseire, tanári segítséggel.
- Legyen képes felsorolni, térképen megmutatni Európa főbb részeit.
- Szempontsor mellett legyen képes jellemezni Európa természetföldrajzi adottságát, erőforrásait.
- Legyen elemi ismerete az Európai Unióról.
- Ismerje Európa legfontosabb országait. Mondjon példát a közös és az eltérő földrajzi vonatkozásokra.
- Használja pontosan a tanult tájhoz, földrészhez, országhoz kapcsolódó földrajzi, topográfiai fogalmakat, legyen képes megmutatni ezeket a térképen is.
- Legyen igénye különféle földrajzi információszerzésre, - gyűjtésre, az aktuális hírek, információk olvasására, értelmezésére.
- Végezze jártasságszinten a szemléleti térképolvasást.

Fogalmak, folyamatok, összefüggések

- Afrika, Szahara, Kongó, Kongó-medence, Nílus, Egyiptom, Kairó, Dél-Afrikai Köztársaság, tipikus táj természetföldrajzi övezetesség szerint: sivatag, sivatagi éghajlat, szavanna, szavannai éghajlat, trópusok, trópusi éghajlat, oázis. A gazdálkodáshoz kapcsolódó tipikus táj: trópusi ültetvények, ültetvényes gazdálkodás, termelés az oázisban. Őslakó, néger, arab, bevándorló, bennszülött.
- Ausztrália, Ausztrál Államszövetség, Canberra, Sydney, A Nagy Vízávaló-hegység, ausztrál sivatag, a szárazságtűrő növények, erszényes állatok. Az állattenyésztés, juha és szarvasmarha, gyapjú.

- Ázsia, Himalája, Kínai-alföld, Sárga-folyó, Peking, Japán, Tokió, tipikus tájak természetföldrajzi övezetesség szerint: monszuneső, monszunerdő, monszunvidék, teraszos művelés, öntözéses gazdálkodás.
- Amerika, Észak-Amerika, Dél-Amerika, Közép-Amerika, Alaszka, Sziklás-hegység, Préri, Mississippi, USA, Washington, New York, Kanada, Ottawa, Brazília, Amazonas, Amazonas-medence, Andok.
- Tipikus tájak gazdálkodáshoz, tevékenységhez kapcsolódva: ipari körzetek a középhegységben, az olajvidékeken, farmvidék, ültetvények, a kikötők világa Észak-Amerika és Dél-Amerika, keleti partvidékén, az üdülőövezet.
- Európa, Észak-Európa, Dél-Európa, Nyugat-Európa, Európai Unió, Norvégia, Svédország, Finnország, Nagy-Britannia, Németország, Franciaország, Olaszország, Spanyolország, Bulgária, Jugoszlávia, Horvátország, Szlovénia, Oroszország, Ukrajna. A felsorolt országok fővárosa térképolvasással. Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Brit-szigetek, Rajna, Temze, Szajna, Alpok, Germán-alföld, Pireneusi-félsziget, Appennini-félsziget, Balkán-félsziget, Appenninek, Pireneusok, Dinári-hegység, Balkán-hegység, Pó.
- Tipikus tájak Európában a természetföldrajzi övezetesség szerint: tundravidék, tajgavidék, mediterrán éghajlat, mediterrán táj, középhegységi táj, alföldi táj, magashegységi táj, alpesi növénytakaró és gazdálkodás.
- A gazdálkodáshoz kapcsolódó tipikus tájak Európában: nagy ipari körzetek a bányavidékeken, a kikötők mentén, a kikötők világa, kikötőövezet, a mezőgazdasági termelés az alföldeken – összefüggés az éghajlat és termelés között, az üdülőövezet jellemzői.

8. évfolyam

Célok

Ismeretek nyújtása Közép-Európa, a Kárpát-medence és Magyarország természeti, társadalmi és gazdasági jellemzőiről. Tudatosítani a tanulóknak az Európában és hazánkban bekövetkezett legfontosabb változásokat. Megláttatni a tanulókkal, hogy a térség országainak gazdasági, társadalmi egymásrataltságának földrajzi okai vannak. Szerezzenek ismereteket szűkebb térségünk tipikus tájairól. Reálisan tudják értékelni hazánk természeti adottságait, értékeit. Alakuljon ki tisztelet, megbecsülés a hazai értékek, kultúra iránt, ugyanúgy nyitottság az európai kulturális örökség iránt.

Tudatosuljon a természeti környezetet, az itt élő embert veszélyeztető tevékenység, és értsék meg a veszélyek csökkentésének fontosságát, saját felelősségüket.

Fejlesztani a térben és időben történő tájékozódás képességét. A földrajzi gondolkodás képességének fejlesztése, az összefüggések, a folyamatok, az oksági kapcsolatok megláttatása. Fejlesztani a speciális ismerethordozók, tankönyvek, földrajzi tanulói segédletek önálló használatának képességét. Az ítéletek, vélemények megformálásának – írásbeli, szóbeli közlésének – képességét fejleszteni. Gyakorlottságot elérni a logikai térképolvasásban, jártasságot a szemléleti térképolvasásban.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerésének képessége. Lényeg kiemelési és rendszerezési képesség fejlesztése. Több szempont szerinti, tudatos elemzés képessége. Ok-okozati kapcsolatok észrevételének képessége. Véleményalkotási képesség. Az önálló tanulás, a speciális ismerethordozók, a tanulási segédletek használatának képessége. Gyakorlottság a logikai térképolvasásban, jártasság (esetleges készségszint) a szemléleti térképolvasásban. Pozitív viszonyulás a hazai értékekhez, a tágabb lakóhelyhez. Felelősségteljes viszonyulás a környezet megóvásához.

Témakör	Tartalom
Európa, hazánkkal szomszédos országok jellemzői	<p>Közép-Európa általános természetföldrajzi képe: magashegységek, középhegységek, medencék, alföldek. Kontinentális éghajlat, hegyvidéki éghajlat. Természetes vizek. A tengerpart változása. Hasonló természeti adottságok – eltérő gazdasági fejlődés. Sokszínűség Közép-Európában – népek, népcsoportok, eltérő kultúrák. Társadalmi sokszínűség. A Kárpát-medence természetföldrajzi képe, fejlődése. Közép-Európa országai:</p> <ul style="list-style-type: none">• Az Alpok országai: Ausztria. Tipikus táj – hegyvidéki éghajlat, alpesi építészet, állattartás, közlekedés. Üdülőövezet – idegenforgalom.• A Kárpátok országai – Szlovákia és Csehország. A függőleges övezetesség. A medencék. Eltérő fejlettség – soknemzetiségű országok.• Lengyelország és Románia. Népeség, nemzetiségek – gazdasági, társadalmi fejlődés. Országok, népek, eltérő kultúrák. Hazánk kapcsolata Közép-Európa országaival.
Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról- A földrajzi tér regionális szerveződése	<p>Hazánk fekvése, felszíne, domborzata. Nagytájai, természeti adottságok, erőforrások – éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, energiahordozók, ásványi nyersanyagok. Valódi mérsékelt öv, nedves kontinentális éghajlat. Ár- és belvízvédelem. Gyógyvizek.</p> <p>A földrajzi környezet hatása a táj gazdálkodására, a települések típusára, a településhálózatra. A nagytájak népességföldrajzi, tájtörténeti jellegzetességei. Fejlődés – infrastruktúra. A tájak idegenforgalmi értéke. A nagytájak környezeti állapota.</p> <p>Természetvédelmi területek. A világörökség részét alkotó tájak, települések, építmények.</p> <p>Hazánk idegenforgalmi kapcsolatai – integrációs törekvések.</p> <p>Természeti környezetünk állapota. A megye természeti környezete. A megye települései, közutak, vasutak. A megye gazdasági jellemzői, népessége, népcsoportok, kultúrák. A táj szépsége – a táj környezeti gondjai.</p> <p>A főváros természeti, gazdasági, kulturális jellemzői. Történeti emlékei. Népesége.</p> <p>A közlekedésben betöltött szerepe. A főváros környezetvédelmi gondjai, az urbanizáció jellegzetességei.</p>
Tájékozódás a földrajzi térben	<p>A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás tanári irányítással.</p> <p>Helymeghatározás tanári segítséggel.</p> <p>Topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése.</p>

Tájékozódás az időben	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. Eligazodás a földtörténeti időegységekben. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.
Tájékozódás a környezet anyagairól	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok. Felszínformák, vízszintes és függőleges övezetesség.
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	A tájak, országok, földrészek természeti, társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi, gazdasági folyamatokban. (hazai példák alapján) Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése.

Fogalmak, folyamatok, összefüggések

- Közép-Európa, Kárpát-medence, Alpok, Kárpátok, Cseh-medence, Lengyel-alföld, Erdély, Román-alföld, Ausztria, Szlovénia, Horvátország, Szerbia, Szlovákia, Csehország, Románia (az országos fővárosai), Duna, Elba, hegyvidéki éghajlat, kontinentális éghajlat, ipari nyersanyag, energiahordozó alpesi táj, alpesi gazdálkodás, állattartás, üdülőövezet. Nemzetiségek, népszokások, eltérő kultúrák.
- Magyarország – Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-dombság a Mecsekkel, Alpokalja. Duna, Tisza, Körös, Maros, Rába, Dráva, Balaton, Velencei-tó, Tisza-tó. Ár- és belvízvédelem, gyógyvizek, vízgazdálkodás. Talajvédelem, nedves kontinentális éghajlat. Településformák, tipikus települések a nagytájakon. Nemzeti parkok, tájvédelem, a világörökség, környezetszennyezés és hazánk környezeti állapota.
- Megye, Budapest, Pest és Buda, hidak, szigetek, a Budai-hegység, fürdők, kulturális, építészeti emlékek, a világörökség részei.
- Méretarány, aránymérték, földrajzi fókusz, régió
- Földtörténeti időegység
- Környezetszennyezés- levegőszennyezés, vízszennyezés

Tevékenységek

Gyakorolja, s segítség mellett használja a tanuló a tematikus térképek, a légi felvételek, űrfelvételek leolvasását.

Tájékozódás a napi időjárás-jelentésben használt Európa-térképeken, űrfelvételeken. Adatok értelmezése az időjárás-jelentés alapján.

Sajtófigyelő, az aktuális információk gyűjtése. A nemzetiségek elhelyezkedését bemutató tematikus térkép elemzése, értelmezése.

Példák a medencefekvésből adódó folyamatokra, összefüggésekre, a természeti környezetnek a népek életére gyakorolt hatására. Nemzeti parkok megtekintése filmen, képanyagon. Egy kiválasztott park bemutatása.

A tanuló gyűjtsön képanyagot, irodalmi szemelvényt tájtörténeti jellegzetességekről, hazai népcsoportokról.

Játékos idegenvezetés – hazánk idegenforgalmi nevezetességeinek bemutatása. Vita, érvelés, megoldáskeresés hazánk környezeti állapota jobbítása érdekében. Tipikus tájak és településformák keresése a hazai tájban. Képanyag, információs anyag gyűjtése a megyéről. A helyi szokások, népcsoportok jellegzetességek bemutatása. Tájéleírás képek alapján. A fejlődés, a változás bemutatása a szűkebb lakóhelyen. Anyaggyűjtés a fővárosról, tablókészítés. Termékbemutató a megyéről, a lakóhelyről. Hírek, információk a fővárosról.

Követelmény

- A tanuló legyen képes röviden jellemezni Közép-Európa természeti adottságait, megadott szempont szerint. Tájékozódjon biztonsággal Közép-Európa, illetve a tanult országok domborzati térképén.
- Tudjon példát mondani a medencefekvés jellemzőire, az eltérő fejlettségű térségekre.
- Ismerjen fel egyszerű összefüggéseket a földrajzi fekvés és a tájban élő emberek élete között.
- Legyen képes a fejlettségének megfelelő információk gyűjtésére a tanult földrajzi ismeretkörhöz, a megadott szempontok szerint. Ismerje a határainkon túl élő magyarság területi elhelyezkedésének jellemzőit.
- Tájékozódjon biztonsággal hazánk domborzati, közigazgatási és tematikus térképein.
- Ismerje védett természeti értékeinket.
- Legyen tisztában hazánk környezeti állapotával.
- Legyen képes jellemezni hazánk nagytájakait, adott szempontsor szerint. Végezze önállóan írásbeli feladatait a munkalapokon, feladatlapokon.
- Mutasson tér- és időbeli tájékozottságot a térkép használatában, a képzeletbeli utazásokban, játékos idegenvezetői szerepben.
- Használja pontosan a hazánkkal kapcsolatosan tanult földrajzi szakkifejezéseket, topográfiai fogalmakat, mutassa meg ezeket a térképen is.
- Oldja meg képszépszinten a szemléleti térképolvasást, jártasságszinten a következtető térképolvasást.
- Ismerje a megye, a főváros főbb jellemzőit.
- Tudjon példát mondani a megye környezeti állapotára.
- Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése.
- Törekvés az energiatakarékos magatartásra.

ÉNEK-ZENE

1-8. évfolyam

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	2	1	2	2	2	2	1	1
Éves óraszám	74	37	74	74	74	74	37	37

1-4. évfolyam

Célok

- Eljuttatni a tanulót az ének-zene eszközzel, a „hangzó nyelv” élményével az aktív éneklés és a zenehallgatás oldott befogadására.
- Megteremteni az érzelmi élet, a személyiség harmóniáját a tantárgy tanításával.
- A tanuló segítése kapcsolatrendszerének építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában – a feszültségektől mentes, oldott kommunikáció átélésében, a művészetterápia eszközeivel, módszereivel.
- Elsajátíttatni a szép, kifejező éneklés technikáját.
- Aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása. A szép, kifejező éneklés technikájának tanítása, az éneklési kultúra alakítása, az örömteli éneklés megteremtése. Dalok tanítása, dalrepertoár kialakítása, a közös éneklés anyagának megteremtése.
- Az ének-zene speciális jelrendszerének, a különböző kottatípusoknak a bemutatása, az ötvonalas kottarendszer elemi szintű megismertetése.
- A zenei hallás, a muzikalitás fejlesztése a relatív szolmizáció segítségével.
- Készségfejlesztés, a memória, a koncentráció, a gondolkodás, a figyelem fejlesztése, a társakkal való együttműködés erősítése, segítése. A szociális és kommunikációs területek fejlesztése az ének-zene segítségével.
- Az érzelmi élet, a személyiség harmóniájának megteremtése a tantárgy segítségével.
- A zenehallgatás megalapozása, a zenei élmények kifejezésének segítése.
- A tanult ritmus, dallam, tempó és formai elemek alkotó módon történő felhasználása, értelmezése, együttes megszólaltatása.

Feladatok

- A tantárgy nyújtson maradandó élményt a tanulónak az aktív énekléssel, a „hangzó nyelv” értékeinek elsajátításával.
- Ismertessen meg a tanulók sérülésspecifikumaihoz, értelmi sajátosságaihoz, életkorához igazodó énekes és zenei szemelvényeket, amelyek fejlesztik énekes – reprodukáló és zenehallgató – befogadói képességét.
- Fejlessze a tanulók ritmus- és dallamérzékét, hallási perzepciós képességét, a zenei írás-olvasás készségeit – az életkori sajátosságához és a sérüléshez igazodóan.
- Készítsen a zenei élmény szóbeli, vizuális, mozgásos megfogalmazására, az ének-zenei önkifejezésre, az önmegvalósításra, a játékoságra, az örömteli részvételre.
- Fejlessze a zenei memóriát, a reprodukciós képzeletet, az érzelmi, az akaratit életet.

- A dalrepertoár kialakításával, a zenei ismeretek megerősítésével fejlessze az analógiás, az algoritmizált gondolkodást.
- A tanulók törekedjenek énekhangjuk fejlesztésére, a hangszínnel, hangerővel, tempóval történő könnyed bánásmódra.
- Tegyenek szert a zenei ízlés kialakításához szükséges esztétikai, művészeti alapismeretekre.
- Fejlődjön memóriájuk, képzeletük, érzelmi és akaratú életük.
- A dalos játékokkal a téri percepció, a nagy és finommozgások, a magabiztosság fejlesztése.
- Térbiztonság, mozgásbiztonság, harmonikus mozgás fejlesztése mozgással, táncsal.
- Az ének, a zene megszerettetése, a zenei kifejezőeszközök megismertetése.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Az éneklés, az önkifejezés készségei. Az éneklési kultúra.

A csoportos, a közös, az egységes éneklés képességei. Alkalmazkodóképesség. A szövegkiejtés, a szövegtanulás, a szép és pontos artikuláció képessége. Az emlékezet, a figyelem, az érdeklődés fejlesztése.

A zenei olvasás-írás készségei.

Az érzelem, az empátia, a felszabadultság. A mozgáskészség. Gyors, pontos mozgásos reagálás.

A zenei befogadó készség.

A zenei hallás, dallamhallás, ritmusérzék, a muzikalitás fejlesztése.

Az érzelmi élet, önismeret, a társakkal való együttműködés fejlesztése.

A ritmusérzék, a hallásai figyelem fejlesztése.

A kreativitás és a fantázia fejlesztése a megismert zenei kifejezőeszközök felhasználásával.

Értékelés

Az értékelés célja elsősorban az, hogy segítse a kisiskolás gyermek éneklését, zenei megnyilvánulását. Ezért kezdetben csak szóbeli értékeléssel minősítünk, ezzel is segítjük az énekórák elfogadó, segítő légkörének kialakulását. Szívesen, örömmel énekeljenek tanulóink, legyenek nyitottak a zenei élmények befogadására. Sok biztatással és dicséréssel, a pozitívumok kiemelésével minősítünk, bátorítjuk tanulóink teljesítményét, folyamatos megfigyelés alapján.

Az érdemjegy nélküli értékelés szempontjai a következők lehetnek:

- a tiszta éneklésre való törekvés, a pontos szövegmondás, a tanult szabályok betartása,
- a tanult dalok reprodukálása (szöveg, ritmus, dallam, körjáték),
- részvétel, aktivitás, figyelem az énekórai munkában,
- a ritmusérzék, zenei hallás önmagához mért fejlődésének üteme,
- a ritmusírás, zenei írás-olvasás tanult szabályainak felismerése, betartása,
- a szép éneklés szabályainak betartása, segít részvétel a közös éneklésben.

Eszközök, feltételek

- ének-zenei kabinetterem,
- ritmushangszerek (dob, csörgő, ütőfa, fém háromszög, fadob, cintányér, stb.), metallofon, furulya,
- pianó vagy szintetizátor,
- ötvonalas kottatábla, posztó, kottakirakó tábla, ritmus- és kottaolvasó készlet,
- hangszerek, zenekarok képe, fényképek, rajzok,
- magnó, CD-lejátszó,

- tankönyvek
 - Ének-zene az általános iskola 1-2. osztálya számára, 98500/Mt, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.
 - Ének-zene az általános iskola 3. osztálya számára, 98501/Mt. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.
 - Ének-zene az általános iskola 4. osztálya számára, 98502/Mt. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.

1. évfolyam

Célok

Az óvodából, otthonról vagy az iskola-előkészítőből hozott énekes-zenei kifejezőképesség egyéni szintű fejlesztése. Gyermekdalok, játékdalok éneklése, tanulása. A zenei ismeretek megalapozása, ritmikai ismeretek tanulása: az egyenletes lüktetés, a dalritmus fogalma, egyszerű ritmuselemek, a ritmusírás alapjainak a tanulása. Játékos ismerkedés a szolmizációs hangokkal és kézjeleikkel, az ötfokú hangsor hangjainak tanulása (dó, ré, mi, szó, lá). A zenei hallás fejlesztése, tapasztaltok szerzése a hangok magasságáról, időtartamáról, erejéről és színéről.

Dalok játékokkal a mozgásbiztonság, harmonikus mozgásfejlesztése.

Dalok tanulással, közös énekléssel a kommunikációs, metakommunikációs képességek fejlesztése.

A szociális kapcsolat erősítése az együttes énekléssel, mozgással, szerepléssel.

Követelmény

A tanulók szívesen, örömmel vegyenek részt az énekórai munkában, a közös éneklésekben, ritmikai és dallami játékokban. Ismerjék fel a tanult szolmizációs hangokat és kézjelüket, a ritmikai elemeket. Vegyenek részt a közös ritmusjátékokban, ismerjék az egyenletes lüktetés és a dalritmus közti különbséget. Szerezzenek ismereteket az ütemek jelöléséről, az ütem- és záróvonal használatáról. Ismerjenek fel dalokat a tanultak közül.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Óvodából hozott dalok, gyermekdalok éneklése. Gyermekdalok – gyermekjátékdalok az évszakokhoz, a jeles napokhoz, ünnepkörhöz, állatokhoz, növényekhez kapcsolódóan. Közös éneklés és játék. Dallam- és ritmus improvizáció – névre, gyermekversre. Dalok éneklése különböző tempóban és hangerővel.
Zenei ismeretek Ritmikai elemek	Egyenletes lüktetésű dalritmus megszólaltatása tapssal, kopogással. Ritmuselemek: negyed, páros nyolcad, a negyed értékű szünet, a kettes ütem. A ritmusmotívumok felismerése, egyszerű ritmushangszer játékos megszólaltatása – dob, cintányér, fadob, ütőfa, háromszög. Ritmikus szövegmondás, versek, mondókák ritmizálása. Ritmusok differenciált megszólaltatása (taps és kopogás)
Dallami elemek	A tanult dalok felismerése dallamokról, hangok közötti különbségek: magas – mély, halk – hangos, lassú – gyors. A pentatónia dallamhangjai („dó”, „re”, „mi”, „szó”, „lá”) A szolmizációs hang és kézjel fogalmának kialakítása. A megismert hangok elhelyezése háromvonalas kottarendszerben. Hangok jelölése színekkel is.

Percepciófejlesztés	A vizuális, akusztikus, taktikus figyelem fejlesztése – csönd, zaj, zörej, beszédhang, zenei hang, dallam megtapasztalása, felismerése, látáson, halláson, tapintáson alapuló koncentrációs játékok. A környezetünk hangjai – emberi hang, tárgyak, közeledési eszközök hangjai, a hang iránya, erőssége, a hang időtartama (hosszú – rövid ideig tartó).
Improvizáció	Énekes és ritmikus variációs játék. Saját név éneklése. Énekes párbeszéd, visszhangjáték

2. évfolyam

Célok

Dalok tanulása a tiszta éneklésre való törekvéssel. Az értelmes szövegkezelés megalapozása. A ritmusleírás gyakorlása, új ritmusértékek tanulása (félértékű ritmus, ismétlőjel). Ismerkedés a három- és ötvonalas kottával, a betűs és a színes kottával. A zenei hallás fejlesztése, hosszabb részletek meghallgatása környezetünk hangjaiból. A differenciált hallás fejlesztése.

Követelmény

- Fejlődjön éneklési készségük, szívesen és örömmel énekeljenek. Tanuljanak egyre hosszabb és nehezebb gyermekdalokat, népi körjátékokat. Vegyenek részt a körjátékok közös eljátszásában. Térbiztonság, mozgásbiztonság, harmonikus mozgásfejlesztése mozgással, tánccal. Törekedjenek a tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre. Ismerjék fel a dalokat jellemző részleteik alapján. Ismerjék fel a tanult ritmusértékeket jelük és hangzásuk alapján, törekedjenek a ritmusok pontos leírására. Legyenek ismereteik a ritmusírás alapjairól kettes ütemben.
- Ismerkedjenek meg a három- és ötvonalas kotta, betű- és színes kotta fogalmával és jelrendszerével. Ismerjék fel a többször hallott felvételekről környezetünk jellemző hangjait, hangszíneit. A tanuló tudjon csoportban egyre nagyobb hangterjedelmű gyermekdalokat, népi játékokat énekelni.
- Vegyen részt oldottan, örömmel az éneklésben.
- Értse a ritmus, a dallam, a szöveg jelentését.
- Törekedjen a szöveg tiszta, szép ejtésére, a helyes artikulációra, a megfelelő tempó és hangerő alkalmazására.
- Ismerje fel a tanult dalokat dallam- és ritmusmotívumaikról.
- Tudjon egyszerű ritmusmotívumokat megszólaltatni, ritmushangszert használni.
- Fejlődjön akusztikus figyelme, irányultsága, intenzitása.
- Kapcsolódjon be körjátékban, mozgásos, táncos tevékenységbe.
- Jelenítse meg az improvizációban a saját nevét.

Tevékenységek

Közös éneklés, körjáték, népi játék, tánclelések elemeinek utánzása, ismerete.

Ritmusok kopogása, tapsolása, ritmushangszer használata.

Ritmus és dallammotívumok leolvasása, hangoztatása, olvasógyakorlatok. Kézjelek olvasása, hangok jelölése színekkel, betűkkel. Hangok differenciálása, emberi

hangfajták felismerése. Helyes testtartás, helyes levegővétel. A kezdő hang felismerése, átvétele. Énekes párbeszéd, visszhangjáték. Irányított improvizáció.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Az 1. évfolyamon tanult dalok megerősítése. Új dalok – gyermekdalok hosszabb terjedelemmel és bővülő hangkészlettel. Értelmes szövegkezelés. Dalok közös előadása – körjátékok önállóan, egyszerű mozgáselemek, tánclépések a tanult dalokhoz kötötten. Improvizációs játékok, gyakorlatok; névéneklés – ritmussal, dallammal; kérdés-felelet. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján (dallam, ritmus, szöveg).
Generatív-kreatív zenei tevékenység	Az akusztikus ingerek pontos felfogása – az ingerek jellemzőinek felismerése, szóbeli közlése: a környezet hangjai – természet hangja, munkafolyamatok hangja, többféle énekhang, hangszerek együttes megszólalása, a hang iránya, távolsága, a hangzás hossza, időtartama, hangerő, hangszín. Koncentrációs játékok – hallási, látási és tapintási ingerekre építve. Szekvencia felfedezése, visszaadása. Az akusztikus ingerek pontos felfogása – az ingerek jellemzőinek felismerése, szóbeli közlése: a környezet hangjai – természet hangja, munkafolyamatok hangja, többféle énekhang, hangszerek együttes megszólalása, a hang iránya, távolsága, a hangzás hossza, időtartama, hangerő, hangszín. Koncentrációs játékok – hallási, látási és tapintási ingerekre építve. Szekvencia felfedezése, visszaadása. Improvizáció: ritmusfelelgetős, énekes párbeszéd, visszhangjáték. Zenei kérdés-felelet irányítottan.
Kottaolvasás	Az ismétlőjel alkalmazása, jelölése. Ritmusok differenciált megszólaltatása, mérőütés és dalritmus megszólaltatása. Ritmikai többszólamúság (két dal ritmusa egyszerre szól) tanári segítséggel. A ritmusok írásának-olvasásának megalapozása
Befogadói kompetenciák fejlesztése	A hallott részletek elemzése, megbeszélése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.
Zenehallgatás	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.

3. évfolyam

Célok

Az eddigi kialakított zenei kifejezőképesség továbbfejlesztése. Gyermekdalok mellett népdalok, szokásdalok, más népek dalai és kánonok tanulása. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése. A tanult dalok feldolgozásainak hallgatása. Dalos mesék és körjátékok közös eljátszása. A zenei élmények kifejezése szóban, rajzban és mozgásokkal.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegevalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

Követelmény

Tudjanak a tanulók a tanult dalokból 8-10-et közösen elénekelni, eljátszani. Törekedjenek a tiszta éneklésre, értelmes és érthető szövegmondásra, a tanult szabályok betartására éneklés közben. Ismerjék fel a tanult dalokat jellemző motívumaik alapján (belső motívumok is). Erősödjenek ismereteik a ritmus- és a dallami ismeretek terén. Ismerkedjenek meg a négyes ütemmel, a számjegykottával, valamint új szolmizációs hangokkal és kézjeleikkel (alsó lá, alsó szó, felső dó). Gyakorolják dramatizálásában. Legyenek képesek rövid, ismerős zenei részletek irányított figyelmű meghallgatására.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Az előző évfolyamok dalainak megerősítése. Új dalok – gyermekdalok, magyar népdalok, bővülő hangterjedelemmel. Dalok a népszokások, a jeles napok köréből. Közös éneklés, párbeszédés éneklés, váltott éneklés csoportokban: fiúk – leányok; halk-hangos szövegelvonásos éneklés (hangos-néma), énekes körjátékok, táncok mozdulatai, tánclépések a tanult dalokhoz kötötten. A kánonéneklés próbálgatása tanári segítségnyújtással. Dalos mesék hallgatása, közös dramatizálása. Ismerkedés más népek dalaival.
Felismerő kottaolvasás Zenei ismeretek Ritmikai elemek	A tanult ritmuselemek felismerése, megszólaltatása hangzás és kottakép alapján – a kettes és a négyes ütem. Ritmusjátékokban való részvétel, ritmushangszer önálló használata. Ritmusok másolása, írása. Az osztinató ritmus fogalma. Verseket, mondókákat ritmizálása, ritmikai többszólamúság.
	A tanult szolmizációs (alsó lá, alsó szó, felső dó) hangok és kézjeleik. Éneklés kézjelről – a tanárral közösen. A tanult hangok elhelyezése a háromvonalas kottarendszerben, hangjelölés színekkel. A zenei olvasás-írás alapjai. Az ötvonalas kottarendszer bemutatása. Dalok felismerése kézjelekről és kották alapján. A számkotta használata. Dallamok írása-olvasása az ötvonalas

	rendszerben.
Zenehallgatás	A tanult gyermekdalok, népdalok különböző jellegű zenei feldolgozása. A tanult hangszerek felismerése, kórusok hangjai (férfi, női, gyermek). A zenehallgatás szabályainak betartása.. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.
Befogadói kompetenciák fejlesztése	Az akusztikus ingerek pontos felfogása, értelmezése, a természet ritmusainak, az emberi élet ritmusainak kifejezése mozgással, felismerése zenei hanganyagon, pl. ébresztő – altató. Színhangulat – zenei hangulat párhuzama. Koncentrációs játékok. A zenei hallás, a hangszínhallás fejlesztése.
Generatív kreatív zenei tevékenység Improvizáció	Játékok a dinamikával, a tempóval. Ritmus- és dallampótlás. Dallam kiegészítés, zenei kérdés-felelet. Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.

Tevékenységek

Mondóka, népi játék, népdal csoportos éneklése emlékezetből.

Gyermekdalokhoz tartozó játékok eljátszása. Az egyszerű ritmushangszerek használata.

Elemi zenei olvasás-írás a tanult dallammotívumokkal.

Hangszerek hallás utáni azonosítása. Játékok a dinamikával, a tempóval. Befejezés rögtönzése. Dallam kiegészítés.

Élmények rögzítése rajzzal, színekkel, mozdulatokkal.

Az irányított figyelmű zenehallgatás.

Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.

Követelmény

- Tudja a tanuló a tanult dalokat közösen énekelni emlékezetből.
- Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés.
- Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése.
- Legyen képes a megismert gyermekjátékokat, gyermekdalokat, népi játékokat társaival együtt eljátszani.
- Kapcsolódjon be az improvizációs gyakorlatokba.
- Ismerje fel hangzás alapján a tanult hangszereket.
- Legyen ismerete a háromvonalas kottáról.
- Tudjon énekelni kézzelről, tanári irányítás mellett.
- A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével.
- Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett.

4. évfolyam

Célok

Az énekes és zenei kifejezőképesség továbbfejlesztése, az éneklési kedv fokozása. Népdalok éneklése, ereszkedő és emelkedő dallamok. Népdalok csoportosítása, elemzése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése (pontosított félhang, fél-értékű szünet, hármás ritmus, fá, ti, alsó ti hangok). A kottairás, -olvasás, -másolás gyakorlása változó dó-hellyel. Olvasógyakorlatok, dallamfordulatok utószolmizálása, éneklés kézjelekről. Zenés mesék hallgatása, elemzése. A hangszínhallás fejlesztése klasszikus és népi hangszerek hangjának hallgatásával, felismerésével.

Differenciálás, az anyanyelvi kommunikáció segítése a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével.

Saját képességeinek megismertetése, sikerélményhez juttatás, bátorítás ön maga fejlesztésének vállalása.

Követelmény

Vegyenek részt a tanulók a közös éneklésben, törekedjenek a kultúrált éneklés tanult szabályainak a betartására. Szerezzenek ismereteket a tanult dalokról (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása. Fejlődjön ritmusérzékük, vegyenek részt a többszólamú ritmusgyakorlatokban képességeik szerint. Erősítsék ismereteiket a zenei írás-olvasás terén. Ismerjék fel a tanult hangszerek hangját, legyenek képesek zenei részletek irányított figyelmű hallgatására. Gyakorolják a kánonéneklést.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Gyermekdalok, népdalok, az ünnepkör és a jeles napok dalainak éneklése. Kedvenc dalok választása. A szöveg pontos kezelése, megfelelő tempó, hangerő alkalmazása. Tanári segítséggel kánon éneklése. Ereszkedő, emelkedő dallamok, motívumok. A dalok táncos, mozgásos megjelenítése, körtánc, páros táncmozdulatok követése, megtanulása. Párosító dalok, virágénekek. Más népek dalainak éneklése, tanulása. Népdalok csoportosítása tartalom alapján. Népdalok sorainak összehasonlítása, azonos-különböző sorok jelölése.
Felismerő kottaolvasás	A tanult ritmusértékek felismerése hangzása és kottakép alapján. Ritmusok leolvasása, másolása. Kettes, hármás, négyes ütem, pontosított félhang. Ritmusgyakorlatok játékos formában, ritmushangszerek használatával. Dalkíséret mérőütés, dalritmus és könnyű osztinató formájában. Az ötvonalas kottarendszer megismerése. A tanult szolmizációs hangok neve (fá, ti és az alsó ti), kézjele – hanglétra, a hétfokú hangsor hanggal. Játékos gyakorlatok zenei írás-olvasásból, kottakirakó használata, olvasógyakorlatok. Dallamok utószolmizálása tanári segítséggel. Egyszerű olvasógyakorlatok éneklése.
Generatív kreatív zenei tevékenység	Dallamok kitalálása; mondókák, versek megzenésítése. Ritmuszenekari megszólaltatások. Kérdés-válasz játékok. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése. A zenei élmények kifejezése változatos formákban.

Zenehallgatás	Az életkornak, a fejlettségüknek megfelelő rövid zenei részlet meghallgatása. A tanult dalok különböző feldolgozásai, zenés mesék. Irányított figyelmű hallgatás – az élmények kifejezése szóban, bábbal, drámajátékkal. A zenehallgatás szabályainak megismerése. A tanult dalok feldolgozásai mellett rövid klasszikus zenei részletek hallgatása.
Befogadói kompetenciák fejlesztése	Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.

Tevékenység

Ritmusok visszaadása, kopogás, tapsolás. A ritmushangszer használata. Körjáték, népi játék, gyermekjáték eljátszása. Szolmizálás kézjelről, elemi zenei olvasás-írás a tanult dallamotívumokkal. Olvasógyakorlat, hangsúlyjelölés, hangszín felismerése, hangzásbeli különbség felismerése. Hangszerek hangjának felismerése, zenehallgatás. Élménybeszámoló, élmények rögzítése rajzzal, színekkel, megjelenítése mozgással. Ritmuskísérlet rögtönzése ismert dallamhoz. A tanult dallamok kiegészítése. Zenei kérdés-felelet játék.

Követelmény

- Tudjon a tanuló a tanult dalok hangulatának megfelelően közösen énekelni emlékezetből, legyen képes a tanult gyermekjátékokat, népi játékokat eljátszani.
- Vegyen részt improvizációs gyakorlatokban, jelenítse meg saját nevének ritmusát, dallamát.
- Dalcsokor összeállítása. kedvenc dalok választása.
- Legyen gyakorlott a helyes légzéstechnikában, a szövegkezelésben, a dal hangulatának megfelelő előadásban.
- Ismerje fel a tanult ritmusértékeket hallás és kottakép alapján.
- Használja a ritmus hangszereket önállóan, a ritmusjátékok gyakorlott megvalósítása.
- Ismerje fel a tanult szolmizációs hangok nevét és kézjelét, énekelje le azokat kézjelről.
- Rendelkezzen ismeretekkel a tanult kottáról (betűs, szám-, színes, ötvonalas kotta).
- Vegyen részt a ritmus-, az olvasó-, a kottakirakó gyakorlatokban, növekvő önállósággal.
- Legyen képes fegyelmetten meghallgatni rövid – életkorának, fejlettségének megfelelő – zeneművet, zenei részletet.
- Tudja élményét, érzelmét szóban, rajzban, mozgásban, játékos formában kifejezni.

5-8. évfolyam

Célok

- A tantárgy célja az éneklési, a zenehallgatási kultúra, a zenei műveltség megalapozása.
- A népdalok, a magyar népzene különböző rétegeinek, stílusának bemutatásával, énekes reprodukálásával tudatosítani nemzeti zenekultúránk nagy múltú értékeit.
- Fejleszteni a zenei esztétikai érzéket, az érzelmi életet, a személyiség harmóniáját.
- Hozzájárulni a tanulók irodalmi, történelmi, erkölcsi tudatának fejlődéséhez.
- Az örömteli éneklés megteremtése, a szép, kifejező éneklés technikájának tanítása.
- Dalrepertoár kialakítása, a közös éneklés anyagának megteremtése.
- A magyar népzene különböző rétegeinek, stílusainak, csoportjainak bemutatása.
- A zenei hallás, a muzikalitás fejlesztése.
- A mozgáskészség fejlesztése, táncolás zenére és saját éneklésre.
- Motívumok tanulása a magyar néptánc alaprétegéből.

A zeneirodalom értékes alkotásainak megismerése, különféle zenetörténeti stílusok és korszakok jellegzetességeinek megfigyelése.

- A melodikus hallás (egyszólamú dallam) a harmonikus hallás (együtthangzó zenei hangok) felismerése és reprodukálása.
- A zenei élményből kiindulva a zene alapvető összetevőinek: a ritmus, a dallam alkotóelemeinek jelölése, ezek felismerése és csoportos megszólaltatása, különféle zenei jelrendszerek megismerése.

Feladatok

- A tantárgy keltse fel a tanulók érdeklődését a hazai zeneművészeti alkotások iránt.
- Fejlessze a zenei fantáziát, a zenei emlékezetet, a belső hallást a zenei olvasás, írás tevékenységén keresztül.
- Segítse elő a zenei ízlés formálódását és alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelően a zenehallgatási szokásokat.
- Bővítse a zenei ismereteket a dalrepertoár kialakításán, a zeneművek megismertetésén, elemzésén keresztül.
- Segítse elő az együttes éneklés, zenehallgatás örömeinek megélését, az oldott befogadást, a feszültségoldó együttlét átélését.
- A tanuló fejlettségéhez, érzelmi világához, érdeklődéséhez igazodva fejlessze a kommunikációs, a szociális és emocionális képességeket.
- Adjon ismereteket a zenei írás-olvasás speciális jelrendszerének használatáról.
- Segítse a zenei képességek kibontakoztatását.
- Mélyítse el az együvé tartozás élményét a közös éneklés és zenélés segítségével.
- Erősítse a párral és csoporttal történő együttműködést a közös tánc segítségével.

Értékelés

Érdemjeggyel történik. Célja továbbra is a megerősítése, bátorítás, biztatás legyen elsősorban. Értékelésünk adjon pozitív megerősítést tanulóinknak, segítse a zenei képességek kibontakoztatását. Maradjon továbbra is elfogadó, segítő, támogató az énekórák légköre, hangulata. Kísérjük figyelemmel tanulóink fejlődését, számonkérésünkönél vegyük figyelembe a felső tagozaton jelentkező mutálás tényét is. Hetedik osztálytól inkább már a közös teljesítményeket értékeljük.

Értékelésünk szempontjai a következők lehetnek:

- a dalanyag pontos ismerete, emlékezetben tartása, a szép éneklés tanult szabályainak betartása,

- dalok egyéni éneklése, segítő részvétel a közös éneklésekben,
- aktív részvétel a dalok csoportosításában, elemzésében, a tanult ismeretek felhasználásával,
- a ritmusérzék, zenei hallás, memória, figyelem önmagához mért fejlődése,
- a tanult szolmizációs hangok, kézjelek ismerete, tájékozottság a különböző kották használatában,
- elemi ismeretek a tanult zeneszerzőkről, zeneművekről,
- a többször hallott és kijelölt zeneművek felismerése,
- aktív részvétel a tánclépések tanulásában,
- mozgásfejlődés, a kar és láb mozgásának fejlődése, a térbeli mozgások fejlődése,
- együttműködés a párral, a csoporttal,
- pozitív hozzáállás, a szabályok betartása,
- részvétel a gyakorlatokban, szabad táncokban,
- aktivitás, figyelem az énekórai munkában.

Eszközök, feltételek

- ének-zenei kabinetanterem,
- ritmushangszerek, (dob, csörgő, ütőfa, fém háromszög, fadob, cintányér, stb.), metallofon, furulya,
- pianínó vagy szintetizátor,
- ötvonalas kottatábla, posztó kottatartó-tábla, ritmus- és kottaolvasó készlet, „repülő kotta”,
- hangszerek, zenekarok, zeneszerzők képe, fényképek, rajzok,
- magnó, CD lejátszó,
- könyvek (hangszerekről, zeneszerzőkről, zenei korokról, zeneművekről, stb.),
- szakirodalmi könyvek (pl. Kodály: A magyar népzene. Zeneműkiadó, 1973., Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje. Zeneműkiadó, 1981., Bodza Klára-Paksa Katalin: Magyar népi énekiskola I-III. Magyar Művelődési Intézet, 1992., 1994., 1999., Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika: Jeles napok ünnepi népszokások Planétás Kiadó, 1997. stb)
- Tankönyvek:
Ének-zene az általános iskolák 5. osztálya számára, 98449/Mt/1. Nemzeti TK. 1995.
Ének-zene az általános iskolák 6. osztálya számára, 98463/Mt/1. Nemzeti TK. 1995.
Ének-zene az általános iskolák 7. osztálya számára, 98471/Mt/1. Nemzeti TK. 1995.
Ének-zene az általános iskolák 8. osztálya számára, 98478/Mt/1. Nemzeti TK. 1995.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A szép, kifejező éneklés készségei. A csoportban, a közösségben történő pontos, szép éneklés képessége. A dallamhallás, a ritmusérzék, tempó- és dinamikaérték. A belső hallás, a zenei memória. A zenei olvasás-írás képessége. Az átélési, az értelmezési képesség. A zeneművekben előforduló hangszerek felismerésének képessége. A szókinccs, az árnyaltabb érzelmek kifejezésének képessége. Érzelmi nyitottság a néphagyományok, a népzene, a néptánc iránt.

A művészetekhez való pozitív attitűd alakulása. A közösséghez tartozása élményének átélése. Az önművelés, az önmegvalósítás készségeinek fejlődése.

5. évfolyam

Célok

Az eddig kialakult énekes-zenei kifejezőképesség fejlesztése, közös dalrepertoár kialakítása. Régi és új stílusú népdalok tanulása. A Himnusz közös éneklése, tanulása. A kifejező éneklés továbbfejlesztése: pontos dalkezdés és zárás, ritmikai pontosság, érthető szövegkezelés, a dalok hangulatának érzékeltetése. Új ritmusértékek tanulása (egész hang és szünete, szinkópa). A zenei írás-olvasás gyakorlása, a pótvonallal jelölésének tanulása. A zenehallgatás bővítése, részletek középkori és barokk művekből. Fúvós és vonós hangszerek, a népi zenekar hangzása. A kvintváltás és hajlítás fogalma, népdalelemzés sorszerkezet szerint. A mozgás-készség fejlesztése, régi- és új stílusú magyar néptánc alaplépések tanulása.

Követelmény

Bővüljön a tanulók dalkincse, fejlődjön éneklésük, törekedjenek a dalok hangulatának megfelelő éneklésre. Fejlődjön ritmusérzékük, gyakorolják a kottairás-olvasás tanult formáit, a pótvonallal használatát. Szerezzenek ismereteket a középkor zenéjéről, a többször hallott zeneműveket ismerjék fel. Énekeljék közösen a Himnuszt. Vegyenek részt a népdalok közös elemzésében. Vegyenek részt a tánclépések tanulásában, a közös táncok gyakorlásában. Fejlődjön mozgásuk, törekedjenek a két és láb összehangolt munkájára.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Népdalok, más népek dalainak tanulása. Régi és új stílusú népdalok. Dalok a jeles napok köréből. Dalcsokrok készítése. Többszólamú éneklés – egyszerű kánonok. Szolmizáló éneklés, olvasógyakorlatok, énekes játékok. A Himnusz éneklése. A szép és kifejező éneklés gyakorlása: pontos dalkezelés és –zárás, ritmikai pontosság, értelmes szövegkezelés, megfelelő tempó és hangerő választása. Meghallgatott zeneművek könnyű témáinak szolmizáló éneklése. A magyar népdalok csoportosítása tartalom és lelőhely alapján.
Zenei ismeretek Zenei olvasás-írás Ritmikai elemek	Ritmuselemek, ritmusképletek, a szinkópa – kettes, hármas, négyes ütem. Ritmusírás, -olvasás, -másolás. Dalkísérés ritmushangszerekkel. Ritmikai kérdés-felelet. Új ritmusértékek tanulása: szinkópa, egész hang és szünete, nyolcad szünet. Ritmusjátékok, dalfelismerés ritmusról.
Dallami elemek	Az ötvonalas kotta értelmezése, használata. Betűkotta, számkotta. Szolmizálás kézjelről, olvasógyakorlatok. Könnyű, ismert dallamok lejegyzése. Népdalok elemzése, zenei kérdés-válasz. A hajlítás hangzása. Hangszerek, zenekarok hangja, hangzása. A pótvonallal szerepe, fogalma, jelölése. A kvintváltó fogalma. Népdalok elemzése, a sorszerkezet jelölése nagybetűkkel.

Tánc	A mozgáskészség fejlesztése. Táncolás zenére és saját éneklésre. A régi stílusú magyar néptánc alapjai, az ugrós tánc alaplépései (cifra, futó, höcögő). A motívumok fűzése különböző sorrendben. Szabad tánc ugrós lépésekkel. Az új stílusú magyar néptánc alapjai, a csárdás alaplépései. Páros tánc.
Zenehallgatás	Zenehallgatási szokások megerősítése. Népdalfeldolgozások kóruselőadásban, kórusművészet. Részletek a középkor és a barokk zeneműveiből. Jellegzetes részek megfigyelése – irányítottan. Dalok, zeneművek kapcsolódása irodalmi, képzőművészeti ismeretekhez. Népi hangszerek.

Tevékenységek

A környezet ritmusainak megfigyelése, ritmusjátékok. A ritmushangszerek használata. A ritmusképletek, -elemek megszólaltatása, lejegyzése, olvasása, gyakorlása. A dallamolvasás, szolmizálás, közös éneklés. Dallamra egyszerű tánclépések, mozgások, éneklés, improvizáció. Zenei élmény megfogalmazása, kifejezése rajzzal, színekkel, képekkel. Népi hangszerek meghallgatása, duda, cimbalom, tekerő.
Az ugrós tánc és a csárda alaplépései, táncolás párral és csoportban.

Követelmény

- Vegyen részt a tanuló a képességeinek megfelelően a közös, a kiscsoportos vagy páros éneklésben.
- Énekeljen szívesen, örömmel és szorongásmentesen.
- Tartsa be a szép éneklés szabályait, a kiejtésben, a légzéstechnikában, a hangerő és a tempó megválasztásában.
- Legyen képes tanári segítséggel könnyű kánont énekelni, vegyen részt többszólamú éneklésben.
- Ismerje fel és szólaltassa meg a tanult ritmusokat.
- Alkalmazza jártasan a ritmushangszereket.
- Olvasson, írjon ritmusmotívumokat önállóan.
- Legyenek pontos ismeretei a tanult szolmizációs hangokról.
- Legyen képes segítségnyújtással dallamolvasására, a tanult zenei elemekkel.
- Ismerje fel a többször hallott zenei részleteket, hangszerek, zenekarok hangját.
- Készítsen zenéhez illusztrációt szabadon választott technikákkal.

6. évfolyam

Célok

A csoport egységes, szép éneklésének megőrzése, továbbfejlesztése. Közös dalkincs kialakítása, jókedvű, hangulatos éneklése. Az éneklési kultúra továbbfejlesztése. Éneklés alkalmazkodó ritmusban. A régi stílusú magyar népdalok jellemzőinek ismertetése. Népies műdalok, népszokások dalai, rokon népek dalainak tanulása. Ritmuszenekar 2-3 szólamban, új ritmusérzések tanulása (éles és nyújtott ritmus). Ritmusdiktálás tanári segítséggel. Olvasógyakorlatok, dalrészletek utószolmizálása. A zenehallgatás körének bővítése, a bécsi klasszikus stílus ismertetése. Zenei formák és műfajok ismertetése.

Követelmény

- A tanulók vegyenek részt szívesen a közös éneklésekben, törekedjenek pontosságra és a tanult szabályok betartására. Szerezzenek elemi ismereteket a régi stílusú magyar népdalok jellemzőiről. Tudjanak tájékozódni a többszólamú gyakorlatokban a szólamok között. Erősítsék ismereteiket a ritmusértékek, a zenei írás-olvasás tanult formáinak terén. Legyenek képesek klasszikus zenei részletek irányított figyelmű zenehallgatásra, megfigyelésre, a többször hallott részletek felismerésére. Szerezzenek elemi ismereteket klasszikus zenei formák és műfajok terén, konkrét pozitív hozzáállásuk legyen az ének-zene tantárgy különböző területei iránt. Legyen képes a tanuló énekelni érthetően, pontosan, a tanult szabályok betartásával, a megfelelő tempó és dinamika alkalmazásával, egyedül vagy társakkal.
- Ismerje fel az éles és a nyújtott ritmust, hangoztassa és alkalmazza a ritmusjelet.
- Tudjon ritmuskísérettel, ritmushangszerekkel együtt énekelni.
- Tájékozódjon biztonsággal a vonalrendszeren, énekeljen és szolmizáljon dallamokat.
- Ismerjen zenei formákat, műfajokat.
- Rendelkezzen ismeretekkel a magyar zeneszerzőkről, népdalgyűjtőkről.
- Énekelje pontosan a magyar Himnuszt.

Tevékenységek

Újabb magyar népdalok és népszokások dalainak éneklése.

A környezet zenei jellegű hangjainak megfigyelése – szélzúgás, madárhang, csöngő, harang.

Ritmushangszerek megszólaltatása, ritmushangoztatás, ritmusolvasás, lejegyzés, ritmusjátékok.

Éneklés, szolmizálás, dallamolvasás, lejegyzés, improvizáció.

Zenei élmény ábrázolása, kifejezése, zeneművek, részletek hallgatása.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Népdalok, népszokások. A magyar népzene csoportjai. Régi és új stílusú népdalok, közös éneklés, önként vállalt egyéni éneklés, szép, kifejező éneklés, tempó, dinamika betartása. Kánonok megszólaltatása. A Himnusz közös énekléssel. A dalok élményvilága. Szolmizációs éneklés, olvasógyakorlatok. A régi stílusú magyar népzene részletesebb megismerése. Az alkalmazkodó ritmus ismerete, használata éneklés közben. Meghallgatott zeneművek könnyű témáinak szolmizáló éneklése. Zenei műfajok: népzene, műzene, jellemzőik. A régi stílusú magyar népzene stílusjegyei. Műzenei formák és műfajok megismerése, konkrét zenei példákhoz kapcsolva. Népzenei stílusjegyek.
Generatív- kreatív zenei tevékenység	Énekes játékok – illusztrálás. Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekeg megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban. Dalkíséreték létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-

	<p>válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.</p>
Kottaolvasás	<p>Ritmusok írása-olvasása önállóan. Ritmusok pontos megszólaltatása képességeik szerint – ritmushangszerek használata. Éles és nyújtott ritmus. Ritmusjátékok – memóriajátékok. Betűkotta, ötvonalas kotta használata. A pótvonat. Olvasógyakorlatok. Szolmizálás, ismert motívumok lejegyzése a vonalrendszerbe – játékos feladatok.</p>
Befogadói kompetenciák fejlesztése	<p>Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és diszsonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.</p>
Zenehallgatás	<p>A XVIII. Század zenéje, a bécsi klasszicizmus. Zeneművek jellegzetes részleteinek tudatos megfigyelése. A klasszikus zenekar hangszerei, hangszercsoportjai. A tanult népdalfeldolgozások, eredeti felvételek. Magyar népdalgyűjtők és szerzők – Bartók, Kodály, Bárdos – népzenei ihletésű művei. A zenei élmények kifejezése különböző formában. Z A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon.</p>

7. évfolyam

Célok

A csoport egységes, szép éneklésének megőrzése, a közös dalrepertoár bővítése, dalok stílusos előadása. Dal tanulása esetenként kotta alapján. Az új stílusú magyar népzene jellemzőinek megismertetése. Népies műdalok, más népek dalai, himnuszok, kánonok és éneklésük. Új ritmusérték tanulása (8 tizenhatod ritmus), változó ütemű ritmussorok megszólaltatása. A zenei írás-olvasás gyakorlása, a kétszólamúság kottaképe. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése.

Aktív részvétel a rögtönzésekben, gyakorlatokban.

Törekvés a zene belső lényegének megértésére.

Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén.

Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal.

Műzenei formák, műfajok, a 19. század klasszikus zenéjének ismertetése. Magyar zeneszerzők művei és népzenei felvételek hallgatása.

Követelmény

Törekedjenek a tanulók a szép, kifejező éneklés szabályainak betartására, vegyenek részt a többszólamú éneklésekben is. Törekedjenek helyes hangsúlyozásra a változó ütemű ritmussorok esetében is. Szerezzenek elemi ismereteket az új stílusú magyar népzene terén. Tájékozódjanak megfelelő biztonsággal a vonalrendszerben, segítséggel tudjanak dallamokat írni, olvasni. Szerezzenek elemi ismereteket a romantika zenei világáról. Fejlődjön esztétikai ízlésük, tájékozottságuk.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Népdalok, népies műdalok. A jeles napok dalai. A magyar népzene rétegei. Régi és új stílusú népdalok. Más népek dalai. Kánonok és kétszólamú dalok kifejező éneklése. Himnuszok. A többszólamú éneklés gyakorlása. Más népek dalai, himnuszok. Meghallgatott zeneművek könnyű témáinak szolmizáló éneklése.
Felismerő kottaolvasás Zenei ismeretek Zenei írás-olvasás Ritmikai elemek	Népzenei jellegzetességek, ereszkedő dallamok, visszatérő szerkezet, kupolás dallamok, változó ütemek. Népzene, néprajz háttér. Hangszerek, zenekarok – zenei műfajok. A zenei írás-olvasás jelrendszere. Ötvonalas kotta, pótvonala használata. Olvasógyakorlat – dalfelismerés – dallamkártya rendezése. Új stílusú magyar népzene részletesebb megismerése. Népdalok hangkészlete, hangsora. Változó ütemű ritmusok. Daléneklés ritmuskísérlettel, ritmushangszerek megszólaltatása ritmuszenekarban. Ritmusképletek felismerése, megszólaltatása. A tizenhatod ritmus tanulása. Ritmuszenekar 2-3 szólamban.
Generatív kreatív zenei tevékenység	Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkísérek szabad és kötött formákban.

	<p>Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz.</p>
Zenehallgatás	<p>Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A XIX. század zenéje, a romantika. Zeneművek jellegzetes részleteinek tudatos megfigyelése. Népzenei felvételek felismerése a stílusjegyek alapján. Zeneművek: a magyar zeneszerzők művei – Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Kodály Zoltán. A zenei élmények kifejezése – koreográfia készítése. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutadásokon.</p>

Tevékenységek

Közös éneklés, egyéni éneklés, kifejező éneklés, éneklés kísérettel, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Magyar népdalok és nemzetiségek, kisebbségek dalainak előadása közös énekléssel.

Ritmusok írása-olvasása, másolása, ritmusjátékok, ritmushangszerek gyakorlott megszólaltatása – közreműködés ritmuszenekarban.

Betűkotta, számkotta olvasása.

Dalelemzés, dalcsoportosítás, zenei élmények kifejezése, zenemű felismerése. Az eddig tanult ismeretek gyakorlása a zenei írás-olvasás terén.

A kétszólamú kottakép felismerése, olvasása.

Követelmény

- Legyen képes a tanuló a tanult dalok pontos, szöveghű előadására emlékezetből.
- Tudjon szépen és kifejezően énekelni csoportban és egyénileg is.
- Legyen képes csoportosítani a magyar népdalokat.
- Dalcsoport összeállítása, kedvenc dalok választása.
- Legyen gyakorlott a ritmusok írásában, olvasásában, megszólaltatásában.
- Ismerje a vonalrendszert és fejlettségének megfelelően tájékozódjon benne. Ismerje fel a dalokat a motívumok alapján.
- Tudjon zenei részleteket irányítottan megfigyelni, elemezni, élményeit kifejezni szóban és más eszközzel is.
- Szerezzen ismereteket a kiemelkedő magyar zeneszerzők munkásságáról, zeneműveikről.
- Hallgassa érdeklődéssel a szülőföld zenéjét, ismerje fel a többször hallott zeneműveket.

8. évfolyam

Célok

A csoport egységes, szép éneklésének megőrzése, a dalrepertoár bővítése. Jeles napok dalai, katonadalok, ballagási énekek és a Szózat közös éneklése, tanulása. Az eddig tanult ritmikai, kottairási és népzenei ismeretek összefoglalása, rendszerezése. A zenehallgatás körének bővítése 20. századi zeneszerzők műveinek hallgatása.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, önbizalom-fejlesztés.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése.

Lehetőség teremtése hangverseny-látogatásokra, hangverseny-élmények szerzésére.

Követelmény

Vegyenek részt a tanulók a dalok közös tanulásában, éneklésében. Törekedjenek a tiszta és szép éneklés szabályainak megtartására. Válasszanak kedvenc dalokat, dalsokrot maguknak. Vegyenek részt a dalok kottából történő tanulásában is. Énekeljék közösen a Szózatot. Legyenek ismereteik a népdalok néprajzi háttéréről, gyökereiről. Próbálgassák ritmusok, kották írását, olvasását, fokozott önállóságra törekedve. Foglalják össze ismereteiket a ritmusok és a zenei írás-olvasás terén. Hallgassanak és elemezzenek 20. századi zenei részleteket. Ismerjék fel a többször hallott zeneműveket, szerezzenek elemi ismereteket a tanult zeneszerzőkről, zeneművekről.

Témakör	Tartalom
Daléneklés	Magyar népdalok. A hazai nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai. Más népek dalai. Jeles napok dalai. Többszólamú éneklés. A tanult dalok stílusjegyei, stílusos előadásuk. A megismert dalok tempója, dinamikája, hangulata. A Szózat éneklése. Dalsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Daltanulás hallás után és kottából is. Többszólamú énekek megszólaltatása. Meghallgatott zeneművek könnyű témáinak szolmizáló éneklése.
Felismerő kottaolvasás	Tempó és dinamikai jegyek. A tanult hangszerek és zenekarok felismerése. A műzenei és a népzenei ismeretek rendezése. A dalok néprajzi háttere – népszokások, családi ünnepek. Dallamok olvasása, lejegyzése, fejlettség szerint. Szolmizálva éneklés. Olvasógyakorlatok. Begyakorolt ritmuselemek megszólaltatása – ritmusértékek és jelölésük, ritmusjátékok, ritmuszenekar. Ritmusdiktálás egyéni segítségnyújtással. Ritmuszenekar 2-3 szólamban.
Zenehallgatás	Irányított figyelmű zenehallgatás. A lakóhely szerinti tájegység legjellemzőbb népzenei sajátosságai. A XX. századi zenei irányzatok – a dzsessz. Az értékes szórakoztató zene. A műzenei ismeretek rendszerezése. A legismertebb magyar zeneszerzők többször hallgatott zeneművének felismerése. Zenei élmények kifejezése. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése.
Generatív kreatív zenei tevékenység	Énekes rögtönzések. Ritmusjáték változó ütemekben. Ritmuslanc, dallamlanc, zenei kérdés-válasz.

	A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is. Kották kiegészítése.
Befogadói kompetenciák fejlesztése	A belső hallás, zenei fantázia, zenei memória használata. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.

Tevékenységek

Közös éneklés, egyéni éneklés, éneklés kísérettel, ritmuszenekarral. Éneklés választott témakörökhöz – iskolai ünnepek, ballagás dalai, nemzeti ünnep.

Olvasógyakorlatok, énekes játékok.

Ritmusolvasás, -másolás, -írás diktálásra. Ritmikus játékok, ritmuszenekarban együttműködés.

Betűkotta, számkotta olvasásra, dalelemzés, dalok csoportosítása.

Életrajzi adatok magyar zeneszerzőkről, zeneműhallgatás, beazonosítás.

Az eddig tanult ismeretek gyakorlása a zenei írás-olvasás terén.

Követelmény

- Legyen képes a tanuló az előző évfolyamokon tanult és begyakorolt dalok szöveghű, pontos előadására, csoportosan és egyénileg is.
- Ismerje a népzenei és etnikai kisebbség dalaiból.
- Rendelkezzen ismeretekkel a népdalok néprajzi háttéréről és értelmezze azokat.
- Legyen tájékozott a vonalrendszerben, a ritmusok olvasásában, megszólaltatásában.
- Tudja kifejezni zenei élményeit, legyen gyakorlott a zenei részletek megfigyelésében.
- Tudjon magyar zeneszerzőt megnevezni, a tanult zeneművet beazonosítani.
- Mutasson megkülönböztetett érdeklődést a szülőföld zenei értékei iránt.

VIZUÁLIS KULTÚRA

1-8. évfolyam

Bevezető

A tantárgy helyi tanterve a NAT követelményrendszere, valamint az Irányelv módosított változatában leírt tartalmak, követelmények alapján készült. A helyi tanterv a játékosság, a változatosság oldaláról közelíti meg a tanulásban akadályozott gyermek alkotó képzeletét, képi világát. A személyiség gazdagítását, formálását helyezi a központba – terápiás célokat szolgálva. A személyiség gazdagítását, formálását helyezi a központba – terápiás célokat szolgálva. A személyiség kiteljesedését eredményezi az alkotás öröme, a gyermek érzékvilágához közel álló vizuális alkotás, a szemléletesség. Hasonlóan az érzelmi világ, a kötődés erősítését hivatott megvalósítani a népi tárgykultúra, a népművészet, a hagyományok és emlékeke bemutatása, megtanítása.

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	2	2	2	2	2	1	1
Éves óraszám	37	74	74	74	74	74	37	37

1-4. évfolyam

Célok

- Felkelteni a tanulók érdeklődését a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránt.
- Képesé tenni a tanulókat kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására.
- A tevékenységek során teret adni a felszabadultságnak, az alkotás örömeinek.
- Az önállóság fejlesztése, a finommotorika alakítása, a kéz ügyesítése.
- Az érzéki tapasztalás, a környezettel való kapcsolat erősítése, az anyagokkal való érintkezés tudatosítása.
- A látás, hallás, tapintás, a mozgás, a kéz célszerű működtetésének, a manuális készségek életkornak, fejlettségnek megfelelő fejlesztése.
- A vizuális közlések felfogása, értelmezése.
- A vizuális nyelv alapelveinek – pont, vonal, folt, forma, szín, tónus tudatos alkalmazása a közlésben, az alkotásban.
- Alkotó kifejezés a fejlettségnek megfelelő mód és technika alkalmazásával.
- Használati tárgyak készítése, az anyag-forma-funkció egysége a tárgykészítésben.
- A díszítő formálás elemei, mintái, csomagolástechnikák.
- A tárgykészítés folyama, gondolati és kivitelezési terv.

Feladatok

- Fejleszteni és erősíteni a vizuális önkifejezést. Fejleszteni a finommotorikát, a manualitást.
- Képesé tenni a tanulókat a képi információk befogadására, megkönnyítve ezzel a világban való eligazodásukat.
- Gazdagabbá tenni a tanulók kommunikációs és szocializációs képességét.
- Tegye alkalmassá a tanulókat a természetes és mesterséges környezet vizuális befogadására.
- Felkelteni az érdeklődést a művészi kifejezésformák iránt, gazdagítani érzelmüket.
- Megismertetni a tanulókat az ábrázolás-alakítás anyagaival, azok helyes használatával, a kézi szerszámok, eszközök használatával.
- Elsajátíttatni különböző rajzos és kézműves technikákat, népi kismesterségeket.
- Felfedeztetni a környezet szépségét, esztétikumát. Könnyítse és segítse a környezetben való tájékozódást.
- Bemutatni a népművészet értékeit.
- Felfedeztetni, hogy a különböző művészeti ágak egyaránt alkalmasak ugyanannak a gondolatnak, élménynek, érzelemnek a kifejezésére – külön-külön és együttesen is.
- A közvetlen érzékszervi tapasztalaton alapuló élmények biztosítása, feldolgozása a környezetben, a lakóhelyen a természeti látványok területén.
- Azonosságok, különbségek tudatosítása.
- Egyszerű közlő ábrák értelmezése.
- Változatos technikák alkalmazása az önkifejezésben, az alkotásban.
- Tapasztalatok gyűjtése a természetes és mesterséges környezetről.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A megfigyelés és az elemzés képessége.

Az ábrázolási módok és kifejezőeszközök alkalmazásának készségei. Az élmények, benyomások kifejezésének, megfogalmazásának képessége. A látvány, az alkotás átélése.

Gyakorlottság a kifejezési technikák, eljárások alkalmazásában, megvalósításában, a képi közlések kigondolásában, elkészítésében.

Koordinált mozgáskészség.

A térbeli tájékozódás képessége.

A ritmusérzék.

A vizuális közlésformák, kommunikációs területek (jelek, ábrák, reklám, újság, közlekedési jelek, információk) megkülönböztetésének, jelentésfelfogásának képessége.

Az ábrák, rajzok, mintázások, festések technikai jártasságai.

A tárgy-kultúra anyagainak vizsgálatához, megmunkálásához fűződő képességek. A kéziszerszámok használatának készségei.

Az alkotás örömeinek megélése, önismeret, kritikai érzék fejlesztése.

Fokozott önállóság a feladatok megoldásában – rutinok, készségek, jártasságok.

A tervező, az alkotó, a konstruáló képességek fejlesztése.

A kezdeményező, az alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése.

Ellenőrzés, értékelés

Az ellenőrzés alapja a folyamatos megfigyelés, amellyel feltárható az egyes tanuló képességcsoportjának fejlettsége, a pszichikus funkciók zavara, hiánya, hiányos működése. A finommotorikára, a képi gondolkodásra, a feladatfelfogásra, megértésre, a tájékozódásra vonatkozóan a tanítás-tanulás folyamatában bőven gyűjthetünk ismereteket, ha céltudatos megfigyeléseket végzünk. Az ellenőrzéssel párhuzamosan alakul ki az egyes tanuló szükségletéből adódó segítségnyújtás mértéke, gyakorisága, ideje. Az ellenőrzéssel megerősítünk, motiválunk, alakítjuk az ízlésvilágot, a vizuális kifejezésformát. Az ellenőrzéssel szerzett tapasztalatinkról feljegyzést készítünk.

Az alsó pedagógiai szakaszban az értékelés főleg a tanuló által végzett műveltetéssel és a vele kapcsolatos irányítással szoros egységben valósul meg. Ezen korosztályt érintően az értékelés egy-egy tanuló azonos vizuális problémamegoldásában mutatott hosszabb távú teljesítményváltozását érinti. Az értékelés az előre megadott szempontok szerinti elemzéssel történik, amelynek a tanuló is részese, résztvevője, a kellő motivációs bázis, az azonosulás megteremtése érdekében.

Az osztályzattal történő értékelést a harmadik évfolyamban kívánatos alkalmazni a nagyobb témakörök, feladatsorok, egységek lezárását követően. Az értékelés szóbeli és írásbeli formái egyaránt használatosak. Tantárgyspecifikus eszköze a tanulók munkáinak, alkotásainak kiállítása.

Feltételek

A tanórai foglalkozások helye a megfelelően felszerelt tanterem. Ebben biztosítani kell a tanulók kényelmes munkafeltételeit, a megfelelő természetes és mesterséges világítást, a jó szellőztethetőséget, a vízellátást, a biztonságos áramellátást. – A terem berendezése tegye lehetővé a szemléltetőeszközök és a modellek zavartalan megfigyelését, adjon lehetőséget különböző munkacsoportokban az egyénileg végzett feladatok végrehajtására. A tantárgyhoz szükséges eszközök és anyagok tárolását lehetőleg szintén a teremben kell megoldani. Az ablakok legyenek elsötétíthetőek.

Felszerelési tárgyak

A tanulók egyéni felszerelése: grafit- és színes ceruzák, zsírkréták, radírgumi, hegyező, kéztörlő. A tanterem felszerelési tárgyai: falitábla, írásvetítő, vetítőfelület, televízió, magnetofon (alkalmanként videolejátszó), szemléltetőeszközök (albumok, poszterek, oktatóábrák, gyűjtemények, diaposzítívek, modellek), mozgatható lámpák, munkafelületek, tároló bútorok, mosogató, rezsó, rajzeszközök, vonalzók, vödrök, fémedények, tálak, palackok, barkács kéziszerszámok, kézműves eszközök. Anyagok: festékek, agyag, gyurma, gipsz, műviasz, textilek, papírok, kartonok, ragasztók, zsinegek, huzalok, barkács faanyagok, tisztítószer. – Személyi feltételek: gyógypedagógus, pedagógiai asszisztens.

1. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömeiket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílnak lehetőségek.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Cél

- Gazdag tapasztalatszerzés biztosítása a környezet anyagainak, eszközeinek vonatkozásában.
- A szem-kéz koordináció fejlesztése, a kéz ügyesítése, a finommotorika alakítása.
- A vizuális képzetkincs gazdagítása, a válogatás, a befogadás segítése.
- Megteremteni a szépség, az esztétikus iránti nyitottságot, az alkotás örömeinek átélését.
- Fejleszteni a megfigyelőképességet, a látvány- és mozgásábrázolással a tér és időérzékelés fejlesztését, a szín- és formaérzék alakítását.

A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.

Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.

Képességfejlesztési fókuszok: lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalítás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásleírás; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.

A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.

Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése.

Képességfejlesztési fókuszok: képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalakító képesség; képalakítás; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.

Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.

Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.

Képességfejlesztési fókuszok: ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.

Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.

Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyaitak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.

Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.

Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában.

A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.

Képességfejlesztési fókuszok: vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.

Feladat

- Manuális munka, látványélmények biztosítása, differenciált és egyéni munka szervezésével.
- A tanulók együttműködésének megteremtése változatos módszerek, technikák alkalmazásával.
- Szituációk, helyzetek létrehozása, ahol a szabályokat, a szokásrendet, változatos munkatevékenységet és az önértékelést gyakorolhatják.
- Az órai munka gyakorlati tevékenység-központú szervezése.
- A szűkebb környezet köznapi-informatív képi közléseinek megtapasztalása, elemzése.
- Olyan alkotó környezet és körülmények biztosítása, ahol az anyagokra, eszközökre, technikákra, eljárásokra a legmegfelelőbb megoldás és tapasztalatszerzés kínálkozik az egyes tanuló különleges gondozási igényére figyelemmel.
- Biztosítani a fokozatos önállóságot, az egyéni vonások, elképzelések megjelenítését, az örömteli alkotás átélését, az ötletek áramlását, az egyéni leleményességet.
- Folyamatos ellenőrző, segítő, korrigáló közreműködés jelenléte a tanóra szervezésében, irányításában.
- Biztosítani és következetesen érvényesíteni, hogy a látványemlékek, élmények emlékezeti felidézésre, megőrzésre kerüljenek, terápiás célokat szolgálva.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A tér-, időészlelés, a szín-, forma-, szerkezetérzékelés fejlesztése.
- A megfigyelő-, az elemző-, a befogadóképesség, a képi közlések iránti érzékenység, az esztétikai élmények iránti nyitottság, a kíváncsiság, a rácsodálkozás, a képzettársítás fejlesztése, alakítása.
- Vizuális figyelem, emlékezet és vizuális látványolvasás, vizuális kifejezőképesség fejlesztése.
- Az önkifejezés bátorságának alakítása, a kritikai érzék fejlesztése.
- Az alkotás iránti motiváltság, lelkesedés, érzelmi kötődés formálása.
- A tantárgyspecifikus eszközök, tanulási szokások fejlesztése, a taneszközök használatának képessége.
- Az önellátás, a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv alapjai	<p>Néhány egyszerű forma-, vonal- és színminőség használata az alkotómunkában, azok felismerése és megnevezése (pl. kicsi, nagy formák; vastag, vékony vonalak; egyenes, ferde hullámvonal, körvonal). Foltfestés. Formák megfigyelése a nagyság szempontjából. Tárgyak helyének, helyzetének meghatározása és szerepeltetése alkotásokban.</p> <p><i>A vonal</i> A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem.</p> <p><i>A folt</i> A folt keletkezése. A folt változtathatósága.</p> <p><i>A szín</i> Szín, színritmusok alapszínekkel.</p> <p><i>Forma és nagyság</i> Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése.</p> <p><i>Síkforma, térforma</i> Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok.</p> <p>Formaredukciók.</p>
Kifejezés, képzőművészet	<p>Az önellátás technikái: öltözködés, tisztálkodás, táplálkozás. Önmagával vagy a családdal kapcsolatos események kifejezése személyes hangú rajzokban, festményekben.</p> <p>Történetek eljátszása bábokkal.</p> <p>Műalkotások néhány perces szemlélése és közös beszélgetések a tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról.</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Megfigyelt tárgyak, élőlények ábrázolása körvonallal és foltszerűen. Saját jelek választása, egymás jelének megismerése. Válogatás, csoportosítás.</p> <p>Ábrák, jelek, a mindennapi környezetben megfigyelhető egyéb látványok szemlélése, értelmezése. (Közlekedési jelek, a posta jele).</p> <p>Emberi gesztusok értelmezése, jellemzőinek megállapítása.</p> <p><i>Hangulatok, élmények</i> Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.</p> <p>Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép).</p> <p>Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).</p> <p>Tárgyas napirend. Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok.</p>

	Fotók.
Tárgy- és környezetkultúra Építés	Babaszoba berendezése. Saját felszerelés elrendezése a teremben. Egyszerű használati és dísz tárgyak készítése mintakövetéssel. A környezet (pl. osztályterem) szebbé tétele, átrendezése. Játékos térképzés, építés térben és síkban. Az építődoboz elemei. <i>Tárgyak alkotása, díszítése</i> Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, dízscsomagolás.
Technika	Ismerkedés különféle technikákkal; anyagok és munkaeszközök használata: ceruza-, golyóstoll- és ecsetrajz; vízfestés; természetes anyagok érzékszervi vizsgálata, mintás agyagból, plasztilinből; konstruálás papírból tépéssel, nyírással, tevékenység természetes anyaggal; síkbáb készítésének egyszerű technikája, tárgykészítés mintakövetéssel.
Közlekedési ismeretek	A gyalogos közlekedés szabályai. A gyermek, a gyermek-felnőtt közlekedése az utcán, járdán – tapasztaltok gyűjtése. Tapasztalatok a tömegközlekedésről – a helyi közlekedésről. Veszélyhelyzetek megfigyelése.

Tevékenység

Személyes holmi felismerése, öltözködés. A felszerelés elpakolása. Folyamatos, rendszeres tisztálkodás. Tisztálkodási eszközök rendeltetésszerű használata, tárolása. A kulturált étkezés gyakorlása. Építés önálló elgondolással. Építés minta, kép alapján. Anyagok megfigyelése, érzékszervi vizsgálata. Egyszerű összefüggés felismerése az anyag és a belőle készíthető tárgy között. Becslések, mérések, anyagcsoportosítás megadott algoritmus szerint. A gyalogos közlekedésben való részvétel irányított megfigyelése, magatartásformák gyakorlása.

Élménygyűjtés otthonról, iskoláról, növényekről, állatokról, mesékről. A gyűjtött élmények ábrázolása egyéni megjelenítéssel. Egyszerű mintakövető tárgy készítése. Díszítés, környezetszépítés. Formák, vonalak, színek használata, kiemelés mérettel, színnel. Forma- és színisméltések, ritmusok, jelek felismerése, vizuális tulajdonságai. Tárgyak csoportosítása rendeltetés, nagyság, szín, forma, anyag szerint.

2. évfolyam

A 2. évfolyamra alkalmazott **célok, feladatok, a fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök** megegyeznek az 1. évfolyamnál leírtakkal. A fejlesztési folyamat kétéves egységet ölel fel, ilyen pedagógiai megfontolásból eredően jelenik meg először a követelmények csoportja a második évfolyam végén. A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulóknál a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük

élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	<p>A színismeret bővítése, árnyaltabb színek létrehozása és megnevezése. A vonal, mint a mozgás kifejezője.</p> <p>Szabályos és szabálytalan formák felismerése és ábrázolása. Szögletes, íves, gömbölyű formák.</p> <p>Formák, színek szimmetrikus elrendezése.</p> <p>Egyszerű ritmusok létrehozása és felfedezése.</p> <p>A vonal</p> <p>A folt</p> <p>A szín</p> <p>Forma és nagyság</p> <p>Síkforma, térforma</p>
Kifejezés, képzőművészet	<p>Az önellátás: öltözködés, tisztálkodás, táplálkozás gyakorlatai. Élmények feldolgozása emlékek alapján, megjelenítése síkon és térben.</p> <p>Évszakok hangulatának kifejezése.</p> <p>Saját kitalálású történetek megjelenítése síkban és térben, a természetről, a családról, az önellátásról.</p> <p>A tanulók által kiválasztott műalkotások nézegetése adott szempontok szerint. A tankönyv ábráinak elemzése, megértése. Tetszésítéletek megalkotása</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Tárgyak, élőlények, egyszerű események ábrázolása változatos technikákkal (pl. vonallal, folttal, színesen és fekete-fehérben). Előzőleg tudatosan megfigyelt változások (pl. évszak, időjárás, öltözködés) jellegzetesebb állapotainak ábrázolása.</p> <p>Arckifejezések értelmezése, jelek, piktogramok megértése, jellemzőinek ábrázolása, bemutatása, megállapítása. Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben.</p> <p>Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p>
Tárgy- és környezetkultúra Építés	<p>Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (papír, agyag).</p> <p>Csomagolások készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése (egyéni). Építés építődobozzal. Építés minta alapján. Építés a szabadban – homokozóban.</p>

	<p>Környezetalakító tevékenység (pl. tanterem átrendezése, alkalmi díszítés). Belső tér modellezése. Térrendezés a terepasztalon – tereptárgyak használata.</p> <p>Köznap és ünnepi tárgyak (pl. jeles napok tárgyi kellékei) formája és funkciója közötti összefüggések megbeszélése.</p>
Technika	<p>Természetes anyagok gyűjtése, vizsgálata, kompozíció készítése. Különböző technikák, könnyen megmunkálható változatos anyagok (pl. hurkapálca, papír, agyag) és egyszerű munkaeszközök használata. Anyagvizsgálat – textil, fa.</p> <p>A ceruza- és ecsetrajz, valamint a vízfestés technológiai változatai. Formálás agyagból – gömbölyítés, lapítás, sodrás, illesztés.</p> <p>Papírhajtogatás – tépés, nyírás -, az olló használata, anyagtakarékoság.</p> <p>Nyomtatás krumplidúccal, ritmikus sorok.</p> <p>Hurkapálca darabolása, csiszolása, festése, ragasztása.</p>
Közlekedési ismeretek	<p>Gyalogos közlekedés. – Biztonságos közlekedés a gyalogos számára kijelölt helyeken. Veszélyhelyzetek felismerése. Tapasztalatok gyűjtése a helyi tömegközlekedésről – utazás felnőttel. A gyalogos átkelőhely – zebra, jelzőlámpák, a forgalomirányítás jelzései – a rendőr karjelzései.</p>

Tevékenységek

- Személyes élmények a környezetről, családról, az önellátásról, a közlekedésről.
- A személyes élmények kifejezése síkban és térben rajzolással, festéssel és mintázással. Vízfestés ecsettel, ujjal. Nyomat készítés.
- Látványok, vizuális információk, jelek, piktogramok megfigyelése, értelmezése.
- Anyagfélék, tárgyak csoportosítása – forma, szín, rendeltetés szerint.
- Tárgykészítés mintaadással, segítségnyújtással, díszítés.
- Környezetátalakító tevékenység.
- Egyszerű önellátó technikák folyamatos gyakorlása, önálló megoldása. A testápolás technikáinak önálló elvégzése, a higiénés magatartás fontosságának tudatosítása.
- A táplálkozási szokások megerősítése. Részvétel a táplálkozással összefüggő egyszerű teendőkben.
- Építés szabadon, önálló elképzelés. Építés minta alapján. Belső téralakítás dobozokkal, tárgyakkal.
- Modellezés tereptárgyakkal.
- Anyagvizsgálat – textilszálak, anyagok érzékszervi vizsgálata, nyírás. A fa vizsgálata – egyszerű műveletek hurkapálcával. Az olló, a festék és a ragasztó használata.
- A gyalogos közlekedés tudatos gyakorlása, veszélyhelyzetek elemzése.

Követelmény

- A tanuló tudjon megfigyelni formákat, rendezni nagyság szerint.
- Tudja a tárgyak helyét, helyzetét meghatározni segítségnyújtással.
- Tudja megkülönböztetni a sík- és térformákat. A szabályos-szabálytalan formákat, valamint a szögletes-íves, szögletes-gömbölyű és szimmetrikus formákat tudja megnevezni, ábrázolni.
- Értse meg a tankönyv ábráit, az egyszerű eligazító táblákat, piktogramokat.
- Értelmezze az egyszerű arckifejezéseket, gesztusokat.
- Tudjon szabadon képet alakítani élmény alapján, festéssel, rajzzal.
- Ki tudja fejezni képalakításaiban az időjárás egyszerű jelenségeit, az évszakokhoz kapcsolódóan.
- Tudjon tárgyakat készíteni papírból, agyagból segítséggel, mintakövetéssel.

- Fokozódó önállóság az önkiszolgáló tevékenységben – öltözködés önállóan (eseti segítségnyújtás mellett), alapvető tisztálkodási szokások betartása.
- Ruházat, tisztálkodási eszközök, tanszerek helyének, pakolásának, kezelésének elsajátítása.
Részvétel a fejlettségnek megfelelő házimunkában, csoportos tevékenységben.
- Az étkezési, táplálkozási rend betartása. Étkezés késsel, villával.
- Építőelemek felismerése, megnevezése. Tudjon a tanuló saját elképzelést, ötletet megvalósítani az építésben.
- Részvétel a közös tevékenységben, az építésben.
- A megismert természetes anyagok pontos megnevezése. Képek, formák, kompozíciók létrehozására irányítás, segítségnyújtás mellett.
- Tudjon a tanuló átalakított anyagot megnevezni, csoportosítani, egyszerű műveleteket végezni.
- Használja rendeltetésszerűen a megismert eszközöket, szerszámokat.
- Tudjon papírt nyírni ollóval. Tudjon festéssel, ragasztóval bánni.
- Rendelkezzen elemi ismeretekkel az anyagtakarékosságról, a környezet megóvásáról.
- Elvárható a tanulótól a gyalogos közlekedés szabályainak ismerete – a tanult szabályok alkalmazása – a balesetmentes közlekedés.
- Rendelkezzen tapasztalatokkal a helyi tömegközlekedésről – az utazás közbeni magatartásról.
- Ismerje a gyalogos átkelésre kijelölt helyek jelzését, a zebrát, a lámpát, a rendőr karjelzéseit.
- az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására,
- a lendületes kézmozgás kivitelezésére,
- a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára,
- a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére,
- egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére,
- bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez,
- a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére,
- a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására,
- társaival való kooperációra a közös alkotás során,
- családbrázolás értelmezésére,
- egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,
- térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére,
- munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni,
- tudatosan változtatni az alkotás nagyságát,
- utánzással egyszerű formákat készíteni,
- esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat,
- saját alkotása feletti öröme.

3. évfolyam

Célok

- Felkelteni a tanulók érdeklődését a környező világ vizuális sokfélesége iránt.
- Felfedeztetni az emberi alkotások gazdagságát.
- Változatos tapasztalatszerzés a környezet anyagairól, a vizuális kifejezés formáiról, nyelvezetéről, információiról.
- A képzelet gazdagítása, a válogatás, a befogadás alakítása, formálása.
- Fogékonyság, nyitottság az esztétikai élmények felé.
- Az alkotás, a vizuális kifejezés örömeinek átélése, a tantárgy iránti pozitív attitűd
- Élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözzön.
- Alkalmat teremteni az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási céllal.
- A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.
- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.
- A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

Feladatok

- Gyakorlatok, tevékenységek biztosítása a vizuális önkifejezés megvalósításához. Egyéni utak, ötletek segítése, inspirálás.
- A kéz ügyesítése, a finommotorika fejlesztése célirányos gyakorlatokkal.
- A kiscsoportos együttműködés megteremtése különféle módszerek és technikák alkalmazásával.
- Tapasztalatok szerzése a természetben található, az átalakított anyagokról, az anyagelemzés lehetőségeiről, az anyagmegmunkálás módjairól, eszközeiről.
- A tantárgy specifikus tanulási és munkaszokások gyakorlatai, szokásrend, szabályok alkalmazása.
- Az önértékelés, a kritikus szemlélet fejlesztéséhez helyzetek, szituációk teremtése.
- Fokozódó önállóságra készítetni, önkifejezés, ötlet, leleményesség megvalósítását támogatni.
- A népművészet, hagyományok értékeinek megismertetése.
- Folyamatos ellenőrző, segítő, korrigáló, értékelő közreműködés a tanórákon.
- Biztosítani és gyakran érvényesíteni a látványemlékek, élmények, emlékezeti felidézését, megőrzését, egyéni terápiás célokat szolgálva.
- Az egyéni ízlés, stílus érvényesítése a saját tárgy készítésében.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A megfigyelés, az elemzés, a felidézés képességének fejlesztése.
- A koordinált mozgás, a finommotorika, a ritmusérzék, a térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.

- Az alak-, forma-, szín-, szerkezet felismerésének, értelmezésének képessége.
- A vizuális figyelem, emlékezet, látványolvasás, jel- és információértelmezés, fejlesztés.
- A vizuális nyelv, kifejezőképesség, önkifejezés alakítása, bátorítása.
- A tantárgy-specifikus tanulási és munkatapasztalatok alakítása, eszközhasználati készség fejlesztése.
- Érzelem, az alkotás örömeinek megélése.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	A tanult vizuális nyelvi elemek, minőségek és viszonylatok felismerése képek, tárgyak, látványok elemzésekor. Egyszerű forma-, vonal- és színritmusok alkalmazása és felfedezése a különböző célú képalkotásokban (díszítményekben, vizuális jelekben). Hangsúlyozásformák és színek kiemelésével, a nagyság hangsúlyozásával. Formakompozíciók – kompozíciós megoldások, formaritmusok létrehozása, elemzése.
Kifejezés, képzőművészet	Egyedül vagy közösségben szerzett mindennapi élmények kifejezése festményben, rajzban, plasztikában, síkban és térben. Évszakok hangulata. Az időjárás, a növények változása az ember alkalmazkodása. Meseélmény, szépirodalmi és filmélmények, zenei élmények megjelenítése síkban és térben. A képi elemek helyének meghatározása, rendezése.
Vizuális kommunikáció	Tárgyak térbeli helyének meghatározása. Tárgyak jelzése, felismerése egy nézet alapján. Egyszerű tér- és mozgásábrázolások. Tárgy ábrázolása szemmagasságban. Tárgyak alaprajza. Egyszerű történés, folyamat értelmezése fázisrajzok felhasználásával. Magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.
Tárgy- és környezetkultúra	Egyszerű tárgyak készítése (pl. játékok, bábok, edényfészeségek). Csomagolások készítése minta után és egyéni elképzeléssel. A tárgyalakító folyamat végigvitele (próbálkozások a folyamat lépéseinek betartására). Környezetalakító tevékenység (pl. helyiségek átrendezése új funkcióknak megfelelően, díszlet készítése).
Technika	Különböző technikák, technológiák megismerése, munkafolyamataik értelmezése, könnyen megmunkálható változatos anyagok

	és egyszerű munkaeszközök használata. A mintázás és a kollázstechnikák újabb technológiai változatai. Rajzolás rosttollal, krétával. Festés temperával. Különféle tárgy- és anyagnyomatok. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése.
--	--

Tevékenységek

- Konkrét gyakorlatok a vizuális alapelemek alkalmazására, a vizuális alapelemek viszonylatainak megjelenítése az irányok, arányok hangsúlyozásában, a kompozíciók létrehozásában.
- Képek alkotása, hangulat kifejezése – időjárás, évszakok.
- Ritmusok alkotása – forma- és színismétlések.
- Látványok megfigyelése, leírása, testmozgások, gesztusok jellemzőinek megállapítása.
- Tárgyalkotás irányítással, folyamatábra, algoritmus alkalmazásával.
- Térrendezés, díszítő munkák.
- Rajzolás, festés, mintázás, tárgy- és anyagnyomat készítése, eszközök használata.

Követelmény

- Ismerje a tanuló a vizuális alapelemek egyszerű rendszereit, mint a vonalfajták, formák, színritmusok – alkalmazza azokat az alkotásban.
- Ismerje a vizuális alapelemek viszonylatait (irány, arány, kompozíció, hangsúlyozás). Irányítás mellett alkalmazza azokat.
- Váljon gyakorlottá az egyes vizuális elemek használatában. Fejlődjön érzelmi világa és kreativitása, együttműködése, az önkifejezés képessége.
- Tudjon képet alkotni az időjárás, az évszakok hangulatának kifejezésével, a téri viszonylatok spontán rögzítésével, ötletekkel.
- Legyen képes egyszerű vizuális ritmusok létrehozására.
- Tudjon megfigyeléseket tenni és azokat megfogalmazni a természeti környezet vizuális jellemzőire vonatkozóan.
- Tudjon tárgyakat készíteni a megismert anyagokkal.
- Értse a legegyszerűbb vizuális jelzéseket, tankönyvi ábrákat, képeket, piktogramokat.
- Legyen a tanuló képes az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására.
- Legyen az esztétikus, tiszta környezetre és annak fenntartására igényére.
- Társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére legyen képes.
- Tudjon képen látható dolgokat megnevezni.
- Képes legyen egyszerű jelenetábrák megértésére,
- Képes legyen a plakátok, reklámok elemi kritikájára.
- Saját alkotása feletti öröme legyen képes.

4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a rajz és vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhén értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermekek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A rajz tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási céllal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során.</p> <p>A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközzel.</p> <p>A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.</p>
Kifejezés, képzőművészet	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.</p> <p>Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzesszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.</p> <p>Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.</p> <p>Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.</p> <p>Térlátás fejlesztése.</p>

	<p>Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.</p>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaérzékelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.</p>
Technika	<p>Különbféle technikák, technológiák megismerése, könnyen megmunkálható, változatos anyagok és egyszerű munkaeszközök használata.</p>

Tevékenységek

- Érzelmek kifejezése vonalak segítségével.
- Kontúr, behatárolás alkalmazása.
- Folt létrehozása színkeveréssel.
- Alapszínek tudatos alkalmazása.
- Másolás és leképezés.
- Színezés vonalhatárok betartásával.
- Sokszorosítási technikák alkalmazása.
- Tárgykészítési technikák alkalmazása.
- Sík- és térformák megfigyelése.
- Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása.
- A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton.
- A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.
- Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban.
- Polarítások érzékeltetése fekete és fehér színnel.
- Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.
- Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése.
- Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése.
- Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása.
- Esztétikai élmény átélése.
- Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép).
- Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján.
- Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján.
- Képolvasás.
- Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl. kocka – négyzet).
- Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl. hasáb, henger).
- Egyszerű jelzések, piktogramok megértése.
- Plakátok értelmezése.

- Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral).
- Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák.
- Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása.
- Agyagedény díszítése pecsételéssel.
- Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel.
- Sablon használata a tárgyak készítésénél.
- Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel.
- Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag.
- Törekvés ízléses díszítésre.
- Közvetlen környezet tárgyait, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint

Követelmény:

- Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete.
- A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége.
- Egyszerű alkotások létrehozása.
- Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat.
- Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.
- Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása.
- Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége.
- Vizuális percepciók képesség, figyelem, emlékezet.
- Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.
- Egyszerű, használható tárgy készítése.
- Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása.
- Utánzással egyszerű formák készítése.

A tanuló legyen képes:

- az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására,
- a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára,
- az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására,
- a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával,
- forma- és színritmus létrehozására,
- egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére,
- társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére,
- képen látható dolgok megnevezésére,
- egyszerű jelenetábrák megértésére,
- a plakátok, reklámok elemi kritikájára,
- saját alkotása feletti öröme.

5-8. évfolyam

Célok

- Az érdeklődés, a fogékonyság felkeltése a természetes és mesterséges környezet esztétikai és más látható értékei iránt. A látáskultúra fejlesztése.
- Élményszerű tapasztalatok nyújtása a tárgy- és környezetkultúra területéről.
- Az esztétikai érzékenység, nyitottság, fogékonyság, ízlés alakítása, fejlesztése, a múlt értékeinek, hagyományainak, a nemzeti műveltségnek a közvetítésével.
- A környezettudatos magatartás kialakítása a tárgykultúra példáin keresztül.

Feladatok

- Fejlesztani a kreativitást, a kreatív gondolkodást, a megismerő-, a befogadó- és alkotóképességet.
- Kialakítani olyan személyiségjegyeket – a tantárgy sajátos tartalmával és eszközrendszerével -, amelyek felkeltik a szakmák iránti érdeklődést és segítik az eredményes szocializációt.
- Tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítani a tárgy- és környezetkultúra világáról, a vizuális kommunikáció területeinek használatáról, az információk képi rögzítéséről, értelmezéséről.
- Gyakorlatokon keresztül fejleszteni a jártasságot a vizuális technikák alkalmazásában.
- Elősegíteni az érzelmek minél árnyaltabb kifejezését, a személyes élmények megjelenítését, az információk, a vizuális hatások közötti válogatást.
- Hozzásegíteni a látható, a tapintható tárgyi valóságban és a képi világban való eligazodást.
- Téri helyzetek, időbeli folyamatok értelmezése, megfogalmazása.
- Művészi alkotások elemzése, a megértés, a feldolgozás segítése.
- Az átélt élmény megjelenítése dramatizálással, reflektálás irodalmi, zenei filmes élményekre – gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a képi, a plasztikai műfajokból tanult módszerek, eszközök alkalmazásával.
- Az építészettel, a lakóterrel, a berendezéssel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységek.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A síkbeli és térbeli kifejezőeszközök, kompozíciós eljárások alkalmazásának képességei.

A megfigyelés, az elemzés, az értelmezés képességei a képek és műalkotások, valamint a saját és társai alkotásának elemzésében.

Térábrázolás, térlátás képessége, térbeli kifejezőeszközök használata.

Jelenségek, érzelmek, gondolatok térbeli és síkbeli kifejezésének képessége. A kifejezés hagyományos technikáinak és újszerű technikák elsajátításának készségei.

Közlő, magyarázó, eligazító ábrázolás képessége. Tipikus vizuális közlemények (térkép, alaklemez, szabásminta) értelmezésének képessége. A köznapi élet tipikus vizuális közleményei felfogásának, megértésének, megítélésének (televízió, rádió, sajtó) képessége.

Egyszerű tárgyak megtervezésének képessége. Képesség a tervezés elveinek megértésére, alkalmazására.

Célszerűség – használhatóság – megmunkálás – anyag – szerkezet összefüggéseinek meglátása.

Jártasság a tanult kézműves technikákban, a modellezésben, építésben.

A munka, az alkotás esztétikai értékeinek felfogása.

A saját és mások alkotásának megbecsülése. Az ésszerű, anyagtakarékos megoldások előnyben részesítése. A környezetbarát megoldások keresése.

Az együttműködési és alkalmazkodási készség, csoportmunkában a részvétel képessége.

Az empátiás készség fejlesztése.

Ellenőrzés, értékelés

Az **ellenőrzés** folyamatos és az egyes tanulóra, képességeinek fejlődésére terjed ki. Ellenőrzéssel nyomon követhető a tantárgy speciális nyelvezetének, fogalmainak használata, a tanult kifejezési módok és technikák alkalmazási szintje, az önállóság, az önkifejezés, a leleményesség, a bátorság. Ellenőrzéssel tárható fel a különleges gondozási igény, a segítségadás szükséglete, térben és időben.

A megfigyelés útján ismeretekhez jutunk a tanuló feladatvégzési szintjét illetően, az együttműködésről is képet kaphatunk.

Az **értékelésben** a tanulói tudatosságot helyezzük előtérbe a szempontok szerint történő értékeléssel. Fokozottan érvényesüljön az egyéni kifejezőeszközök, megoldások, az eredetiség elismerése.

Az alkotás, a tárgy- és képkészítés értékelésében a kifejezőeszközök, technikák alkalmazása, az esztétikum válik hangsúlyossá.

Az értékelés mindenkor térjen ki a tanuló önmagához mért fejlődésének dinamikájára, erőfeszítéseire, viszonyulására.

5. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömet nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

Célok

- Képességek fejlesztése a környezet vizuális információinak, látványának befogadására, szabályszerűségek felismerésére, következtetések levonására.
- Az élménykifejezés fejlesztése különféle ábrázolással, képi megjelenítéssel.
- A környezet anyagainak pontosabb megismerése, a tárgykészítési képesség fejlesztése.
- A magyar népművészet megismerése.

A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során.

A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása.

A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével.

A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban.

Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért.

Képességfejlesztési fókuszok: elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.

A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel.

„Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése.

Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése.

Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése.

Képességfejlesztési fókuszok: karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.

Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása.

Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása.

Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.

Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra.

Képességfejlesztési fókuszok: megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.

Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében.

Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.

Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása.

A tárgyalgó folyamat algoritmizálása.

A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése.
Képességfejlesztési fókuszok: környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Feladatok

- Személyes élmények megjelenítése, kompozíciók létrehozása, illusztrációk készítése.
- Tapasztalatszerzés a mozgás kifejezésére, formaismétlés, mozgásfázisok, ritmus.
- Modellek, tárgyak, formák tanulmányozása.
- Tárgyalkotó művészeti területek megismertetése, tárgykészítés.
- A környezet és a tárgy viszonyának elemzése.
- Segítségadás a művészi alkotások szépségének, üzenetének befogadásához, megértéséhez, átéléséhez.
- A tárgyhasználó és a fogyasztói magatartás alakítása.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A megismerő-, a befogadó-, az alkotó-, az ábrázoló-, az elemző- és összehasonlító képességek fejlesztése.
- Belső képek, képzetek, benyomások emlékezeti felidézése.
- Az anyag – forma – funkció és tartalom megértésének képessége.
- Az érzelmek, a viszonyulások kifejezésének képessége.
- Az önértékelés, mások teljesítménye kritikus, reális megítélésének képessége.
- A látható, a tapintható tér, mozgás, forma megértése, szavakkal kísért ábrázolási képessége.
- Az együttműködés készségeinek, az akaratnak és a kitartásnak a fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	<p>Folthatárok, foltfestés, vonalabsztrakció, a tárgy formája vonalkövetéssel. Pozitív és negatív foltok. Falevél, alva. Ritmikus felületek kialakítása. Szabályos és szabálytalan sík- és térformák. Természeti formák csoportosítása. A forma árnyéka – körülrajzolás. Sötét és világos kontrasztok. <i>Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. <i>Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban. Különböző felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása</p>

<p>Kifejezés, képzőművészet</p>	<p>Különböző hangulatú, látványhoz kötött élmények, személyes élmények síkbeli és térbeli megjelenítése rajzzal. Utcakép, ünnepi élmény. Élménykifejezés emberábrázolással. Állófigura a térben. Térbeli rend figurákkal. Meseszerű történetek megjelenítése rajzolással, festéssel, plasztikával. Művészeti élmények (tánc, zene, irodalom) feldolgozása képi kompozícióban. Illusztrációk – címlapterv. <i>Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása</p> <p>Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványszerű alkotás modell után.</p>
<p>Vizuális kommunikáció</p>	<p>Látványok ábrázolása – természeti formák ábrázolása modell után, forgásformák ábrázolása. Forgástest származtatása. A henger rajza. Egyszerű kompozíciós megoldások létrehozása, toll- és ceruzatartó az íróasztalon. Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendeletről. Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetsetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzelése.</p>
<p>Tárgy- és környezetkultúra</p>	<p>Néhány alkotás rajzos és szóbeli összehasonlítása az alkotások anyaga, valamint az anyagok tulajdonságai alapján – ház anyaga, építése, funkciója. A tanulók alkotásainak vizsgálata, elemzése az érzelmi hatás szempontjából. A tárgyalkotó folyamat lépései a tárgykészítésben. Néhány ház makettje. Tárgykészítés agyagból, papírból, textilből. Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.</p>
<p>Technika</p>	<p>Tárgyértelmezés az érintett korokban és kultúrákban. A honfoglaló magyarok művészete. A népművészet. Képalakítás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége.</p>

	Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.
--	--

Tevékenységek

- Pont, folt, színfolt, vonalakkal alkotott folt, plasztikus formák létrehozása.
- Hangulati hatások kifejezése – szín, forma, nagyság.
- Térbeli, síkbeli kompozíciók – formaismétlés, mozgásfázisok, ritmus.
- Emberábrázolás, állófigura a térben.
- Meseillusztráció – rajzolás, festés, plasztika.
- Zenei, irodalmi élmény feldolgozása kompozícióban.
- Címlapterv könyvhöz.
- Téri helyzetek látvány után, tárgyak, formák téri helyzete, aránya, színviszonya – fény – árnyék.
Épített környezetünk modellezése.
- Tárgyalakítás, makettek tervezése, anyag-forma megoldásainak kiválasztása.
- Művészeti területek – a népművészet emlékeinek elemzése.

Követelmény

- A tanuló tudjon egyszerűbb vizuális problémákra, emocionális késztetésekre kreatívan reagálni, adottságai függvényében.
- Szerezzen tapasztalatokat a vizuális kifejezés elemeinek változatos felhasználhatóságáról, a folt, a vonal, a felületek kapcsolatában.
- Ismerje a komponálás néhány fontos eszközét (vonaltvastagság, szín, elhelyezés).
- Tudjon ritmikus kompozíciókat létrehozni.
- Legyen képes egyszerű formák látványszerű ábrázolására.
- Fejlődjön képi kifejezése irodalmi és zenei élmények hatására (festés, rajzolás és plasztikus alakítások).
- Tudjon a tanuló – a tárgyalkotó folyamat lépéseinek betartásával – egyszerű tárgyat készíteni a megismert anyagokból, önállóan vagy irányítás mellett.

6. évfolyam

Az évfolyamra meghatározott tantárgyi **célok, feladatok, a fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök** megegyeznek az 5. évfolyamon leírtakkal.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	Foltképzés. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A tónusmelegítés, a tónus szerepe a kifejezésben. Mértani formák megfigyelése, testek felülete, élek. Testek létrehozása. Tulajdonságok elemzése. Vonalsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal, mint térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása.
Kifejezés, képzőművészet	Személyes élmények, az élő és élettelen természet kapcsolata, fantáziaképek síkbeli és térbeli megjelenítése festéssel, kollázssal, agyag- és/vagy papírplasztikával. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Karakterábrázolás néhány jellemzőinek alkalmazása. Művészeti élmények (színház, tánc, zene, irodalom) vizuális kifejezése, feldolgozása képi, plasztikai kompozícióban. Néhány képzőművészeti technika vizsgálata: akvarell, olaj, tempera, mintázás, grafika. Tájábrázolás megfigyelés alapján.
Vizuális kommunikáció	Térformák ábrázolása modell után. Téri helyzetek látvány és képzelet alapján. Forgás- és szögletes formák ábrázolása. A tárgyak két nézetének megrajzolása, elől-, oldalnézet. Tárgyak, tárgycsoportok alaprajzának elkészítése. Térképrajz értelmezése, a település, a lakóhely térképe. Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruza rajzzal, festéssel.
Tárgy- és környezetkultúra	A tárgyak csoportosítása a funkció szerint. Egy saját használatú tárgy, pl. társasjáték készítése. Funkció – forma – anyag – esztétikum – egysége. Egyszerű terv a tárgykészítéshez – tárgykészítés a tanult technikákkal.

Tevékenységek

- Foltképzés, színek hangulati hatása, vonalak szerepe a térkifejezésben, kiemelésben.
- Formaismétlések, mozgásfázisok, ritmus.
- Komponálás síkban, térben.
- Mértani formák elemzése. Testek létrehozása.
- Térbeli helyzetekről személyes élmények gyűjtése, helyzet meghatározás, viszonyítás, viszonyfogalmak.
Téri helyzet jelölése a síkon – lejjebb, feljebb, elől, oldalt.
A tér arányainak, színviszonyainak megfigyelése, ábrázolása.
- Fény-árnyék elemzése – sötét és világos kontrasztok alkalmazása.
- A valóság vizuális, képi megjelenítése a térképen, a lakóhely térképének vizsgálata, objektumok beazonosítása.

- Tárgytervezés, tárgyszerkesztés.

Követelmény

- A tanuló legyen jártas az összetettebb síkbeli alkotások létrehozásában.
- Tudatosan alkalmazza térábrázolásaiban a térjelzéseket (közel, távol, takarás).
- Szerezzen tapasztalatokat az egyszerű tárgyak szerkezetéről.
- Legyen képes művészeti és személyes élményei képi kifejezésére, szabadon választott technikával.
- Tudjon tárgyat készíteni valamely tanult kézműves technikával.
- Szerezzen gyakorlatot az ismert ábrázolási technikák alkalmazásában.
- Tartsa be a balesetvédelmi szabályokat.
- Tudjon egyenletes foltot satírozással létrehozni.
- Emberalak szoborszerű megjelenítésére.
- Emlékezetből egyszerű rajzot készíteni.
- Törekedni munkája igényes kivitelezésére.
- Tárgyat készíteni az általa kiválasztott technikával.

7. évfolyam

Célok

- Formacsoportok megismertetése. Térkompozíciók létrehozásának képessége.
- A nézeti ábrázolás lényegi elemeinek értelmezése, alkalmazása irányítás mellett.
- A fejlettségnek megfelelő ismeretek nyújtása a környezet fontosabb, elvont vizuális információiban.
- Ismeretek nyújtása az alkotás, az ábrázolás létrehozásának folyamatáról, egyes lépéseiről.
- Gyakorlottság, esetenként jártasság a tanult technikákban és az eszköz használatában.
- Pontos képzetek, ismeretek kialakítása az ember lakókörnyezetéről.
- Az emberábrázolás képességének fejlesztése, alakítása.
- Élmények, benyomások kifejezése az alkotásokban.
- Téri helyzetek leírása szóban, megjelenítése szabadkézi rajzban.
- Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben.
- Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátítása.
- Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése.
- A vizuális közlés köznap és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése.
- Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben.
- Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel.
- Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására.
- Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése.
- Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében.
- Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.
- Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátítása.
- A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása.
- A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése

Feladatok

- Gazdag tapasztalati anyag biztosítása a térformák, forgásformák tanulmányozásához, elemzéséhez, a térrendezéshez, térkompozíciók létrehozásához.
- Művészeti, zenei, szépirodalmi élmények biztosítása. Az átélt élmények felelevenítése, megjelenítése ábrázolással térben, síkban.
- Szituációk, helyzetek az érzelmek, a viszonyulás kifejezésére, az egyediség, eredetiség bemutatására.
- Tapasztalatok gyűjtése, elemzése a nézeti ábrázolásról.
- Az emberábrázolás gyakorlatainak biztosítása, a méret, az arány elemzése.
- Egyszerű használati tárgy készítésének gyakorlatai.
- Tapasztalatok az ember épített környezetéről, külső és belső terekről, a lakás komfortos, funkcionális alakításáról.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A térlátás, a téri viszonyok megértésének, kifejezésének képessége.
- A vizuális élmények befogadásának, elemzésének, szelektálásának képessége.
- Az anyag- és eszközhasználati készség és önállóság fejlesztése.

- A megismerő képességek fejlesztése a tér, a szín, a mozgás, az esztétikum vonatkozásában.
- A vizuális memória fejlesztése.
- formaéztelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.
- A tanulási képességek fejlesztése a vizuális információk felhasználása területén.
- vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.
- formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség
- környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	<p>Formacsoportosítások – sík és térformák, szabályos és szabálytalan mértani formák. Térformák, forgásformák származtatása, felhasználása térépítéshez. Tapasztalatok gyűjtése a környezetből, elemzés.</p> <p>Térkompozíciók. Térrendezés, térépítés – modellek létrehozása.</p> <p>Tervezési, elemi konstruálási eljárások.</p> <p>Színek, tónusok.</p> <p>Sík- és térformák.</p> <p>Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei.</p> <p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.</p>
Kifejezés, képzőművészet	<p>Művészeti élmények kifejezése – irodalom, zene. Képek, illusztrációk.</p> <p>Ábrázolás a tanult technikákkal.</p> <p>Műalkotás elemzése.</p> <p>Érzelem kifejezése a képzőművészetben. Elemzések, alkotások.</p> <p>Illusztráció</p> <p>Művészeti élmények megjelenítése.</p> <p>Jelenet ábrázolása.</p> <p>Zenei élmény vizuális kifejezése.</p> <p>Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka.</p> <p>Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éjji zene.</p> <p>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</p> <p>Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő;</p> <p>Daumier: Mosónő.</p> <p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.</p>

<p>Vizuális kommunikáció</p>	<p>Testek ábrázolása, az árnyék, a vetett árnyék kifejezése. Sötét-világos, fő- és mellékszínek. Tárgyábrázolások környezeti háttérrel Tárgyak nézeti ábrázolása segítségével. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok Emberalak látványszerű ábrázolása. Az álló ember arányai. Ábrázolás modell után. Az emberi arc ábrázolása. Önarckép. Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. Grafikus vázlatok; fényképezés. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok.</p> <p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.</p>
<p>Tárgy- és környezetkultúra</p> <p>Mozgóképkultúra és médiaismeret</p>	<p>A tárgyalkotás folyamata, tervezés, kivitelezés. Használati tárgy készítése. Kézműves technikák alkalmazása a tárgykészítésben. Az ember épített környezetének elemzése. Őseink épített környezete, a mai világunk. Lakóépületek – középületek. Funkcionális alakítás, belső tér rendezése. Tárgytervezés és kivitelezés:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése <p>Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval Egy vágyott tárgyról rajz készítése. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. Zenei élmények vizuális megjelenítése Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.</p> <p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.</p> <p>A mozgóképek alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor.</p>

	<p>Újság, képregény, fotóregény. <i>Az internet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. <p>Kulcsfogalmak/ fogalmak: Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.</p>
--	--

Tevékenységek

- Térformák elemzése, térkompozíciók. Térrendezés, térépítés.
- Múzeum, színház, mozi élménye. Zenehallgatás. A személyes élmény alapján képek, illusztrációk síkban, térben komponálva.
- Szobrok, terek, képek, plasztikák elemzése.
- Az árnyék létrehozása, ábrázolása.
- Az emberi test arányainak, méreteinek elemzése, látványszerű ábrázolása. Az arc ábrázolása. Önarckép.
- Használati tárgy tervezése, a munkaterv elkészítése, a tanult technikák alkalmazása.
- Tapasztalatok, megfigyelések az épített környezetről. Lakóépület modellezése. Belső tér alakítása, térrendezés.
- Képkalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával.
- Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége.
- A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon.
- Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.
- Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről.
- Képkalkotási lehetőségek ismerete.
- Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon.
- Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása.
- Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon.
- Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók.
- Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása.
- (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.)
- Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében.
- Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falu, város.
- Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.

Követelmény

- A tanuló használja tudatosan a vizuális nyelv elemeit.
- Ismerje a mértani térformák legfontosabb tulajdonságait, és tudja azokat felhasználni térelemzéshez, térképezéshez.
- Alkalmazza a fény-árnyékot a plasztikus formák megjelenítésében.
- Legyen képes művészeti élmény hatására kifejező alkotásokat készíteni térben vagy síkban.
- Legyen képes egyszerű mértani testek látványszerű ábrázolására.
- Tudjon embert ábrázolni modell után. Legyen ismerete az ember méreteiről, arányairól.
- Tudjon egyszerű tárgyat készíteni valamely tanult kézműves technikával.
- Szerezzen tapasztalatot a szűkebb, a tágabb emberi környezet, a lakás, a lakóépület komfortos és funkcionális alakításáról és alakíthatóságáról – fejlődéséről.
- Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük.
- Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása.
- Csoportosítások: sík- és térformák.
- Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával.
- Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban.
- Személyes élmények vizuális megjelenítése.
- Színviszonyok megfigyelése és befogadása.
- Táj festése zenére – szabad önkifejezés.
- Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák).
- Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása.
- Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek).
- Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal.
- Nézetábrázolás képsík-rendszerben.
- Emberalak látványszerű ábrázolása modell után.
- Mozcászvázlatok készítése.
- A tárgyalakotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban:
- Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételével, írókával.
- Szövés – szádfán, kereten, szövöszéken.
- Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival.
- Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése.
- Egyszerű tárgyak áttevezése és kivitelezése.
- Egyszerű téráttevezések.
- Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint.
- Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése.
- Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákön.
- Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése.
- Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás,
- információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival.
- Az internethasználat veszélyeinek belátása.

8. évfolyam

A tantárgy célja a 8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

A tantárgy az erkölcsi neveléshez, a pályaorientáció támogatásához és a médiatudatosság fejlesztéséhez kiemelten járul hozzá. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztését több területen érinti, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kiteljesedését egyértelműen célozza meg. Tartalmi keretet kínál a tehetséggondozásra, a gyógypedagógiai rehabilitációs-rehabilitációs eljárások indirekt támogatására.

Témakör	Tartalom
Vizuális nyelv	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.
Kifejezés, képzőművészet	Zenei élmény vizuális kifejezése a tanult technikákkal. Egy adott hangulat, lelkiállapot kifejezése síkbeli, térbeli kifejezőeszközökkel. Hangulatok, érzelmek kifejezése különböző témák feldolgozása során. Adott téma képi kidolgozása során különböző kompozíciós megoldások kipróbálása. Festés zenéhez, érzelmek megjelenítése. Művészeti kiállítások, múzeumok megtekintése során szerzett élmények szóbeli és képi feldolgozása.
Vizuális kommunikáció	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség
Tárgy- és környezetkultúra	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgykalkoló folyamat algoritmizálása. A tárgykalkoló folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Tevékenységek

- Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük.
- Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása.
- Csoportosítások: sík- és térformák.
- Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fényel és torzítással.
- Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése
- A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése.
- Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.
- A fény jelenléte a műalkotásokban. Ritmus, szimmetria, aszimmetria megfigyelése a környezetben, a műalkotásokban.
- Ritmuskompozíciók készítése, fedéltervek kivitelezése.
- Zenei, színházi élmények. Hangulatok kifejezése, saját élmény megjelenítése.
- A környezet tárgyainak elemzése, látványszerű ábrázolása.
- Emberalak ábrázolása különféle helyzetekben – önarckép készítése, tabló összeállítása az osztálytársak rajzaiból.
- Különféle folyamatábrák értelmezése a tankönyvek használatával.
- Nevezetes épületek megtekintése különféle építészeti korokból és stílusokból.
- Településtípusok bemutatása filmen, képen, modellen, maketten.
- Tárgykészítés a megismert technikákkal.
- Képkalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával.
- Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége.
- Térrendezés szín- és formaritmussal.
- Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével.
- Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.
- Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával.
- Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban.
- Személyes élmények vizuális megjelenítése.
- Színviszonyok megfigyelése és befogadása.
- Táj festése zenére – szabad önkifejezés.
- Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák).
- A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon.
- Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.
- Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről.
- Képkalkotási lehetőségek ismerete.
- Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés.
- Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása.
- Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek).
- Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal.
- Nézetábrázolás képsík-rendszerben.
- Emberalak látványszerű ábrázolása modell után.
- Mozcásvázlatok készítése.
- Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása.

- Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon.
- Logók tervezése szabadon választott technikával.
- Plakáttervezés.
- A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban:
- Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételéssel, írókával.
- Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken.
- Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival.
- Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése.
- Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése.
- Egyszerű téráttervezések.
- Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon.
- Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját életterületi lehetőségek szerinti alkalmazása.
- Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon.
- Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók.
- Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása.
- (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.)
- Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében.
- Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falu, város.
- Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal

Követelmény

A tanuló képes legyen:

- műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére,
- ritmikus, szimmetrikus képet komponálni,
- egyszerű makettet készíteni,
- két híres magyar képzőművészt megnevezni,
- vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére,
- egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával,
- szabad képalkotó önkifejezésre, érzelmvilága harmonizálása érdekében,
- műélmény vizuális kifejezésére,
- egyszerű formák látványszerű ábrázolására,
- egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére,
- egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására,
- közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására,
- értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan,
- kritikával szemlélni a reklámokat

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Bevezető

A helyi tanterv a 3-8. évfolyamig terjedően mutatja be a tantárgy oktatását. A változás oka, hogy pedagógiai megfontolásokból az 1-2. évfolyamokon integrált tantárgy létrahozásával a rajz és kézművesség, valamint az életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgyak tartalmainak koherens egybeszervezésével készült a tanterv.

A helyi tanterv felépítése követi az *Irányelv*ben megjelenő tantárgyi felépítésrendszert, valamint az első és felső szakaszra történő tagolást. A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, türelem, rendszeret és egymás megbecsülése.

1-4. évfolyam

Célok

- Ismeretek, tevékenységek, készségek, képességek kialakítása, amely segíti a tanulókat a gyakorlati problémák megoldásában.
- Fokozatosan feltárni és bemutatni a tanulóknak a természetben, a társadalomban élő ember és az általa létrehozott technikai környezet egyszerű, felfogható kapcsolatait.
- Az alapozás időszakában a tantárgy kiemelt célja a kezűgyesség, a koncentráció, a tájékozódó képesség fejlesztése. Képesé tenni a tanulót munkalépések elvégzésére, az önállóság egyszerűbb technikáinak gyakorlására, elsajátítására.

Feladatok

- Biztosítson gazdag tapasztalatszerzést – az egyszerű érzékszervi benyomásoktól a bonyolultabb gondolati műveletekig a tanulót körülvevő természeti, társadalmi és technikai környezetről. Neveljen olyan életmódra, amely lehetővé teszi a környezettel való helyes együttélés.
- Mutasson be példákon, élményanyagon, személyes tapasztalatokon alapuló egészségmegővást.
- Alakítson ki helyes munkaszakaszokat.
- Tegye képessé a tanulókat a műveleti algoritmusok alkalmazására, egyszerű tervezési tevékenységek lehetőségének felismerésére, megoldására.
- Ismertesse meg a tanulókkal – tapasztalatokon, élményanyagon, példákon keresztül – az alapvető közlekedési szabályokat, a környezetben való biztonságos tájékozódást.
- Alapozza meg a tanulók önértékelő, elemzőképességét, alkotókedvét, a modellezés iránti érdeklődését.

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1	1	1	2	1
Éves óraszám	37	37	37	37	37	37	74	37

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A megfigyelő-, az elemzőképesség, az egyszerű összefüggések felismerésének képessége. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben. A képolvasási, a rajzoldási képesség fejlesztése egyszerű tervezési, kivitelezési műveletekben. A tárgykészítés, az önkifejezés képessége különféle művelet-végrehajtási helyzetben. A figyelem, az emlékezet fejlesztése. Az örömszerzés fejlesztése, érzelmek harmonizálása. Eszközhasználati készség fejlesztése különféle manuális, rajzoldási tevékenységben. Arány- és formaérzékelés, formalítás képességei, térábrázoló képesség. Kommunikációs képesség. Alakítási készség, a koordinált mozgás készségei. Az önellátás képességeinek fejlesztése különféle önellátó technikák alkalmazásával. A helyes magatartás alakítása az egészségmegőrzés, a balesetmentes közlekedés elsajátítása érdekében. A testápolás, a higiénés szokások szükségességének belátása, együttműködési képesség alakítása. A ház körüli teendőkben való részvétel készségei. Az elemi szolgáltatások igénybevételének készségei. Pozitív viszonyulás a környezet értékeihez.

Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása.

Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata.

Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása.

Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.

Ellenőrzés, értékelés

1-4. évfolyam

Az alsó tagozaton az értékelés alapja a folyamatos diagnosztizálás, a tanuló fejlődésének nyomon követése.

Az ellenőrzés formái: folyamatos megfigyelés, a sérült, a hiányos vagy rosszul működő funkciók számbavétele, okok feltárása, a tünetek kezelése, a fejlesztés, a fejleszthetőség időbeliségének, dinamikájának megállapítása. Folyamatos ellenőrzést igényel a tanuló feladatmegértése, feladatvégrehajtása, együttműködése, figyelmének tartóssága, önálló alkalmazás, önkiszolgálás, önellátás szintje, a környezet ellátásában való részvétele, igénye a segítségnyújtásra, az irányításra. Ellenőrizni szükséges az előzetes ismereteit is. Az ellenőrzés térjen ki a taneszköz-használati, a szerszám- és eszközhasználati készségre, a szóbeli, az írásbeli tevékenységre. A tapasztalatokról feljegyzést készítünk a tanuló fejlesztése, differenciált foglalkoztatása és a segítségnyújtás érdekében.

Az értékelés:

Értékelést nagyobb témák, tematikus egységek lezárását követően végzünk. Az 1-2. évfolyamokon az értékelés a képességek fejlődésére, az együttműködésre, feladattudatra irányul, nem pedig az ismeretekre. Az értékelés elsődleges célja a motiválás, a biztatás és a tantárgyhoz fűződő pozitív kötődés megteremtése.

A 3. évfolyam végén, a 4. évfolyamon már érdemjeggyel értékeljük a tanulók teljesítményét, egy-egy munkadarab elkészítését, vagy a folyamatban történő közreműködését.

Az értékelés szempontjából a tanulókkal ismertetni, értelmezteni kell.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek
<p>Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)</p>	<p>Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.</p>
<p>Tisztálkodás (érezkszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei</p>	<p>Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniét szolgáló gyakorlatok végzése. Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.</p>
<p>Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)</p>	<p>Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.</p>

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek
<p>Képlékeny anyagok alakítása</p>	<p>Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítás, adott formák keresése a környezetben.</p>
<p>Papírmunkák</p>	<p>A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.</p>

Manipuláció fonállal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.
Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.
Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.
Egészség, betegség Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).

Követelmények 2. évfolyam végére:

Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal.

Kulturált, szabályos étkezés.

A közvetlen környezet rendben tartása.

A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása.

A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata.

A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján.

Anyagok alakításánál az alaptermék egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata.

Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján.

A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

3. évfolyam

Cél

- Segíteni a tanulókat a technikai bonyolult világában történő eligazodásban.
- Bőséges alkalmat teremteni a tapasztalatszerzésre, a környezet anyagainak, tárgyainak megismerésére, vizsgálatára.
- Segíteni a képzetekre épülő gondolkodásmód fejlődését, a tapasztalatok szóbeli megfogalmazásának, értelmezésének és feldolgozásának képességét.
- Ügyesíteni az ujjakat, az izmokat, a kéziszerszámok, egyszerű eszközök használata, a műveletek és munkafogások alkalmával.
- Fejlesztani a szem-kéz koordinált mozgását, tökéletesíteni az érzékszervek működését.
- Gazdagítani a személyiséget az alkotás, az önkifejezés, a siker élményének elmélyítésével.
- A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.
- A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.
- A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.
- A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.
- Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.
- A szociális és állampolgári kompetencia területe a közösségi élet normáihoz történő alkalmazkodás során jelenik meg, szerepet kap a közlekedés elemi szabályainak megismerésében és gyakorlásában, a társadalmi beilleszkedésre való felkészítésben.
- Lehetőséget adni az önellátás tevékenységeinek gyakorlására.
- Hozzájárulni a tanulási, a magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, a közlekedési szabályok betartásához.

Feladatok

- Az érdeklődés és a vonzódás felkeltése a tantárgy tartalmi, tevékenységei iránt. A türelem, a feladattudat, a figyelem és koncentrációképesség fejlesztése.
- A kézszerszámok balesetmentes használatának megtanítása a követelményeknek megfelelően, a tanuló egyéni fejlettségéhez, állapotához igazítottan.
- A takarékos anyagfelhasználás bemutatása, megértése.
- A kéz ügyesítése, műveletek, munkamozdulatok elsajátítására.
- Cselekvések végzése az önellátásban, az egyszerű környezetellátó tevékenység keretében.
- A helyes közlekedés bemutatása, közös gyakorlása.
- A megfigyelő, az elemző-képesség fejlesztése változatos tevékenységek és szituációk során.
- Az egyszerű algoritmusok leolvasásának képességét fejleszteni a munkavégzéshez, a műveletekhez kötöten.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A megfigyelő-, az elemző-, az összehasonlító képesség fejlesztése.
- A szimbólumok, a jelek, egyszerű algoritmusok leolvasásának képessége. Egyszerű, begyakorolt műveletek végrehajtása.
- Az önkifejezés képessége a tanult technikák alkalmazásával, a örömmélmény, a sikerérzés kifejezése.
- Az eszközhasználati készség, a finommotorika fejlesztése.
- Magatartás alakítása az egészségmegőrzés, a balesetmentes közlekedés elsajátítása érdekében.
- A figyelem, az emlékezet, az együttműködés képességének fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Életvitel – gyakorlati készségek	Öltözködés – Az időjárásnak, az évszaknak, a napszaknak megfelelő öltözet kiválasztása. Lábbelik tisztítása, a ruha portalanítása., saját ruhanemű gondozása Tisztálkodás – kéz, láb, köröm ápolása, fogmosás és eszközeinek használata, tárolása. Táplálkozás – terítés, tálalás. Az életkornak, a napszaknak megfelelő táplálkozás. Változatos étrend. Mosogatás irányítással. Munkatevékenységek – játékok tisztítása, virágápolás, közös helyiségek csoportos takarítása. A takarítás eszközei. Házimunkák. A házimunkát megkönnyítő gépek, eszközök, darálók, háztartási robotképek, porszívó megismertetése, funkcióinak bemutatása.
Tervezés, építés	Építés – ház, családi ház makettje, alaprajz, építés az építődoboz elemeinek felhasználásával. Belső tér modellezése dobozokkal, építődobozokkal. Térrendezés terepasztalon – település modellezése. Az alaprajz és a körvonalrajz fogalma.
Anyagok és átalakításuk	Alakított anyagok – tárgyalakítás képlékeny anyaggal, mintázó eszköz használatával.

Közlekedési ismeretek	<p>Papírok nyírása – alaklemez használata. Textilképek konstruálása. Varrás (differenciáltan) – tübefűzés, csomózás. Gyöngyfűzés. Változó nagyságú gyöngyök fűzése, egyszerű tárgykészítés. A fa – darabolás, csiszolás, festés – differenciáltan a hurkapálcikától a puha fáig.</p> <p>Alapanyagok és hulladékok. Hulladékhasznosítás. Természetes anyagokból játékok, figurák, képek alakítása.</p> <p>Modellezés</p> <p>Gyalogos közlekedési helyzetek modellezése, értelmezése. Közlekedési gyakorlatok a tömegközlekedési eszközökön – szabályok betartása. Közlekedés a városban, a falun. Menetjegyváltás, jegykezelés. Utazás, felszállás csomagokkal.</p> <p>Udvarias, előzékeny utazás</p>
Háztartás, gazdálkodás, életmód	<p>Teendők baleset esetén, gyógyszer adagolás/tárolás.</p> <p>Egészséges életmód.</p> <p>Munkamegosztás a családban</p> <p>Növényápolás, kisállat gondozás.</p> <p>Takarékosság.</p>

Tevékenységek

Gyakorlatok a célszerű, helyes öltözködésre. Összefüggés tudatosítása – öltözködés az időjárásnak, a napszaknak, az évszaknak megfelelően. Higiénés szokások és technikák gyakorlatai a fogmosásban, a kéz, a láb ápolásában, a ruhanemű, a lábbeli tisztításában.

Feladatok önálló megoldása az egyszerű házimunkákban. Az egészséges, az életkornak megfelelő táplálkozás szükségessége, alkalmazása. A háztartást megkönnyítő eszközök, kisgépek megismerése, használata felnőtt irányításával. Balesetveszély felismerése a háztartásban. Körvonalrajzok, alaprajzok készítése.

Építés látszati rajz alapján. Modellezés, térrendezés – egyéni elképzelésekkel. Hasznos tárgyak készítése. Anyag-forma-funkció felismertetése. Hagyományos kézműves technika természetes és mesterséges anyag felhasználásával. Nyírás, fűzés, darabolás, csiszolás, hajtogatás, tübefűzés, csomózás műveletei. Balesetmentes szerszámhasználat.

A tömegközlekedési eszközök használatának szabályai: várakozás, felszállás, kapaszkodás, leszállás jelzése, tudakozódás. Veszélyhelyzetek a tömegközlekedésben. Illemszabályok a közlekedésben.

Követelmények a 3. évfolyam végén

- Önállóság, gyakorlottság az önellátásban, az öltözködésben, a tisztálkodásban.
- Egyszerű háztartási tevékenység elvégzése a felnőtt irányításával, mosogatás, terítés, virágápolás.
- A háztartás kisgépeinek felismerése, a funkció megnevezése – használat a fejlettségnek megfelelően.
- Az építődoboz elemeinek, az elemcsaládoknak a megnevezése, gyakorlott használata az építésben.
- Műveleti algoritmus felismerése, alkalmazása irányítással.
- A téri viszonyokra és a téri helyzetekre vonatkozó fogalmak ismerete.

- A papír és a textil megmunkálásában használt kéziszerszámok ismerete, használata. A tanult, a begyakorolt magatartási szabályok betartása a közlekedési helyzetekben. Pozitív megnyilvánulások a munkavégzésben, az együttműködésben.
- A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése.
- Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata.
- A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése.
- Néhány fagemunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése.
- Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból.
- Makettek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással.
- Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése.
- Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával.
- Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

4. évfolyam

Az évfolyamra vonatkoztatott célok és feladatok megegyeznek a 3. évfolyamra megfogalmazottakkal.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Önállóság az önellátás területén.
- Az elemző-, a megfigyelő-, az összehasonlító képesség fejlesztése.
- A megadott szempont szerint csoportosítás képessége.
- Műveletek, munkalépések egymást követő elvégzése.
- A tantárgy fűződő tanulási és munkaszokások elsajátításának képessége.
- A tanult, a használt kéziszerszámok, eszközök gyakorlott használatának készségei.
- Pozitív viszonyulás az egészség megőrzéséhez, a balesetmentes közlekedésben.
- Magatartási és illemszabályok alkalmazásának képességei a közlekedésben.
- A figyelem, az emlékezet, a kreativitás fejlesztése.
- Az együttműködés képességeinek, a munkához való pozitív viszonyulásának fejlesztése.

Témakör	Tartalom
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	1.1 Önkiszolgálás, öltözködés (öltözék kiválasztása, öltözködés tempójának, önállóság fokának javítása). Saját ruhanemű gondozása (hajtogatás, hiányok észlelése - gomb, húzózár hibái, ruházat gondos tárolása). Étkezés (egyszerű ételkészítés reggelire, étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése).

	<p>Közösségi tér gondozása (söprés, szemétyűjtés, portalanítás, takarítóeszközök ismerete).</p> <p>1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, köröm gondozása, vágása, tisztálkodás helyszíneinek megismerése, szituációs gyakorlatok).</p> <p>Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n (veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése)</p> <p>1.3. Közlekedés</p> <p>Tömegközlekedés</p> <p>Tömegközlekedési illemszabályok (tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása, csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben, gyakorlás modellált helyzetekben)</p> <p>Jelzőtáblák (a jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása).</p>
<p>2. Anyagok alakítása, modellezés</p>	<p>2.1. Fa megmunkálása, fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei (darabolás, faragás, hegyezés, csiszolás, szegelés).</p> <p>2.2. Varrás, vágás (tű balesetmentes használata, vágóeszközök balesetmentes használata, papíron varrás, textilek varrása – egyszerű öltésformák, filcek, gomb, kapocs felvarrása; különböző anyagok vágása).</p> <p>2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése (kompozíciók készítése, kavics festése, falevél, termések felhasználásával játékok, díszek készítése).</p> <p>2.4. Modellezés (építőelemek illesztése, egyensúlya, térrendezés – téralakítás, építés látszati rajz alapján a síkra, lakóházak modellezése – település makettje – értelmezése, szerelődoboz, szerelőelemek – eszközök, szerszámok használata.</p> <p>A lakás berendezése, bútorzata. Lakások régen és ma. Tájházak, múzeumok látogatása. Népművészeti emlékeke.</p>
<p>3. Háztartás, gazdálkodás, életmód</p>	<p>3.1. Teendők betegség, baleset esetén.</p> <p>Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei (szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése - telefonálás gyakorlása, szerepjáték, gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.</p> <p>3.2. Egészséges életmód (az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában - egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).</p> <p>3.3. Munkamegosztás a családban</p> <p>Saját környezet rendben tartása (részvétel a családi munkában - vásárlás, takarítási munkák, rendezett környezet kialakítása és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés, takarítás, takarítási eszközök.</p> <p>Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében (az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele - rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).</p> <p>3.4. Takarékoság (a személyes teendők számbavétele a takarékoság körében - víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása).</p>

Tevékenység

A test, a felszerelés tisztaságával kapcsolatos szokások, technikák elsajátítása, gyakorlása. A gyermekek által is elvégezhető házimunkák végzése. A legszükségesebb szolgáltatások ismerete, igénybe vétele önállóan vagy a felnőtt irányításával. Összefüggések felismerése az építés folyamataiban, az illesztés, az egyensúly. Tervezés a térrendezéshez, téralakításhoz. Gyakorlottság a látszati rajz alapján történő építésben.

A szerelődoboz elemeinek megismerése, összeillesztések gyakorlása. Természetes anyagok, műanyagok vizsgálata. Az alapanyagok célszerű, esztétikus megmunkálása. Algoritmus használata a tárgykészítésben. A hulladék hasznosítása. A takarékoság alkalmazása. Öltés, nyírás, csomagolás, darabolás, faragás, kompozíció összeállítása, tervezés. Alaklemez használata.

Közlekedés tömegközlekedési eszközökön. Információs táblák leolvasása, információkérés, tudakozódás. Udvariasság a közlekedési helyzetekben. Veszélyhelyzetek felismerése a gyalogos és tömegközlekedésben, elemzés, modellezés.

Követelmény a 4. évfolyam végén

- Az egészséges életmódhoz szükséges szokásrend ismerete, betartása. Önállóság, gyakorlottság az önellátásban – öltözés, tisztálkodás, étkezés.
- Egyszerű háztartási munkák gyakorlott elvégzése, háztartási kisgépek használata.
- Részvétel és aktivitás a környezetellátó munkatevékenységben.
- Az építődoboz jártasságszintű használata. Ismeretek a szerelődoboz elemeiről, szerszámjainak használatáról. A rajz és a tárgy megfeleltetése, alaprajz elkészítése.
- Műveleti algoritmus leolvasása, értelmezése segítséggel, használata a tárgykészítésben.
- Az egyensúly és stabilitás alkalmazása az építésben, a térrendezésben, a modellezésben.
- A téri helyzetre, viszonyokra vonatkozó fogalmak pontos használata.
- Anyagvizsgálati módszerek ismerete – tapasztalatok megfogalmazása.
- Gyakorlott eszközhasználat a papírmunkában, a famunkában, a textilek megmunkálásában, a megismert eszközök tekintetében.
- Az anyag-forma-funkció értelmezése, felismerése a tárgykészítésben – irányítással. Az esztétikai követelményekre való törekvés a tárgykészítésben, a munkában.
- Az anyagtakarékossági szempontok ismerete és alkalmazása a tervező, kivitelező munkában.
- A tanuló tudjon tisztán dolgozni, a problémák megoldásához segítséget kérni.
- A tanult, begyakorolt magatartási szabályok betartása közlekedési helyzetekben. Biztonságos közlekedés gyalogosan és a tömegközlekedési eszközön.
- A közlekedés eszközeinek ismerete, csoportosításuk.
- Veszélyhelyzetek felismerése, elkerülése a gyalogos és a tömegközlekedésben.

5-8. évfolyam

Célok

- Ismeretek, tevékenységek, készségek, képességek kialakítása, amelyek segítik a tanulókat a szakmatanulásra, valamint az önálló életvezetésre felkészülésben.
- A technikai műveltség alapozása – a természeti környezet, a társadalom és az ember által létrehozott technikai környezet kapcsolatrendszerének bemutatása, feltárása – a tanulók fejlettségének megfelelően.
- A manualitás, a kez ügyesség fejlesztése – a bonyolultabb feladatok, munkafolyamatok, munkalépések elvégzésére is képessé váljanak a tanulók.

Feladatok

- Képessé tenni a tanulókat a környezettudatos életvezetésre, a környezet megóvására, a takarékos anyagmegmunkálásra, a kitartó munkavégzésre.
- Gyakoroltatni az önellátás egyszerű, majd bonyolultabbá váló technikáit.
- Biztosítani a gazdag tapasztalatszerzést az egyszerű érzékszervi benyomásoktól a bonyolultabb gondolati műveletekig, problémamegoldásokig.
- Mutassa be és gyakoroltassa gazdag tevékenységrendszeren, feladatokon az anyagfeldolgozás alaplépéseit, az egyszerű tárgykészítési technikák elsajátítását, alkalmazását.
- Sajátíttassa el a példákon, személyes tapasztalaton alapuló egészségmegővást.
- Hangsúlyozza a nevelés során a környezetkárosítás elkerülését, megelőzését, a környezettel való helyes együttélést.
- Kitartó munkavégzésre, pontos munkára nevelés.
- Sajátíttassa el és gyakoroltassa be a helyes munkaszokásokat, a balesetmentes szerszámhasználatot, ismertesse meg a helyes és veszélyes eljárásokat.
- Alkalmaztasson műveleti algoritmusokat a tárgykészítésben, a munkafolyamatokban, ismertesse fel a szabályszerűségeket a technikai problémák megoldásában.
- A közúti közlekedés veszélyforrásainak megismerése és konkrét példákon, élményanyagokon keresztül – a közlekedés alapvető szabályainak elsajátítása.
- Érje el a takarékos anyagfelhasználást, a kíméletes eszközhasználatot, a higiéniai szempontok figyelembevételét.
- Alakítson ki felelősségtudatot a családjáért, a megélhetés megteremtéséért, a környezetért.
- Ismertesse meg és alkalmazzassa az önálló életvezetést segítő – karbantartó, javító, lakásfejlesztő – technikákat, a tanulók életkorának és fejlettségének megfelelően.
- Alakítsa ki a reális önértékelést, segítse elő a szakmaválasztást a tanuló lehetőségeinek függvényében.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A képolvasási, rajzolási, számolási képességek fejlesztése. A terv, a munkamenet-készítés képességének alakítása, a manualitás fejlesztése.

Tárgykészítési képesség, egyszerű tárgyak létrehozása, tervszerű előkészítés utáni kivitelezés képessége.

Az önmegvalósítás, az önkifejezés képessége, az alkotás, a kíváncsiság, a becslés, a döntés, a pontosság, a problémameglátás képességének fejlesztése.

Az összehasonlítás képessége, a közös jellemzők, az eltérő jegyek megértése, elemzése. Az önértékelés és mások értékelésének képessége. A térben, a síkban való tájékozódás képessége, a téri hely és helyzet kifejezése – viszonyszavak helyes

használata. A tárgykészítés, a műveltek végrehajtásának készségei. A kéziszerszámok, egyszerű gépek balesetmentes használatának készségei.

Az eredményes szocializáció, a társadalmi beilleszkedés képességének fejlesztése. Az egészséges életmód, az önálló életvezetés megvalósításának képességei. Az életmóddal kapcsolatos helyes alternatívák kiválasztása. A háztartási gazdálkodás folyamatainak átlátása.

Az együttműködéshez, a szakmatanuláshoz szükséges együttélési szabályok elfogadásának, megértésének képességei.

A testápolás szokásainak önálló elvégzése. A szolgáltatások önálló igénybevételének készségei. Felelős viszonyulás a környezet értékeihez, a környezet megóvásához.

A balesetmentes közlekedés, tájékozódás készségei. Helyes munkaszokások, anyagtakarékos magatartás kialakítása.

Ellenőrzés, értékelés

5-8. évfolyam

Az ellenőrzés terjedjen ki a tanulók feladattudatának, a munkához, a tevékenységhez való viszonyának feltárására.

Ellenőrizzük, hogy milyen a tanuló erőnléte, finommotorikájának fejlettsége, kitartása a munkában.

Megfigyeléssel gyűjtünk ismereteket a tanuló önállóságáról, az irányítás, a segítségkérés gyakoriságáról.

Ellenőrizzük a tanulási, az együttműködési, a feladatmegértési, a feladat-végrehajtási képességet, az önellenőrzés fokát, az önellátás, a környezetellátás milyenségét.

Az ellenőrzéssel visszajelzünk a tanulónak, de egyben a fejlesztendő funkciók, képességek, készségek körét is feltárjuk, és a további tennivalókat hozzárendeljük. Az értékelést az egyes témákhoz, tematikus egységekhez rendeljük. Értékeljük a tanuló ismereteit, a munkavégzési, tárgykészítési szintjét, a kéziszerszámok, eszközök balesetmentes, célszerű használatát.

A munkadarab elkészítéséhez az értékelés szempontjait is megadjuk, hogy a tanulók reális önértékelő képességét fejlesszük.

Az értékelés térjen ki a tanuló munkájához való viszonyára, kitartására, akaratára, erőfeszítéseire is. Bátorítsa és formálja személyiségét.

5. évfolyam

Cél

- A technikai környezet megismertetése, a pozitív viszonyulás fejlesztése.
- A tapasztalatgyűjtés elősegítése, az aktív alkotótevékenység biztosítása.
- A szociális képességek pozitív irányú fejlesztése.
- A képzelőerő aktivitása, a manualitás, a probléma felfedező, elemző képesség fejlesztése.
- Az ismeretek, a műveletek, a munkaszokások bővítése a környező világ anyagaival kapcsolatosan.
- Balesetmentes szerszámhasználat gyakorlása.
- A tantárgy sajátos eszközrendszerével az önálló tanulás és ismeretszerzés alapozása, megerősítése.
- Az emlékezet, a figyelem, a kreativitás, a gondolkodás funkcióinak fejlesztése – a gyógypedagógia terápiás eszközeinek alkalmazásával.
- A feladattudat, a munkában való kitartás, aktivitás fejlesztése.

- A környezet- és önellátó technikák alkalmazásáig eljuttatni a tanulókat, fejlettségüknek megfelelően.
- Pénzügyi ismeretek bővítése.

Feladat

- Anyagvizsgálati módok, eljárások megismertetése, gyakoroltatása.
- Az elemzéshez megfelelő anyagok, helyzetek és alkalmak biztosítása.
- A szerszámhasználat gyakorlatainak, karbantartási munkálatainak biztosítása, sérülés specifikusan, egyéni megsegítéssel.
- Gazdag tevékenységrendszer kialakítása valamennyi ismerettel, tananyaggal kapcsolatosan.
- Személyes tapasztalatok biztosítása az önellátásban, az egészségmegóvás ismereteiben, a biztonságos közlekedésben.
- Helyes munkaszokások és a tantárgyhoz kötődő tanulási szokások gyakoroltatása.
- Helyzeteket, szituációkat adni a műveleti algoritmusok alkalmazására a tárgykészítésben, a munkába lépések és folyamatok tervezésében.
- Tartós együttműködésre, aktivitásra, feladatvállalásra készítés.
- Pozitív megerősítés, visszajelzés, az önmagához mért fejlődés folyamatos elismerése.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A képolvasási, rajzoló, a konstruálási képességek fejlesztése.
- Az algoritmusok leolvasásának, alkalmazásának képessége.
- Tárgykészítő munkában, egyszerű alkotásban a kivitelezés képességének fejlesztése.
- A pontos megfigyelés, az elemzés, az összehasonlítás, a probléma felismerés képességének fejlesztése.
- Az önellátás, egészségmegóvás, testápolás, a ruházat és felszerelés gondozásának képességei.
- Pozitív attitűd és viszonyulás megteremtése a feladatvállaláshoz, a kitartó munkához, az együttműködéshez.
- Az önálló tanulás képességeinek fejlesztése.
- Az emlékezet, a figyelem, a tartós összpontosítás, az akarat fejlesztése.
- A reális önértékelés képességének alakítása.
- A tájékozódás képessége, a balesetmentes közlekedéshez szükséges jártasságok fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Háztartástan és életvitel	Táplálkozás, ételkészítés: reggeli elkészítése. A gyümölcsfogyasztás. Terítés, tálalás. Egyszerű háztartási munkák és ház körüli teendők. Háztartási kisgépek működtetése. A családi munkamegosztás. Vásárlás boltban, piacon, szolgáltatások igénybevétele – posta, gyógyszertár, közintézmények szolgáltatásai. A test tisztántartása – kamaszkori testápolás – hajmosás, -szárítás, az arc tisztántartása, körömápolás kézen, lábon. Fehérnemű, zokni, zsebkendő mosása. A textíliák szerepe a ruházatkodásban, célszerű használatuk, öltözködési kultúra. Divat és egészség. Ruházat régen és ma. Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére. Internetes vásárlás.

Tervezés, szerelés, modellezés	A tárgykészítés lépései. Anyag, forma, rendeltetés, célszerűség szempontjai az elemzésnél. A valóság műszaki rajzi ábrázolása. A műszaki rajz alapjai – egyezményes jelek. A becslés, a mérés pontossága, rajzoló-, mérő, szerkesztőeszközök. A mérés lejegyzése. Az épített környezet megjelenítése maketten, modellen. Emberi alkotással létrehozott terek, formák esztétikuma. A lakóházak, a lakókörnyezet. Falu és város. Szerelés a fémépítővel, kötések létrehozása, szerszámhasználat.
Anyagok és átalakításuk	Természetes anyagok. Feldolgozott (átalakított) anyagok. Természetes anyagok átalakítása – anyagvizsgálatok, anyagok csoportosítása. A fa az otthonunkban. A fa feldolgozása. Léc darabolása, faragás. A népművészet hagyományai – a természetes anyagok megmunkálása: szalma, gyékény, csuhé, rafia, gyapjú – egyszerű szövési technikák munkalépéseinek megfigyelése, tanulása. Feldolgozott anyagok és a belőlük készült tárgyak. A papír és a papírfélék. A kartonpapír megmunkálása, a tárgykészítés lépései. A feldolgozott állati bőr vizsgálata, megmunkálhatósága. A bőrmegmunkálás szerszámai. Tárgykészítés textilből, filcből.
Közlekedés	Közlekedési információk – a helyi járatok menetrendje a megállóban, információkérés pályaudvaron. Veszélyhelyzetek, baleseti tényezők a tömegközlekedésben. Megelőzésük, elkerülésük. A vízi közlekedés – a vízi szállítás: hajó, komp. Kerékpárosok az utakon – tapasztalatgyűjtés. Tapasztalatgyűjtés – modellezés.
Termelés és gazdálkodás	Az ember termelő tevékenysége. Védekezése a környezet kellemetlen hatásai ellen. Talajvizsgálatok. Talajjavító eljárások a kiskertben. Növények szaporítása – magvetés, palántázás. Növényápolási munkák évszakonként. A növénytermesztés egyszerű eszközei, kéziszerszámai. Az eszközök fejlődése, korszerűsödése a termelés során.
Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása. Szelektív hulladékgyűjtés.

Tevékenységek

Részvétel az egyszerű háztartási munkákban, ház körüli teendőkben, a családi munkamegosztásban.

Tapasztalatok szerzése a különféle szolgáltatások köréből, pl. gyógyszer kiváltása, levél feladása, cipő javíttatása, a művelődési ház kínálta tevékenységek igénybevétele. A következetes és rendszeres testápolás tevékenységeinek gyakorlása, testápoló szerek és eszközök használata.

A textilanyagok vizsgálata az egészséges viselet szempontjából. A ruházat tisztántartása kézi mosással. A ruhanemű megóvása, gondozása.

Tervezés, munkamenet elkészítése a tanult algoritmussal. Algoritmusok alkalmazása. Becslés és mérés. A mérési eredmények leolvasása, lejegyzése. Az épített környezet vizsgálata az esztétikum, a célszerűség, a rendeltetés szerint. Harmónia a lakókörnyezetben.

Anyagok felismerése és csoportosítása az érzékelhető tulajdonságuk szerint. Az anyagvizsgálat elemi módszereinek alkalmazása. Tapasztalatszerzés az anyagok

tulajdonságairól, a funkció-forma-esztétikum összefüggéseiről. A vizsgált anyagok megmunkálásához szükséges szerszámok, eszközök balesetmentes használata. Egyszerű tárgykészítő eljárás elsajátítása.

Tájékozódás a tömegközlekedésben – információkérés a vonat- és autóbusz-pályaudvaron. A közúti megállóhelyeken kifüggesztett menetrend megismerése. Vészhelyzetek a tömegközlekedésben – elemzés, tapasztalatgyűjtés. A vízi közlekedés lehetőségei, személy- és teherszállítás vízen, tapasztalatgyűjtés, tájékozódás. A kerékpárosok megfigyelése kerékpárúton, közúton.

Az emberi növénytermelő tevékenységeinek megfigyelése. Tapasztalatgyűjtés a konyhakerti munkákról, a kiskertekben folyó növényápolásról. Talajvizsgálat, talajjavítás, magok ültetése, a palántázás. Kéziszerszámok felismerése.

Követelmény

- Következetes testápolásra való törekvés. A tanuló rendelkezzen ismeretekkel a kamaszkorral járó testápolásról. Saját ruházatát tudja tisztán tartani.
- Ismerje a ruhaneműk célszerű használatát, megóvását. Vegyen részt a családi munkamegosztásban. Szerezzen tapasztalatokat a környezetében található szolgáltatásokról, azok igénybevételéről.
- Tudjon algoritmusokkal önállóan dolgozni, becslést végezni, mérni segítséggel. Tudja bejegyezni a mért adatokat.
- Tudjon megfigyeléseket végezni az ember épített környezetében – lakóházak, terek, lakóhelyek szerint.
- Tudja csoportosítani a megismert anyagokat érzékelhető tulajdonságuk szerint. Szerezzen ismereteket az anyagok formálhatóságáról a funkció-forma-esztétikum összefüggéseiben. Legyen képes a megismert anyagokból egyszerű tárgy elkészítésére, műveleti algoritmus segítségével.
- Használja a szükséges szerszámokat, eszközöket balesetmentesen.
- Legyen ismerete a tömegközlekedésben az információk megszerzéséről. Tudja a vasút, az autóbusz, a városi tömegközlekedés veszélyhelyzeteit.
- Alkalmazza tudatosan a helyes közlekedési szokásokat. Szerezzen ismeretet a vízi közlekedésről.
- Rendelkezzen elemi tapasztalatokkal a kertművelésről, a kiskert növényeinek gondozásáról, a kéziszerszámok használatáról.

6. évfolyam

Az évfolyamra vonatkoztatott célok és feladatok megegyeznek az 5. évfolyamra megfogalmazottakkal.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A tervező-, a rajzoló, a kép- és folyamatábra-olvasó képességek fejlesztése.
- Az egyszerű munkamenet, tárgy elkészítésének, alkalmazásának képessége.
- Tárgykészítési, kéziszerzám-használati képesség.
- A térben, a síkban, az ábrán történő tájékozódás képességének fejlesztése.
- A becslő-, a mérő-, a korrigáló képesség. A pontosságra való törekvés.
- Az önkifejezés képességének, az esztétikum megjelenítésének fejlesztése.
- Tárgykészítés képessége, műveletek végrehajtásának készségei.
- Az egészséges táplálkozás felismerésének képességei.
- Az ön- és környezetellátás, a gondozás képességei, a higiénés szokások következetes alkalmazása. Az önellátás igény szintjének fejlesztése.
- A szolgáltatások önálló igénybevételének képességei.
- A tömegközlekedési információk használatának ismerete és alkalmazásuk képességei.
- Az önálló tanulás képessége.
- Felelős viszonyulás a termelés, a gazdálkodás tevékenységeihez, a folyamatos munkavégzéshez, a családi munkamegosztáshoz.

Témakör	Tartalom
Háztartástan és életvitel	Az életkornak megfelelő táplálkozás, a táplálék mennyisége és minősége. Napi étrend – helyes arányok. A rendszeres étkezés élettani hatása. Gyümölcsfogyasztás, zöldségek. Egészség-betegség: betegségmegelőzés. Egészséges életmód. Főzési előkészület – bevásárlás – előkészítés – egytálétel. Vendég a családban. A zsebpénz beosztása. Háztartási pénz. A takarékoság – hol költünk el a pénzt? A szolgáltatói környezet megítélése – egyszerű szelekció. Háztartási gép a takarításban, háztartási tisztítószer. Személyi higiénia kamaszkorban – napi tisztálkodás, fehérműváltás, lábápolás. Divat és célszerűség a felsőruházat megválasztásában. A ruházat, a lábbeli egészségre gyakorolt hatása. Ruhásmű ápolás. Környezetbarát szerek használata. Háztartási hulladék kezelése – szelektív hulladékgyűjtés. A háztartási hulladékok élettani hatása.
Tervezés, szerelés, modellezés	A műszaki rajz jelei, mérések, egyszerű szerkesztések cm-pontossággal. Konstruálás, modellezés szerelőelemekkel – mozgó, működő modellek – fémépítő szerszámok, eszközei. Szerelés rajz alapján. A kerékpár részei rajz, leírás alapján – beazonosítás a kerékpáron.
Anyagok és átalakításuk	Tárgykészítés munkamenetről, algoritmus segítségével. Funkció-anyag-forma összefüggései a tárgykészítésben. Textil szabása, illesztése a tanult öltésformákkal. Díszítőmunkák. Szövés, hurkolás. Elemi ruhajavító eljárások. Textilák a lakásban. A természetes anyagok

	helyettesíthetősége. A műanyagok. Tulajdonság és funkció. A környezetre ártalmas anyagok. Drót, zsinor, fonal, alufólia alakítás. A műanyagok alakíthatósága. A fa megmunkálása – illesztési, szerelési formák és módok. A bőrmegmunkálás. Egyszerű tárgykészítés és szerszámhasználat. Anyagtakarékosság, hulladékhasznosítás. A népművészet hagyományai – a természetes anyagok felhasználása – tárgykészítés. Fazekasság. A munkavégzés higiéniája.
Közlekedési ismeretek	A szárazföldi közlekedés története. A kerék története. A kerékpáros közlekedés elemi szabályai – kerékpárút, jelzőtáblák, veszélyhelyzetek. Információk értelmezése a tömegközlekedésről – menetrend, késés, jegyelővétel, útipoggyász. Csomagolás rövidebb, hosszabb utazásra. A tömegközlekedési, a szállítási eszközök környezetszennyező hatása, veszélyek. A felelősség értelmezése a közlekedésben. Helyzetgyakorlatok, helyzetek modellezése, döntések elemzése.
Termelés és gazdálkodás	Talajjavító eljárások, tápanyag-utánpótlás, talajművelő kéziszerszámok, karbantartás, használat, tárolás. Kiskert növényeinek szaporítása – palántázás, dugványozás, bujtás – növényápolás, vízgazdálkodás. Betakarítás, tárolás. Környezetbarát növényvédelem. Helyes és veszélyes eljárások a növényvédelemben.

Tevékenységek

A környezet, a háztartás rendjének, tisztaságának gyakorlatai. A tisztaság, a jó közérzet összefüggéseinek feltárása. Egyszerű konyhatechnológiai, ételkészítési módok, eljárások. Jártasság az egytálétel elkészítésében. A változatosság megtapasztalása az étkezésben. A háztartási pénz beosztása. Takarékosági szempontok. Egyszerű konyhatechnikai eszközök használata. Szelektív hulladékgyűjtés. A nem megfelelő hulladéktárolás élettani következményei. A műanyagok, fémdobozok gyűjtése.

A ruházat, a lábbeli szerepe az egészségmegővésben, a jó közérzetben. Környezetbarát szerek megismerése a ruházat tisztításában.

Egyszerű műszaki rajzok, jelek leolvasása, értékelése, szerkesztés, mérés. Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret). Konstruáláshoz, szereléshez munkaterv készítése irányítással. Szerelés algoritmus alkalmazásával. A mérési pontosság jelentősége a tervezésben, a kivitelezésben. A kerékpár részeinek felismerése, megnevezése. Jártasság az egyszerű tárgykészítésben, az anyagkezelésben, a funkció-anyag-forma követelményeinek alkalmazásában. Textilmunkák tervezéssel, a munkafolyamat elemzése. Ruhajavító munkák – fésülés, szakadás varrása, felszegés, gombvarrás.

Famunkák, illesztés, szerelés. Egyszerű tárgykészítés bőrből, a hulladék hasznosítása. A közlekedés fejlődéstörténetének megismerése. Az utazáshoz szükséges ismeretek, tevékenységek. Tapasztalatok a tömegközlekedés és a szállítóeszközök környezetkárosító hatásáról.

A kiskert növényápolási munkáinak tervezése, végrehajtása. A helyes és a veszélyes eljárások megismerése a növényvédelemben. Kéziszerszámok használata, karbantartása.

Különböző szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás). A víz – elektromosság -, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).

Követelmény

- A tanuló rendelkezzen a testápolás alapvető tevékenységével, szokásaival.
- Öltözködjön önállóan az évszaknak, az időjárásnak, az egészség megőrzésének megfelelően.
- Sajátítsa el ruházatának alapvető gondozási szokásait.
- Gyakorlottan végezze az egyszerűbb háztartási munkákat.
- Legyen tájékozott a szűkebb lakóhelyi szolgáltatások használatában.
- Ismerjen fel egyszerű technikai problémát. Megoldások keresése, mérlegelése a konstruálásban, a modellezésben. Gyakorlottság az egyszerű mérésben, rajzeszközök használatában.
- A munkafolyamat algoritmusának pontos követése.
- A megismert anyagokból hasznos tárgy készítése irányítás mellett.
- Az anyag, forma, funkció összefüggéseinek felismerése. Gyakorlottság a megismert kéziszerszámok használatában, munkafogások elvégzésében.
- Munkaszokások betartása: helyes testtartás, rend, anyagtakarékosság, balesetvédelem, munkaeszközök kímélése.
- Munkája során a tanuló tudjon segítséget kérni, társaival együttműködni, segítséget nyújtani.
- Törekedjen a biztonságos közlekedésre. A megismert, begyakorolt szabályokat alkalmazza önállóan. Feleljen meg a közlekedésben elvárt udvariassági szabályoknak. Növekvő önállósággal használja a tömegközlekedés információhordozóit, jelrendszerét.
- Vegyen részt az egyszerű talajművelő eljárások végrehajtásában. Tudja az eszközök balesetmentes használatát.
- Legyen gyakorlott a kiskert növényeinek szaporításában, gondozásában.

7. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítéliképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kezűgyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

Konkrét célok

- Felkészíteni a tanulókat az önálló életvitelre, az életüket érintő döntések meghozatalára.
- Ismereteket nyújtani, tapasztalatok birtokába juttatni a pályaválasztásról, szakmatanulási lehetőségekről.
- Bővíteni a tanulók anyag-és eszközismeretét.
- Gyakorlottságot elérni a munkamenet tervezésében, az algoritmusok használatában.
- Az érdeklődés felkeltése a termelés, a gazdálkodás iránt.
- A háztartásvezetés és-szervezés készségeinek fejlesztése.
- Korszerű ismeretek nyújtása a lakás, a ruházat, a lakókörnyezet, a táplálkozás, az ételkészítés területén.
- A feladattudat, a kitartás, az akarat, az erőnlét fokozása.
- Pozitív viszonyulás és attitűd kialakítása az együttműködésben, a munka, a feladat elvégzésében, a normák, szabályok elfogadásában.
- A közlekedési önállóság, a felelősségteljes részvétel és magatartás kialakítása.

Feladat

- Tapasztalati lehetőség, helyszín biztosítása a pályaválasztáshoz.
- Változatos gyakorlatot adni az önálló életvitel ismereteinek megszerzéséhez.
- Változatos anyag és eszköz biztosításával, gyakorlatok végzésével bővíteni az anyag-és szerszámismeretet.
- Önálló tervezési, munkamenet –összeállítási lehetőségeket biztosítani a tárgykészítésben.
- Tapasztalatszerzési lehetőséget adni a háztartás ismereteihez, az önálló döntések

- meghozatalához, a korszerű ismeretek megszerzéséhez.
- Közlekedési helyzetek elemzése, közlekedési tapasztalok gyűjtése, modellezése.
- Magatartás, viszonyulás elemzése.
- Konkrét tapasztalatok biztosítása a termelő, a gazdálkodó szférából, a kertművelés területéről.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Személyes, alkotó, megtapasztaló utak bejárása, bátorítás.
- Az ábrázoló-, az alakító-, a konstruáló képesség fejlesztése.
- A befogadó-, az alkotóképesség fejlesztése.
- Az anyag-és eszközhasználati készség fejlesztése.
- Reális önértékelés és kritika, mások teljesítményének reális értékelése.
- Önálló tanulás képességének fejlesztése, ismerethordozók használata fejlettség szerint.
- A gondolkodás magasabb rendű műveleteinek fejlesztése, analízis, szintézis, rendszerezés, csoportosítás.
- A döntés képességének fejlesztése.
- Az együttműködés, az önálló életvezetés képességei.

Témakör	Tartalom
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.
Háztartástan és életvitel	Fejlődés és táplálkozás összefüggései –tápanyagszükséglet életkoronként. A kamaszkori táplálkozás. Ételkészítési eljárások – előkészítés, főzés, párolás, sütés, habarás. A magyaros konyha jellemzői. A szakácskönyv használata segítséggel. Az esztétikus terítés. Takarékos háztartásvezetés. Élelmiszerek tárolása –a hűtőgép működése. Lakókörnyezet és a közérzet összefüggései. A lakás tagoltsága. A bútorok ápolása, karbantartása. A korszerű testápolás –testápoló szerek, kozmetikumok serdülőknek. Az ember testi, szellemi egészsége. Egészségre káros szerek elutasítása. Egészségkárosító életmód.
Tervezés, szerelés, modellezés	Kommunikációs rendszerek. A jelek világa. A nyelv, mint jelrendszer. A hír, a jel, az információ fogalmai. Korszerű információs rendszerek –rádiózás, televíziózás, a telefon, a számítógép. A vetületi ábrázolás. Tárgyfelismerés a vetület alapján. Egyszerű rajzos ábrák készítése. MÉRŐESZKÖZÖK, RAJZESZKÖZÖK. Mérés mm pontossággal. Működő modellek összeállítása szereléssel.
Anyagok és	Nyersanyagok, energiahordozók. A fém tulajdonsága, alkalmazása,

átalakításuk	megmunkálhatósága. A fémtárgyak szerepe a háztartásban, környezetünkben. A fémek védelme, kezelése. Használati tárgyak az otthonunkban - tárgykészítés tervezése, kivitelezése fa, bőr, textil alapanyagokból. A tanult anyag-megmunkálási technikák alkalmazása, balesetmentes eszközhasználat. Anyagtakarékosság, hulladékhasznosítás. A környezetszennyező anyagok újrahasznosítása a gazdaságban. Díszítő, javító, karbantartó munkák az otthonunkban.
Közlekedés	Közlekedési helyzetek modellezése, megítélése. A közlekedési jelzések, közúti jelzőtáblák értelmezése. Baleseti okok elemzése, balesetelkerülés, elsősegélynyújtás. Környezetkímélő közlekedési eszközök, anyagok. Hasznos tudnivalók utazáshoz – tájékozódás, információk begyűjtése. Utazás belföldön. Utazás külföldre. A legfontosabb közlekedési szabályok a kerékpáros közlekedésben.
Termelés és gazdálkodás	A bevétel és kiadás tervezési módjai. A család gazdálkodása. Pazarló, rongáló életmód következményei. Munkaszervezés a családban. Szobanövények nevelése, terasz, erkély és a kiskert növényei, gondozásuk. Kertművelés –hulladékhasznosítás. A kiskert hasznónövényei a háztartásban. Gyomvédelem. Környezetbarát eljárások. Komposztálás. A környezet megváltoztatása a legkisebb környezeti károkozással. Az eredményes munkavégzés összetevői. Képesség és továbbtanulás, pályaválasztás
Pályaismeret	A munka. A munkahely. Foglalkozások és jellemzőik. Önismeret, képességek. Életcélok.

Tevékenységek

Az egészséges táplálkozás jelentősége. A kamaszok étrendjének összeállítása, példák a helyes táplálkozásra. Jártasság a főzésben, párolásban, sütésben, habarásban. A lakás otthonossá tétele, a térkihasználás. Terítés a napi étkezéshez és rendkívüli alkalmakra. Jártasság a testápolásban, a testápoló szerek használata. Gyakorlott tervezés a családi pénzbeosztásban. Részvétel a munkamegosztásban, felelősség a növények gondozásában. A szobanövények, a terasz, az erkély, a kiskert növényeinek gondozása, átültetés, szaporítás, gyomtalanítás, öntözés. Tervek a környezet átalakítására a környezeti károkozás elkerülésével. Vetületi ábrák értelmezése, tárgyfelismerés vetület alapján. Mérési pontosság, gyakorlatok mérésekre. A hír, a jel, az információ értelmezése a mindennapok gyakorlatában. Tapasztalatok szerzése a nyersanyagokról, energiahordozókról. Fémek vizsgálata, a tulajdonság és a funkció összefüggései. Tárgykészítés önálló tervezéssel, a munkamenet megválasztásával. Az anyagok átalakításához szükséges szerszámok, eszközök megválasztása, balesetmentes használata, energiatakarékos eljárások keresése. Menetrendek tanulmányozása, használatuk segítségével. Közlekedési helyzetek megítélése. A közlekedési jelzések –a KRESZ–biztonságos, pontos értelmezése. Utazás tervezése.

Követelmény

- Igényesség a testápolásban, a ruházat gondozásában, javításában, esztétikumában.
- Gyakorlott részvétel a családellátó tevékenységben, a háztartási munkákban, a szolgáltatások igénybevételében.
- Igény, nyitottság a korszerű táplálkozásra. A kulturált étkezés, terítés.
- Takarékosági lehetőségek felismerése, alkalmazása a gyakorlatban, a saját zsebpénz és a háztartási költségek vonatkozásában.
- Ismeretek alkalmazása a saját lakókörnyezet gondozásában, esztétikumának megteremtésében.
- Felelős viszonyulás az ember környezet átalakító tevékenységéhez –a károkozás elutasítása.
- A fejlettségnek megfelelő eligazodás a kommunikációs rendszerek által közvetített jelvilágban. Alapvető ismeret a számítógépes sziszterről.
- Nézetek, vetületek olvasása irányítás mellett. Alapvető ismeretek a szakmatanulásról, a pályaválasztásról.
- A megismert anyagok megmunkálása munkaterv –algoritmus alapján, hasznos tárgy készítése. A megmunkálás eszközeinek balesetmentes, gyakorlott alkalmazása.
- Önállóság az anyag- forma- funkció- esztétikum egységének alkalmazásában.
- Ismeretek alkalmazása a saját lakókörnyezet gondozásában, esztétikumának megteremtésében.
- Mutasson gyakorlottságot a tanuló a közlekedési helyzetek helyes és gyors megítélésében a gyalogos közlekedés szempontjából.
- Értse a közlekedés jelzéseit a gyalogos és a kerékpáros közlekedés szempontjából is.
- Mutasson gyakorlottságot az utazáshoz szükséges személyes csomag elkészítésében, jegy, okmányok és utazási információk beszerzésében.
- Feleljen meg a kulturált tömegközlekedés szabályainak.

8. évfolyam

Az évfolyamra vonatkoztatott célok és feladatok megegyeznek a 7. évfolyamra megfogalmazottakkal.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- A tervezés képessége a tárgykészítésben, a munkamenet összeállításában.
- Egyszerű használati tárgy elkészítésének, javító-, karbantartó munkák elvégzésének képességei.
- Becslő-, mérő-, korrigáló képesség
- Az önálló életvitel, a lakás, a háztartás ellátásának képességei.
- A gondozás, a gondolkodás képességei.
- A higiénés, a táplálékkészítési szokások alkalmazásának képessége.
- A környezet szolgáltató egységeinek igénybevételi képessége.
- Tájékozottság a tömegközlekedés használatában, gyakorlottság a helyi járatokon történő utazásban. A baleset-megelőzési képesség és attitűd fejlesztése.
- Az önálló tanulás képessége. Önértékelés, reális megítélés.
- Felelős viszonyulás a munka világához.

Témakör	Tartalom
1. Személyes szükséglettel kapcsolato teendők	1.1. Önkiszolgálás (önállóság a személyes teendők elvégzésében - a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás; a túlzások kerülése). 1.2. Közlekedés (a település közlekedési viszonyainak ismerete, tájékozódás a térképen, közlekedési útvonal kiválasztása, a közlekedési szabályok ismerete és betartása, tájékozódás a menetrendben).
2. Anyagok alakítása, modellezés	2.1. Egyszerű háztartási gépek kezelése, tisztítása, karbantartása. A célszerű, balesetmentes működtetés. Energiatakarékos működtetés. Világítás, fűtés, hőszigetelés – takarékos használat. A környezet anyagainak felhasználása – hagyományos és korszerű építkezés. A családi ház, a társasház fűtésének, vízellátásának modellezése, értelmezése. A csatornahálózat – szennyvíz, szennyvíztisztítás. Nézetek, vetületek olvasása, értelmezése. Egyszerű vázlatrajz készítése. Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből.
3. Háztartás, gazdálkodás	3.1. Vásárlás, szavatosság, jótállás, csere (vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése, szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása, vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése). 3.2. Háztartási pénzgazdálkodás. Bevétel – kiadás tervezése. Megtakarítás, tartalékképzés. Váratlan kiadás. Családi vállalkozás – költségvetés – ügyintézés.

	A lakókert, a haszonkert gondozása, az ápolás rendje és eszközei. A kerti termékek hasznosítása. 3.3. Felelős pénzkezelés (készpénz, bankkártya használata, banki szolgáltatások).
4.Pályorientáció	4.1. Önismeret, képességek, fő érdeklődési terület 4.2. Pályaválasztással kapcsolatos fogalmak 4.3. Pályaképek, egyes foglalkozások megismerése 4.4 Pályaalakalmasság (a vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele). 4.5. Továbbtanulási lehetőségek (tájékozódás a munkaerőpiacon, életpálya, pályakép, szakmatanulási lehetőségek). 4.6. Munkavállalás feltételei.

Tevékenységek

A népi építészet jellegzetességeinek tanulmányozása. Korunk építészeti (acél, vasbeton) jellemzőinek ismerete.

Újságok, könyvek tanulmányozása – a lakás berendezésének, esztétikumának elemzése. A szép otthon, a korszerű lakás és környezet hatása a közérzetre.

Étrend összeállítása korra, nemre, testi állapotra való tekintettel. A takarékoság felismerése a táplálkozásban. Egészségügyi szempontok a tárolás, a tartósítás esetén. Gyakorlatok tartósítási eljárások, a kiskert hasznosítására. A generációs kapcsolatok elemzése. Beszélgetések, viták a család iránti felelősségről. Az egészséget károsító szerek elutasítása, vélemény, vita – veszélyhelyzetek felismerése, elemzése.

A lehetőségek mérlegelése a családi megtakarításban. Tapasztalatok gyűjtése a munka világról. A pályaválasztás ismérvei.

Háztartási kisgépek önálló használata, karbantartása. Tapasztalatok, megfigyelések az energiatakarékos fogyasztásról – energia, víz, fűtés. Anyaghasznosítás, karbantartás, egyszerű javító eljárások a háztartásban, a családi ruhatárban. A háztartási gépek, a lakás villamos és gázberendezéseinek helyes használata. Teendők áramütéskor.

A motorizáció előnyeinek és hátrányainak felismerése. Veszélyei. Teendők a közlekedési baleseteknél. Közlekedési helyzetek, szituációk elemzése.

Követelmény

- A tanuló megjelenésében is mutakozzon meg a következetes testápolási szokások elsajátítása. Legyen ismerete az egészséget fenyegető tényezőkről. Tudja elemezni az alkohol, a cigaretta, a drogok egészségromboló hatását.
- Alkalmazza az egészségmegővő táplálkozási szokásokat, a kulturált étkezést.
- Magatartásában, viszonyulásában mutakozzon meg a családellátó feladatok elfogadása, az idősek segítése, a gyermeknevelés felelősségének felismerése.
- Legyen önálló heti étrendje elkészítésében, tervezésében, a tanult ételkészítési eljárások kivitelezésében, az élelmiszerek tárolásában.
- Alkalmazza a takarékoságot a családi pénzgazdálkodásban, a zsebpénz felhasználásában. Rendelkezzen alapvető ismeretekkel a szobanövények, a kiskert és konyhakert növényeinek gondozásáról. A kertgondozás kéziszerszámaikat gyakorlottan használja.
- Értse a célszerű, ésszerű lakástervezés jelentőségét a család életvitele szempontjából. Legyen elképzelése a saját lakásáról, berendezéséről, az egészséges lakás kialakításáról.

- Lássa be a takarékoság, az ésszerűség fontosságát a lakás vízellátásában, világításában, fűtésében. Legyen felkészült a környezetbarát, egészségóvó eljárások, technikák, anyagok alkalmazására a lakásban, a környezetében.
- Mutasson gyakorlottságot a háztartási gépek használatában, balesetmentes működtetésében.
- Tudjon modellrajzot készíteni segítséggel, irányítással. Egyszerű szerkesztési feladatokat végezzen gyakorlattan. Használja pontosan a rajzoló-, a mérőeszközöket.
- A megismert közlekedési szabályokat jártasságszinten alkalmazza.
- Pozitív magatartást mutasson különféle közlekedési helyzetekben. Legyen ismerete a közlekedési rendszer várható környezeti hatásairól.
- Értelmezze a munka világáról szerzett tapasztalatait, mérlegelje saját pályaválasztási lehetőségeit.
- Legyen gyakorlott az egyszerű tárgykészítésben, a javító és az elemi karbantartó munkában.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön tematikai egységben tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkoról az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportágspecifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptéchnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

1-8. évfolyam

Óraszámok

Évfolyamok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	5	5	5	5	5	5	5	5
Éves óraszám	185	185	185	185	185	185	185	185

A testnevelés és sport műveltségi terület nagyobb témakörei és fejlesztési feladatai

TÉMAKÖRÖK	FEJLESZTÉSI FELADATOK
Rendgyakorlatok Állások, testfordulatok, menet- és ellenvonulás, alakzatok, alakzatváltozások	<ul style="list-style-type: none">- a foglalkozások rendjének és a figyelem szükségszerűségének felismerése saját élményen és tapasztalatokon keresztül.- A szervezett forma elfogadása, a rendgyakorlatok pontos kivitelezése és a helyes testtartás összehangolása, az önfegyelem növelése, a közösségben elfoglalt hely megtalálása, megtartása.
Gimnasztika Egyszerű: nyak-, kar-, törzs-, lábgyakorlatok Összetett: előkészítő, nyújtó és ernyesztő hatású gyakorlatok, kéziszér nélkül és kéziszérrel.	<ul style="list-style-type: none">- A mozgásszervek általános képzése, előkészítése, életfontosságú készségek fejlesztése, mozgáskoordináció alapjainak kialakítása.- A szervezet sokoldalú előkészítése, foglalkoztatása, általános kondicionálása, erőnlét megszerzése, fenntartása, állandó fokozása.- A törzs és a végtagok mozgatórendszerének kiterjedt fejlesztése, a mozgásérzékelési képesség csiszolása.
Természetes gyakorlatok Járások, futások. Ugrások, dobások, emelések, hordások. Küzdőgyakorlatok, kúszás, mászás, függeszkedés. Egyensúly- és támaszgyakorlatok.	<ul style="list-style-type: none">- a test valamennyi izomcsoportjának, valamint az egész szervezetnek általános fejlesztése.- Helyzet- és helyváltoztatások társakkal, tárgyakkal is.- Egyensúlyozó gyakorlatok nehezedő feltételekkel – vastagság, magasság.- Az erő, az állóképesség, a gyorsaság, az ügyesség növelése.- Jellemtulajdonságok – akarat, bátorságfejlesztése.
Atlétika Járás tempóváltásokkal. Futások: iram-, kitartó-, akadály-, kanyar-, terepfutás.	<ul style="list-style-type: none">- a megfelelő futótechnika kialakítása.- A nehézségi erőt legyőző képesség együttesek megalapozása, gazdaságok

Rajtgyakorlatok: álló-, térdelőrajt. Ugrások: távolugrás, magasugrás. Dobások tömött labdával. Kislabadahajítás, súlylökés.	erőkifejtés tökéletesítése, a testi képességek harmonikus fejlesztése. - A helyes ugró- és dobótechnikát fejlesztő gyakorlatok, fizikai erőt fokozó feladatok.
Torna Testhelyzetek, támaszok talajon és szereken. Függések, vegyes helyzetek, mozgásos elemek, erő- és lendületi elemek.	- Az alapvető fizikai képességek komplex módon, valamint külön-külön történő fejlesztése, mozgásműveltség fejlesztése. - A személyiség formálása csoport-, illetve csoportjátékokon keresztül.
Testnevelési sportjátékok, testnevelési játékok	- Az adott sportág technikai, taktikai elemének bevésése. - Mozgékonyság, rugalmasság fokozott trenírozása. - A megosztott figyelem képességének automatizálása. - Helyzetfelismerő képesség fejlesztése.
Természetben űzhető sportok (helyi lehetőségek függvényében)	- Egyéni, páros és csoportos ügyességfejlesztő feladatsorok, ellenállóképességet, edzettséget növelő szervezett játékok.
Könnyített testnevelés Mozgáskorrekción szolgáló gyakorlatok egyénre szabottan, valamint a helyi tantervben rögzítettek közül a nem ellenjavallott tananyagot.	- tartásjavító és korrigáló gyakorlatok, prevenciós és rehabilitációs feladatok, sporteszközök alkalmazásával is. - Önállóan végezhető mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok.
Úszás (lehetőség szerint) A mell- és gyorsúszás rávezető gyakorlati, a mell- és gyorsúszás technikája, kapcsolódó rajt- és fordulótechnikák, vízi játékok	- Hidrogimnasztikai elemek, vízbiztonsági gyakorlatok, úszásnemhez tartozó technikai elemek, ciklikus mozgássorok automatizálása, távnövelő gyakorló feladatok, egyéni, páros és csoportos vízi ügyességi játékos feladatok.

1-4. évfolyam

Célok

- Az egészséges testi fejlődés elősegítése, a testtartási rendellenességek kialakulásának megelőzése.
- A mozgásműveltség fejlesztése.
- A mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás igényének megalapozása.

Feladatok

- Biztosítsa a tantárgy a feltételeket a kondicionális és koordinációs képességek, a mozgásos cselekvésbiztonság fejlődéséhez.
- Végeztessen rendszeres mozgástevékenységet.
- Sajátíttassa el a különféle mozgások (futás, ugrások, dobások) alaptechnikáját, a támasz- és függéshelyzeteket.

- Alakítson ki mozgásos játékkésztséget.
- Járuljon hozzá a testtartási és mozgásos rendellenességek megelőzéséhez, illetve korrigálásához.
- Tudatosan és rendszeresen, egyéni gyakorlatvégzéssel szoktassa hozzá a könnyített testnevelésre szoruló tanulókat a megfelelő terheléshez. Ellensúlyozza bennük a kialakult kisebbségi érzést, gátlásokat.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Egészséges testi fejlődés. Mozgásigény. Játékkésztségek. Motorikus képességek. Mozgásos alapttechnikák elsajátításának képessége. Kondicionális és koordinációs képesség. A harmonikus mozgás. Cselekvésbiztonság.

Téri tájékozódási képesség. Gyors, pontos mozgásos reagálás képessége. Mozgásminták, utánzása, alkalmazása. Együttműködési készség és tolerancia. A terápiás attitűd elfogadása.

Értékelés

Az egyes pedagógiai szakaszok végén a tanulók teljesítményeinek értékeléséhez felmérési mozgásanyagot és minimumkövetelményeket is megjelöltünk. Természetesen ezek csak irányadó adatok. Az értékelés alapjául mindig a tanulók korábbi eredményeinek kell alapul szolgálniuk, csak így tudjuk teljesítményeiket önmagukhoz mérten, reálisan megítélni.

Minden testnevelési óra végén szükséges, hogy az adott mozgásanyag elvégzésére vonatkozóan szóban röviden értékeljük a tanulók teljesítményét. A nagyobb mozgásanyag, témakör lezárásakor is végezzünk ellenőrzést, amely rámutat arra, hogy melyik tanuló ért el jó eredményt, valamint akik azok, akik nem teljesítették az évfolyamra előírt követelményeket. Ez utóbbi esetben feladatunk, hogy feltérképezzük ennek az elmaradásnak az okát, és többletórával, differenciált foglalkoztatással törekedjünk a felzárkóztatásra.

1. évfolyam

Célok

- Az önkiszolgálás fejlesztésével, játékos tevékenységeken keresztül legyen a testnevelési óra az örömszerzés forrása.
- Törekvés a mozgás összhangjának megteremtésére.
- Az alapvető mozgáskésztségek, fizikai képességek fejlesztése.
- Finommotorika, szem-kéz koordináció és kétoldaliság fejlesztése.
- Vízhez szoktatás.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Sorakozások, szétszóródások, segédvonalán. Szórt alakzat felvétele játékos formában. Testfordulatok ugrással, lábfejnnyitással. Járás ütemtartással: tapsra, mondókára, énekekre.

Gimnasztika	Utánzós és játékos gyakorlatok. Alapállásban törzs-, kar- és lábmozgások. Különböző testhelyzetekben végzett tartásjavító gyakorlatok. Egyszerű kézi szergyakorlatok: kézben labda, karika, szalag, tornabot. Bordásfalgyakorlatok: gerinc-deformitásokat megelőző gyakorlatok, hátsó és mellső lefüggésben is.
Atlétika	Járások, futások: különböző irányba, akadályok között, akadályokon meghatározott ütemben, variált testhelyzetben, kar- és lábtartással. Szökdelések és ugrások: helyben és haladással, páros és egy lábon, akadályok között és felett. Felugrás páros lábbal zsámolyra, kéztámasszal. Egyszerű dobások eltérő méretű dobóeszközökkel (babzsák, kisméretű gumilabda, maroklabda). Célba dobás, - rúgás különböző nagyságú labdákkal, vízszintes és függőleges célra.
Torna	Támasz és függésgyakorlatok; utánzó állatjárások talajon, egyenes és rézsútós padon. Haladás fel, le és oldalt bordásfalon kapaszkodással, lépegetéssel. Egyensúlygyakorlatok: járások tornapad ülőlapján; előre, hátra, oldalt, meghatározott kar- és lábtartásokkal. Egyszerű talajtorna gyakorlatok: guruló átfordulások a test hossz tengelye körül, mindkét irányba. Guruló átfordulás előre, hátra, guggolásból guggolásba. Gyertya kartámasszal.
Labdás gyakorlatok	Egyénileg: labda fogása, feldobása, elkapása ölelő fogással, pattogatása helyben. Párban: átdobás kétkezes alsóval. Testnevelési játékban: egyéni versengések elsajátított labdakezelési technikákkal, adogató, kidobó csoportjátékok.
Testnevelési és sportjáték	Futó-, fogójátékok szabálymódosításokkal. Énekes és mondókás körjátékok. Sor- és váltóversenyek sporteszközök beépítésével.
Természetben üzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök.
Könnyített testnevelés	Testtartást javító és korrigáló gyakorlatok Prevenációs és rehabilitációs feladatok, sporteszközök alkalmazásával is.
Úszás	Szárazföldi gyakorlatok – gimnasztika, légző gyakorlatok. Merülés, lebegés, elfekvés, leállás, elrugaszkodás, vízi játék.

Tevékenységek

Elemi szintű alapmozgások és kiegészítő terápiás mozgásgyakorlatok.

Szenzoros integrációs gyakorlatok

Mozgásműveltségek fejlesztő gyakorlatok.

A motorikus képességek általános és egyéniesített gyakorlatai.

A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok. Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése. Játékos versenyek, mozgásos vetélkedők. Szabályok betartása.

2. évfolyam

Célok

- Az alapvető testi képességek fejlesztésével a rendszeres testmozgás biztosítása, az önkiszolgálás alakítása.
- Koordinációs és kondicionális képességek, feladatmegoldó képességek fejlesztése.
- Fejlődési rendellenességek korrekciója, testtartásjavítás.
- A vízben való mozgás fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Jelentésadás egyszerű formában. Sorakozás támponthez, segédvonalak mentén. Nyitódások, zárások, vonal- és oszlopalakzatban. Testfordulatok jobbra és balra, lábfejnyitással két ütem alatt. Járás ütemtartással, tapsra. Köralakítás kézfogással, járásban körszűkítéssel.
1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	
Gimnasztika	Kötetlen formában végrehajtott szabad- és kézi szerygyakorlatok: az előző évben tanult mozgásformák, kar-, lábtartások, testhelyzetek. Törzshajlítások előre – hátra. Szökdelések. Bordásfalgyakorlatok. Határozott formájú 2 és 4 ütemű gyakorlatok. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Testtartást javító gimnasztikai gyakorlatok.
2. Motoros készségfejlesztés - mozgástanulás	
Testséma tudatosítását szolgáló játékok	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly – érzékelés és – észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.
Atlétika	Járások: alakzatokban, különböző lábtartással. Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Futások: kötetlen, tartós futás, gyorsfutás, futás irányváltással: akadályok között, akadályok leküzdésével. Állórajt: induló láb megkötése nélkül. Mozdulás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Ugrások: szökdelések – ugróiskola feladatai. Szökdelések egy és páros lábon, haladás előre, hátra, oldalirányba. Kéztámasszal, páros lábbal felugrás zsámolyra. Természetes ugrásfeladatok: távolugrás helyből és nekifutásból. Mélyugrás tornaszerekről. Magasugrás, merőleges nekifutással, alacsony magasság felett. Kötélugrás Dobások: kislabda dobás helyből, helyes hajító mozdulattal, Célba dobás függőleges és vízszintes célra.

Torna	Támasz- és függésgyakorlatok: helyváltóztatással állatjárások talajon és tornaszereken. Támaszok tornaszámoly alkalmazásával. Kúszások, csúszások, mászások tornapadon, akadályok alatt. Függeszkedés bordásfalon és kötélén. Gyűrűn hintázás. Egyensúlygyakorlatok: vonalon, zsinóron, tornapad ülőlapján, keskeny pallón, kar- és lábtartás váltásokkal. Után lépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Torna jellegű gyakorlatok: guruló átfordulás előre, hátra, sorozatgurulások, tarkóállás. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás.
Úszás	Szárazföldi gyakorlatok – speciális cél- és rávezető gyakorlatok. Vízi biztonság. A siklás, gyakorlatok – társsal, eszközzel.
3. Játék	
Labdás gyakorlatok	Egyénileg: járás közben a labda feldobása és elkapása. Labdapattogatás lassú előrehaladással. Labda lábbal rúgása. Labda falhoz dobása egykezes felsővel. Párokban: különböző testhelyzetekben labda átgurítása, dobása, rúgása társsal. Csoportban, testnevelési játékokban: labda továbbítása adogatással, átdobással, rúgással, gurítással, sor- és váltóversenyekben. Egyénileg versengések célba dobással, rúgással, pattogatással.
Testnevelési és sportjátékok	Futó- és fogójátékok, nehezedő szabályokkal. Labdával végzett egyszerű testnevelési játékok, a megismert labdakezelési technikák beépítésével. Sor- és váltóversenyek sportszerek és eszközök beállításával, hordásával.
Énekes és mondókás körjátékok – népi gyermekjátékok	Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Személyes és társas folyamatok megélése.
4. Versenyzés	
Futó és ugróversenyek - sorversenyek - váltóversenyek - futóverseny - ugróiskola - kötélugrás	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor – és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerüségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.
Labdás versenyek Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek. Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny.	

5. Prevenió, életvezetés, egészségfejlesztés	
Testi – lelki higiénié	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiéniés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása.
Természetben űzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök.
Könnyített testnevelés	Testtartást javító és korigáló gyakorlatok, preventív és rehabilitációs feladatok, sporteszközök alkalmazásával is.
6. Tánc	
	Csoportos játék – és megjelenítő képesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: testhelyzet és változásai, pontos megfigyelésre törekvés, járás, ugrás egyensúlyának megtartása, mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Tevékenységek

Alapmozgások és szenzoros integrációs gyakorlatok

Mozgásműveltségek fejlesztő gyakorlatok.

A motorikus képességek általános és egyéniesített gyakorlatai.

A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok. Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése. Játékos versenyek, mozgásos vetélkedők. Sportjátékok. Szabályok betartása, alkotása.

A testnevelés szakkifejezéseinek használata, utasítások gyakorlása.

Követelmény

- A tanuló tartsa be a biztonsági szabályokat.
- A tanuló képes legyen testrészei megnevezésére.
- Értse az órán elhangzó utasításokat és szakkifejezéseket, ezeknek megfelelően cselekedjen.
- Legyen képes alkalmazni a tanult sorakozási formákat, alakzatokat, menetgyakorlatokat.
- A tanuló tudjon empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait.
- Tudja végrehajtani a bemelegítő gyakorlatokat bemutatás után.
- Legyen képes gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra futásgyakorlataiban.
- Alakuljon ki a hajlító mozdulat. Érzékelje a távolba és a célba dobás különbségét.
- Legyen képes mozgásában megkülönböztetni a magasba és a távolba történő ugrást.
- Tudja összekapcsolni és irányítással sorozatban végrehajtani a tanult talajtornaelemeket.
- Ismerje, illetve alkalmazza a labda birtokbavételének és továbbításának egyszerű kéz- és lábtechnikás megoldásait.
- A tanuló képes legyen az alapvető higiéniés követelmények betartására.
- Ismerje a tanult játékok nevét, tanári segítséggel tudja és tartsa be a játékszabályokat.
- A tanuló képes legyen a mozgás és játék élvezetére.

3. évfolyam

Célok

- A szervezet előkészítése fokozatosan növekvő és intenzitású mozgásokkal a megnövekedett igénybevételre.
- A meglévő testi adottságok fejlesztése játéktevékenységen keresztül, különös tekintettel a mozgáskoordinációs képességek fejlesztésére.
- A testi fejlődési rendellenesség megelőzése, korrigálása.
- A vízben való biztonságos mozgás fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Sorakozás, nyitódás, zárkózás: eltérő távközök kialakítása. Testfordulatok helyben. Járás ütemtartással: az ütem fokozatos felvétele, megállás, megindulás két ütem alatt.
gimnasztika	Határozott formájú szabadgyakorlatok: helyes ütemben, pontos kivitelezéssel végrehajtott 2-4 ütemű kar-, láb-, törzsgyakorlatok. Társas és kézi szergyakorlatok: a 2. évfolyamon tanult mozgáselemek végrehajtása nehezedő feltételek között (medicinlabda, 1 kg-os kézi súlyzó, gumikötél). Játékos képességfejlesztő gyakorlatok – zenére. Táncos elemek, mozdulatok.
Atlétika	Járások alakzatformálással. Futások: kitartó és gyorsfutás, állórajt. Irány- és iramváltások, akadályfutások. Rajtversenyek állórajttal. Futóiskola. Ugrások: magasugrás próbálgatása lépő technikával, rézsútos nekifutással, alacsony magasság felett. Távolugrás guggoló technikával, elugró sávból. Sorozatugrások. Dobások: különféle labdával és dobásmóddal, célba dobás. Kislabda dobás helyes kidobó terpeszből, erőteljes hajító mozdulattal, távolba.
Torna	Gyakorlatok támaszban: állatjárások, ferde tornapadon, átszökkenések kéz segítségével tornaszerről tornaszerre. Fel-, le-, és átmászások sportszerről sportszerre. Függésben és függőállásban bordásfalgyakorlatok, „vándormászás”, kézenállás előkészítése – kéztámasz, lábfejakasztgatás. Egyensúlygyakorlatok (járások és fordulatok) tornapadon kijelölt kar- és lábtartásokkal (1 zsámoly magasságában is). Torna jellegű gyakorlatok talajon: különféle kiindulási helyzetből guruló átfordulás előre, hátra. Tarkónállás közben lábterpesztés, lábhajlítás és – nyújtás, biciklizés lábbal. Híd, mérleg, kézenállási kísérlet. Szekrényugrás: kéztámasszal felugrás guggolásba, leugrás nyújtott testtel. Mélyugrások a magasság fokozatos növelésével mélyugrások tornaszerekről, célkarikába is.
Labdás gyakorlatok	Járásban és lassú futásban labdavezetési és labdaadogatási gyakorlatok. Labdapattogtatás mindkét kézzel. Párokban labdaátadások egy és két kézzel. Labdaiskola feladatai falnál, labdakezelési elemi technikák beépítése játéktevékenységbe.
Testnevelési és sportjátékok	Futó- és fogójátékok taktikus elemek beemelésével. Sor- és váltóversenyek nehezedő feltételekkel. Labdás játékok könnyített szabályokkal: egyéni versengések.

Természetben űzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök
Könnyített testnevelés	Testtartást javító és korrigáló gyakorlatok.
Úszás	Szárazföldi és vízbiztonsági gyakorlatok. Siklás eszközzel és eszköz nélkül. A mellúszás lábtempója segédeszközzel.

Tevékenységek

Alapmozgások gyakorlása.

Mozgásműveltséget fejlesztő gyakorlatok.

A motorikus képességek általános és egyéniesített gyakorlatai.

A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok. Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése.

Játékos versenyek, mozgásos vetélkedők. Sportjátékok. Szabályok betartása, alkotása.

A testnevelés szakkifejezéseinek használata, utasítások gyakorlása.

4. évfolyam

Célok

- Lehetőség biztosítása a mozgásszükséglet kielégítésére, a tanulók testi-lelki és szellemi fejlődésére, motorikus képességeik fejlesztésére, mozgásvágyuk felkeltésére, sikerélmény átélésére.
- A funkcionális rendellenességek folyamatos javítása, testtartási hibák kiküszöbölése.
- A testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömeinek megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.
- Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.
- A motoros képességek fejlesztése.
- A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).
- A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Egészséges testi fejlődés támogatása.
- Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Mozgásigény felkeltése és fenntartása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége
- Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása.
- A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.

- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.
- Vízi biztonság megteremtése.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképeség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.
- Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.
- Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása.
- Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés.
- Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása.
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Siker és kudarc elviselésének képessége.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.
- Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése.
- Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése.
- Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban.
- Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése.
- Térbeli alkalmazkodás fejlesztése.
- Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése.
- A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.
- Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése.
- Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.
- Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása.
- Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására.
- A pozitív önértékelés és reakcióképeség növelése.
- Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.
- Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal.
- *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.
- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.
- Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése.
- A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése.
- A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.
- A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.

- *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképeség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.

Témakör	Tartalom
<p>1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség</p>	<p>1.1. Torna</p> <p>Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben.</p> <p>Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.</p> <p>Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban;</p> <p>Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez.</p> <p>Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás.</p> <p>Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt.</p> <p>Mellső fekvőtámasz.</p> <p>Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok</p> <p>Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal.</p> <p>Bordásfalgyakorlatok.</p> <p>Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások.</p> <p>Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.</p>
<p>2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás</p>	<p>2.1. Szenzomotoros koordináció: Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.</p> <p>2.2. Rendgyakorlatok:</p> <p>Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás.</p> <p>Testfordulatok helyben, ugrással.</p> <p>Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.</p> <p>Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.</p> <p>2.3. Torna</p> <p>Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen.</p> <p>Guruló átfordulás előre-hátra.</p> <p>Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok.</p> <p>Egyensúly-gyakorlatok.</p> <p>2.4. Atlétika</p> <p>Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal</p>

	<p>Kötélugrás különféle fajtái Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.</p> <p>2.5. Úszás Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés –felügyelettel.</p>
3. Játék	<p>3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei</p> <p>3.2. Futáson alapuló játékok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek</p> <p>3.3. Népi gyermekjátékok</p> <p>3.4. Küzdősportok elemei</p>
4. Versenyzés	<p>4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny</p> <p>4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny</p> <p>4.3. A sportági versenyek alapjai A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezebbé formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.</p>
5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	<p>5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése</p>

	<p>5.2. Természetben űzhető sportok Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás,</p> <p>5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</p>
6. Tánc	<p>Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.</p>
Kulcsfogalmak	<p>Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérkörzés, ugrókötel, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly. Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejjállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand</p> <p>Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.</p> <p>Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.</p> <p>Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.</p> <p>Tériorány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.</p>

Tevékenységek

Az alapmozgások gyakorlása

Mozgás összerendezettséget fejlesztő gyakorlatok. Zenés-ritmikus gyakorlatok. A motorikus képességek gyakorlatai a testnevelés témaköreinek megfelelően. Labdás sportjátékok előkészítő gyakorlatai. A mozgásigényt kielégítő csoportos és egyéni játékok. Az egészséges életmód szokásainak megismerése, gyakorlása. Rendszeres testedzés. Az iskolán kívüli mozgáslehetőségek felismerése, igénybevétele, tapasztalatainak megbeszélése.

Játékos sor- és váltóversenyek, mozgásos vetélkedők, küzdőfeladatok. Sportjátékok. Szabályok betartása, alkotása.

A vízhez szoktatás, a vízbiztonság játékos gyakorlása.

A testnevelés szakkifejezéseinek használata, utasítások gyakorlása.

Követelmény

- A tanuló értse meg és hajtsa végre az utasításokat menetgyakorlat közben.
- Törekedjen a tanult mozgásformák gyakorlatok esztétikus, koordinált végrehatására. Egyéni teljesítménye mérhetően növekedjen.
- Tudjon egyenletes iramban 6-8 percig futni vagy futómozgást tartalmazó tevékenységet végezni.
- Törekedjen a maximális futósebesség elérésére rövid távon, majd a sebesség minél hosszabb ideig történő tartására.
- Tudjon állórajtból indulni, ugrásoknál hangsúlyozott legyen az elrugaszkodás.
- Növekedjen a célba dobásoknál a találatszám, távolba dobásoknál az egyéni eredmény.
- Tudjon a tanult talajtornaelemekből összeállított egybefüggő talajgyakorlatot végrehajtani tanári segítséggel.
- Tudjon egyfajta szekrényugrást végrehajtani, segítségnyújtás mellett elvégezni.
- Alkalmazkodjon a labda méretéhez, súlyához, a repülő labda útjához, ívéhez, irányához, sebességéhez.
- Alkalmazzon egy számára megfelelő labdafogást, elkapást, birtoklást feladathelyzetben és játékban.
- Tudjon a játék helyzetnek megfelelően helyezkedni, viselje el játék közben a kudarccokat.
- Tudjon a mellig erő vízben biztonságosan mozogni.

5-8. évfolyam

Célok

- Az egészséges testi fejlődés elősegítése, a tanulók egészséges életmódra szoktatása.
- A változatos mozgásformák alkalmazási készségeinek fejlesztése, az alapvető mozgásműveltség igényének felkeltése.
- A tanulók cselekvésbiztonságának fokozása, a motorikus képességek fejlesztése.
- A mozgási és cselekvési igény felkeltése és fenntartása.
- Az egészséges életmód és rendszeres fizikai aktivitás igényének megalapozása.

Feladatok

- A testnevelés eszközeivel egészséges életmódra nevelés.
- Elsajátíttatni a különféle mozgásos alapttechnikákat, hely- és helyzetváltoztatási képességeket.
- Fejlesztani a mozgásos játéktevékenységet.
- Megismertetni és gyakoroltatni néhány sportjáték szabályait és technikáját.
- Biztosítani a feltételeket a kondicionális és koordinációs képességek, a mozgásos cselekvésbiztonság fejlődéséhez.
- Fejlesztani a tanulók izomérzékenységét, ritmus- és reakcióképességét, térbeli tájékozódó képességét.
- Hozzájárulni a testtartási és mozgásos rendellenességek megelőzéséhez, illetve korrigálásához.
- Tudatosan és rendszeresen, egyéni gyakorlatvégzéssel hozzászoktatni a könnyített testnevelésre szoruló tanulókat a megfelelő terheléshez. Ellensúlyozni bennük a kialakult kisebbségi érzést, gátlásokat.
- Prevenció testnevelés órán: tartásjavító gyakorlatok, lábboltozat erősítő, lúdtalp ellenható gyakorlatok.
- Gyógytestnevelés azon a tanulók részére, akik egészségi állapota veleszületett vagy szerzett betegségük miatt károsodott; de állapotuk annyira nem súlyos, hogy a rendszeres iskolai oktatásukat akadályozná. Az egészségi állapot helyreállítása bizonyos mértékig sajátos, de a testnevelésre és a sportra jellemző módszerekkel történik.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Általános kondicionálás (erő, állóképesség, gyorsaság) és koordinációs (futó, ugró, dobó, ügyesség, hajlékonyság, lazaság, rugalmasság, egyensúlyérzék, téri tájékozódás) képességek.

A torna, az atlétika és a sportjátékok szerkezelési képességei. A mozgásminták helyzethez igazított alkalmazási képessége. A mozgásszabályozó képesség.

Játékkészség és sportági képességek: mozgáskombináció, konstruktív emlékezet, helyzetfelismerő és cselekvéses gondolkodás. Állóképesség, kitartás, együttműködés, egészséges versenyszellem, önkifejezés, önállóság.

Értékelés

Az eltérő adottságokkal, képességekkel rendelkező tanulók teljesítményének reális megítéléséhez, fejlődésük nyomon követéséhez minden tanév elején és végén végezzünk mozgásfelmérést, amelynek eredményeit írásban rögzítsük.

A tanulók teljesítményének értékelésénél mindig az egyéni adottságok (testmagasság, testsúly, társuló rendellenességek) által befolyásolt fejlődés legyen az elbírálás alapja.

Motorikus próba- Mini Hugarofitt-teszt

- helyből távolugrás,
- fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás,
- hanyatt fekvésből törzsemelés előre,
- hason fekvésben tarkóra tartással törzsemelés hátra,
- Cooper-teszt.

Irányadó adatok (minimumkövetelmények) az atlétikai mozgásanyag felméréséhez:

	Rövid távú futás	Középtávú futás	Távolugrás	Magasugrás	Kislabda hajítás
Fiúk	30m/8mp	300m/2p	200 cm	60 cm	10 m
Lányok	30m/9mp	200m/1p,50mp	180 cm	50 cm	8 m

Az ellenőrzés gyakorlati bemutatás, valamint felmérés alapján egyénileg, párokban vagy csoportosan történhet. Ajánlott mozgásanyag a teljesítmények felméréséhez:

- súlypontemelkedés (talajtól való elrugaszkodás magassága),
- kötélhajítás (egy-, illetve páros lábbal, előre és hátrafelé hajtva a kötelet adott időre),
- függeszkedésben végzett térdfelhúzások adott időre,
- bordásfalon vagy gyűrűn függeszkedésben végzett húzózkodások (karfelhúzások) egységnyi idő alatt,
- futóversenyeken időre, rövid és középtávon,
- távolugróversenyek nekifutásból, guggoló technikával,
- magasugróversenyek lépő technikával,
- kislabda hajítás távolra.

A felmérés mozgásanyaga tetszőlegesen bővíthető, illetve az előző évfolyamoknál leírtak továbbra is alkalmazhatók.

Irányadó adatok az atlétikai mozgásanyag felméréséhez:

	Rövid távú futás	Középtávú futás	Távolugrás	Magasugrás	Kislabda hajítás
Fiúk	60m/15mp	800m/4p	220cm	70 cm	20 m
Lányok	60m/18mp	400m/2p,20mp	200 cm	60 cm	15 m

Feltételek

Létesítmények: tornaterem, sportudvar, szabadtéri futópálya, ugrógödör, sportjáték pálya, uszoda

5-6. évfolyam

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a gyógytestnevelés eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtsen a munka világában való helyállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkoról az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportágspecifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség

fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonzszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartás rehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

5-6. évfolyam

Célok

- A fizikai képességek, a mozgáskultúra fejlesztése.
- A mozgásformák készségszintre emelése.
- A mozgás örömeinek biztosítása.
- Az egészséges életmódra nevelés.
- Az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója.
- A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése.
- A tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása.
- A tanulók helyzetfelismerő képességének, valamint a változó körülményekhez, feladathelyzetekhez való alkalmazkodási képességének javítása.
- A sportjátékokban az együttműködési készség erősítése.
- Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására.
- Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztését széles körűen szolgálja a testnevelés és a sport. A testnevelésórákon vagy szabadós sporttevékenységek keretében életszerű alkalmak kínálóznak az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására, a tantárgy szakkifejezéseinek fogalmi tisztázására és a szókincs bővítésre. Az anyanyelvi kompetencia művelésében a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása – amely gyakorta még felső tagozaton is gondot jelent – a testnevelés óráinak jelentős részét adják.
- A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Nyitódások és zárkózások, fejlődések és szakadozások járás közben: a tér- és távköz pontos felvétele. Igazodás, testfordulatok jobbra, balra, hátra arc három ütemben. Menetelések. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.
gimnasztika	Kötetlen és határozott formájú, 4-8 ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és kézi szerekkel: egyénileg, párban, sportszerűen kapcsolódva (bordásfal, pad). Testtartást javító, erősítő, nyújtó, lazító hatású és légző gyakorlatok (mellkasi, hasi légzés). Gyakorlatok, gimnasztikus mozgás zenére. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Mászás és függeszkedés – kötélen, bordásfalon.
Atlétika	Futások: kitartó futás 6-8 percig, közbeiktatott akadálykerülések, alkalmazott futóiskola feladatok. Futásfajták: terep-, lassú, gyors(sprint), egyenletes, változó iramú, álló- és térdelőrajttal. Rajtgyakorlatok.

	<p>Rajt- és futóversenyek.</p> <p>Ugrások: ugró- és szökdelő iskola. Távolugrás guggoló technikával elugró sávból, teljes rohammal: az elrugaszkodó láb bevésése. Magasugrás: lépő technikával, optimális nekifutási szögből, lendítőláb bevésése.</p> <p>Dobások: kislabda dobás rövid nekifutással, a kitámasztás, a csípőforgatás bevésése – fejlettség szerint.</p> <p>Emelés-hordás. Társas gyakorlatok.</p> <p>Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban.</p> <p>Energia befektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség.</p> <p>Információk, jelek felismerése mozgásképben.</p> <p>Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban.</p> <p>Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése az atlétika, sportágjellegű feladatokban.</p> <p>Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg.</p>
Torna	<p>Talajtorna: statikus és dinamikus elemek tökéletesedő technikával, zsugorfejlés, tarkóállás. Guruló átfordulás előre-hátra.</p> <p>Dinamikus elemek különböző kiindulási és befejező helyzetekben, kézállás bordásfalnál. Elemkapcsolások. Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, bordásfalon.</p> <p>Támaszugrások padon és 3-4 részes szekrényen: függőleges leugrás, repülés közben lábfelhúzás, terpesztés, testfordulat – fejlettség szerint differenciáltan. Zsugorkanyarulati átugrás tetszőleges oldalra. Bátorugrás – a fejlettségnek megfelelően.</p> <p>Függésgyakorlatok kiegészítő tornakészleten.</p> <p>Egyensúlygyakorlatok 2 számolyra tett tornapad merevítő gerendáján: járások előrehaladással, láb-, kartartással, mélyugrások kapcsolása.</p> <p>Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések.</p> <p>Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány.</p> <p>Járások törzs- és karmozgással összekötve.</p> <p>Mászás kötélén.</p> <p>Függeszkedés, hintázás.</p>
Sportjátékok	<p>Együttműködés, kooperáció elősegítése.</p> <p>Versenyszellem kialakítása és fenntartása.</p> <p>Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása.</p> <p>Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.</p> <p>Képességfejlesztési fókuszok: a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.</p> <p>Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, zsinórlabda.</p> <p>Labdarúgás, kosárlabdázás nehezedő technikával: labdavezetés, irány- és</p>

	<p>iramváltásokkal, labdaátadások lábbal, illetve egy és két kézzel álló és mozgó társnak, védekezés, cselezés, támadás játékhelyzetben, kapura rúgás, kosárra dobás alaptechnikával.</p> <p>Sportjáték szabálybővüléssel. Zsinórlabdázás: alapvető játékelemekkel, csökkentett, sportági labdával, házi szabályokkal.</p> <p>Dobó és elfogó játékok.</p> <p>Célba rúgó és célba dobó játékok.</p> <p>Zsinórlabda és labdarúgás elemei.</p> <p>Kosárra dobó verseny.</p> <p>Labdavezetési verseny.</p> <p>Kidobó játék.</p> <p>Egyszerűsített szabályokkal:</p> <ul style="list-style-type: none"> -labdarúgás, -kosárlabda, -zsinórlabda. <p>Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása.</p> <p>Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával.</p> <p>Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.</p>
<p>Testnevelési és sportjátékok</p>	<p>Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés.</p> <p>Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok.</p> <p>Népi gyermekjátékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója.</p> <p>Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója.</p> <p>Labdás játékok, gyakorlatok.</p> <p>Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok.</p> <p>Futó- és fogójátékok: betartandó feladatbővítésekkel.</p> <p>Labdás testnevelési játékok: számfeladatok, labdaterelések kézzel, lábbal, fejjel, eszközzel.</p> <p>Küzdőjátékok: húzások-tolások párokban és csoportokban, test-test ellen, eszköz beiktatásával.</p> <p>Népi gyermekjátékok és néphagyományok</p> <p>Futó és fogójátékok taktikai elemekkel.</p> <p>Sor-, akadály- és váltóversenyek. Küzdősportok elemei.</p> <p>Az olimpiák története – sport ikonok.</p> <p>Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása.</p> <p>Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól.</p> <p>Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben.</p> <p>Személyes és társas folyamatok megélése.</p> <p>A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.</p>
<p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p>	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.</p> <p>Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.</p> <p>Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés.</p>

Természetben űzhető sportok	<p>A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással.</p> <p>Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.</p> <p>A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök.</p> <p>Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi.</p> <p>Túra – balesetvédelem.</p> <p>Kocogás.</p> <p>Kerékpározás.</p> <p>Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p> <p>Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).</p> <p>Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.</p> <p>Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre.</p> <p>Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben.</p> <p>Fizikai fittség, edzetség, helyes testtartás fontosságának belátása.</p> <p>Biztonságra és környezettudatosságra törekvés.</p> <p>Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése.</p> <p>Önkontrollra, önuralomra törekvés.</p> <p>Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat).</p> <p>A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása.</p> <p>A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok.</p> <p>Testtartás-javító gyakorlatok.</p> <p>Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p> <p>Légzőgyakorlatok.</p>
Könnyített testnevelés	<p>A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint a belgyógyászati és ortopédiai betegségekben szenvedők részére.</p> <p>Tartás- és mozgásjavító, - korrigáló gyakorlatok egyénre szabottan, valamint a testnevelés tantervben a nem ellenjavallt tananyagok.</p> <p>Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>
Tánc	<p>Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése.</p> <p>Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása.</p> <p>A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése.</p>

	<p>A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.</p> <p>Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése.</p> <p>Kézbjátékok.</p> <p>Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz).</p> <p>Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai).</p> <p>Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok).</p> <p>A társastánc etikettjének néhány alapeleme.</p> <p>Lánc-, körtáncok.</p>
Úszás	<p>Merülés, lebegés, siklás gyakorlatai.</p> <p>Alapvető úszásnemek: mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábtempója.</p> <p>Mellúszás helyes légzéstechnikával.</p> <p>Vízi játékok.</p> <p>Szárazföldi gyakorlatok adaptációja vízre.</p> <p>Vízbe ugrások.</p>

Tevékenységek

Alapmozgások technikai gyakorlása.
Mozgás-összerendezettséget fejlesztő gyakorlatok.
A motorikus képességek gyakorlatai a testnevelés témaköreinek megfelelően.
A kondicionális képességek gyakorlása.
A koordinációs képességek továbbfejlesztése. A mozgáskontroll gyakorlása.
Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.
Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a labdarúgás, a zsinórlabdázás alkalmazásakor.
Az egészséges életmód szokásainak alkalmazása. Rendszeres testedzés.
Játékos sor- és váltóversenyek, mozgásos vetélkedők, küzdőjátékok.
A vízbiztonság játékos gyakorlása. A választott úszásnem részmozdulatainak eszköz nélküli gyakorlása.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló képes:

- összetett mozgások, 4–8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására szerrel és a nélkül,
- végrehajtja a tanult órászervezést segítő rendgyakorlatokat, érti az utasításokat, vezényszavakat,

- a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra,
- erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint,
- gyors- és kitartó futásra 6-8 percig,
- magas- és távolugrás megkísérlésére,
- tudja a hajító mozdulatot pontosan kivitelezni,
- talajtornában képes az elsajátított gyakorlatok összefüggő, biztos végrehajtására,
- szekrényugrásnál törekszik a bátor nekifutásra, az erőteljes elrugaszkodásra, az esztétikus kivitelezésre,
- kialakult a statikus, dinamikus és egyensúlyozó képessége,
- a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával,
- a labda átvételére és átadására kézzel, lábbal,
- tudja játék közben is alkalmazni a tanult technikai elemeket.
- tud játék közben tartósan figyelni, összpontosítani,
- a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban,
- higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására,
- egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,
- zenével szinkronban mozgásra, a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

6. évfolyam

Célok

- A fizikai képességek, a mozgáskultúra fejlesztése.
- A tanulók helyzetfelismerő képességének, valamint a változó körülményekhez, feladathelyzetekhez való alkalmazkodási képességének javítása.
- A sportjátékokban az együttműködési készség erősítése.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Nyitódások és zárkózások, fejlődések és szakadozások járás közben: a tér- és távköz pontos felvétele. Testfordulatok jobbra, balra, hátra arc két ütemben. Menetelések: átmenet járásból, futásból, ütemre, lépéstartással menetelésbe, majd kétütemű megállás.
gimnasztika	Kötetlen és határozott formájú, 2-4-8 ütemű szabadgyakorlatok szer nélkül és kézi szerekekkel: egyénileg, párban, sportszerhez kapcsolódva (bordásfal, pad). Testtartást javító, erősítő, nyújtó, lazító hatású és légző gyakorlatok (mellkasi, hasi légzés). Gyakorlatok zenére.
Atlétika	Futások: kitartó furás 6-8 percig, közbeiktatott akadálykerülések, alkalmazott futóiskola feladatai. Iram- és gyorsfutások: állórajttal, térdelőrajttal. Rajt- és futóversenyek. Ugrások: ugró- és szökdelő iskola. Távolugrás guggoló technikával elugró sávból, teljes rohammal: az elrugaszkodó láb bevésése. Magasugrás: lépő technikával, optimális nekifutási szögből, lendítőláb bevésése. Dobások: kislabda dobás rövid nekifutással, a kitámasztás, a csípőforgatás bevésése – fejlettség szerint.
Torna	Talajtorna: statikus és dinamikus elemek tökéletesedő technikával, zsugorfejenállás. Dinamikus elemek különböző kiindulási és befejező helyzetekben, kézenállás bordásfalnál. Elemkapcsolások. Támaszugrások padon és 3-4 részes szekrényen: függőleges leugrás, repülés közben lábfelhúzás, terpesztés, testfordulat – fejlettség szerint differenciáltan. Zsugorkanyarulati átugrás tetszőleges oldalra. Bátorugrás – a fejlettségnek megfelelően. Függésgyakorlatok kiegészítő tornakészleten. Egyszerű elemek érintő magas gyűrűn: fészek, zsugortestű lefüggés. Egyensúlygyakorlatok 2 zsámolyra tett tornapad merevítő gerendáján: járások előrehaladással, láb-, kartartással, mélyugrások kapcsolása.
Sportjátékok	Labdarúgás, kosárlabdázás nehezedő technikával: labdavezetés, irány- és iramváltásokkal, labdaátadások lábbal, illetve egy és két kézzel álló és mozgó társnak, védekezés, támadás játék helyzetben, kapura rúgás, kosárra dobás alaptechnikával. Sportjáték szabálybővüléssel. Zsinórlabdázás: alapvető játékelemekkel, csökkentett, sportági labdával, házi szabályokkal.
Testnevelési és sportjátékok	Futó- és fogójátékok: betartandó feladatbővítésekkel. Labdás testnevelési játékok: számfeladatok, labdaterelések kézzel, lábbal, fejvel, eszközzel. Küzdőjátékok: húzások-tolások párokban és csoportokban, test-test ellen, eszköz beiktatásával.

Természetben üzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választhatóak a sportágak és a sporteszközök.
Könnyített testnevelés	Tartás- és mozgásjavító, - korrigáló gyakorlatok egyénre szabottan, valamint a testnevelés tantervében a nem ellenjavallt tananyagok.
Úszás	A siklás gyakorlatai. Alapvető úszásnemek: mell-, gyors- és hátúszás. Kar- és lábtempó. Vízi játékok.

Tevékenységek

Alapmozgások technikai gyakorlása.

Mozgás-összerendezettséget fejlesztő gyakorlatok.

A motorikus képességek gyakorlatai a testnevelés témaköreinek megfelelően.

A kondicionális képességek gyakorlása.

A koordinációs képességek továbbfejlesztése. A mozgáskontroll gyakorlása.

Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.

Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a labdarúgás, a zsinórlabdázás alkalmazásakor.

Az egészséges életmód szokásainak alkalmazása. Rendszeres testedzés.

Játékos sor- és váltóversenyek, mozgásos vetélkedők, küzdőjátékok.

A vízbiztonság játékos gyakorlása. A választott úszásnem részmozdulatainak eszköz nélküli gyakorlása.

Követelmény

- Hajtsa végre a tanult óraszervezést segítő rendgyakorlatokat, értse az utasításokat, vezényszavakat.
- Legyen képes 4 ütemű gimnasztikai gyakorlatokat végrehajtani eszközzel.
- Tudjon a távolságnak megfelelően gyorsan és kitartóan futni 6-8 percig.
- Sajátítsa el az ugrások sajátos mozgásösszetevőit – alkalmazza fejlettségének megfelelően.
- Tudja a hajító mozdulatot pontosan kivitelezni.
- Talajtornában törekedjen az elsajátított gyakorlatok összefüggő, biztos végrehajtására.
- Szekrényugrásnál törekedjen a bátor nekifutásra, az erőteljes elrugaszkodásra, az esztétikus kivitelezésre.
- Alakuljon a statikus, dinamikus és egyensúlyozó képessége.
- Alkalmazza a labda birtokbavételének és továbbításának legegyszerűbb változatai kézzel, lábbal.
- Tudja játék közben is alkalmazni a tanult technikai elemeket.
- Tudjon játék közben tartósan figyelni, összpontosításának legegyszerűbb változatait kézzel, lábbal.
- A könnyített testnevelésben részt vevő tanuló irányítás mellett pontosan végezze a számára előírt korrigáló gyakorlatokat.
- Legyen képes mellúszással úszni.

7. évfolyam

Célok

- Kondicionális és koordinációs képességek, valamint a tanulók életkorának megfelelően a légzési, a keringési és a mozgató szervrendszer fejlesztése.
- A szociális és a jellemtulajdonságok, a közösségi és csapatmunka, a társakkal való aktív együttműködés erősítése, egészséges versenyszellem kialakítása.
- A kiegyensúlyozott testi-lelki fejlődés mellett az optimális mozgáskultúra kialakítása, a sport megszerettetése.

Témakör	Tartalom
Rendgyakorlatok	Sorakozások: kétsoros vonalba, kettes oszlopba. Alakzatok, alakzatváltások: félkör, köralakítás vonalból, oszlopból. Sorbontások, fejlődések párokban, járásban. Menetelések, átmenetek: járásból, futásból. Testfordulatok járás, futás közben.
gimnasztika	4-8 ütemű szabadgyakorlatok: alapformák, összetett gimnasztikai elemek. Mozgás közben végzett szabadgyakorlatok: járásban, lassú futásban. Páros, társas, kézi szerrel, sporteszközhöz kapcsolódva végzett bemelegítő gyakorlatok. Légző gyakorlatok. Zenés gimnasztika.
Atlétika	Futások kerüléssel, átugrással, jelre végzett feladatokkal, fokozódó tempóban, növekvő időtartamig, váltással. Álló- és térdelőrajt: rajtversenyek. Ugrások: helyből, sorozatban. Távolugrás guggoló technikával, elugró deszkáról, közepes és teljes rohammal. Magasugrás: lépő technikával, optimális ellazulás és lendítés – fejlettség szerint. Dobások: kislabda dobás keresztlépéssel, lendületes nekifutás után távolba: keresztlépés, kitámasztás, csípőforgatás, kidobó szög, után lépés. Súlylökés tömött labdával (1,2 kg), oldalfelállással.
Torna	Ismert talajtornaelemek összekapcsolása, összefüggő talajgyakorlat bemutatása. Fejenállás nyújtott testtel. Kézenállás falnál, segítővel. Sorozatgurulások. Szekrényugrások: kismacska, bátorugrás. A szekrény 4. rekeszállásában dobbantó használata javasolt – differenciáltan. Érintő magas gyűrűn. Két elem: nyújtott testű és hátsó lefüggés összekapcsolása. Függésgyakorlatok: mászás fel, le, bordásfalon, kötélén és rúdon – fejlettség szerint. Egyensúlygyakorlatok: tornapad merevítő gerendáján járások, fordulatok, leguggolások, meghatározott kar- és lábtartások.
Labdás gyakorlatok	
Testnevelési és sportjátékok	Labdával végzett testnevelési játékok: kosárlabdázás, labdarúgás. Támadó és védekező játékelemek (emberfogás). Helyezkedések üres helyre. Gyors térfélváltás. Röplabdázás: csökkentett játéktéren, alacsony hálomagasság mellett: alsó nyitás, egy- és kétkezes alkarérintés, kosárérintés, leütés, feladás, sáncolás, mozgáselemek beépítése a sportjátékba.
Természetben űzhető sportok	A helyi lehetőségek függvényében választható a sportágak és a sporteszközök.

Könnyített testnevelés	Kitartóan és önállóan végzett mozgáskorrekció, valamint a testnevelés tantervben a nem ellenjavallt tananyagok.
Úszás	Szárazföldi gyakorlatok: célgimnasztika, rávezető gyakorlatok az úszáshoz. Légző gyakorlat. Vízbiztonsági gyakorlatok. Gyorsúszás, mellúszás, hátúszás kar- és lábtempójának gyakorlása. Kartempó és a légvétel összeegyeztetése. Kar-, láb- és légvétel technikájának összehangolása. Vízi játékok.

Tevékenységek

Az atlétikai alapmozgások technikai gyakorlása.
 Mozgásműveltséget fejlesztő gyakorlatok. Zenés gimnasztikai gyakorlás.
 A motorikus képességek gyakorlása a testnevelés témaköreinek megfelelően.
 A kondicionális képességek gyakorlása.
 A koordinációs képességek továbbfejlesztése. A mozgáskontroll gyakorlása.
 Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.
 Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a labdarúgás, a zsinórlabdázás alkalmazásakor.
 Az egészséges életmód szokásainak alkalmazása. Rendszeres testedzés.
 Sportolás természeti környezetben.
 Sor- és váltóversenyek, mozgásos vetélkedők, küzdőjátékok.
 A vízbiztonság játékos gyakorlása. Az úszás részmozdulatainak eszköz nélküli gyakorlása.

Követelmény

- Válgják a tanuló igényévé a rendszeres testmozgás.
- Legyen képes a tanuló a tanult alaki és gimnasztikai gyakorlatok pontos végrehajtására.
- Legyen képes technikai váltásra a gyors, valamint a tartós futás esetén.
- Mutasson fel önmagához viszonyítva mérhető javulást ugró- és dobótéljesítményben, valamint állóképességben, kitartásban, ügyességben.
- Tudja légzését szabályozni különböző mozgásos helyzetekben.
- Legyen képes a zene és a mozgás elemi összehangolására.
- Ismerje és tartsa be a mozgások kivitelezésénél a baleset-megelőzés szabályait.
- Ismerje két sportág játékszabályait.
- Tanúsítson sportszerű magatartást játék közben.
- Legyen birtokában a vízbiztonságnak, alkalmazza a gyorsúszás technikáját.
- Könnyített testnevelés során is mutasson objektíven mérhető mozgásfejlődést.

8. évfolyam

Célok

- A tanulók egészséges testi, lelki, szellemi fejlődésének biztosítása. A mozgásszükséglet kielégítésével a pozitív személyiségjegyek erősítése.
- Esztétikus, kulturált, koordinált mozgás kialakítása.
- Az edzettség fokozása.
- Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.
- Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Mozgásigény fenntartása.
- Mozgásműveltség fejlesztése.
- Motorikus képességek fejlesztése.
- Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.
- Képességfejlesztési fókuszok: saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége
- Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése.
- További sportágtechnikai elemek megismertetése.
- Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás.
- Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése.
- Képességfejlesztési fókuszok: instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség
- Együttműködés, kooperáció elősegítése.
- Versenyszellem kialakítása és fenntartása.
- Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése.
- Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat
- A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.
- Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és
- reagáló képesség; versenyszellem
- Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.
- Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása.
- Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés.
- A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása.
- A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása
- egyéni sikerhez juttatásukkal.
- Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.
-

Témakör	Tartalom
---------	----------

<p>1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség</p>	<p>1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok.</p> <p>1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba) Járások.</p> <p>1.3. Atlétika Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás.</p> <p>1.4. Küzdő – húzó játékok</p> <p>1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképeség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötél, gyűrűn, bordásfal. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.</p>
<p>2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás</p>	<p>2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban</p> <p>2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfal. Mászás kötél. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás.</p> <p>2.3. Atlétika</p>

	<p>Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai.</p> <p>2.4. Úszás Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig erő vízben.</p>
<p>3.Játék</p>	<p>3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda.</p> <p>Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok.</p> <p>3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. Népi hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.</p> <p>3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.</p>
<p>4. Versenyzés</p>	<p>4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny.</p> <p>4.2. Labdás versenyek</p>

	<p>Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. <i>Kidobójáték.</i> <i>Labdarúgás.</i> <i>Kosárlabda.</i> <i>Kézilabda.</i> <i>Zsinórlabda.</i></p> <p>4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, ösigolyó /petanque/.)</p> <p>4.4. Úszóverseny – egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>4.5. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei.</p> <p>4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia</p>
<p>5. Prevenió életvezetés, egészségfejlesztés</p>	<p>Előzetes tudás: A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. . A tematikai egység nevelési – fejlesztési céljai.: Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés.</p> <p>5.1. A mozgás mint életmód: otthon is végezhető testgyakorlatok Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése.</p> <p>5.2 Testi-lelki higiéne: Relaxációs gyakorlatok: légző gyakorlatok figyelem összpontosító és lazító testtartások, egészséges életmód alapelvei. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre.</p> <p>5.3. Természetben űzhető sportok: labdajátékok, futóversenyek, túra , kocogás, kerékpározás, görkorcsolyázás, úszás természetes vizekben. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat).</p> <p>5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</p>

	<p>Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben</p> <p>A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása.</p> <p>A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok.</p> <p>Testtartás-javító gyakorlatok.</p> <p>Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>
Kulcsfogalmak	<p>Bemelegítés, függés, körzés, döntés,</p> <p>4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.</p> <p>Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.</p> <p>Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.</p> <p>Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.</p> <p>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.</p>

Tevékenységek

Az atlétikai alapmozgások technikai gyakorlása.

Mozgásműveltséget fejlesztő gyakorlatok. Zenés gimnasztikai gyakorlás.

A motorikus képességek gyakorlása a testnevelés témaköreinek megfelelően.

A kondicionális képességek gyakorlása.

A koordinációs képességek továbbfejlesztése. A mozgáskontroll gyakorlása.

Sportjátékok és testnevelési játékok gyakorlása, szabályok betartása, alkotása.

Az alapvető játékelemek rögzítése, támadási és védekezési megoldások bővítése a kosárlabda, a röplabda, a labdarúgás keretében.

Az egészséges életmód szokásainak alkalmazása. Rendszeres testedzés.

Sportolás természeti környezetben.

Részvétel helyi és iskolák közötti versenyeken, ügyességi vetélkedőkön.

A vízbiztonság automatizálása. A mell-, hát- és a gyorsúszás gyakorlása

A sportolás higiéniai teendőinek rendszeres elvégzése.

Követelmény

- A tanuló lássa be a tanult rendgyakorlatok szükségességét, az utasításokat megfelelő önfegyelmel hajtja végre.
- Legyen képes bemelegítésre alkalmas 8-10 gimnasztikai gyakorlat önálló elvégzésére.
- Ismerje a legfontosabb testtartást javító gyakorlatokat, alkalmazza tanórán kívül is.
- Tudjon 6-8 percig kitartóan futni.
- Ismerje és alkalmazza az ugrásoknál az energikus elugrást, a légmunka fontosságát, a biztonságos talajérést.
- Mérhetően javuljon a hajítás és a lökés mozdulata, fejlődjön teljesítménye az előző évihez képest.

- Tudjon 3-6 elemből álló összefüggő talajgyakorlatot (tanári segítséggel) folyamatosan bemutatni.
- Labilis egyensúlyi helyzetben is növekvő biztonsággal uralja testhelyzetét.
- Legyen gyakorlott két sportjátékban, ismerje és tudja betartani a szabályokat.
- Tanúsítson megfelelő önfegyelmet, önuralmat, sportszerű magatartást játék közben.
- Ismerjen két úszástechnikát és legyen képes folyamatos úszásra.
- Tudjon alkalmazkodni az időjáráshoz szabadtéri sporttevékenység közben is.

OSZTÁLYFŐNÖKI

Bevezető

A gyógypedagógiai nevelésben – az általános képzési feladatokon túl – sajátos módon vetődik fel a rehabilitációs, rehabilitációs célokat szolgáló fejlesztő programok, tréningek szerepe, amelyet a közoktatásról szóló törvény is megfogalmaz. Ezekben a programokban a fogyatékos tanuló különleges szükségletei fogalmazódnak meg a személyiségfejlesztésre, a személyiségkorrekcióra, funkciófejlesztésre irányulva, de az életkori jellegzetességekre is figyelve. A Nemzeti Alaptanterv bevezetésével az osztályfőnöki feladatkör értelmezése, tartalmának meghatározása – de a funkció megőrzése vagy elhagyása is – az adott iskola határákörébe került. Ezzel új korszak, új pedagógusszerep kezdődik a közoktatásban, így a gyógypedagógiai nevelésben is. A gyógypedagógia számára nagy veszteséget jelentene, ha az osztályfőnöki órák funkcióját, a személyiségfejlesztésben betöltött szerepét elveszítené. A magatartás, a viselkedési zavarok korrekciója, a szociális képességek, a szociabilitás fejlesztése (a mikro- és makro környezetben) mind a különleges szükséglet kielégítését szolgálja és az osztályfőnöki órák keretei között – osztály-, vagy csoportformában – megoldható. Ezekben a foglalkozásokon jól beilleszthetők a NAT közös követelményei, mint a testi és lelki egészség, a tanulás, a pályaorientáció, a kommunikáció. A személyiség fejlesztéséhez, a szociális képességek alakításához felhasználhatók, beemelhetők az emberismeret egyes elemei is. Ezáltal az osztályfőnöki órák elsődlegesen rehabilitációs, rehabilitációs célokat szolgálnak.

A **serdülőkorú tanulók** nevelési jelentős tartalmi és módszerbeli váltást kíván az osztályfőnöki munkában, a fejlesztő program kimunkálásában. A kamaszokat a testi-lelki felerősödés, az érzékenység, az önmegvalósítás igénye, a kritikai érzék, de az agresszív fellépés is egyaránt jellemezheti. Mindeme jellegzetességek bővülnek az egyes testi jegyekkel és a fogyatékoság által módosult pszichés tulajdonságokkal. Az osztályfőnöki órák bensőséges beszélgetésekre, szituációs és szerepjátékokra, drámajátékokra, elemző értékelésre, helyzetek megítélésére, vélemények elmondására, megvitatására adnak lehetőséget, amelyek egyben terápiás célokat, feladatokat szolgálnak.

Az osztályfőnöki órák elsődleges célja és feladata a személy alakítása, a szociális képességek fejlesztése, a magatartási és viselkedési zavarok kezelése, szokások, szokásrendszerek, normák kialakítása, elfogadtatása a zökkenőmentes rehabilitáció, rehabilitáció céljából. A tartalmak felsorolása nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a tanulók spontán megnyilvánulása, napi problémája ne kapjon helyt ezeken a beszélgetéseken. Főként az osztályban, a csoportban megélt saját élmények, eseti konfliktusok, a kudarcok feldolgozása, az ellentmondásosság az értelmezés, az eligazodás kerül előtérbe. Mindez segíti a szociális képességek fejlesztését, a szociabilitást, a személyiség stabilizálását.

Óraszámok

Évfolyamok	5.	6.	7.	8.
Heti óraszám	1	1	1	1
Éves óraszám	37	37	37	37

1-4. évfolyam

Célok

- Konkrét gyakorlatokon, átélt, megélt helyzetekben, szituációkban fejleszteni önismeretét.
- Fejleszteni a szociabilitást, a társas kapcsolatokat.
- Elsajátíttatni a különböző helyzetekben kívánatos magatartási és viselkedési szokásokat.
- Hozzájárulni a testi-lelki harmónia kialakulásához.

Feladatok

- Az őszinte beszélgetésre, az érzelmekre, a megnyilatkozásokra alkalmas környezet, helyzet és szituáció megteremtése.
- Szeretetteljes légkör biztosítása.
- Játékos helyzetgyakorlatok megszervezése, irányítása.
- Gazdag tapasztalatszerzési lehetőség felkínálása.
- Változatos tevékenység biztosítása.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Az érzelmi élet, kötődés fejlesztése. A szorongások, feszültségek oldása.
- Az életkornak, a fejlettségnek megfelelő magatartás és viselkedés alakítása.
- Az önkifejezés, az önmegismerés fejlesztése.
- A szociális képességek fejlesztése.
- A környezethez, a hazához, a családnak fűződő érzelmek fejlesztése, önazonosság-tudat kialakítása.
- A kommunikációs készségek fejlesztése.

1-2. évfolyam

Célok

- Segíteni az óvodás létből az iskolás létbe való zökkenőmentes beilleszkedést.
- Bővíteni a tanuló önmagáról szerzett ismereteit.
- Játékos helyzetgyakorlatokon keresztül tapasztalatokat gyűjteni magatartási és viselkedési normákról, szokásokról.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Önismereti képességek fejlesztése.
- Az iskolai helyzetnek megfelelő együttműködési képesség és társas kapcsolatok fejlesztése.
- Az érzelmi élet, a kötődés, a nyitottság alakítása.
- A kommunikációs képességek, a játékkészség fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Társas kapcsolatok, illemszabályok	Az osztályteremben való tájékozottság, saját hely, padtárs, osztálytársak, a tanárok ismerete. A lakcím. Köszönés gyermeknek, felnőttnek, bemutatkozás. Kérdezés, tudakozódás az osztályban, az iskolában. Felelősök az osztályban – feladatok elvégzése.

Önismeret, testi-lelki egészség	„Tükörbe nézve” – saját maga tulajdonságainak leírása szóban, önarckép elkészítése különféle technikákkal. Bemutakozás egymásnak – tulajdonságok felsorolásával. Kedvenceinek bemutatása – játékok, állatok, növények, tárgyak. Étkezési szokások, a kisgyerek helyes táplálkozása, tisztálkodása.
Jeles napok, ünnepek	Ünnepnapok a családban – névnap, születésnap. Saját névnapjának hónapra vonatkozó elmondása. Ünnepel az osztály, az osztálytársak névnapja. A családok ünnepei – karácsony, húsvét. Ünnepvárás, készülődés, ajándékkészítés, versek, énekek. Anyák napja – vers, ének tanulása az ünnepre. Mit ünnepel az ország március 15-én? Zászló, kokárda.

Tevékenységek

- Szituációs játékok: bemutatkozás az osztálytársaknak, a felnőtteknek. Az osztálytársak neveinek megjegyzése – játékos levélkzbesítés.
- Ki vagyok én? – Játékos bemutatkozás név nélkül – a külső jegyek alapján. Önarckép készítése. Családrajz készítése. Adatok önmagáról – név, lakcím.
- Köszönés gyakorlása – osztályban, folyosón, a tanári szobában.
- Helyzetgyakorlatok, kérés, tudakozódás, fontos közlendő elmondása az osztálytársaknak, felnőtteknek.
- Az osztályfőnök és az osztályban tanítók nevei.
- Dramatikus játékok – kedvencek bemutatása, játékok, kedvenc ételek, italok, ruhák, színek.
- Felelősök – a feladat értelmezése, gyakorlása.
- Helyes-helytelen étkezési, tisztálkodási szokások bemutatása szituációs játékokon keresztül. Mimetikus játékok.
- Névnapi naptár készítése közösen, saját névnap megmutatása, önarckép elhelyezése a naptáron, társak névnapjának leolvasása. Készülődés a névnapok megünneplésére – rajz, apró ajándéktárgy készítése, vers és ének a köszöntéshez.
- Családi ünnepek – dramatikus játékok az ünnepi szokásokról. Ajándékozás. Az édesanya köszöntése – vers, ének megtanulása.
- Zászló készítése, kokárda kitűzése március 15-én. Közeli emlékhely felkeresése virággal, zászlóval. Az ünnepi díszbe öltözött házak megtekintése.

3-4. osztály

Célok

- Az önellátással kapcsolatos igény felkeltése, elmélyítése.
- A pozitív énkép megerősítése, hibáik belátása, segítség azok kijavításában.
- Tapasztalatok bővítése az együttműködés, a társas kapcsolatok területéről – a kívánatos szabályok, normák elfogadtatása, alkalmazása különféle élethelyzetekben. Barátságok kialakulásának elősegítése.
- Személyes adataikról való tudás elmélyítése.

- A gyermek – gyermek, a felnőtt és gyermek érintkezési szabályainak, kapcsolat felvételi és –fenntartási szokásainak bővítése, gyakorlása.
- Az érzelmi élet gazdagítása, családi, lakóhelyi, iskolai kötődések erősítése.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

- Az önismereti képesség fejlesztése, az akarat, a belátás, az önérvényesítési mértékletesség, az önszabályozás képességének alakítása.
- Kommunikációs képessége, a nyitottság fejlesztése.
- Az érzelmek gazdagítása. A szociális képességek fejlesztése.
- A felelősségtudat formálása. A feladat elfogadásának, megoldási képességének fejlesztése.

Témakör	Tartalom
Társas kapcsolatok, illemszabályok	Pontos tájékozottság az iskolában, az iskola környékén. Az osztálytársak, a tanárok nevének ismerete. Saját név és adatok elmondása. Édesanya, édesapa neve – telefonszáma. A kapcsolatfelvétel illemszabályai különféle helyzetekben: bemutatkozás, kérdezés, közlés, beszélgetés. A barát, a barátság.
Önismeret, testi-lelki egészség	Önmaga bemutatása – külső jegyek. Pozitív tulajdonságok – rossz szokások, kijavítandó jellemvonások a társak és a felnőttek szemszögéből. Mértékletesség az önérvényesítésben. Adatok önmagáról, a családról, az iskoláról. Elmondás szóban, lejegyzés a fejlettség szerint. Önarckép és családrajz készítése. Nagyszülők, rokonok megnevezése. Beszámoló családi élményről, eseményről. Az alkalomhoz, a körülményekhez illő öltözködés. Az étkezés, a napi tisztálkodás szokásrendje. Felelősi munka.
Jeles napok, ünnepek	Névnapok ünneplése. A saját, az osztálytársak születésnapja. Születésnap naptár készítése. Ünnep a családban – szülők, testvérek köszöntése, ajándékozás. A karácsony, a húsvét, a pünkösd ünnepe – családi és népszokások, hagyományok. Dramatikus játékok tanulása, előadás. Bábozás. Hónapsoroló – néhány jeles naphoz, hónapoz kötődő néphagyomány – Szent Mihály hava, kisasszony hava, Márton-nap, András-nap, farsang, böjt hava. Egyszerű mondókák, regölök előadása. Nemzeti ünnepek: október 23., március 15., augusztus 20. Az ünnep jelentősége, emlékhelyek, nevezetességek a lakóhelyén. A témához illő szépirodalom, alkotások (részletek) olvasása, feldolgozása – differenciáltan.

Tevékenységek

- Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok a bemutatkozásra, köszönésre, illemszabályok alkalmazása, társas kapcsolatok, kommunikációs helyzetek fenntartása. Mimetikus játékok, bábozás.
- Önismereti gyakorlatok, külső és belső jegyek felsorolása, szituációs játékok, dramatikus játékok, társak bemutatása.
Adatok elmondása, családtagok bemutatása szóban – adatok leírása fejlettség szerint.
- Az önellátás tevékenységeinek gyakorlása. Öltözködés, a ruha, a test tisztántartásának szokásrendje. Az étkezési szokások elsajátítása – a kulturált étkezés, terítés gyakorlatai.
- Felelősi rendszer – részvétel a felelősi teendők ellátásában, önmaga és mások tevékenységének értékelése.
- A köszöntés és ajándékozás szokásrendjének gyakorlása, társak, családtagok köszöntése. Névnap, születésnap időpontjának megjegyzése.
A családtagok nevei, a rokonok felsorolása.
- Ünnepek a családban. Ünnepi készülődés eljátszása.
Bábozás, dramatikus játék. Versek, énekek, regölők tanulása.
- Hagyományokra, nemzeti ünnepekre készülődés, tárgykészítés, dal-, verstanulás.
Emlékhelyek felkeresése, faliújság készítése irányítással.

5-8. évfolyam

Az osztályfőnöki órának nem az a feladata, hogy a tanulók tanórán mutatott teljesítményét az ötfokú skálán megjelenítse, hanem hogy a személyiségük alakulását nyomon követve szintetizálja a nevelési folyamatot, formálja pozitív attitűdöt.

Az osztályfőnöki órák terápiás jellege hangsúlyozott, az egyénhez, a sérüléshez, a speciális szükségletekhez igazított módszerek, tartalmak szolgálják az eredményes rehabilitációt.

Az osztályfőnök – a sérülésspecifikumok figyelembevételével – az életkori, kamaszkori sajátosságokból kiindulva a személyiség fejlődésében, alakulásában, megnyilvánulásában bizonyos elvárásokat fogalmazhat meg, amelyeket viszonyítási alapként kezelhet a tanuló személyiségfejlődésének megítélésében.

Célok

- Sérülésspecifikus eljárások alkalmazásával fejleszteni a tanulók társas kapcsolatait, a helyes magatartási és viselkedési szokások elsajátítását, a szabálytudat erősítését.
- Az egyéni szükségletek mentén építkezve az énkép, az önértékelés alakítása, az érzelmi egyensúly, a jó iránt fogékonyság megteremtése.
- A konkrét tapasztalatok és élmények feldolgozásával, értelmezésével fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát.

Feladatok

- Erősítse a terápiás eljárások alkalmazásával az önismeretet, az önelfogadást és az önfejlesztést.
- Biztosítsa a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldását helyzetgyakorlatokon, megélt, átélt élményeken keresztül.
- Tudatosítsa az értékek védelmével kapcsolatos felelősséget, keresse a közvetlen környezet humán értékeit.
- Gyűjtsön tapasztalatokat a serdülőkor testi-lelki változásairól – vitassa meg a saját élményeket, véleményeket.
- Alakítson ki riportok, filmek, cikkek, tanulmányok értelmezésével, megvitatásával – saját élmény eseti bekapcsolásával – pontos képzetet és viszonyulást az élvezeti szerek veszélyeiről, a deviáns magatartás következményeiről.
- Készítse fel a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására.
- Gyűjtsön tapasztalatokat a munka világról, a szakmákról.
- Feladat továbbá a vonzódások, lehetőségek mérlegelése – szakmatanulási lehetőségek a képességnek megfelelően -, a képességfejlesztés útjainak, módjainak számbavétele az életcélok elérése érdekében.

Az osztályfőnöki óra sajátos jellege, funkciója nem teszi szükségessé a hagyományos módon történő ellenőrzést, értékelést, osztályozást.

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

Önismeret, reális önértékelés, akaraterő.

Eredményes alkalmazkodás képessége a társas kapcsolatokban.

A szokások, a normák bensővé válása szociális helyzetekben.

A társas kapcsolatra való alkalmasság, a szociális érzület.

A család, a barát, a társ értékeinek felismerése, képesség az el- és a befogadásra, az őszinteség, a becsületesség.

Az emberi élet megbecsülésének képessége, a test, a lélek egészsége, megóvása.

A felelősség, a kötelesség, az udvariasság, készség a másság elfogadására.

A környezet értékeinek megbecsülése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségei.

5. évfolyam

Témakör	Tartalom
Társas kapcsolatok, illemszabályok	A kommunikáció elfogadott formái felnőtt és gyermek, gyermek és gyermek között. Kommunikációs formák ismert és idegen közegben: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, tegeződés-magázódás; szándéknyilvánítás. Illemszabályok helyzetekre – vásárlás, utazás, könyvtár, kulturális intézmény, vendégségben, ünnepnapokon (születésnap, névnap, esküvő).
Önismeret	Önmaga bemutatása – drámajáték, mimetikus játék; testi-lelki egészség, „ez vagyok – ez voltam”, fotók a múltból, a családról, a gyermekkorról. Élmények, történetek, családi események. Adatok önmagáról, családjáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Az önellátás – ruházat, felszerelés, saját környezet – rendje, tisztasága. A testi fejlettségnek, adottságnak megfelelő táplálkozás: mértéktelenség, mohóság, önkorlátozás. Tisztálkodási szokások napi ritmusa.

Tevékenységek

Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok, az illemszabályok alkalmazása. Történetek, játékok a helyes, a helytelen viselkedés bemutatására. Születés- és névnap naptár készítése az osztálynak. Ajándécsomagolás technikái, az átadás helyzetgyakorlatai.

Adatok önmagáról, a családról szóban, írásban – pozitív jellemvonások szóban.

Önarckép – tükörbe nézve. Családrajz – ahogyan látom őket, ahogyan viszonyulok a családtagjaimhoz. Szépirodalmi szemelvény bemutatása, megbeszélés. Önellátó, testápoló technikák.

6. évfolyam

Témakör	Tartalom
<i>Közösség és személyiség</i>	
Társas kapcsolatok, illemszabályok	Az önérvényesítés helyzetei az osztályban, a családban – vélemény, vita, ellentmondás, generációs feszültségek: szülő – gyerek; nagyszülő – szülő; nagyszülő – gyerek. Kommunikációs formák idegennel – óvatosság, távolságtartás, kellő tisztelet. Bemutatkozás, kézfogás, teljes név elmondása. Beszélgetés telefonon keresztül.

<p>Önismeret, testi-lelki egészség</p>	<p>Önarckép szóban, írásban, rajzban. Önfejlődés felfedezése, tudatosítása. Pozitív, negatív jegyek. Játékos átváltoztatás – saját maga és mások megváltoztatása. Visszafogott önérvényesítés. A serdülő megváltozott testi adottságai – lelki konfliktusok. A testápolás, tisztálkodás folyamatai. A rendszeres és bőséges táplálkozás, a táplálék összetevői, minősége. A rendszeres mozgás. A megjelenés, a küllem, az ápoltság, igényesség jelei.</p>
<p>Tanulás és munka</p>	
<p>A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák</p>	<p>A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások.</p> <p>Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása.</p>
<p>A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.</p>	<p>A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítségével történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése.</p> <p>Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).</p>
<p>Én és a társadalom</p>	
<p>Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei</p>	<p>A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házirend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „örjárat”.</p>

Tevékenységek:

Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok: bemutatkozás, társalgás idegennel, telefonálás, tudakozódás telefonon, üzenetmondás üzenetrögzítőre.

Drámajátékok: konfliktus, vita a családban, feloldás, visszafogott önérvényesítés, film megtekintése, megbeszélés, viszonyulás a témához.

Önarckép készítése. Játékos átváltozás – mások átváltoztatása, barát vagy családtag bemutatása, leírása. Öltözködési kultúra bemutatása, játékosan, a valóságban, képeken. Az egészséges fejlődéshez szükséges heti étrend, mozgás, pihenés, szórakozás, heti program összeállítása. Bizalmas közlendők a testünk működéséről – fiúk és lányok külön-külön.

7. évfolyam

Témakör	Tartalom
Közösség és személyiség	<ol style="list-style-type: none">1. Önismeret.2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben.<ul style="list-style-type: none">– Iskolai közösségek <p>A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása.</p> <p>Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése.</p> <p>Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.</p> <p>Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás.</p> <p>Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása.</p> <p>Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrataltságnak a felismerése.</p>
Tanulás és munka	<ol style="list-style-type: none">1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. <p>A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban.</p>
Én és társadalom	<ol style="list-style-type: none">1. Állampolgárság: jogok és kötelességek <p>„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése.</p> <p>Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel.</p> <p>Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel.</p>
Egészséges életmód	<ol style="list-style-type: none">1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői.2. Konfliktusok a családban.

	<p>A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése.</p>
--	--

Tevékenységek

Kommunikációs helyzetgyakorlatok, dramatikus játék, mimetikus játék, tréningek, terápiák kapcsolatteremtésre, párkapcsolat építésre, helyzetgyakorlatok a rivalizálás feloldására.

A konfliktusos helyzet feloldása szóban; levélváltás – levélírás – telefonálás.

Élménybeszámoló, döntéshelyzetek bemutatása dramatikus játékkal, vita, állásfoglalás.

Saját viselkedés elemzése változó nézőpontból.

Film megtekintése – vita, megbeszélés, tanulságok.

Divatbemutató szervezése.

Érvelés, vitatkozás, példák gyűjtése az emberi természet jellemzőire – merítés a környezetből.

8. évfolyam

Célok

Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése.

A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése.

Képességfejlesztési fókuszok: önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarcátűrés, elfogadás, alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarcátűrés.

A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. A demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége.

Témakör	Tartalom
Közösség és személyiség	<p>A társas kapcsolatok szerepe a közösségben.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A családi közösség - Közösségi élet a helyi társadalomban <p>A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében,</p>

	<p>feloldásában.</p> <p>Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése.</p> <p>A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás.</p> <p>Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.</p>
Tanulás és munka	<p>Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.</p> <p>Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés.</p> <p>A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola.</p> <p>Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.</p>
Én és a társadalom	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mindennapi demokrácia 2. Értékeink, védelmük <p>Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról.</p> <p>Hírfigyelés, elemzés.</p> <p>Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk.</p> <p>Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés.</p> <p>Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.</p>
Egészséges életmód	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kortárs csoportok. 2. A lelki és testi egészség összefüggései. <p>Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei.</p> <p>Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia.</p> <p>Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus.</p> <p>Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése.</p> <p>Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtanja. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.</p> <p>A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás.</p> <p>Anyaggyűjtések különböző médiumokból.</p>

Tevékenységek

Helyzetgyakorlatok, dramatikus játék: családi konfliktus bemutatása és feloldási technikák. Szituációs játék egy-egy csoporthelyzetről – elemzés, vita, állásfoglalás.
Film megtekintése: deviáns csoport, deviáns magatartás – megbeszélés, viszonyulás, értékítélet.

Irodalmi részletek bemutatása a lelki élet problémáiról – megbeszélés.

Film megtekintése: a kamaszok érzékenysége.

Sportolási lehetőségek felkutatása.

Étrend, napirend összeállítása.

Munkahely-látogatás, szakiskolák felkeresése. Önismereti tréning, szituációs gyakorlat.

Az emberi természetről való tudás alkalmazása az önismeretben, az emberismeretben, a társas kapcsolatokban.

Az erkölccsel, az emberi természettel kapcsolatos film megtekintése, megbeszélés, elemzés, vita, érvelés.

A fejlesztés várt eredményei

Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése.

Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére.

Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben.

Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás.

Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás.

Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében.

Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.

Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában.

A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemzésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére.

A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

Etika

Az etika alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban.

Az etika tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

Az etika tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő részművek és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a részművek tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcsstan a tanulóknak nem közlések befogadóként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján.

Fontos a gyermekek személyes megérintődése. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az etika órák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási

értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkor alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

Célok

Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása. Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása. Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése. A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei

Kulcsfogalmak

Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény. Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet. Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat. Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

Az én világom	<p><i>Ki vagyok én?</i></p> <p>Személyes adataim</p> <ul style="list-style-type: none">– vezeték- és keresztnévem, becenevem,– születési helyem, születésem ideje,– lakcímem,– iskolám adatai (név, cím, osztályfok). <p>Külső jegyeim</p> <ul style="list-style-type: none">– külső tulajdonságaim, megjelenésem,– kire hasonlítok a családban,– milyennek látom magam,– miből ítélnék meg bennünket mások. <p>Belső tulajdonságaim</p> <ul style="list-style-type: none">– mit szeretek magamban,– mit szeretnek bennem mások,– miben vagyok ügyes,– miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük,– jó és rossz tulajdonságaim. <p>Kedvenceim</p> <ul style="list-style-type: none">– kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim,– miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). <p>Élettörténetem:</p> <ul style="list-style-type: none">– kisgyermekkor, óvodai élményeim, óvodám és iskolám összehasonlítása.
Társaim – Ők és én	<p><i>Társas kapcsolataim</i></p> <ul style="list-style-type: none">– családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim;– ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom;– iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal;– kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben;– hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. <p><i>Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel</i></p> <ul style="list-style-type: none">– gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.;– a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak;

	<ul style="list-style-type: none"> – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.
Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	<p><i>Közösségeim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. <p><i>Családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. <p><i>Napirendem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; hétköznapi és hétvégi napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznapi a hétvégi napoktól).
Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	<p><i>Lakóközösség, amelyben élek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai. <p><i>Más lakóhelyek és azok szokásai</i> lakóhelyemtől távoli helyek.</p>
A környező világ	<p><i>Jó és rossz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). <p><i>Növények és állatok környezetünkben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.

2. évfolyam

Célok:

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban.

Témakör	Tartalom
<i>Miben változtam?</i>	Milyennek látom magam és milyennek látnak mások? Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Milyen új kapcsolataim alakultak ki?
<i>Családi szokások</i>	Kinek milyen feladatai vannak? Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Milyen más családokat ismerek? Miben különböznek az ő szokásaik, ünnepeik
<i>A családon túl</i>	Milyen csoportokhoz tartozom? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül? Milyen szabályok alakítják az életemet? Miért vannak ezek a szabályok?
<i>Akik körülöttünk élnek</i>	Hol élek? Milyen a környezetem? Mit tudok lakóhelyemről? Milyen élmények kötnek lakóhelyemhez? Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Milyen csoportokhoz tartozom a lakóhelyemen Hol találkozunk? Milyen közös szokásaink vannak? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük? Mikor és milyen módon ünnepelünk családon kívül? Kikkel vagyunk együtt ilyenkor? Miért fontosak ezek az ünnepek?
<i>Más lakóhelyek, más szokások</i>	Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával Milyen távolabbi helyekről hallottam már? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein? Hogyan élnek ott az emberek?

Követelmények a két évfolyamos ciklus végére

A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.

A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.

Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.

Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.

Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.

Különbséget tesz mese és valóság között.

3. évfolyam

Célok:

Az önfegyelem, önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértetése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Témakör	Tartalom
Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése. Kulcsfogalmak: Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.
Közösségben és egyedül – a társaim és én	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése. Kulcsfogalmak: Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.
Az osztály és az iskola	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése. Kulcsfogalmak: Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.
. Kulturális nemzeti közösség	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés

	Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaiival. Kulcsfogalmak: Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.
A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása. Kulcsfogalmak: Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

Tevékenységek

- szabad beszélgetés,
- önkifejező alkotás,
- vita, szerepjáték,
- megfigyelés, kérdezés, rendszerezés
- bekapcsolódás az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába
- különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás,
- iskolai hagyományok ápolása

4. évfolyam

Célok:

Az enyhén értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésnek, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. Az önfegyelem, önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértetése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Témakör	Tartalom
<p>Milyen vagyok, milyennek látnak mások</p>	<p>Előzetes tudás: Elemi ismeretek tulajdonságokról.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél: Önismeret, önfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulajdonságaim • szokásaim, érzelmeim, indulataim • hősök, példaképek <p>Kulcsfogalmak: Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.</p>
<p>Közösségben és egyedül – a társaim és én</p>	<p>Előzetes tudás: A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél: Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • párbeszéd • igazi barát • békében és haragban • elfogadva és elutasítva <p>Kulcsfogalmak: Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.</p>
<p>Az osztály és az iskola</p>	<p>Előzetes tudás: Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél: A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli</p>

	<p>összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a mi osztályunk • az osztály működése • a mi iskolánk <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.</p>
<p>Kulturális nemzeti közösség</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>A családban, az iskolában és a lakóhelyen korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nyelv, ami összeköt • szokások és jelképek • ünnepek • nemzeti és állami ünnepeink <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.</p>
<p>A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lakóhelyi épített örökségünk • tárgyaink világa • a világ öröksége

	<p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.</p>
A mindenség és én-születés és elmúlás	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Ismeretek a születésről, a halálról, az elhunytakra való megemlékezésről.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lakóhelyi épített örökségünk • tárgyaink világa • a világ öröksége <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.</p>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól.

Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe.

Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására.

Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.

Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.

Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.

A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

Tevékenységek

- szabad beszélgetés,
- önkifejező alkotás,
- vita, szerepjáték,
- megfigyelés, kérdezés, rendszerezés
- bekapcsolódás az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába
- különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás,
- iskolai hagyományok ápolása

5–6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében. Erre építve az erkölcsstan számos témaköre sikeresen kapcsolható össze a *nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján fokozatosan alakul ki a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint később a *kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az etika keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak a *önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint a *szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Az épség és fogyatékoság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékosról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékoságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Az etika órák hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára a *önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél a *anyag javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

5. évfolyam

<i>Növények és állatok a környezetünkben</i>	Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Mit az, amit nem nagyon szeretek itt, és miért? Mit kellene megváltoztatni ahhoz, hogy az is szép helyé váljon? Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk?
<i>A természet védelme</i>	Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért, állatokért is? Mit tudunk tenni értük? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?
<i>Kicsik és nagyok</i>	Mi nagyon kicsi, és mi óriási? Mi van nagyon közel, és mi van borzasztóan messze? Mi van alattunk, és mi van felettünk? Mi volt nagyon régen, és mi lesz a távoli jövőben? Honnan tudhatunk ezekről a dolgokról?
<i>A képzelet határai</i>	Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódna a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?
<i>A jó és a rossz</i>	Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?

Tevékenységek

- szabad beszélgetés,
- önkifejező alkotás,
- vita, szerepjáték,
- megfigyelés, kérdezés, rendszerezés
- bekapcsolódás az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába
- különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás,
- iskolai hagyományok ápolása

6. évfolyam

Témakör	Tartalom
<i>Fejlődés és szükségletek</i>	Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?
<i>Egészség és betegség</i>	Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?
<i>Fogyatékoság</i>	Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?
<i>Ép testben ép lélek</i>	A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?
<i>A lelkiismeret</i>	Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.
<i>Kapcsolataim</i>	Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők
<i>Baráti kapcsolatok</i>	Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás
<i>A kapcsolat ápolása</i>	A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.
<i>Közösségeim</i>	A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás
<i>A mi csoportunk</i>	A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.
<i>Mások csoportjai</i>	Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.
<i>Konfliktusok a csoportban</i>	Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.
<i>Etnikai közösségek</i>	Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a

	<p>kisebbséget? Én hová tartozom?</p> <p>Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzetben belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek.</p>
<i>Vallási közösségek</i>	Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.
<i>Társadalmi egyenlőtlenségek</i>	Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?
<i>Az ökológiai lábnyom</i>	Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.
<i>Az ember és a technika</i>	„Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.
<i>Enyém, tiéd, miénk</i>	A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?
<i>A mozgóképek hatása</i>	A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról
<i>A vallás mint lelki jelenség</i>	A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.
<i>Vallási közösség és vallási intézmény</i>	A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?
<i>A tudomány</i>	A tudósokról és a tudomány világról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.
<i>A művészet</i>	A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.

Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget.

Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.

Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.

Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.

Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.

Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait.

Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

7. évfolyam

Célok:

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az erkölcsstan tanítási-tanulási folyamatában is.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcsstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékos állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének*.

Témakör	Tartalom
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	<p>Az önismeret fejlesztése a saját mozdítóerőkre való visszajelzés révén.</p> <p>Az önfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.</p> <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.</p>
Párkapcsolat és szerelem	<p>Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.</p> <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Nemi érzés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.</p>

Egyén és közösség	<p>Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Kulcsfogalmak: Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.</p>
Helyem a világban	<p>Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.</p> <p>Kulcsfogalmak: Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.</p>
Mi dolgunk a világban?	<p>A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.</p> <p>Kulcsfogalmak: Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.</p>
Hit, világkép, világnézet	<p>Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.</p> <p>Kulcsfogalmak: Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tizparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.</p>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.

Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.

Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.

Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.

Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.

Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.

Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.

Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.

A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkeznek, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá. A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

Tevékenységek

- szabad beszélgetés,
- önkifejező alkotás,
- vita, szerepjáték,
- megfigyelés, kérdezés, rendszerezés
- bekapcsolódás az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába
- különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás,
- iskolai hagyományok ápolása

8. évfolyam

Célok:

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben a gyermekek önálló döntéseket hoznak. Fokozódik felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre nevelés általános céljainak megvalósításában.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az etika órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek.

Az életkorra jellemző önállósodást, önállóságra törekvést, az iskola véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek teremtésével tudja támogatni. Ebből az etika valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a személyes jövőkép kialakítását, valamint az identitás különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcsstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékos állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó információk különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a kritikai gondolkodás fejlesztésének.

Témakör	Tartalom
Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Előzetes tudás: A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető nyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok. Nevelési-fejlesztési cél: Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása. Ismeret: <ul style="list-style-type: none">• nyelv és gondolkodás• tudás és értelem• ösztönzők és mozgatóerők• érték és mérték

	<p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.</p>
<p>Párkapcsolat és szerelem</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>A nemi éréssel és szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vonzódás • együttjárás • házasság, család és otthonteremtés • visszaélés a nemiséggel <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.</p>
<p>Egyén és közösség</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • közösségeim • erőt adó közösség • korlátozó közösség • szabadság és korlátozottság

	<p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.</p>
<p>Helyem a világban</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tágabb otthonunk: Európa • színesedő társadalmak • a társadalmi együttélés közös normái • új technikák, új szabályok <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.</p>
<p>Mi dolgunk a világban?</p>	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jól-lét és jólét • boldogulás, boldogság • a média és a valóság <p>Kulcsfogalmak:</p>

	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.
Hit, világkép, világnézet	<p>Előzetes tudás:</p> <p>Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.</p> <p>Nevelési-fejlesztési cél:</p> <p>Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.</p> <p>Ismeret:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az ember, mint értékelő erkölcsi lény • a nagy világvallások világképe • párbeszéd és együttműködés <p>Kulcsfogalmak:</p> <p>Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.</p>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén:

A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.

Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.

Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.

Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.

Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.

Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.

Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.

Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.

A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá. A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

Tevékenységek

- szabad beszélgetés,
- önkifejező alkotás,
- vita, szerepjáték,
- megfigyelés, kérdezés, rendszerezés
- bekapcsolódás az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába
- különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás,
- iskolai hagyományok ápolása

IDEGEN NYELV

7–8. évfolyam

Az idegen nyelv tanulása társadalmi igény. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei, igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

Az idegen nyelvi kompetencia szorosan kapcsolódik és épít az *anyanyelvi kompetenciára*, hiszen a beszédértés és a beszédprodukció az elsődleges, anyanyelven is. Az anyanyelv tanulása során megtapasztalt nyelvi problémák nehezítik az idegen nyelv oktatását. A négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. A hallott szöveg értésénél törekedjünk a céloknak és igényeknek megfelelő, autentikus szövegek felhasználására. Az írás és az olvasás nagyon kis mértékben jelenik meg a felső tagozaton az idegen nyelv oktatása során, és célja csupán a hallottak megerősítése, támogatása. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A nyelvi kompetencia magába foglalja a lexikai, grammatikai, szemantikai és fonológiai ismereteket, továbbá ezek használatának képességét.

Az interkulturális kompetencia fejlesztése során megismertetjük a tanulókat annak az országnak (vagy országoknak) a kultúrájával, amelynek a nyelvét tanulják. Ezért a nyelvtanítást mindig össze kell kapcsolni a mindennapi élet kultúrájának megismertetésével. Folyamatosan erősítjük a nyelvtanuló interkulturális tudatosságát, azaz, hogy a tanuló legyen képes felismerni és megérteni a saját és az idegen kultúra jellegzetességeit, a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket, s ezáltal erősödjön a hazafias érzése, a magyarságtudata, valamint váljon nyitottabbá és érzékenyebbé más népek kultúrája iránt. A nyelvtanítás során törekednünk kell a pozitív hozzáállás és motiváció kialakítására az idegen nyelv tanulása és más kultúrák megismerése iránt.

Az információs technológiák és az informatikai kompetencia használata ma már elkerülhetetlen, s az idegen nyelv tanításának és tanulásának folyamatába beépítve nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy közvetlenebb kapcsolatot alakíthassanak ki a tanulók a célnyelvvel, és ismerjék meg, majd próbálják meg alkalmazni a kapcsolatteremtéshez szükséges stratégiákat a célnyelvi közösség egy-egy tagjával. Az információs technológiák alkalmazása a célnyelvi kultúra megismerését színesebbé, érzékletesebbé teszi, segít az autentikus környezet megteremtésében, így az önálló ismeretszerzés és a későbbi önálló tanulás lehetőségét is nagymértékben segítheti.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a

tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használhatjuk szöveggörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédképességét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulóknál erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulóknál az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legelemibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanulók hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Célok

Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével.

A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése. Egyre biztosabb beszédképesség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése. A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése. A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.

Kulcsfogalmak

Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet. Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat. Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, előljárószó, tő- és sorszámnev, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás. Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.

<p>Beszédzándékok, beszédértési készség</p>	<p>BESZÉDÉRTÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. <p>Nyelvi egységek megértése.</p>
<p>Beszédkészség</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekciónra. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. <p>A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszéd, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.</p>
<p>Fogalomkörök</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. <p>A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás.</p>
<p>Témakörök, szókécs</p>	<p>EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem:</p>

	<p>bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom.</p> <p>Az ÉN családom: családtagok nevei.</p> <p>TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek.</p> <p>TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények.</p> <p>EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport.</p> <p>VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás.</p> <p>ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter <i>Irodalmi művek feldolgozása videofilmmeel, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.</p>
--	--

Követelmények

A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mértén merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait.

Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.

Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre.

Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni.

(Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)